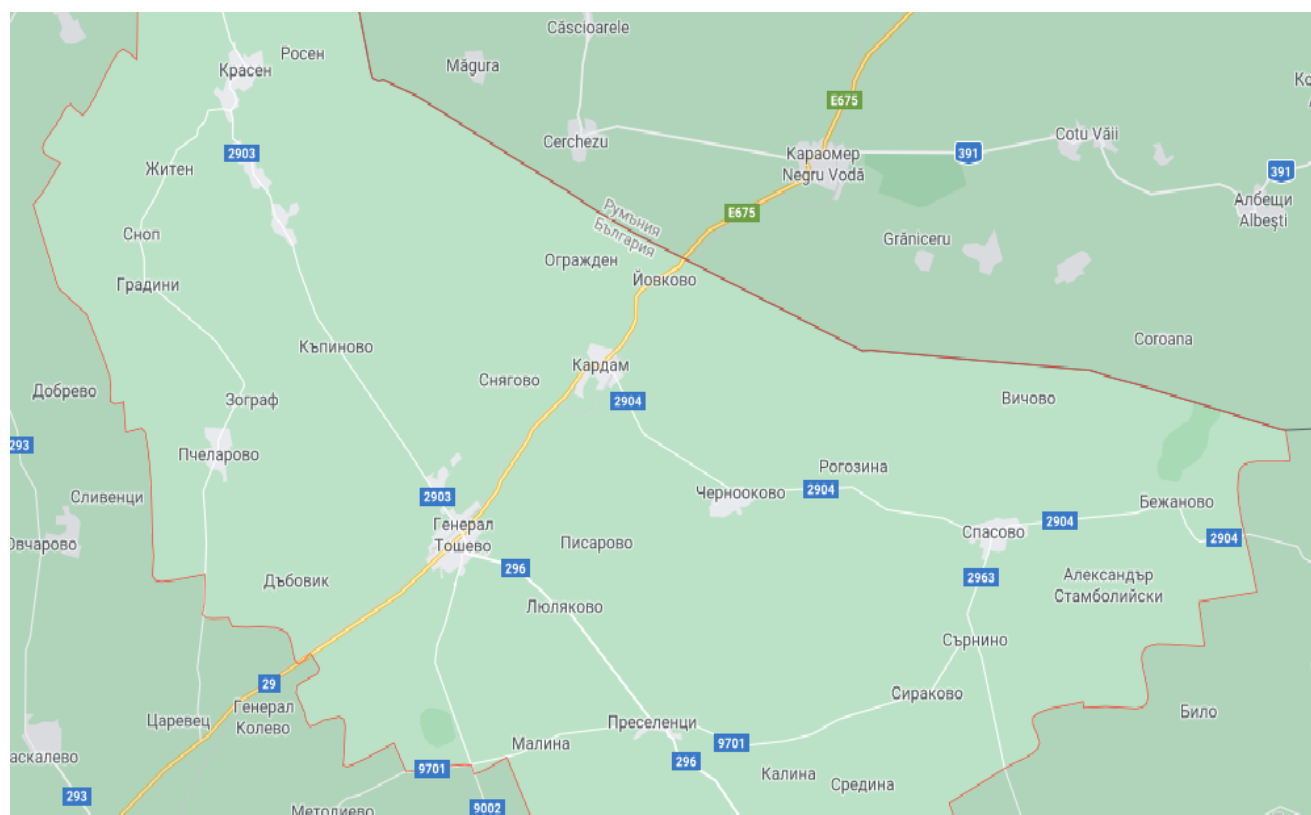

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО 2021-2027 Г.

2021

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	5
I. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие	7
1. Профил на общината – обща и сравнителна характеристика	7
1.1. Географски характеристики, местоположение и граници	7
1.2. Сравнителна характеристика	9
1.3. Териториални и поземлени ресурси	10
1.4. Природни условия и ресурси	10
1.5. Селищна мрежа и жилищен фонд	16
1.6. Историческо развитие и културно наследство	20
1.7. Взаимодействие с други територии и съседни общини.....	24
2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси	27
2.1. Демографски параметри	27
2.2. Пазар на труда – заетост и безработица	31
2.3. Образование	36
2.4. Здравеопазване	38
2.5. Социални дейности, услуги и социално включване	40
2.6. Култура и традиции	42
2.7. Младежки дейности и спорт.....	45
3. Състояние на местната икономика	48
3.1. Икономическо развитие – тенденции и конкурентоспособност.....	48
3.2. Промисленост	50
3.3. Селско и горско стопанство	52
4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията ...	56
4.1. Транспортна инфраструктура и пътна мрежа	56
4.2. Водоснабдителна мрежа и канализация	60
4.3. Енергийна инфраструктура	62

4.4. Телекомуникационни връзки и съобщителна мрежа	68
5. Екологично състояние и рискове	69
5.1. Състояние на води, въздух, почви, шум и радиация	69
5.2. Дейности по управление на отпадъците	76
5.3. Биоразнообразие, защитени територии и защитени зони	86
6. Административен и финансов капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО	88
7. SWOT-анализ	91
II. Визия, стратегически цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.	93
1. Място и роля на ПИРО в системата от стратегически и програмни документи	93
2. Визия	97
3. Пакет от стратегически цели, приоритети и мерки	98
III. Комуникационна стратегия	114
1. Въведение	114
2. Принципи на Комуникационната стратегия	116
3. Цели на Комуникационната стратегия	117
4. Целеви групи	117
5. Основни форми на комуникация.....	118
6. Основни комуникационни дейности	119
7. План за изпълнение на комуникационната стратегия	121
8. Резюме на постигнатите резултати от анкетните проучвания	123
9. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО	133
IV. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход - приоритетни зони за въздействие.....	134
V. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.....	143

VI. Мерки за насърчаване на инвестициите.....	151
VII. Общинска програма за развитие на туризма.....	154
1. Ситуационен анализ и туристически ресурси.....	156
2. Мерки и дейности за развитие на туризма.....	171
VIII. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие.....	175
IX. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО.....	180
X. Предварителна оценка на Плана за интегрирано развитие на община Генерал Тошево 2021-2027 г.	184
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	199
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ГРАФИКИТЕ И ФИГУРИТЕ.....	201
ПРИЛОЖЕНИЯ	203
Приложение №1: Програма за реализация на ПИРО 2021-2027 г.....	203
Приложение №1а: Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г.....	230
Приложение №2: Индикативна финансова таблица	234
Приложение №3: Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО	235

ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. е част от системата на документи за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие, регламентирани със Закона за регионалното развитие (ЗРР - ДВ, бр.21/13.03.2020 г.).

Планът за интегрирано развитие е документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на община Генерал Тошево и връзките и с други общини, в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район от ниво 2 и Общия устройствен план на общината. Съгласно нормативните изисквания Планът за интегрирано развитие на община (ПИРО) се разработва за срок от 7 години. Като стратегически документ той обвързва сравнителните предимства, ресурси и потенциал на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети, насочени към устойчиво, интегрирано развитие, по-добро качество на живот и по-висок жизнен стандарт за хората.

ПИРО се разработва съгласувано с трите стратегически цели на Националната програма за развитие България 2030, приети от МС на 16 януари 2020 г. - ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата. За реализирането на тези цели са предвидени целенасочени национални политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие - Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България.

Основната цел на ПИРО на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. е стимулиране на устойчив растеж и осигуряване на пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и ресурси, за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия, съгласно чл.13, ал.2 от ЗРР.

Разработването на ПИРО се извършва в изпълнение на нормативните изисквания на Закона за регионалното развитие (ЗРР), Правилника за прилагане на ЗРР (ППЗРР), Закона за туризма, Закона за насърчаване на инвестициите и „Методически указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“, одобрени от Министъра на регионалното развитие и благоустройството на 25.03.2020 г. Планът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане и на други нормативни документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, кадастъра, опазването на околната среда, управлението на отпадъците, и др.

ПИРО е разработен за цялата територия на община Генерал Тошево, като са определени зони за прилагане на интегриран подход, за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и коопериране със съседни общини.

Планът служи за определяне на проблемите, потребностите и възможностите за развитие на всички населени места в общинската територия, които трябва да се вземат предвид при разработването на инвестиционни програми, идентифицирането на проекти и финансови инструменти, включително и съфинансиране от фондовете на Европейския съюз.

Използваният подход, методи и принципи при разработването на Плана за интегрирано развитие на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. гарантират в значителна степен, че стратегическият документ е в съответствие с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, както и с определените европейски, национални и регионални цели и приоритети за новия програмен период.

Водещ при разработването на ПИРО е принципът на интегрирания подход, който се прилага по отношение на всяка част от структурата на стратегическия документ. Този подход, наложил се като основен в политиката за регионално развитие и задължителен при изготвяне на стратегическите документи за новия програмен период има за цел в условията на свиващи се ресурси и ограничени финансови възможности да обедини различни политики, приоритети, проекти, източници за финансиране, участници и заинтересовани страни, за постигане на положителна синергия и добавена стойност от реализираните дейности.

Интегрираният подход отчита предвижданията на национално, регионално и местно ниво и на секторните стратегии в областта на икономическото развитие, образованието, здравеопазването, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, телекомуникациите, туризма и околната среда.

При разработването на ПИРО се прилага и подхода, основан на местните характеристики и потенциал. Този подход е подходящ за изготвянето на анализи на територии със специфични характеристики, за да се открият конкурентните им предимства и да се определят неусвоените им ресурси и възможности. Съчетаването му с интегрирания подход дава възможност потенциала за развитие и местните ресурси да се използват оптимално за задоволяване на идентифицираните нужди и проблеми в целевата територия.

Подходите изискват целите да бъдат постигнати, чрез съгласувани действия и координация, отчитайки факторите, условията и спецификите на мрежата от населени места в общината, потенциала на човешките ресурси и отделните сектори на местната икономика.

Практическата работа по разработване на ПИРО се основава и на научно обоснован подход, който е в основата на всички анализи и прогнози и особено на свързаните със социалното и икономическото развитие на общината. Научно обоснованият подход включва прилагането на редица инструменти и методи като: наблюдение, проучване, описание, анализ, синтез, оценка, сравнение, индексен метод, графични методи, swot-анализ и други.

В процеса на изготвяне на ПИРО е приложен и подхода „отдолу-нагоре”, който се основава на привличането, информирането и включването в процесите по разработване и реализация на ПИРО на всички заинтересовани страни и гражданите. Обществените консултации позволяват да се постигнат изискванията за информираност, публичност и прозрачност и да се идентифицират по-точно потребностите на местните общности, към които да се ориентират приоритетите на ПИРО и да се насочат публичните средства. Чрез този подход се постига: 1) изграждане на консенсусен модел с всички заинтересовани страни, повишаване на ангажираността на граждани и институции в подготовката и прилагането на ПИРО; 2) намаляване на риска от недобра вътрешна и външна комуникация и получаване на достатъчно надеждна обратна информация; 3) ефективно използване на цялата налична база от интегрирани знания на членовете в екипа, допълнени със знанията на местните участници; 4) повишаване на информираността за същността и целите на ПИРО.

Кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ПИРО и осъществява координацията и контрола по процеса на неговото разработване и съгласуване. Планът се приема от Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

В цялостния процес на разработване, изпълнение, актуализация, наблюдение и оценка на ПИРО при спазване на принципа за партньорство участват общинският съвет, кметът на общината, кметовете на кметства и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представителите на гражданското общество в общината. В процеса на разработване на ПИРО са отчетени и

хоризонталните принципи на регионалната политика на ЕС – устойчиво развитие, равни възможности, опазване на околната среда и социално включване.

Планът за интегрирано развитие на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. е разработен от експертен екип на „Динамик Салюшънс“ ЕООД, с участието на всички заинтересовани страни и партньори, в условията на широка гражданска подкрепа, проведени анкети, фокус групи, обществени обсъждания, дискусии и осигуряване на публичност, прозрачност и информация.

ПИРО има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия и фактори на външната и вътрешната среда.

ЧАСТ I.

ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ

1. Профил на общината – обща и сравнителна характеристика

1.1. Географски характеристики, местоположение и граници

Община Генерал Тошево е разположена в Североизточна България, в Южна Добруджа и е една от съставните общини на област Добрич. Северната граница на общината е Република Румъния, на изток граничи с общините Шабла и Каварна, на запад с Крушари, а на юг с общините Балчик и Добричка.

С обща площ от 982 кв. км., общината заема 20,8% от територията на областта и 6,8% от общата площ на Североизточен район (СИР, NUTS 2).

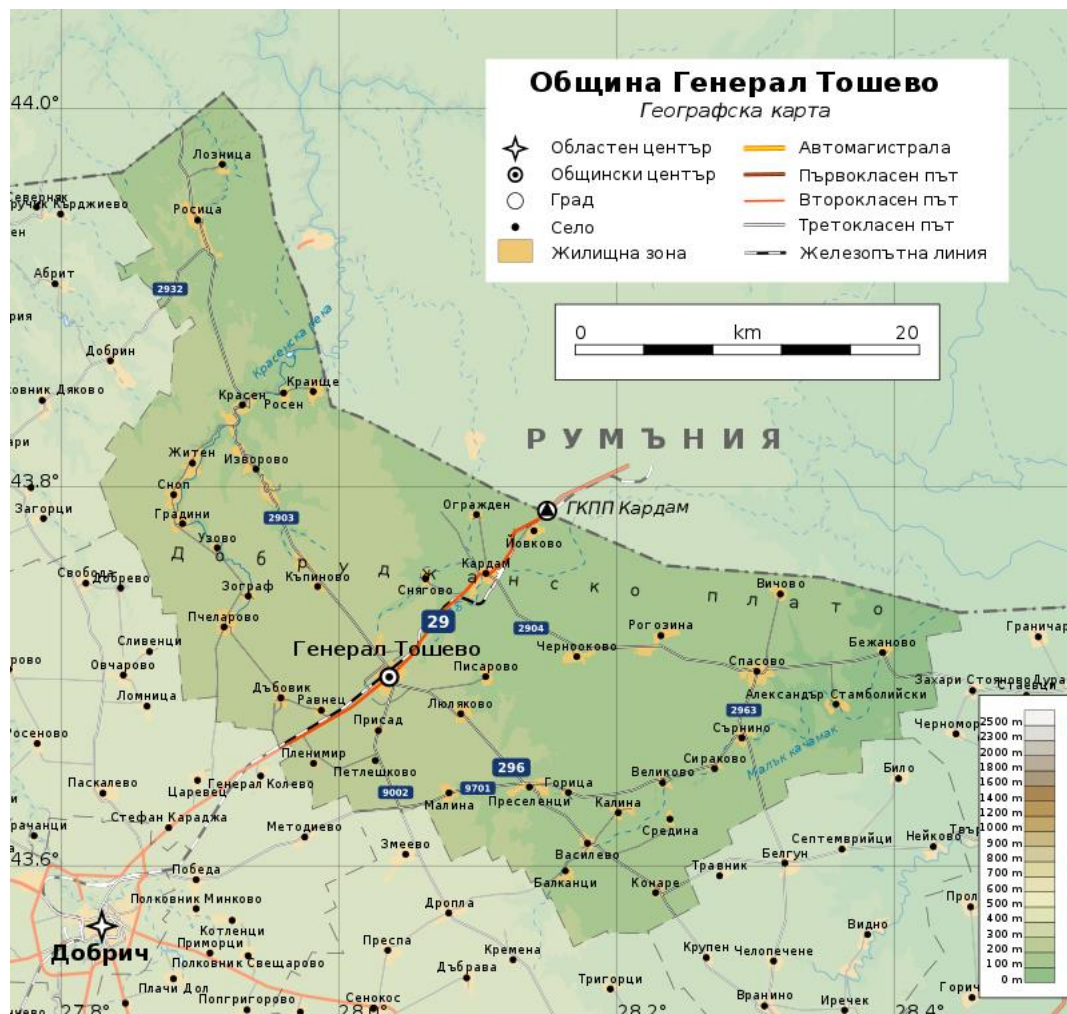
Фигура 1: Карта на област Добрич

Географското положение на общината е встрани от важни транспортно-комуникационни трасета, както и от крупни административни центрове в България. Това я прави до известна степен изолирана и с намалени възможности за развитие по отношение на транспортни връзки и приобщаване към важни административно-стопански центрове.

Общината разполага с природен, икономически и човешки ресурс, благоприятен биоклиматичен потенциал, високопродуктивни обработваеми земеделски земи и мрежа от защитени територии. През територията ѝ преминава международна ЖП линия Добрич-Кардам за Букурещ и Европа.

Фигура 2: Карта на община Генерал Тошево

Общината е разположена периферно спрямо главните оси на развитие. Административният център на общината - град Генерал Тошево отстои на 25 км. североизточно от областния център - град Добрич, на 75 км. от град Варна, на 205 км. от град Бургас, на 253 км. от град Русе, на 450 км. от град Пловдив и на 504 км. от столицата на Република България - София. Град Генерал Тошево се намира на 78 км. от град Констанца, който е важно пристанище и икономически център в Република Румъния и на 267 км. от град Букурещ – столица на Република Румъния. Това създава добри условия и предпоставки за икономически и културен обмен.

1.2. Сравнителна характеристика

Община Генерал Тошево е една от 8-те в област Добрич. Тя е на второ място по територия и на шесто място по население в областта. В Генерал Тошево живее 7,43% от населението на област Добрич (171809 души към 31.12.2019 г.) и 1,38% от населението на СИР. Най-голяма е концентрацията на населението в общините Добрич, Добрич – селска, Балчик и Каварна. Най-малката по територия община в района е Добрич, а по население е Крушари. Най-големи по територия и население са общините Добрич - селска, Генерал Тошево и Балчик.

Таблица 1: Сравнителна характеристика на Генерал Тошево и останалите общини в област Добрич

Район, област, община	Територия кв. км.	Население брой 31.12.2019 г.	Гъстота на населението за 2019 г. (души на кв.км.)	Населени места (брой)	Градове (брой)	Села (брой)	Равнище на урбанизация ¹ (%)
Република България	110372	6951482	62.98	5256	257	4999	73.73
Североизточен район	14645	926953	63,29	719	30	689	73,41
Област Добрич	4720	171809	36,4	215	6	209	68,97
Балчик	522	19223	36,83	22	1	21	57,03
Генерал Тошево	982	12768	13,00	42	1	41	47,22
Добрич	112	20409	182,22	1	1	-	-
Добричка	1295	82240	63,5	68	-	68	100
Каварна	481	13877	28,9	21	1	20	77,03
Крушари	418	3797	9,08	19	-	19	-
Тервел	582	15222	26,15	26	1	25	36,51
Шабла	329	4273	12,99	16	1	15	70,54

Източник: Национален статистически институт

Средната гъстота на населението в община Генерал Тошево (13,00 души на кв. км. за 2019 г.) е в пъти по-малка от средните стойности за област Добрич (36,4), както и от средната гъстота за страната (62.98) и за СИР (63,29 души на кв.км.). По брой населени места (42), община Генерал Тошево се нарежда на второ място в областта. Най-много са населените места в общин Добричка, а най-малко в община Крушари – 19. Добрич-град е самостоятелна община само с едно населено място.

В Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.), Генерал Тошево е определена като средно урбанизирана община, център от 4-то ниво в периферните селски и гранични райони.

Към 2019 г. община Генерал Тошево е с по-ниска степен на урбанизация спрямо тенденциите в областта, в Североизточен район и в страната. Относителният дял на градското население в общината към 2019 г. е 47,22 %, което показва балансирано разпределение на населението в града и селата. За сравнение равнището на урбанизация в област Добрич за 2019 г. е 68,97%, в Североизточен район – 73,41%, а за страната – 73,73%.

¹ Относителен дял на градското население

1.3. Териториални и поземлени ресурси

Най-голям относителен дял в територията на община Генерал Тошево заема земеделската земя – 861953 дка (87,4% от всички територии). На второ място е горската територия – 76572 дка (8%). Населените места са 4% или 37750 дка. Водните площи заемат 0,06% от територията на общината, а площите за добив на полезни изкопаеми 0,04%. Площите за транспорт и инфраструктура в общината са 0,5% или 4732 дка.

Таблица 2: Баланс на територията на община Генерал Тошево (дка)

Общо	Земеделска	Горска	Населени места	Водни течения и водни площи	За добив на полезни изкопаеми	За транспорт и инфраструктура
981731	861953	76572	37750	408	316	4732

Източник: Национален статистически институт

Графика 1: Разпределение на площта на община Генерал Тошево по видове територии

Източник: Национален статистически институт

1.4. Природни условия и ресурси

Релефът на община Генерал Тошево е хълмист и равнинен, като територията ѝ изцяло попада в източната част на Дунавската хълмиста равнина и заема част от Добруджанското плато. Сравнително голямата територия на общината не е богата на релефни форми. Тя попада изцяло източно от вододела на с. Росица и с. Стожер, от където добруджанското плато получава лек наклон на изток и североизток. То е слабо разчленено от суходолията, които са насочени към Черно море. Средната надморска височина на общината е 176.1 м. Територията в западната част има добре изразен хълмисто-платовиден характер с максимална височина до 250 м. надморско равнище.

Максималната височина на община Генерал Тошево е Голямата могила (254 м), разположена южно от село Пчеларово, на границата с община Добрич-селска. Минималната височина на общината се намира в най-източната ѝ част в суходолието Малък качамак, на границата с Румъния, при 45-а гранична пирамида, североизточна от село Бежаново – 54 м н.в. Релефът на общината създава предпоставки за развитие на селското стопанство, с възможност

за максимална механизация на производствените процеси и предпоставки за благоприятно разположение на техническата инфраструктура.

Геоложка среда

На територията на община Генерал Тошево се установяват две геоложки формации – Сармат и Кватернер.

Сарматът е представен главно от варовици, кавернозни варовици и песъчливи варовици, обикновено здрави и оцветени сиво до жълтеникаво. Мощността им варира силно от 15 м. до към 100 м., но обикновено е около 60- 70 м.

Кватернерът в района на общината е представен от лъсови отложения (лъсов комплекс) и глинни. Лъсовият комплекс покрива основните скали. Заравнените и заоблени форми на терена се дължат на лъсонавяването, поради което всички долини и понижени участъци са били запълнени с лъс. Мощността на лъсовия комплекс варира силно от няколко метра до около 20 м. За района на гр. Генерал Тошево до ок. 12 м., с. Кардам и с. Люляково-около 5- 6 м., а около селата Житен, Росица, Лозница- до около 20 м. В лъсовият комплекс се установяват обикновено два хоризонта лъс и два хоризонта лъсови глинни. Лъсът е бежов сух мокропорест, праховопесъклив, с редки дребни варовити кукли, трошлив и твърдопластичен. Лъсовите глинни са кафяви, някъде с червеникав оттенък, средно до твърдопластични с варовити ядки.

Полezni изкопаеми

На територията на община Генерал Тошево се срещат следните полezni изкопаеми:

➤ **Черни каменни въглища** – близо до границата на общината се намира добруджанския въглищен басейн. Центърът му е около с. Вранино община Каварна. Запасите на въглища са много големи (повече от всички запаси на въглища в България взети заедно), като качеството им е много добро-висококалорични коксуващи черни въглища.

Същите обаче се намират на голяма дълбочина – между 300 м. и 1300 м. от повърхността и лежат под два обилни водоносни хоризонта (сарматския и валанжския). Това изисква много време на проучване и определяне начина на експлоатацията им.

➤ **Бентонитови глинни** - намират се североизточно от с. Красен. Не са извършвани геоложки проучвания, но се предполага, че биха могли да се използват за химическата, хранителната и нефтената промишленост, тъй като притежават свойството да поглъщат определени вещества, намиращи се в газообразно или разтворено състояние. По геоложки съображения запасите са големи и находището перспективно.

➤ **Глинни за тухларската промишленост** - за тази цел могат да се използват лъсът и лъсовите глинни, които покриват по- голямата част от общината.

➤ На територията на с. Рогозина са проведени дейности по **проучвания за природен газ** и до този момент находището не се ползва, поради проведен референдум в община Генерал Тошево за забрана на добива.

Климатът в община Генерал Тошево се определя от атмосферната циркулация, характерна за климатичния пояс на умерените ширини, т.е. територията попада в умерено – континенталната климатична област, но е под влияние и на Черноморско климатично влияние.

Климатът на умерено – континенталната област се формира под влиянието на океански въздушни маси на умерените ширини, които нахлуват предимно от североизток и по – рядко от северозапад. За разлика от останалата част на Дунавската хълмиста равнина, тук климатът е по – смекчен: зимата не е така студена и лятото не е толкова горещо. Все пак континенталността на климата личи от по – голямото годишно колебание на температурите.

Умерено – континенталната област е характерна с не особено високи количества валежи през пролетта и есента и максимум през лятото, като летният максимум е през юни, а зимният минимум – през януари.

Областта на черноморското климатично влияние се формира под влияние на два основни фактора – особеностите на атмосферната циркулация в тази част на Балканския полуостров, от една страна, и климатичното влияние на Черноморския басейн от друга. Както в преходно – континенталната област и тук се преплитат две климатични влияния – континентално – европейско от север и северозапад и средиземноморско - от юг. Под влияние, на Черно море тук се формира един по – различен климат, който не може да бъде отнесен нито към преходно – континенталния, нито към преходно – средиземноморския.

Според климатичната подялба на България, границата на черноморското климатично влияние, с малки изключения, условно минава на 30 – 40 км от брега на морето.

Средните годишни температури, които в значителна степен характеризират климата на района са по – високи отколкото средните температури за западната част на територията, което е под влияние на затпящото действие на морето.

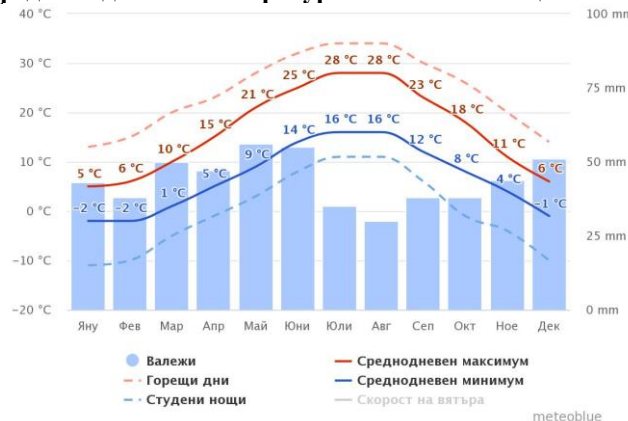
Таблица 3: Средномесечните стойности на основните метеорологични параметри

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Температура, °C	-1,6	0,1	3,4	9,8	15,0	18,7	20,9	20,6	16,7	11,6	6,6	1,6
Максимална температура, °C	2,9	5,1	10,0	17,3	22,5	26,7	29,0	28,8	25,1	18,5	11,6	5,5
Минимална температура °C	-5,4	-3,2	-0,4	4,6	10,0	13,1	15,2	14,5	11,4	6,6	2,9	-2,0
Влажност, %	85	85	85	76	80	72	71	71	72	78	86	88
Облачност, брой дни	6,7	6,9	6,3	5,6	5,3	4,6	3,7	2,9	3,6	4,6	6,4	6,7
Скорост на вятъра, m/s	3,2	3,6	3,3	3,4	3,2	2,5	2,2	2,0	2,0	2,1	2,7	2,6

Източник: Климатичен справочник на Република България „Хидрометеорологична станция-Гервел”

Средната годишна температура на въздуха за района на община Генерал Тошево е 13,5 градуса С, като минималните температури се отнасят към месеците януари и февруари, а максималните към юли и август. Средно зимните температури за района (XII, I, II) са 0.5°C, а средно летните (VI, VII, VIII) - 20.1° С. Броят на дните с мъгли, е около 30.

Фигура 3: Средни годишни температури и валежи в община Генерал Тошево

Източник: www.meteoblue.com/bg

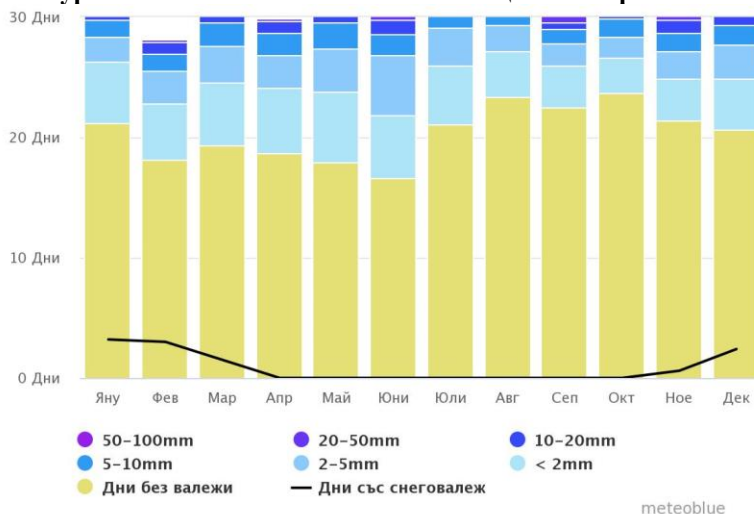

„Среднодневният максимум“ (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Генерал Тошево. По същия начин „Среднодневният минимум“ (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

Диаграмата за „Максимална температура“ за Генерал Тошево показва колко са дните на месечна база, в които са достигнати определени температурни стойности. През месеците юли и август средно по 8-10 дни температурите са над 30°C, а 15-20 дни – над 25 °C. Мразовити дни (под 0 °C) се отчитат от декември до февруари и са средно 15 дни в годината. Най-ниски температури – под минус 5°C се отчитат от 3 до 5 дни в годината.

Месечната продължителност на слънчевото греене е друг основен климатичен показател със значение за развитието на определени стопански дейности - земеделие, туризъм и други. Най-голям брой ясни дни се наблюдават през летните месеци – юли и август (15-18 дни) и ранната есен – септември (8 дни). Най-малко слънчеви дни има през зимните и ранните пролетни месеци - (3-4) слънчеви дни. Районът се характеризира с добра (2218 часа) годишна продължителност на слънчевото греене. Поради тази причина слънчевата енергия е един от основните възобновяеми източници, който може да бъде използван ефективно в община Генерал Тошево.

Фигура 4: Количество на валежите в община Генерал Тошево

Източник: www.meteoblue.com/bg

Общината попада в зоната на не високи количества на валежите, като средно годишните валежи са сравнително ниски - 50 мм./кв.м. Характерен е зимния и летен максимум. Значителни количества на валежите има и през пролетта, докато най- ниски са през есента. Средната относителна влажност на въздуха е 78%. През зимния период влажността достига 85- 86%, а през лятото спада до 68- 69 %.

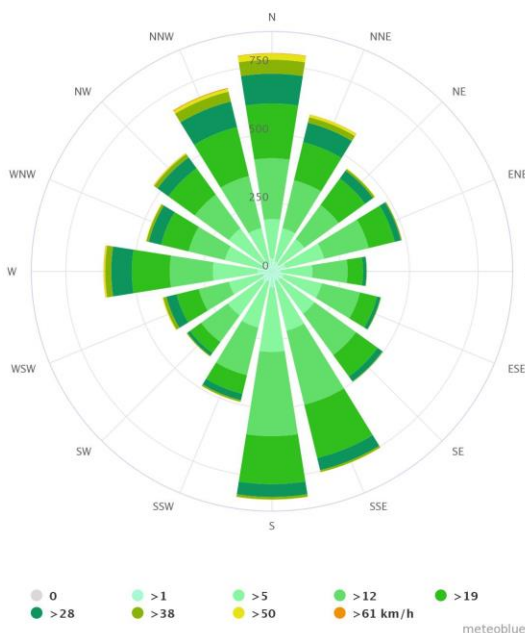
За посоката, скоростта и силата на вятъра в Генерал Тошево най-голямо влияние оказва релефът. Тъй като районът е разположен на равно плато и е открит за нахлуването на континентални въздушни маси от север и североизток, то преобладаващите ветрове са северни и северозападни през зимните, пролетните и летните месеци, като през пролетта и лятото зачестяват и югоизточните ветрове. Есента е характерна със северните ветрове.

Силата на вятъра е почти равномерна от различните посоки с незначително преобладаване на силата на южните ветрове. Преобладаващите ветрове за района през отделните сезони на годината са от север, запад и най – често северозапад.

Територията на община Генерал Тошево попада в Зона А - Зона на малък ветроенергиен потенциал и в Зона Б – Зона на среден ветроенергиен потенциал.

Фигура 5: Роза на ветровете в община Генерал Тошево

Източник: www.meteoblue.com/bg

Розата на вятъра за Генерал Тошево показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока. Типични за общината са силните северни, североизточни, северозападни и южни ветрове. Средната скорост на вятъра в община Генерал Тошево е около 15 км/час, като най-интензивно движение на въздушните маси е имало през месец януари – над 60 км/час. Преобладаващите ветрове за района през отделните сезони на годината са от север, запад и най-често северозапад. Средната скорост на вятъра на годишна база е около 3,5 м./сек.

Тихото време (безветрие) е със средногодишна честота 21,3% , като най-тихо е през м. октомври (31,3% от случаите). Средната месечна скорост на ветровете е сравнително висока – между 2,0 и 3,6 м/с, а средната годишна е 2,7 м/с.

Води

Общината не е богата на повърхностни води. Повърхностно течащи води има само в дерето край с. Изворово и с.Житен, част от водите на които се вливат в язовир Дрян, а останалата част продължават в Румъния и там се губят в окарстените варовици. Поръзността на лъсовата покривка и окарстената варовикова основа, заедно с оскъдните валежи и слабия наклон на релефа, са комплекс от обстоятелства, определящи липсата на повърхностно течащи води и за наличието на суходолия.

В района на селищната система подпочвените води се установяват на значителна дълбочина от повърхността на терена. Водоносни са кавернозните и силно напукани зони на сарматските варовици, като за водоупор служат мергелни прослойки. Това е сарматския водоносен хоризонт, който е изграден от окарстени варовици с пясъчлива компонента. Нивото му се установява на няколко десетки метри от повърхността /тръбни кладенци с. Сираково на дълбочина 32 м., а при с. Дъбовик на 52 м/.

По химичен състав водите от сарматския водоносен хоризонт са хидрокарбонатно калциеви и са годни за питейни нужди. Използват се за водоснабдяване, поливане и други цели. Режимът им на движение в зависимост от условията е най- често турбулентен, много рядко ламинарен и в значителна степен смесен, с коефициент на филтрация около 200 л./24 ч.

В община Генерал Тошево има общо 237 кладенци общинска собственост, от които 81 са потенциално опасни. Реализира се програма за обезопасяване на част от тях.

Таблица 4: Кладенци - общинска собственост по населени места в община Генерал Тошево

Населено място	Кладенци (брой)	Опасни кладенци (брой)
с. Александър Стамболийски	13	4
с. Бежаново	26	4
с. Великово	8	4
с. Вичево	13	3
с. Градини	42	2
с. Дъбовик	2	-
с. Зограф	6	6
с. Къпиново	13	8
с. Калина	5	3
с. Красен	21	6
с. Преселенци	2	-
с. Рогозина	17	3
с. Сираково	11	5
с. Спасово	16	5
с. Средина	11	5
с. Сърнено	11	11
с. Чернооково	20	8
Общо:	237	81

Източник: Община Генерал Тошево

Най-много са кладенците в с. Градини – 42 бр., от които само 2 са потенциално опасни, а съответно най-малко са кладенците в селата Дъбовик и Преселенци по 2 бр. В с. Сърнено всички 11 кладенеца са потенциално опасни. Предвид бедните водни ресурси на общината кладенците трябва да се използват пълноценно за развитие на поливно земеделие.

На територията на община Генерал Тошево няма открити минерални извори.

Почви

Почвите са един от основните ресурси в общината. Територията на общината е заета изцяло с черноземи. Разпространени са трите подтипа:

- Карбонатни черноземи;

- Типични черноземи;
- Излужени черноземи.

Карбонатните черноземи преобладават в северозападната част на селищната система.

Те заемат изцяло землищата на селата Красен, Росен, Краище, Житен. Голяма част от землищата на селата Росица, Лозница, Изворово, Сноп, Градини и територията северозападно от Кардам. Характеризират се със средно мощен хумусен хоризонт, по механичен състав са средно до тежко песъкливо-глинести, имат рохкав строеж, добър въздушен и топлинен режим. Почвената им реакция е слабо алкална. Те притежават добра водопропускливост и средна водозадържаща способност. Отличават се с добро плодородие. Главно мероприятие за получаване на високи добиви е подобряване на водния им режим.

Значително разпространение на територията на общината имат и типичните черноземи. Те са разположени по компактно в землищата на селата Спасово, Рогозина, Александър Стамболийски, Сърнино, Сираково, около с. Пчеларово, територията между селата Кардам, Писарово, Чернооково и гр. Генерал Тошево. По своите морфологични, физични и химични свойства типичните черноземи са сходни с карбонатните черноземи, поради което са обединени в една агропроизводствена група.

Излужените черноземи са разпространени най-много в южната част на общината. Те заемат териториите южно от гр. Генерал Тошево, около селата Дъбовик, Равнец, Люляково, Малина, Преселенци, Петлешково, между Чернооково и Рогозина, около Росица, Василево, Балканци, Конаре. Тези почви се характеризират със средно мощен хумусен хоризонт. Механичният им състав е средно до тежко песъкливо-глинест.

Почвената им реакция е неутрална. Макар и незначителни по площ, на отделни места се срещат плитки, ерозирани, слабопродуктивни земи. Разпространени са главно в източната част на системата около държавния горски пояс край селата Бежаново, Александър Стамболийски, Сърнино, Сираково, Калина, Василево, Балканци, около Кардам, Огражден и Генерал Тошево.

1.5. Селищна мрежа и жилищен фонд

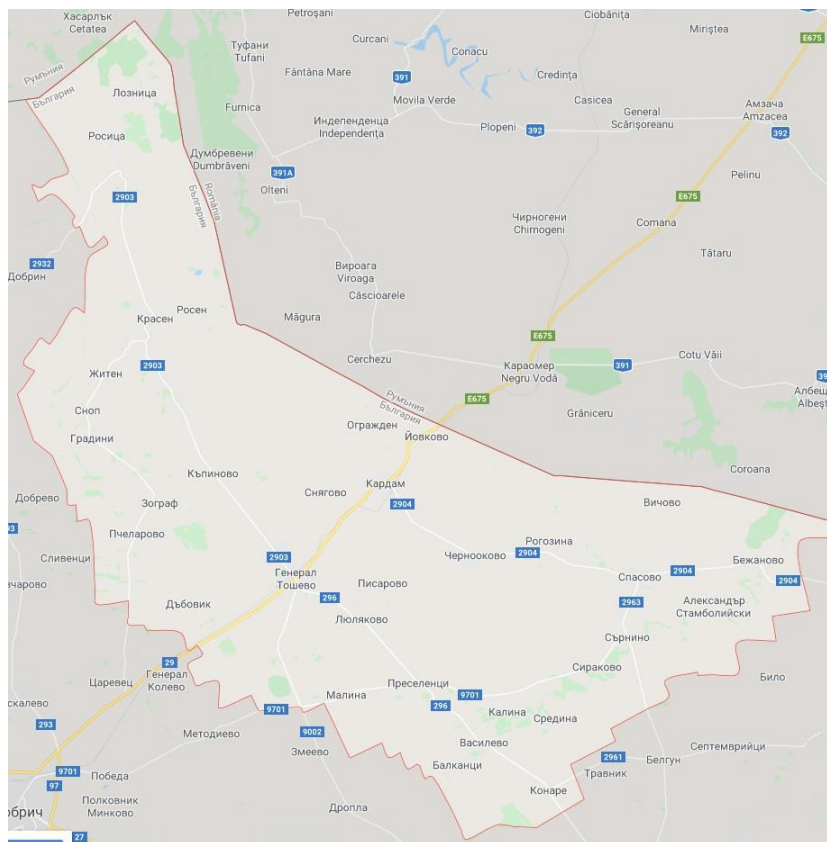
Урбанистичната структура на общината се състои от 42 населени места – административния център град Генерал Тошево и 41 села.

Съгласно Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. година на Министъра на Регионалното развитие и благоустройството, издадена на основание чл.36, ал.2 на Закона за административно-териториалното устройство на Република България, населените места са категоризирани както следва: град Генерал Тошево е 3-та категория; село Кардам е 5 категория; Житен, Красен, Люляково, Преселенци, Пчеларово, Росица, Спасово са 6-та категория; Василево, Дъбовик, Изворово, Йовково, Къпиново, Малина, Петлешково, Присад, Равнец, Рогозина, Сноп, Снягово, Чернооково са 7-ма категория; Александър Стамболийски, Балканци, Бежаново, Великово, Вичово, Горица, Градини, Зограф, Калина, Конаре, Краище, Лозница, Огражден, Писарово, Пленимир, Росен, Сираково, Срединна, Сърнино, Узово - 8-ма категория. Съгласно йерархичната система на Националната концепция за пространствено развитие на България за периода 2013-2025 г., Генерал Тошево е определен на 4-то ниво - малки градове с микрорегионално значение в периферни и гранични райони.

По разположение спрямо общинския център, населените места се обособяват в три групи: На север, на изток и на запад от гр. Генерал Тошево. Прави впечатление сравнително балансираното разпределение на отделните населени места върху територията на общината и характерното централно местоположение на общинския център.

Дисбалансът (поляритетът) се проявява при демографските, икономическите и функционалните характеристики на селата. По тази причина и поради големия брой населени места, общината има нужда от целево създаване на вторични опорни центърове, различни от град Генерал Тошево, които да гарантират балансираното развитие на района в бъдеще.

Фигура 6: Селищна мрежа на община Генерал Тошево

Административният център - град Генерал Тошево е разположен в центъра на територията на общината. Близко до него са ситуирани селата: Къпиново, Дъбовик, Равнец, Присад, Люляково, Писарово, Петлешково и Кардам. Всички останали населени места са с периферно местоположение спрямо административния център, сравнително равномерно разпределени по границите на общинската територия. Отстоянието на населените места от град Генерал Тошево е от 5 до 36 км.

Таблица 5: Разстояния в км. от гр. Генерал Тошево до всички населени места в общината

Населено място	Разстояние км
с. Александър Стамболийски	33
с. Балканци	18,3
с. Бежаново	33
с. Василево	15,9
с. Великово	19,2
с. Вичово	31
с. Горица	13,4

с. Градини	21,8
с. Дъбовик	7,8
с. Житен	21,3
с. Зограф	15,9
с. Изворово	15,3
с. Йовково	12,5
с. Калина	17,2
с. Кардам	8,3
с. Конаре	21
с. Краище	24,1
с. Красен	19
с. Къпиново	6,5
с. Лозница	36
с. Люляково	5
с. Малина	11,4
с. Огражден	11,7
с. Петлешково	5,8
с. Писарово	6,1
с. Пленимир	8,2
с. Преселенци	11
с. Присад	3,6
с. Пчеларово	13,4
с. Равнец	5,3
с. Рогозина	21,2
с. Росен	22,2
с. Росица	31
с. Сираково	21,9
с. Сноп	23,6
с. Снягово	8,8
с. Спасово	26
с. Средина	21,9
с. Сърнино	24,4
с. Узово	18,9
с. Чернооково	15,4

Източник: <https://www.bgmaps.com/>

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба №7/22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на община Генерал Тошево включва следните категории: 1 много малък град – Генерал Тошево (до 10 хил. жители); 8 малки села (от 250 до 1000 жители) и 33 много малко села (до 250 жители). Селищната система на общината е неустойчива. Застрешени от обезлюдяване и изчезване са селата: Краище (0 жители към 2019 г.), Огражден, Узово, Лозница, Вичово, Александър Стамболийски и Конаре.

Развитието на селищната мрежа в общината е довело до съсредоточаване на основните административни, промишлени, обслужващи и културни дейности в гр. Генерал Тошево. Останалите селища са относително изолирани, с предимно възрастни хора, които се занимават със земеделие в лични стопанства. Почти всички хора, живеещи на село, са постоянно пребиваващи там. Намалява броя на жителите, които пътуват за работа до друго населено

място. През лятото все повече хора, живеещи постоянно в по-големите градове, пребивават в селата. Тези населени места са подходящи за екологично земеделие и екологични производства, тъй като землищата им са съхранени, имат възможности и в областта на някои форми на туризма. Всички селища разполагат с изградена инфраструктура по отношение на електроснабдяване, водоснабдяване, съобщителни връзки и транспортен достъп, но нямат канализация. Почти всички жилища в общината са от масивен и полумасивен тип, предимно еднофамилни. В голяма част от селата има свободни жилищни сгради, част от които се предлагат за продажба. Има и голям брой изоставени къщи.

Количествените и качествените характеристики на сградния фонд в общината са отражение на социално-икономическите процеси. Териториите за обитаване са свързани със състоянието на жилищния фонд и стандарта на населението по отношение на задоволяването му с жилища и жилищна площ. Териториите за обитаване са в постоянно взаимодействие с останалите територии (обществено обслужване, транспорт и комуникации, техническа инфраструктура и др.) и по този начин се формира комплексната урбанизирана среда на селищната система в общината.

Таблица 6: Основни характеристики на жилищния фонд в община Генерал Тошево 2014-2018 г.

Показатели	Мерна единица	2014	2015	2016	2017	2018
Жилищни сгради	Брой	8268	8270	8271	8273	8273
По материал на външните стени на сградата						
стоманобетонни	Брой	84	84	84	84	84
панелни	Брой	22	22	22	22	22
тухлени	Брой	7172	7174	7175	7177	7177
други	Брой	990	990	990	990	990
Жилища	Брой	9174	9176	9177	9179	9179
По форма на собственост						
Държавни и общински	Брой	219	219	219	219	219
Частни на юридически лица	Брой	70	70	70	70	70
Частни на физически лица	Брой	8885	8887	8888	8890	8890
По брой на стаите		9174	9176	9177	9179	9179
едностаини	Брой	140	140	140	140	140
двустаини	Брой	1610	1611	1611	1612	1612
тристаини	Брой	4700	4701	4701	4702	4702
четиристаини	Брой	2040	2040	2041	2041	2041
петстаини	Брой	474	474	474	474	474
с шест и повече стаи	Брой	210	210	210	210	210
Полезна площ		кв. м	654732	654883	655262	655364
жилищна	кв. м	517317	517428	517767	517843	517843
спомагателна	кв. м	81388	81420	81440	81450	81450
площ на кухни	кв. м	56027	56035	56055	56071	56071
Въведени в експлоатация		1	2	1	2	-
Сгради – брой, в т.ч.	Брой					
Нови	Брой	1	2	1	2	-
Разширени	Брой	-	-	-	-	-
Жилища - брой	Брой	1	2	1	2	-
Полезна площ	кв. м	162	151	379	102	-

Източник: Национален статистически институт

Към 2018 г. в община Генерал Тошево има 8273 жилищни сгради. Общият брой на самостоятелните жилища е 9179, с полезна площ 655364 кв.м. и жилищна площ 517843 кв.м. Полезната жилищна площ на човек от населението за общината към 2018 г. е 29,64 кв.м., при средно за страната 38 кв.м. По брой на стаите преобладават тристайни жилища – 51,2% или 4702 броя. Следват четиристайните – 2041 броя и двустайните - 1612 броя.

Около 89% от сградите в Генерал Тошево са масивни, 0,27% са стоманобетонни-едропанелни, а останалите са с друг вид конструкция.

По показателя на НСИ „Осигуреност на обитаваните жилища с кабелна телевизия, сателитна антена, компютър и достъп до интернет”, данните за община Генерал Тошево са:

- Кабелна телевизия има в 1 130 жилища и достъп имат 3 159 лица;
- Сателитна антена е поставена на 3 250 жилища и достъп имат 8 964 лица;
- Компютри има в 1 553 от жилищата и осигуреността е за 5 333 лица;
- Достъп до Интернет имат 1 451 жилища и съответно 4 964 лица.

Жилищният фонд в общината като цяло е остарял и амортизиран, което е предпоставка за слаба енергийна ефективност и лоши технически характеристики на значителна част от сградите. За периода 2014-2018 г. са въведени в експлоатация само 6 нови жилищни сгради. Част от сградният фонд, собственост на Община Генерал Тошево остава морално остарял. Общинските сгради са строени предимно в средата на миналия век и основно в селата се нуждаят от сериозни инвестиции в сферата на енергийната ефективност. Тези сгради са с ниски качества по отношение на топлотехническите характеристики на стени, под и остъкления на фасадите. На съвременните изисквания за енергийна ефективност отговарят преди всичко обектите, строени и реновирани през последните години.

Не малка част от старите частни сгради и жилища в община Генерал Тошево се нуждаят от сериозни инвестиции за внедряване на мерки за енергийна ефективност, смяна на дограмата, саниране, полагане на топлоизолация на външни стени, покрив и под. През двата приема на ОП „Региони в растеж 2014 - 2020”, в община Генерал Тошево, като бенефициент, е извършено и е в процес на извършване, енергийно обновяване на 21 сгради, от които 11 многофамилни жилищни сгради и 10 административни сгради. По Националната програма е обновена една многофамилна жилищна сграда през 2016 година . Общия брой на обхванати домакинства е 287 броя, а на преките ползватели на многофамилните жилищни сгради и на услуги в административните сгради няколко хиляди души. Сградния фонд вероятно ще съществува още дълго и е необходимо да се вземат мерки за обновяването му, ако за всеки конкретен случай това е икономически оправдано. Санирането на еднофамилни и многофамилни жилищни сгради е сред основните приоритетите на общинската енергийна политика.

1.6. Историческо развитие и културно наследство

Историческо развитие

Най-ранните селища в региона са възникнали през ранния неолит, за което се съди по откритите каменни брадви и чукове с огладен повърхност. Носител на бронзовата култура в тобласти са траките от племената гети и кробизи. По-късно тези земи били завладени от Александър Македонски, а след неговата смърт стават владение на Лизимах, подвърждение за което са множеството намерени техни монети. На няколко места в общината са намерени амфори с печати, които свидетелстват за добросъседските отношения през III век пр. Хр.

между гетите и гръцките колонии и активните търговски връзки на местното тракийско население чрез черноморските колонии с останалите гръцки градове. При завладяването на Добруджа от римляните и включването на земите на кробизите и гетите в провинция Долна Мизия постепенно класово общество измества родово-общинните отношения. С реформата на Диоклециан (284-305г.) днешна Добруджа е отделена в провинция Малка Скития – важна погранична област за римската империя – добре населена през периода I-Vв. с изградени множество селища, градове, крепости и пътища. Белезите на материалната култура говорят за смесено население – римско и тракийско, което живее в симбиоза, почитайки и старите си култове, вярвания и традиции (намерени са множество оброчни плочки на Хермес, Херакъл, Хеката и др., като особено интересна е бронзовата статуетка на Херакъл от с. Преселенци – ярък представител на малката скулптура). От този период има открити забележителни творения на изкуството, най-впечатляваща от които е ръката от слонова кост с орехова черупка, в която има изображение на тракийския конник, намерена при с. Красен.

През XV век районът е все още слабонаселен, българските крепости и селища край брега на р. Дунав страдат от постоянните сблъсъци на Османската империя с кръстоносците и власите. Поради това българите все по-често напускат крайдунавския регион и образуват селища на по-голямо разстояние от реката. През втората половина на XVIII до средата на XIXвек Добруджа, разположена на основния и стратегически най-кратък път на Русия към османската столица, става арена на пет големи руско-турски военни сблъсъка – войните от 1768-1744 г., 1787-1791 г., 1806-1812 г., 1828-1829 г. и 1853-1856 г. Тези войни предизвикват сериозни демографски, политически, и етнографски промени, като водят до голям стопански срив, местното население е натоварено с допълнителни данъци и повинности и е задължено да осигурява и подпомага войската, да участва в изграждането на крепости и отбранителни съоръжения. По това време на територията се разгарят и сепаратистки бунтове и аянски размирици, при които са разграбени много селища. Военните стълкновения пораждат големи миграционни движения, които водят до сериозни демографски промени. Голяма част от местното население тръгва към слабо заселените територии на Бесарабия, Крим и Приазовието (първата голяма изселническа вълна е през 1768-1744г, но особено тежки са последствията от войните от 1806-1812г. и 1828-1829г.). Това води до обезлюдяване на Добруджа до степен, че немският маршал Х. Молтке, който посещава Добруджа между 1836 и 1839 година я определя като „истинска пустиня, която буди учудване у всекиго, че такава може да съществува в сърцето на Европа”. Голяма част от старото българско местно население „се изселва във Влашко. През Руско-турската война от 1828-1829г. временно са освободени Източния Подбалкан, Странджа, Източна и Одринска Тракия. Българите, които активно са подкрепяли руските войски, са принудени да се изселят от родните си места при подписването на Одринския мирен договор през 1830г. и над 100 000 българи тръгват към руските губернии. Част тях остават за постоянно в някои добруджански селища, а част от преселниците от Русия правят опит да се върнат през 1832г., зимата ги спира в региона и те заселват обезлюдената Добруджа, стимулирани от плодородната земя и данъчните облекчения от османските власти.

По силата на Букурещкия мирен договор от 1913г., потвърдено от Ньойския мирен договор от 27.11.1919г. Южна Добруджа е предадена на Кралска Румъния, което води до политически, стопански, културни и религиозни проблеми за българското население на областта. С Крайовската спогодба от 1940г. Южна Добруджа се връща към България и в региона започва нов възход. След 1944г. се изграждат обществени сгради (общински съвети, медицински пунктове и др.) в Генерал Тошево и по-големите села.

Първите исторически сведения за общинския център град Генерал Тошево датират от 1573 год. в списъците на джелепкешаните. Там селището е упоменато с името Касъм, което носи до 1942 г. Името Генерал Тошево е придобито след заседание на Министерския съвет на Царство България от 19.09.1941 г. Тогава е решено да се дадат нови имена на железопътните гари в Добруджа и Македония. По линията Ботево – Кардам е посочено старото име на гара Касъм да се смени на Генерал Тошев. Това решение предопределя няколко месеца по-късно смяната на името и на околийския център Касъм. Със заповед № 2191 от 27.06.1942 г. е решено “с. Касъм да се преименува в с. Генерал Тошево”.

През 1956 г. с. Маловец е слято със с. Генерал Тошево и заличено от списъка на населените места. С указ № 5, обнародван на 08.01.1963 г., с. Пастир също е слято с Генерал Тошево и остава като квартал с дотогавашното си име.

През 2002 г. е поставен въпроса името на града да бъде променено на Генерал Тошев. Получен е аргументиран отговор, че името трябва да остане Генерал Тошево.

На територията на общината са открити археологически находки, датирани още от времето на траки и римляни, които говорят за богатата история на общината.

В района са съществували няколко римски крепости.

При с. Горица е намерена каменна брадва-чук с отвор за дръжка от каменно-медната епоха /VI-IV/ в.пр.н.е/.

В близост до с. Спасово са открити останки от гетски селища. Също край Спасово, при голямата могила, е открито кръгло, каменно /вероятно култово/ тракийско съоръжение, свързано с вярата на траките и с издигането на слънцето в култ. От времето на гетите датират и други находки, като амфори с печати и др.

До с. Красен е открита колона и фрагмент от паметник с гръцки надпис и уникална слонова кост, която свидетелства за съхранението на вярата в тракийското божество Херос и е шедевър на античното изкуство. Уникатът е намерен при строеж на ледница. Заедно с него е разкрита трако-римска керамика. Това е основанието да се счита, че при Красен е имало селище от римската епоха.

В района на Преселенци, където се е намирала голяма римска крепост, е намерена фрагментирана тракийска мраморна оброчна плочка и бронзова статуетка на Херакъл. В близост до селото се намира и Ранносредновековна крепост „Калето”.

В местността Юртлука край Люляково е открита оброчна плочка на Херакъл, изработена от дребнозърнест мрамор с четвъртита форма. Въз основа на стиловите белези се предполага тя да датира от края на VII-VI в.пр.н.е.

Исторически музей в гр. Генерал Тошево - създаден през 2006 г. е сред най - новите музеи в нашата страна. Той е наследник на музейните сбирки в региона, възникнали през втората половина на миналия век. Сега във фондовете му се съхраняват над 10 000 експоната, които са част от културното наследство на Република България. Те са представени в постоянните експозиции на музея в гр. Генерал Тошево и в селата Дъбовик и Красен. Първата от тях проследява богатото археологическо минало на региона, както и живота на добруджанеца от края на XIX и началото на XX в. Специален музеен кът в нея е посветен на ген. Стефан Тошев – командващ III - та българска армия на добруджанския фронт по време на Първата световна война и патрон на града. В двора на музея е уреден лапидариум, в който особен интерес представляват тракийската гробница и локомотивът.

Историческите паметници са свързани най-вече с живота и творчеството на бележитите автори Йордан Йовков и Дора Габе.

Музейна експозиция „Йордан Йовков”, част от Исторически музей Генерал Тошево, се помещава в сградата на училището в с. Красен, построено през 1865 година. В него е работил големият майстор на българския разказ, писателят Йордан Йовков. В същото село се намира и Филиповата кръчма – безспорен източник на творчески идеи и колоритни Йовкови прототипи. Магията на добруджанската равнина, красотата и душевността на селянина, вплет съдбата си в нея, са извор на вдъхновение за Йовков. Не случайно в герба на общината е вплетен един от символите в неговото творчество – бялата лястовица.

Мемориална експозиция „Дора Габе”, част от Исторически музей Генерал Тошево, се помещава в сградата на читалището в с. Дъбовик. Тя съдържа уникални лични вещи на голямата българска поетеса и множество фотографии. В близост до родната къща на Дора Габе се намира група вековни дъбове, обявени за защитена територия.

През последните години са проведени няколко археологически проучвания на територията на общината. Намерените експонати се съхраняват в Исторически музей гр. Генерал Тошево.

Справка в Регистъра на недвижимите културни ценности, по смисъла на Закона за културното наследство показва, че на територията на община Генерал Тошево са регистрирани 172 обекта, в това число 154 археологически, 6 исторически, 8 архитектурно-строителни и 4 художествени.

Част от тях са:

- Сградата на Прогимназията, където е учителствал и е бил директор Й. Йовков в с. Красен;
- Кръчмата на Филип Сивков и Слави Божков /Филиповата кръчма/ в с. Красен.
- Мястото, където е била бащината къща на Й. Йовков в с. Йовково;
- Църквата „Свети Кирил и Методий” в с. Житен;
- Църквата „Света Троица” в с. Кардам;
- Църквата „Свети Никола” в с. Красен;
- Църквата „Възнесение Господне” в с. Спасово и др.

Някои от по-изявените археологически недвижими културни ценности са:

- КРЕПОСТ, с.Василево Средновековна крепост на 1.06 km северно по права линия от центъра на с. Василево. Крепостта е била обитавана през IX- XI век. Има площ от около 15 дка. Крепостните съоръжения не личат добре, но на места се очертава крепостна каменна стена и следи от ров.;

- КРЕПОСТ, с.Изворово Средновековна крепост в самото село, на 0.8 km югоизточно по права линия от центъра на селото, на високия бряг на суходолието, вляво от пътя за града. Площта на обекта е около 20 дка. Землен ров и вал затварят четириъгълник, чиято източна стена е на ръба на скалата над суходолието. Керамиката е от IX-XI век.9;

- ЗЕМЛЕНО УКРЕПЛЕНИЕ, с.Огражден Старобългарско землено укрепление има на 1.67 km северозападно по права линия от центъра на село Огражден. Укреплението е отдавна унищожено. Било е от земен тип. От запад е граничило със суходолието, минаващо през селото, което може би е било рекичка по онова време. Размерите му са приблизително 150/60/110/150 m. Общата площ е около 10 дка.;

- ЗЕМЛЕНО УКРЕПЛЕНИЕ, с.Преселенци Раннобългарско укрепление от Първата българска държава на 1.44 km югозападно по права линия от центъра на село Преселенци.

Археологическите разкопки на укреплението до с. Преселенци. В научната литература укреплението е определяно от Д. И. Димитров като землено, а от Р. Рашев с каменна стена. Укреплението има квадратна форма. На повърхността на терена личат валообразни издигания на три от укрепителните линии. На североизток защитни функции е имал естественят склон на малко суходолие, което може би в средновековието е било пълно с вода. До неотдавна е имало добре запазен кладенец. Укреплението е разположено на равнинна повърхност – т.е не е било добре защитено. Укрепителната линия е каменна стена с равна площадка пред нея и ров. Двете жилища, които се открили, са с разрушени зидове и е невъзможно да се уточнят техните очертания. В най- висока част на укреплението се попадна е разкрит зид от един ред камъни с ширина 0.8 m., като и части от други зидове – навярно от една сграда, явно разрушена още в средновековието или при обработка на почвата. Допуска се, че това е църква.

Типичната Добруджанска къща е приземната, паянтова къща със стени от плет или кирпич и покрив от слама, а в градовете с покрив от дъски или керемиди с малки стрехи. Високите огради около големите селски дворове са били от същите материали, от които са правени и къщите и стопанските постройки. Запазени са единични нейни представители в лошо състояние.

Военни паметници в Община Генерал Тошево, включени в регистъра на МО:

- Бюст – паметник на генерал Стефан Тошев - в гр. Генерал Тошево;
- Паметник на загиналите във войните жители на Община Генерал Тошево - в гр. Генерал Тошево;
- Паметник на загиналите пилоти - почетни граждани на града - в гр. Генерал Тошево;
- Казашкото гробче - в с. Пчеларово;
- Бюст – паметник на опълченеца Васил Контаров – Комитата – в с. Василево;
- Паметна плоча на лобното място на опълченеца Васил Контаров – в с. Василево;
- Паметна плоча на участниците в Отечествената война от с. Дъбовик - в с. Дъбовик;
- Паметна плоча на загиналите във Втората световна война жители на с. Рогозина - в с. Рогозина;
- Паметна плоча на загиналите в Балканската война жители на с. Спасово – в с. Спасово;
- Паметна плоча на загиналите във войните жители на с. Калина – в с. Калина.
- Сграфито – посветен на борбите на българския народ за национална свобода в с. Кардам

1.7. Взаимодействие с други територии и съседни общини

Мястото и ролята на община Генерал Тошево в регионалното пространство е формирано в резултат на историческите процеси и развитието на социално-икономически, транспортни и културни връзки със съседни общини и други територии. Същевременно съседните общини си взаимодействат и имат потенциал да оказват влияние на развитието както на близките погранични населени места, така и на целите територии.

Въпреки периферното си географско положение спрямо основните и второстепенни урбанизационни оси в страната, община Генерал Тошево има потенциал за интегрирано развитие и изграждане на връзки със съседни общини и трансгранично сътрудничество, които да стимулират социално-икономическото ѝ развитие в бъдеще.

Община Генерал Тошево граничи с пет общини от област Добрич – Каварна, Балчик, Шабла, Добричка и Крушари. На север общинската територия има обща граница с Република

Румъния. Граничното положение на общината благоприятства трансграничните и икономически връзки с Република Румъния.

Територията на община Генерал Тошево е отворена, достъпна и свързана със съседните общини с добре структурирани транспортни връзки посредством 2 основни „вход-изхода“:

Главни транспортни оси на Община Генерал Тошево са: път II- 29, който осъществява връзките на гр. Генерал Тошево с гр. Добрич и през с. Кардам и КПП с. Йовково с Република Румъния; път III- 296 Генерал Тошево – община Каварна; път III -296, осъществяващ връзка с пристанище на Черно море в гр. Каварна; III – 9002- осъществява връзка с гр.Балчик и достъп до пристанището.

Положително въздействие върху развитието на община Генерал Тошево оказват изградените традиционни икономически връзки и мобилност на работната сила с общините Добрич, Добричка, Балчик, Каварна и Шабла. Ежедневно голяма част работници и служители, жители на община Генерал Тошево пътуват до работните си места във фирми в град Добрич. Част от тях се придвижват със служебен транспорт. През летния сезон, значителен брой жители на общината работят временно в туристически обекти в общините Каварна и Балчик.

Трите съседни общини Шабла, Каварна и Балчик, като популярни туристически дестинации през летния сезон създават временни работни места за част от жителите на община Генерал Тошево.

Освен традиционните икономически връзки Общините Балчик и Генерал Тошево имат обща Местна инициативна група създадена да 28.12.2017 г. Сдружението представлява форма на публично-частно партньорство с участието на общините Балчик и Генерал Тошево. Председател на Сдружението е Валентин Димитров – Кмет на Община Генерал Тошево. За изпълнението на Стратегия за Водено от общностите местно развитие (ВОМР) през програмен период 2014 – 2020 г., МИГ „Балчик-Генерал Тошево“ има одобрен финансов ресурс в размер на 6 375 908 лева.

Съвместни проекти със съседни общини, които също са членове на Регионално сдружение за управление на отпадъците са възможни по отношение на опазване на околната среда и оползотворяването на отпадъците.

Съседната на Генерал Тошево община Шабла също е граница на България с Република Румъния. На нейната територия се намира ГКПП „Дуранкулак“. Община Генерал Тошево и община Шабла попадат във важна ос на територията на североизточен район, свързана с натрупване на демографски и икономически потенциали в България, която бележи динамично развитие през последните години.

Жителите на община Генерал Тошево ползват медицинска помощ и услуги в „МБАЛ – Добрич“ АД. Между двете съседните общини към момента са изградени добри връзки в сферата на управлението на отпадъците и здравеопазването. Съществува потенциал за коопериране в сферата на туризма и съвместни трансгранични проекти с общини от Република Румъния.

Община Генерал Тошево изпълнява трансгранични проекти и работи успешно в условия на междуобщинско сътрудничество с общини от Румъния и Украйна.

През април 2020 г. започва изпълнението на проект с продължителност 2 години за развитие и популяризиране на общото културно наследство. Проекта е финансиран от Съвместната оперативна програма „Черноморски басейн 2014-2020 г. се изпълнява съвместно с община Мурфатлар - Република Румъния и община Болград – Украйна.

През периода 2017-2020 г. община Генерал Тошево е изпълнила още два проекта в партньорство с румънски общини:

- Развитие на туристическия потенциал, опазване и популяризиране на общото наследство” - Водещ партньор – Община Генерал Тошево, партньор: Община Мурфатлар, Република Румъния;
- Повишаване достъпността до ТЕН-Т мрежата в трансграничен район Негру Вода – Ген. Тошево" Водещ партньор – Кметство Негру Вода, Република Румъния, партньор: Община Генерал Тошево.

Двата проекта са финансирани по програма „Трансгранично сътрудничество INTERREG V-A Румъния – България 2014 – 2020 г.“

За своето бъдещо развитие община Генерал Тошево следва да се възползва от възможностите за териториална свързаност и достъпност със съседните общини и други територии в следните направления:

- *Транспортна достъпност и свързаност*, допринасяща за бърз и удобен достъп до различни пазари, мобилност по отношение прилагането на труд и ползването на услуги.

- *Цифрова достъпност, свързаност и умения на населението*, които позволяват включване в различни дигитални пространства, с оглед развиване на значителен обем икономически функции, базирани на достъп до високоскоростни и мобилни широколентови мрежи и предлагане на цифрови обществени, социални, образователни и бизнес услуги.

- *Икономическа свързаност, инвестиционна активност и иновационно развитие*, допринасящи за повишаване конкурентоспособността, технологично обновяване на местната икономика, създаване на регионални клъстери и свързани производства, за генериране на икономически растеж, осигуряване на заетост и нарастване на благосъстоянието.

Коопериране и интегрирани проекти със съседните и близки на община Генерал Тошево територии са възможни в сферата на опазването на околната среда, управлението на отпадъците, опазване на обществения ред, превенция и борба с пожари, наводнения и природни бедствия, транспорта, развитието на туризма, местната икономика и култура, социалните услуги, здравеопазването, облагородяването на публичната инфраструктура и др.

Правната форма за коопериране на общините за реализация на съвместни проекти и дейности е междуобщинското сътрудничество, регламентирано в Европейската харта за местно самоуправление, Конституцията на Република България и ЗМСМА.

Междуобщинското сътрудничество може най-общо да се дефинира като взаимоотношение, основано на взаимно доверие и разбирателство между местните власти на две или повече общини за реализацията на конкретен проект, инициатива или за предлагане на конкретна услуга от взаимен интерес при запазване на местните приоритети. В своята същност междуобщинското сътрудничество предполага обединяване на ресурси, споделяне на отговорности и общо ползване на постигнатите от съвместните дейности резултати. Смисълът на общинското коопериране е да се мобилизират наличните ресурси на две и повече общини за осъществяване на дейности от взаимен интерес, които не биха могли обективно да се осъществят от всяка от тях поотделно, поради недостиг на средства и капацитет.

2. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси

2.1. Демографски параметри

Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие и растеж.

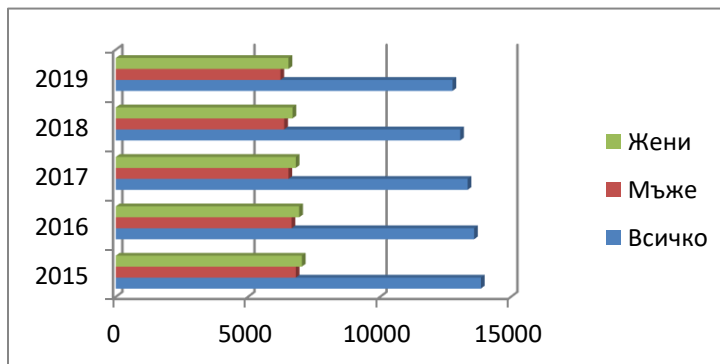
Таблица 7: Население в община Генерал Тошево 2015 – 2019 г.

	2015	2016	2017	2018	2019
Всичко	13854	13595	13347	13063	12768
Мъже	6812	6654	6535	6374	6230
Жени	7042	6941	6812	6689	6538
В градовете	6429	6344	6258	6155	6029
В селата	7425	7251	7089	6908	6739

Източник: Национален статистически институт

В община Генерал Тошево продължават неблагоприятните демографски тенденции, формирани още в края на миналия век. Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението (с около 7,8% за последните 5 години) или с 1086 души през 2019 г. спрямо 2015 г. През 2019 г. в общината живеят 12768 души, 48,8% от които мъже и 51,2% жени. В град Генерал Тошево живеят 47,2%, а в селата 52,8% от жителите на общината.

Графика 2: Динамика на населението в община Генерал Тошево 2015-2019 г.

През 2019 г. под трудоспособна възраст е 13,9% от населението на община Генерал Тошево. Възрастните над трудоспособна възраст са 4028 души или 31,5% от населението. Около 54,6% е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Таблица 8: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2017 - 2019 г.

	2017			2018			2019		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	13347	6535	6812	13063	6374	6689	12768	6230	6538
Под трудоспособна²	1834	935	899	1794	908	886	1771	885	886
В трудоспособна³	7331	4009	3322	7136	3899	3237	6969	3825	3144
Над трудоспособна⁴	4182	1591	2591	4133	1567	2566	4028	1520	2508

Източник: Национален статистически институт

² Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

³ В трудоспособна възраст - за 2019 г. тези граници са от 16 до навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месец за мъжете.

⁴ Над трудоспособна възраст - тези граници са от навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месец за мъжете.

Населението на община Генерал Тошево, продължава да застарява. Към 2019 г. децата до 14 г. са едва 12,9% от жителите на общината, а възрастните над 60 годишна възраст – 35,4%.

Таблица 9: Население по възрастови групи в община Генерал Тошево 2016-2019 г.

Години	Общо	Възраст 0-14 г.	Възраст 15-29 г.	Възраст 30-44 г.	Възраст 45-59 г.	Възраст 60-74 г.	Възраст 75+ г.
2016	13595	1757	1933	2359	2849	3204	1493
2017	13347	1717	1833	2337	2795	3124	1541
2018	13063	1671	1788	2223	2767	3028	1586
2019	12768	1646	1711	2190	2708	2972	1541

Източник: Национален статистически институт

Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал. За влошаването на възрастовата структура у нас съществено допринесоха мащабните емиграционни процеси предимно сред младите възрастови групи. Емигрирането на цели млади семейства (заедно с децата) обуславя ускоряването на процеса на застаряване, което поставя натиск върху публичните разходи за пенсии, здравеопазване и социални грижи.

Таблица 10: Естествен прираст на населението на община Генерал Тошево 2015-2019 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015	99	44	55	320	168	152	-221	-124	-97
2016	106	45	61	310	169	141	-204	-124	-80
2017	96	50	46	281	144	137	-185	-94	-91
2018	86	44	42	281	166	115	-195	-122	-73
2019	95	49	46	311	156	155	-216	-107	-109

Източник: Национален статистически институт

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение. Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 204 души на година, като през 2015 г. е минус 221. Средногодишният брой на живородените деца в община Генерал Тошево за периода 2015-2019 г. е 96. Средната смъртност за изследваните 5 години е 301 човека годишно.

Таблица 11: Заселени, изселени и механичен прираст в община Генерал Тошево 2015-2019 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2015	256	127	129	343	162	181	-87	-35	-52
2016	247	103	144	302	137	165	-55	-34	-21
2017	297	124	173	360	149	211	-63	-25	-38
2018	275	116	159	364	155	209	-89	-39	-50
2019	325	149	176	404	186	218	-79	-37	-42

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението през последните 5 години също е отрицателен, като за 2015 г. е - 87 души, а за 2019 г. е - 79. Средногодишно населението на община Генерал

Тошево намалява от миграция със 75 души. Общо в резултат на естествен и механичен прираст населението в общината през 2019 г. е намаляло с 295 души.

Таблица 12: Население по населени места в община Генерал Тошево 2016-2019 г.

Община/Населено място	2016	2017	2018	2019
Община Генерал Тошево	13595	13347	13063	12768
гр. Генерал Тошево	6344	6258	6155	6029
с. Александър Стамболийски	23	23	24	24
с. Балканци	55	53	51	50
с. Бежаново	61	57	54	45
с. Василево	340	324	324	318
с. Великово	33	34	31	34
с. Вичово	20	19	15	13
с. Горица	115	106	107	109
с. Градини	40	38	36	36
с. Дъбовик	136	134	125	130
с. Житен	153	143	147	139
с. Зограф	103	94	85	75
с. Изворово	212	212	196	191
с. Йовково	270	266	263	256
с. Калина	59	66	65	64
с. Кардам	902	898	886	862
с. Конаре	33	30	30	25
с. Краище	3	3	2	0
с. Красен	193	183	177	167
с. Къпиново	174	164	156	175
с. Лозница	10	10	9	9
с. Люляково	478	462	452	445
с. Малина	170	170	167	161
с. Огражден	3	3	3	3
с. Петлешково	190	178	167	160
с. Писарово	70	67	64	64
с. Пленимир	71	67	61	62
с. Преселенци	250	247	237	222
с. Присад	445	438	416	419
с. Пчеларово	463	460	459	455
с. Равнец	225	223	225	218
с. Рогозина	136	132	131	127
с. Росен	66	63	61	58

с. Росица	294	286	279	264
с. Сираково	56	53	50	48
с. Сноп	94	94	88	82
с. Снягово	152	151	144	139
с. Спасово	803	790	787	763
с. Средина	51	57	54	52
с. Сърнино	51	48	42	44
с. Узово	10	9	9	8
с. Чернооково	238	234	229	223

Източник: Национален статистически институт

Населението по населени места в общината намалява и не е равномерно разпределено по територията. Около 47,2% от населението е съсредоточено в административния център – гр. Генерал Тошево. В селата – 52,8% - Кардам – 6,8% Спасово - 6%, Пчеларово и Люляково по 7%. Община Генерал Тошево не е засегната от процесите на силна урбанизация, характерни за повечето райони на страната. Въпреки, че населението не е равномерно разпределено по общинската територия, то е сравнително балансирано между града и селата. Това обуславя необходимостта от прилагане на интегриран подход и стимулиране развитието, както на административния център, така и на малките населени места в общината.

Таблица 13: Население по постоянен и настоящ адрес в община Генерал Тошево 2015 г. и 2020 г.

Постоянен адрес		Настоящ адрес	
2015 г.	2020 г.	2015 г.	2020 г.
16902	15897	14984	13865

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

По данни на ГД ГРАО (<http://www.grao.bg>) населението на община Генерал Тошево по постоянен адрес намалява с около 6% през 2020 спрямо 2015 г. и към 31.12.2020 г. е 15897 души. Населението по настоящ адрес за анализирания период също намалява със 7,5% и към 31.12.2020 г. е 13865 души.

Графика 3: Сравнителна характеристика на населението по постоянен и настоящ адрес 2015-2020 г.

Тенденциите, като намаляваща раждаемост и застаряване на населението, се наблюдават и в останалите общини на област Добрич и СИР и са симптоматични за страната като цяло. В допълнение продължават да се наблюдават и задълбочават негативни тенденции, като по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. Комбинацията от тези негативни процеси дава основание да се говори за демографска криза и изправя сериозни предизвикателства пред бъдещото функциониране на системите на социално осигуряване и подпомагане, здравеопазване, образование и публични финанси в общината.

Като цяло, текущата демографска картина и перспективите за нейното развитие в средносрочен и дългосрочен план показват, че при равни други условия (при непроменени политики) демографският фактор ще компрометира възможността на икономическата система да генерира висок и устойчив растеж и ще понижава ефективността на икономическата политика, насочена към осигуряването на (предпоставки за) такъв растеж.

Политиката за преодоляване на демографската криза в района трябва да е насочена към подобряване на инвестиционната среда, защото инвестициите са тези, които създават работни места и доходи, като по този начин задържат и привличат млади хора за живот и работа в общината.

2.2. Пазар на труда – заетост и безработица

Пазарът на труда в община Генерал Тошево е негативно повлиян от демографските процеси, при ясна перспектива за изостряне на отрицателните им въздействия още в средносрочен период. Трайните тенденции на демографски неравновесия между раждаемост и смъртност се допълват от засилени емиграционни вълни, най-вече на млади хора в трудоспособна възраст, което се оказва критично за местния пазар на труда. Важни за настоящето и още по-важни за бъдещето са възпроизводството на населението и на работната сила. Демографското възпроизводство е важно за наличието на човешки ресурси за развитие на икономиката. Структурите на населението по възраст и пол предопределят раждаемостта, но и работната сила и нейната производителност на пазара на труда.

Формирането на работната сила е процес, осъществяващ се извън пазара на труда и в този смисъл неговите количествени параметри са предопределени от демографските процеси и най-вече от процесите на раждаемост, смъртност, естествен прираст на населението и емиграционните му движения. Намаляването на работната сила е фактор силно ограничаващ икономическия растеж на община Генерал Тошево. Друг такъв фактор е ниската икономическа активност на населението в активна трудоспособна възраст.

Причините за ниските коефициенти на икономическа активност и заетост в общината освен демографската криза са слабата инвестиционна активност, липсата на работни места и най-вече несъответствието между професионалната квалификация на свободната работна сила и пазара на труда. Наблюдава се дефицит на квалифицирана работна ръка и на регионално ниво (в райони намиращи се далеч от индустриални и административни центрове, планински райони) и на подотраслово ниво (за някои професионални тенденции и професии). Несъответствието между предлаганите и търсените квалификации е очевидно предимно в следните групи: незавършилите училище, млади хора, завършващи средно образование и тези без или с много ниско ниво на професионална квалификация. Това несъответствие се наблюдава също така в групите от хора с образование и професионални квалификации, но без стаж, както и в групата на продължително безработните. Бързо нарастват нуждите от

квалифицирана работна ръка, свързани с въвеждането и използването на нови производствени, информационни и комуникационни технологии. В същото време младите квалифицирани кадри предпочитат да напуснат родните места и да работят в големи градове у нас или в чужбина. Пазарът на труда изпитва остър недостиг на квалифицирани кадри, а в същото време безработицата сред лицата без образование и квалификация остава сравнително висока.

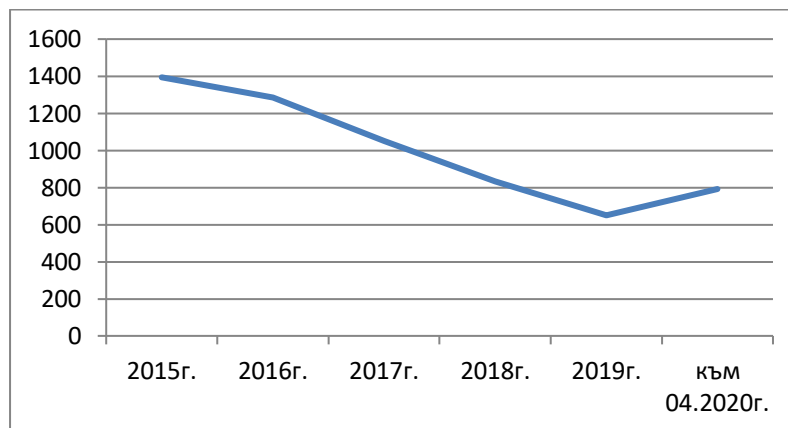
Таблица 14: Средногодишен брой на безработните лица и равнище на безработица 2015-04.2020 г.

ПОКАЗАТЕЛИ	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	КЪМ 04.2020 г.
Средногодишен брой безработни лица	1394	1286	1049	833	650	791
Средногодишно равнище на безработицата %	25,79%	23,79%	19,41%	15,42%	12,03%	14,63%
Средногодишен брой безработни лица – мъже	606	635	486	376	300	344
Средногодишен брой безработни лица – жени	788	651	563	457	350	447
Процентно отношение безработни мъже/жени	76.90%	97.54%	86.32%	82.28%	85.71%	76.96%

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Генерал Тошево

Коефициентът на безработица представлява относителният дял на безработните лица от икономически активното население (работната сила). Равнището на безработица в община Генерал Тошево намалява значително - с 11,1 пункта през последните пет години. Средногодишният брой на регистрираните безработни лица към 2019 г. е 791 (с 43,3% по-малко спрямо 2015 г.).

Графика 4: Динамика на безработицата в община Генерал Тошево 2015-2019 г.

Равнището на безработица през 2019 г. достига едни от най-ниските си нива за последните 10 години – 12.03%, но остава със стойности по-високи от средните за област Добрич (6,2%) и за страната (5,9%). Към месец април 2020 г. се наблюдава отново покачване на нивата на безработица, причинени от кризата с коронавируса COVID 19.

Таблица 15: Структура на безработицата по възраст

Възраст	2015г.	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	КЪМ 04.2020г.
до 19 г.	22	12	8	10	7	11
20-29 г.	186	136	92	92	58	105
30-49 г.	621	511	404	284	261	374
над 50 г.	622	538	458	288	313	386

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Генерал Тошево

Разпределението на регистрираните безработни лица по пол за 04.2020 г. показва, че относителният дял на жените е 56,5%, а на мъжете 43,5%. Мъжете са загеснати повече от липсата на работни места, което е нова тенденция на пазара на труда.

Структурата на безработицата по възраст показва, че относителният дял на безработните младежи до 29 години към месец април 2020 г. е 13%. Най-много са безработните над 50 годишна възраст – 386 или 44% от всички регистрирани.

Таблица 16: Структура на безработните лица по степен на образование

Степен на образование	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	към 04.2020г.
С основно и по – ниско образование	809	656	522	338	325	447
Със средно образование	108	84	72	51	47	71
Със средно професионално образование	489	426	339	254	244	317
С висше образование	45	31	29	31	23	40

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Генерал Тошево

Към месец април 2020 г. 51% от безработните лица са с основно или по-ниско образование. Със средно специално са 36% от регистрираните в бюро по труда. С висше образование са едва 4,5% от безработните или 40 лица.

Таблица 17: Брой безработни лица по населени места в община Генерал Тошево 2019 г.

Населено място	Безработни към 31.12.2019
ГР.ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО	318
С.АЛ.СТАМБОЛИЙСКИ	2
С.БАЛКАНЦИ	3
С.БЕЖАНОВО	5
С.ВАСИЛЕВО	18
С.ВЕЛИКОВО	4
С.ВИЧОВО	0
С.ГОРИЦА	6
С.ГРАДИНИ	2
С.ДЪБОВИК	6
С.ЖИТЕН	9
С.ЗОГРАФ	8
С.ИЗВОРОВО	12
С.ЙОВКОВО	8
С.КАЛИНА	1
С.КАРДАМ	22
С.КОНАРЕ	3
С.КРАИЩЕ	0
С.КРАСЕН	8
С.КЪПИНОВО	17
С.ЛОЗНИЦА	1
С.ЛЮЛЯКОВО	28
С.МАЛИНА	8
С.ОГРАЖДЕН	0

С.ПЕТЛЕШКОВО	6
С.ПИСАРОВО	4
С.ПЛЕНИМИР	2
С.ПРЕСЕЛЕНЦИ	15
С.ПРИСАД	15
С.ПЧЕЛАРОВО	23
С.РАВНЕЦ	10
С.РОГОЗИНА	12
С.РОСЕН	3
С.РОСИЦА	7
С.СИРАКОВО	2
С.СНОП	2
С.СНЯГОВО	12
С.СПАСОВО	25
С.СРЕДИНА	3
С.СЪРНИНО	0
С.УЗОВО	0
С.ЧЕРНООКОВО	9
Общо:	639

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Генерал Тошево

В град Генерал Тошево през 2019 г. са регистрирани 49,8% от безработните, останалите 50,2% са от малките населени места. Най-много безработни има в селата Люляково, Спасово, Пчеларово и Кардам. Най-много работни места за периода 2015-2019 г. са разкрити в реалния сектор общо 2467.

Таблица 18: Брой разкрити нови места в община Генерал Тошево 2015 - 2019 г.

Разкрити работни места по програми, мерки за заетост и в реален сектор	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
1. Програми за заетост, вкл. Оперативни програми	134	120	94	144	35
3. Мерки за заетост	15	8	15	20	11
4. Реален сектор	396	434	546	540	551

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Генерал Тошево

По програми за заетост, включително Оперативни програми за анализирания период са разкрити 527 работни места, а по мерки за заетост – 69. Като цяло броят на работните места по Програми по заетост драстично намалява през 2019 г. и е едва 35. За сравнение през 2018 г. по Програми са разкрити 144 работни места. Заетостта, осигурена от Дирекция „Бюро по труда“ по различни насърчителни мерки се колебае от 8 работни места през 2016 г. до 20 през 2018 г.

През 2019 година са одобрени заявки за свободни работни места от Агенция по заетост, в следствие на което са назначени на срочен трудов договор 94 безработни лица, както следва:

- Национална програма „Старт в кариерата“ - 1 бр. безработни лица;
- „Регионална програма за заетост“ – 10 бр. безработни лица ;
- „Национална програма за заетост и обучение на хора с трайни увреждания“ – 4 бр. безработни лица ;

- Проект „Обучение и заетост „ – безработни лица с трайни увреждания – 27 бр. безработни лица ;
- Проект „Работа“ – 51 бр. безработни лица ;
- Проект „Помощ за пенсиониране“ – 1 бр. безработни лица.

Таблица 19: Продължително безработни лица в община Генерал Тошево

ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА БЕЗРАБОТИЦАТА	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	към 04.2020г.
БЕЗРАБОТНИ ЛИЦА ДО 1 Г.	617	474	459	499	608	812
БЕЗРАБОТНИ ЛИЦА ОТ 1 ДО 2 Г.	347	204	111	58	29	64
БЕЗРАБОТНИ ЛИЦА НАД 2 Г.	487	519	392	117	2	0

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Генерал Тошево

Най-голям относителен дял в групата на продължително безработните лица имат тези без специалност и професия. Те са 67,7% от всички трайно безработни през 2019 г. Следват лицата със средно и начално образование – 64,5%. Към 2019 г. в общината има само 1 трайно безработно лице с висше образование и 13 безработни лица със средно образование. Продължително безработните с основно образование са 19,4% от всички регистрирани.

Таблица 20: Продължително безработни лица по притежавана квалификация и образование

Период	Всичко	в това число:							
		по проф. квалификация			по образование				
		с Работническа професия	Специалисти	без Специалност и професия	висше	средно	в т.ч. средно проф.	основно	начално и по-ниско
2015 г.	834	208	42	584	9	275	228	115	435
2016 г.	723	226	31	466	6	262	230	117	338
2017 г.	503	162	22	319	4	188	167	96	215
2018 г.	175	48	12	115	2	60	52	28	85
2019 г.	31	6	4	21	1	13	9	6	11

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Генерал Тошево

Най-голям относителен дял сред групите в неравностойно положение на пазара на труда заемат безработните над 50-годишна възраст – 2605 за периода 2015-04.2020 г. Следват продължително безработните лица с регистрация над 1 г. – 2330 и безработните младежи до 29 г. – 739 за разглеждания период.

Таблица 21: Групи в неравностойно положение на пазара на труда

Групи в неравностойно положение	2015г.	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	към 04.2020г.
Безработни младежи до 29 г.	208	148	100	102	65	116
Продължително безработни лица над 1 г.	834	723	503	175	31	64
Безработни лица с трайни увреждания	46	32	39	33	31	38
Безработни лица – самотни родители/осиноводители	22	15	8	1	1	1
Безработни над 50-годишна възраст	622	538	458	288	313	386

Източник: Дирекция „Бюро по труда“ – Генерал Тошево

Неблагоприятните демографски тенденции и някои структурни проблеми остават основни пречки пред нормалното функциониране на пазара на труда. Населението продължава да намалява и застарява. Делът на дълготрайно безработните остава сравнително висок – 33%. В малките населени места няма капиталовложения и почти липсват форми на индустрия. В същото време нараства недостигът на квалифициран труд, което отправя допълнително предизвикателство пред активните мерки на пазара на труда.

2.3. Образование

В община Генерал Тошево има добре функционираща система за предучилищно и училищно образование, възпитание и личностна подкрепа, които се осигуряват в детските градини и училищата. Образователната система е добре организирана, обезпечена с кадри и материално-техническа база и осигурява общообразователната и професионална подготовка на учащите се. Наличната мрежа от учебни заведения е с оптимизирана структура, съобразена с действащите законови и подзаконови документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието. Развитието на демографските процеси на територията на общината се отразяват негативно върху мрежата от учебни заведения. Училищната мрежата в общината вече е достигнала предела на оптимизация.

Закриването на образователни институции, особено в малки населени места, заедно с други фактори, като социални и семейни причини, негативно отношение към учебния процес и липса на мотивация, трудности при усвояването на учебния материал и др., рефлектира и в значителен дял на преждевременно напусналите образование и обучение.

В община Генерал Тошево има професионална гимназия със засилено изучаване на английски език, икономика и земеделско стопанство.

За получаване на средно образование на учениците от селата в общината се налага да пътуват до град Генерал Тошево или до друг по-голям град. Този факт показва, че възможностите за получаване на средно образование в рамките на общината са ограничени.

През учебната 2018/2019 г. функционират 6 общински училища, от които 1 държавно (професионална гимназия), 1 средно училище и 5 основни, както следва:

- ПГ по по земеделие “Тодор Рачински” - град Генерал Тошево;
- СУ „Никола Йонков Вапцаров”, град Генерал Тошево;
- ОУ „Христо Смирненски”, град Генерал Тошево;
- ОУ “Христо Ботев”, с.Кардам;
- ОУ “Йордан Йовков”, с.Спасово;
- ОУ “Васил Левски”, с.Преселенци;
- ОУ “Йордан Йовков”, с.Красен.

Средищни са всички училища на територията на общината.

Таблица 22: Сравнителни данни за общообразователните и професионални училища по учебни години

Учебни години	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
Брой училища	7	7	7	7	7
Брой учители	63	78	77	78	97
Брой паралелки	65	59	65	58	59
Брой ученици	1291	1186	1209	1125	1090
в т.ч. - мъже	700	661	674	621	601
в т.ч. - жени	591	525	535	504	489

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

По информация от Общинска администрация – Генерал Тошево през учебната 2019/2020 г. в общината се обучават 1 095 ученици, с които работят 97 учители.

Общият брой на учениците в общината намалява с 199 или с около 15% през 2019 спрямо 2014 г. През учебната 2017/2018 г. учениците в общината са 1 125, а през 2018/2019 г. намаляват с още 35. Броят на учителите през анализирания период се увеличава значително – от 63 през 2014 г. до 97 за учебната 2018/2019 г. Паралелките намаляват с 6 или с 9% и през последната учебна година са 59.

Професионалното обучение в по-голямата си част е съобразено със спецификата на местната икономика, като продължава да се търси по-тясно обвързване на профилираните паралелки с икономическите приоритети на общината и търсенето на пазара на труда. Запазването на обучение по традиционни за училищата професии, въпреки затихването или закриването на определени производства, създава трудностите с намирането на работа и разминаване между придобитата квалификация и възможността за трудова реализация. Това води до известен отлив от професионалното образование на част от младите хора и търсене на възможности за учене и реализация извън границите на общината.

Оптимизирането на училищната мрежа следва да създаде предпоставки за финансиране на професионални училища, защитени професии, съобразно потребностите на общината, както и с внедряване на обучение чрез работа (дуално обучение). Наложителни са мерки за стимулиране на обучението по търсените на пазара на труда професии, степен на квалификациите, съобразно степента на развитие на местната икономика и заявените инвестиционни намерения, като продължава политиката за достъп до образование на учениците от специфични целеви групи.

Важна тема засягаща професионалното образование е дуалното обучение, интересът към тази форма на обучение с практика е изключително голям. Има тенденция за разширяване на дуалното обучение у нас, но за целта са нужни промени, най-вече законодателни. Този вид обучение засяга две групи лица – над 16 години, които са в образователната система, и тези, които са на пазара на труда над 16 години.

Организирането на обучение чрез работа (дуално обучение) е нова възможност за повторно включване на рано напусналите образователната система.

От 2018 г. има промяна в системата на делегираните бюджети, като финансирането не зависи само от броя на децата и учениците, а и от броя на паралелките, от спецификата на региона, в който се намира училището, а в по-дългосрочен период и от качеството на образователния процес.

Структурите на предучилищното образование в общината са добре развити. Осигуреността с детски градини, преподаватели и места в детските градини е много добра.

Таблица 23: Сравнителни данни за общинските детски градини по учебни години

Учебни години	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Брой детски градини	12	11	11	11	11
Брой групи	23	20	20	20	19
Педагогически персонал	43	40	40	40	40
Брой деца	431	388	377	352	334
в т.ч. - мъже	211	177	174	162	162
в т.ч. - жени	220	211	203	190	172

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

В общината през 2019/2020 учебна година функционират 11 детски градини, които се посещават от 334 деца, разпределени в 19 групи. Капацитетът на детските градини напълно покрива нуждите на общината.

Броят на децата в детските градини е намалял с около 22% за анализирания период. Педагогическият персонал се запазва относително постоянен брой. Децата в детските градини в община Генерал Тошево през 2020 намаляват с 71 спрямо 2015.

Технически средства и дидактически материали се осигуряват от бюджетите на детските градини и училищата.

Сферата на образованието в Генерал Тошево като цяло е обезпечена с квалифицирани кадри. Няма нередовни учители. Няма недостиг на специалисти по отделните дисциплини. Проблем в селата е редуцираният щат, който не позволява всеки учебен предмет да се преподава от специалист. В общината са налице достатъчен брой учители по отделните предмети, с висше и полувисше образование и съответната квалификация.

Наличието на квалифицирани преподавателски кадри в достатъчна степен е силна страна за общината, което е едно от условията за постигане на добри резултати при подготовката на учащите в системата на средното образование. Учителите имат възможност да повишават квалификацията си чрез участие в обучителни курсове и семинари.

Предвид негативните демографски тенденции за страната, нивото на образователните характеристики на населението е ключова предпоставка за качеството на човешкия ресурс. Тенденциите, които ще окажат влияние върху сектора на образованието през следващите години отразяват основните изисквания за равнопоставен достъп до качествено образование на всички равнища и за всички социални групи и по-добро обвързване на образованието с науката и бизнеса, с търсените знания и умения.

Сериозен проблем, характеризиращ квалификацията на човешките ресурси в страната, е ниското ниво на компютърни и цифрови умения, което пречат за широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги и постигането на цифров растеж. През последните години се правят опити за навлизане на модерните технологии в учебния процес, но резултатът е противоречив. Кризата с COVID-19 принуди учителите и учениците да се пренастроят бързо към дистанционна форма на обучение. Това доказва необходимостта от интервенции на всички нива на образователната система за повишаване на цифровата грамотност на учениците и избягване на така нареченото цифрово изключване.

2.4. Здравеопазване

Здравното и медицинско обслужване на населението в община Генерал Тошево към 2020 г. се осъществява от МБАЛ в гр. Добрич, „Медицински център-I Генерал Тошево” и Център за спешна медицинска помощ.

Болничната помощ се осъществява предимно в МБАЛ – гр. Добрич или в специализирани болнични заведения в гр. Варна.

В „Медицински център I – Генерал Тошево“ ЕООД работят 15 специалисти по следните медицински направления: Акушер-гинеколог- 2; Невролог - 1; Психиатър- 1; Кардиолог- 1; Педиатър- 1; Отоларинголог- 1; Дерматовенеролог- 1; Хирург- 1; Вътрешни болести- 1; Ортопед- 1; Клинична лаборатория- 1; Рентгенолог- 1; Физиотерапевт- 1; Офталмолог- 1.

Доболничната медицинска помощ се осъществява от общопрактикуващи лекари (ОПЛ), индивидуални практики за специализирана медицинска помощ (ИПСМП), практики за първична медицинска помощ по дентална медицина (ППМПДМ).

През периода 2014-2018 г. в община Генерал Тошево има 16 общи първични медицински практики с общопрактикуващи лекари, като само през 2017 г. броят им става 19 и през 2018 г. отново е 16. Здравното и медицинско обслужване на гражданите е затруднено, поради неравномерното разпределение на населението по общи практики и отдалечеността на голяма част от населените места от общинския център.

За осъществяването на нормалната доболнична помощ има допълнителна необходимост от общопрактикуващи лекари и медицински специалисти.

Таблица 24: Медицински персонал и население на един лекар в община Генерал Тошево 2014-2018 г.

Персонал/Години	2014	2015	2016	2017	2018
Лекари	16	16	16	19	16
Лекари по дентална медицина	6	7	7	7	5
Медицински специалисти по здравни грижи	25	26	27	26	26

Източник: ИНФОСТАТ - <https://infostat.nsi.bg>

Към 2020 г. доболничната дейност се осъществява от 1 медицински център, 1 филиал за спешна медицинска помощ, 13 общопрактикуващи лекари, 3 индивидуални практики за специализирана медицинска помощ и 5 индивидуални практики по дентална медицина, които намаляват с 2, след като в началото на периода са 7.

Таблица 25: Население на един лекар и на един стоматолог в община Генерал Тошево 2015-2019 г.

	2015	2016	2017	2018	2019
Население на 1 лекар	866	850	834	816	798
Население на 1 стоматолог	1979	1942	1906	2612	2554

Източник: Национален статистически институт - <https://infostat.nsi.bg>

Голяма част от населението живее на разстояние до 20 минути от общинския център, където са съсредоточени здравните, социални и административни услуги. Останалото население живее в населени места, разположени на повече от 20 минути от центъра на общината, което затруднява спешната помощ при здравното му обслужване.

На територията на общината действат здравни служби в 8 населени места, или както следва в селата: Пчеларово, Василево, Кардам, Житен, Росица, Спасово, Красен, Преселенци. Здравните служби са общински сграден фонд, който е в лошо състояние и се нуждае от основен ремонт.

По данни на РЗИ Добрич, кам края на 2019 г. ученическото здравеопазване в общината се осигурява, от 1 медицински център, 1 филиал за спешна медицинска помощ, 10 лечебни заведения за първична медицинска помощ (лични лекари), 2 броя лечебни заведения за специализирана медицинска помощ (АГ със специалист акушер-гинеколог и една по неврология), 6 броя лечебни заведения за дентална медицина (стоматолози).

Сериозен проблем се явява нарушената профилактика на населението, което води до влошаване на общия здравен статус. Подобряването на общата система за навременна и

всеобхватна профилактика ще спомогне за снижаване на заболяемостта и много по-качествено лечение на болните.

Основните рискови фактори (тютюнопушене, употреба на алкохол, затлъстяване, небалансирано хранене и ниска двигателна активност) продължават да обхващат голяма част от населението и да застрашават здравето му. Предизвикателство пред намаляването на преждевременната смъртност е повишаването на здравната култура, особено сред малцинствените групи, които се характеризират с ограничен достъп до здравни услуги. Осигуреността на населението в общината с медицински специалисти е относително добра, но с териториални диспропорции и с неблагоприятна перспектива, във връзка с емиграцията на квалифицирани специалисти и малък брой присъединяващи се към работната сила в системата на здравеопазването.

Анализът на инфраструктурата, осигуреността и достъпността до здравни услуги установява неравномерност в разпределението на материалната база и диспропорции в осигуреността с лекари и медицински персонал. Значителен потенциал за подобряване на ефективността се крие в засилването на ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение, както и в ускоряване на процесите на навлизане на електронното управление в системата на здравеопазването.

Развитието на качествено здравеопазване в общината трябва да бъде насочено към:

- Осигуряване на равен и ефективен достъп до качествено здравеопазване чрез осигуряване на равни възможности за достъп до здравните услуги на хората, включително и на живеещите в малки населени места, отдалечени от градския център;
- Модернизация на материално-техническата база, чрез осигуряване на съвременна медицинска апаратура;
- Създаване на мобилни екипи към лечебните заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечените и труднодостъпни места;
- Укрепване на капацитета на общественото здравеопазване и засилване ролята на първичната помощ за сметка на болничното лечение;
- Повишаване на здравната култура сред малцинствените групи.

В периода 2021-2027 г. по предложение на МЗ е необходимо изграждане на хосписи за долекуване и полагане на медицински грижи извън болнична среда.

2.5. Социални дейности, услуги и социално включване

Водещ приоритет в управлението на Община Генерал Тошево е разгръщането на активна социална политика. Тя се осъществява чрез редица механизми, както със собствено, така и с външно (държавно/европейско) финансиране. Към 2020 г. на територията на общината функционират следните социални услуги и дейности:

Домашен социален патронаж /ДСП/

Социалната услуга ДСП съществува от 1980 г. Тя е насочена предимно към хората в пенсионна възраст, хора с увреждания, ветерани от войните и военноинвалиди. Към момента се обслужват 300 /триста/ лица. Обслужваните лица са от 22 /двадесет и две/ населени места. Община Генерал Тошево разполага с модерна, добре обзаведена кухня и кухненско оборудване както и 5 /пет/ броя специализирани леки автомобили за разнос на храната

Домашен социален патронаж предлага следните видове услуги: доставка на храна по домовете, поддържане на лична и битова хигиена, закупуване на хранителни продукти и вещи от първа необходимост, заплащане на ел.енергия, вода и телефон, закупуване на лекарства,

съдействие при снабдяване с технически помощни средства, медицински прегледи, при изготвяне на документи за ТЕЛК, за настаняване в Дом, административни услуги, поддържане на социални контакти и др.

Управленският персонал в социалната сфера към община Генерал Тошево се намира в сградата на общинска администрация в град Генерал Тошево. Освен услугите, предлагани от Домашен социален патронаж, Община Генерал Тошево непрестанно разширява кръга на своите социални услуги. Целта на тази политика е да бъдат обхванати онези социални групи (хора над 65 години, инвалиди, многодетни семейства и др.), които имат нужда от помощ.

За постигането ѝ Общинска администрация работи по следните проекти с държавно и европейско финансиране:

Механизъм „Лична помощ“;

Обществена трапезария;

Национална програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“;

„Патронажна грижа за възрастни лица и лица с увреждания“- компонент 2;

„Патронажна грижа за възрастни лица и лица с увреждания“ компонент 3;

„Подобряване пригодността за заетост и предоставяне на интегрирани услуги в домашна среда на територията на община Генерал Тошево“.

По данни от Дирекция „Социално подпомагане“ – Генерал Тошево към 2020 г. в общината са регистрирани общо 961 лица с увреждания, в това число 23 деца. За периода 2015-2020 г. технически помощни средства за получили общо 1523 лица с увреждания. За същия период социални помощи по Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане са получили 798 лица/семейства от община Генерал Тошево, а по Закона за семейните помощи за деца – 7043 лица/семейства.

Броят на лицата получили помощи за отопление с твърдо гориво и/или ел.енергия от ДСП за периода 2015+-2019 г. е 4247, както следва:

- 2015 г. – 846 бр.
- 2016 г. – 877 бр.
- 2017 г. – 840 бр.
- 2018 г. – 771 бр.
- 2019 г. – 913 бр.

По информация от ДСП към 31 декември 2019 г. в община Генерал Тошево са регистрирани 4 броя приемни семейства, в които са настанени за отглеждане 4 деца.

Общината има нужда от разкриване на нови и разширяване обхвата и качеството на съществуващите социални услуги.

За повишаване качеството на предлаганите социални услуги е необходимо да бъдат предвидени допълнителни финансови средства за повишаване квалификацията и преквалификацията на служителите.

В рамките на програмния период 2021-2027 г. на национално ниво се планира изграждане на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за подобряване на средата/реформиране на съществуващи социални услуги, съответно за:

- Реформиране на съществуващите Домове за стари хора;
- Създаване на нови социални услуги за резидентна грижа за възрастни хора;
- Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за резидентна грижа за лица с увреждания;

- Създаване на съпътстващи специализирани и консултативни социални услуги за лица с увреждания;
- Създаване на други видове социални услуги (за спешно настаняване, ранна интервенция, консултативни за деца и семейства и т.н.);
- Подобряване на средата в съществуващи социални услуги/реформиране на съществуващи социални услуги.

2.6. Култура и традиции

В община Генерал Тошево се осъществяват дейности за развитие и закрила на културата, като се съчетават държавните изисквания с местните условия, културни специфики и традиции. В общината функционира добре изградена мрежа от културни институти и организации. Основните средища на културното развитие и духовното обогатяване на населението са 24-те народни читалища. Те продължават да развиват културно-просветна и художествена самодейност и да организират творческите занимания в голям брой постоянно действащи групи за певчески, танцов и автентичен фолклор, клубове, изложбени зали и музейни сбирки.

Таблица 26: Народни читалища и художествени състави в община Генерал Тошево

Наименование, местонахождение	Художествени състави, клубове и групи
„Св.Св.Кирил и Методий-1897- с. Пчеларово	ФГ „Добруджански глас“,ДФГ „Славейчета" и коледарска група; клуб на жената „Елка Йовкова“ и клуб „Любител на книгата“; ФС „Славей пеят в Пчеларово“
"Йордан Йовков -1943 село Люляково"- с. Люляково	Клуб на жената,клуб на пенсионера; Битов кът, Кът на Й.Йовков; Група за автентичен фолклор; Лазарска група и Коледарска група
"Христо Ботев -1908"- с. Житен	СИФ „Житен клас“
"Нов живот - 1941"- с. Преселенци	Смесена фолклорна група „Сребърен листопад“
"Светлина-1941"- гр. Генерал Тошево	Обединена детска школа по изкуствата: школи по пиано, синтезатор, китара, гайда, народно пеене, поп и рок пеене, детска танцова фолклорна група "Тошевче"- 3 възрастови групи,музикален танцов театър "Дея" - 2 възрастови групи,детски народен оркестър,ВГ"Жаборани" - групи в детските градини, Клуб фентъзи, клуб „Любознайко“, клуб по информатика; Клуб на краседа; ВГ „Китка“ за народни песни; Театрален състав„Георги Шивачев“;Женски фолклорен състав „Българка“, Клубове по народни танци- 2 броя; ВГ „Бялата лястовица“ - шлагерна

	песен, ВГ „Палитра“ - стара градска песен; Клуб йога, Художествено творчески клуб и др.
"Йордан Йовков-1896" – с. Красен	ГИФ „Красенско веселие“, Група за стари градски песни, Лазарска група, Коледарска група
"Иван Вазов -1946"- гр. Генерал Тошево	Клуб за народни танци; Група за автентичен фолклор Коледарска група; танцов състав.
"Христо Ботев-1942" – с. Рогозина	Детска фолклорна група „Китка“ и Женска певческа група
"Александър Гичев -1907"- с. Василево	Фолклорна певческа група; Събор "Като жива вода"-Суворово, Събор Дебрене, с. Гурково - "С песни и танци", Събор - Бяла, Събор на НЧ "Ал. Гичев" - 1907 с.Всилвео, Организиране на концерти, участие в общински тържества и фестивали и честване на национални празници в с. Василево; работа с етнически малцинства и възрастни хора;
"Стефан Караджа -1941 г."- с. Чернооково	Група за автентичен фолклор, Група за стари градски песни, Коледарска група и Детска лазарска група
"Отец Паисий 1897 г." - с. Спасово	Клуб по интереси с деца от ОУ "Йордан Йовков" с. Спасово и Клуб на жената; Музейна сбирка; Женска фолклорна група; Вокална група за стари шлагери и градски песни.
"Стефан Караджа-1942 г."- с. Малина	Самодейни състави: 1. Смесен 2. Детски; индивидуални изпълнители.
"Съединение -1943 г." - с. Изворово	ГИФ "Изворци", ДФГ "Изворче", Коледарска група; Детска танцова група; Детска група за художествено слово.
"Калина-1965" - с. Калина	Етнографска сбирка
"Йордан Йовков-1942"- с. Йовково	Клуб на жената, Клуб приятели на книгата и Любителски танцов клуб;
"Наука-1940"- с. Зограф	ФГ „Касапийки“
"Дора Габе-1940"- с. Дъбовик	Група за автентичен фолклор, Коледарска група
"Стефан Караджа-1942"- с. Балканци	Празник на родилната помощ, честване освобождението на България-3 март, отбелязване на 1 ноември-ден на будителя; работа с етнически малцинства и възрастни хора;
"Йордан Йовков 1941 год."- с. Росица	Група за автентичен фолклор
"Пробуда-1941"- с. Кардам	Мъжка фолклорна група; Вокална група "Кардамки" и група за стари

	градски песни
"Васил Левски - 2007"- с. Сноп	ФГ „Здравец“
"Тодор Рачински - 2011"- с. Петлешково	Кръжок "Приложно и изобразително изкуство"; Клуб на жената; Фолклорна група „Чародейка“.
"Димитър Ганев - 2014"- с. Присад	кръжок "Приложни изкуства"
"Светлина -2014" – с. Росен	Кръжок „Сръчни ръце“; Фолклорна група „Росенски авлиги“.

Публичен регистър на Народните читалища - <https://chitalishta.com/>

Целта на читалищата е да задоволяват потребностите на населението, свързани с: развитие и обогатяване на културния живот; запазване на българските обичаи и традиции; разширяване знанията на населението и приобщаването им към ценностите на науката, изкуството и културата; възпитаване и утвърждаване на национално самосъзнание.

Основна културна институция в общината е Читалище „Светлина-1941”- гр.Генерал Тошево. През 2017 г. с изпълнението на общински проект са извършени следните дейности: вътрешно и външно саниране и измазване на цялата сграда, ремонт на санитарни възли, парен котел, ремонт на част от покрива, подмяна на осветителни тела.

В НЧ "Св.Св.Кирил и Методий-1897" – Село Пчеларово, което представлява двуетажна масивна сграда с разгърната площ от 465 кв.м., двор от 1800 кв.м., 5 зали, 2 кабинета през 2017 г. е извършен цялостен ремонт на покривна конструкция и смяна на дограма на първи етаж. През 2018 г. е извършен ремонт включващ поставяне на ламинат, освежаване, смяна на дограма в библиотеката и залата с художествената сбирка. През 2019 г. е извършен основен ремонт на кино салона.

Към повечето читалища функционират библиотеки, книжният фонд е ценен, но остарял. Основните проблеми на читалищата в общината са свързани с недостатъчните средства за ремонти на сградния фонд, закупуване на необходимата съвременна техника и оборудване, на нови книги и материали за библиотеките и за участия на художествените състави в национални и международни прояви. Най-големият проблем си остава липсата на компютърно оборудване, принтери и интернет в читалищата, за да се превърнат в съвременни културно-просветни средища. По-отдалечените и слабо населени места в периферните територии на община Генерал Тошево са затруднени в своите комуникации в социален и икономически аспект, изолирани от обществения и културен живот в района и в страната. Осигуряването на достъп до компютри, интернет и он-лайн услуги на хората, живеещи в слабопоселените и отдалечени от общинския център райони ще допринесе за преодоляването на тези тенденции и стимулиране на социалното сближаване.

Читалищата са важни центрове, в които трябва да бъде осигурена цифрова достъпност и свързаност и да се насърчават уменията на населението за включване в различни дигитални пространства. Читалищата в община Генерал Тошево, съвместно с Общината организират и поддържат богат културен календар и разнообразяват духовния живот на местното население.

Ежегодно се провежда следните културни мероприятия:

Общински фолклорен празник “Цветница”, Добруджански фолклорен събор “Богородица”, Великденско Добруджанско надсвирване, Празници на хумора, Седмица на детската книга и изкуствата за деца, Празници на гр.Генерал Тошево, Национален конкурс за млади изпълнители “Иван Георгиев”, Национален литературен конкурс за млади поетеси

“Дора Габе”, Фестивал на градската песен „Подари ми море”, Събор на преселените от северна Добруджа българи в с. Дъбовик, Еньовски събор на родовете и традициите „Край язовир Дрян” в с. Красен, “Йовкови празници”, Празници на хляба, житото и Добруджа в с. Спасово, Фолклорни събори в с. Пчеларово, с. Зограф, с. Сноп и др. Съставите към читалищата се представят успешно на редица национални и регионални конкурси.

Центрове на духовния живот на местното население са и многобройните църкви в общината. Към 2020 г. запазените и действащи храмове са:

- гр. Генерал Тошево – Православен храм „Св. Вмчк.Димитър”
- Църква на адвентистите от седмия ден;
- с. Красен - Православен храм „Св. Николай Чудотворец“
 - Храм „Св. Успение Богородично”;
- с. Изворово - Православен храм „Покров на Пресвета Богородица”;
 - Параклис „Св. Георги”;
- с. Житен - Православен храм „Св.Св. Кирил и Методий”;
- с. Кардам - Православен храм „Св. Троица”;
 - Църква на адвентистите от седмия ден;
- с. Василево - Православен храм „Св. Еразъм Охридски”;
- с. Преселенци - Православен храм „Св. Вмчк. Георги”;
- с. Пчеларово - Православен храм „Св. Йоан Богослов”;
- с. Спасово - Православен храм „Св. Вознесение Господне”;
 - Джамия;
- с. Средина – Православен храм „Св. Вмчк.Димитър”;
- с. Дъбовик – Православен храм „Св. . Вмчк. Георги”;
- с. Люляково: Православен храм „Св.Св. Петър и Павел”;
 - Джамия;
- с. Чернооково – Православен храм „Св. Рождество Богородично”;
- с. Малина – Православен храм „Св. Пророк Илия”;
- с. Калина – Православен параклис „Св. Св. Константин и Елена”;
- с. Росица – Православен параклис „Еспения на проповедни Йоан Рилски чудотворец”;
- с. Йовково – джамия;
- с. Къпиново – джамия;
- с. Равнец – джамия.

Голяма част от религиозните храмове са в добро състояние, ремонтирани или новопостроени. Част от тях се нуждаят от ремонти и обновяване.

В град Генерал Тошево функционира Общински исторически музей. Представени са 3 отделни експозиции. В читалището в с. Красен е подредена музейна сбирка посветена на Йордан Йовков.

2.7. Младежки дейности и спорт

Привличането и задържането на младите поколения за живот и работа в малките населени места и общини са приоритет на националната демографска политика за новия програмен период 2021-2027 г. Тенденциите в демографските процеси и изменението в броя и основните структури на населението оказват силно негативно влияние върху основните системи на обществото: икономическата, образователната, здравноосигурителна и системата

за социална защита. Демографските събития се отразяват в голяма степен върху развитието на икономическата и социалната среда. По информация на служба „ГРАО“ към края на месец декември 2019 г. общият брой на младежите в Община Генерал Тошево на възраст от 15 до 29 е 1711.

Високообразованите млади хора от общината продължават да търсят реализация в големите градове на България, а част от тях и в чужбина. Повечето млади хора над 24 години проявяват интерес към временна трудова миграция в чужбина - те са преди всичко със средно образование и/или без трудова квалификация. Все още липсва практика работодателите да инвестират в обучението и квалификацията на младите работници и служители и след това да им осигуряват работа. Голяма част от работещите млади хора са демотивирани от заплащането и условията на труд в местните предприятия и административни структури. Те са ресурс за сивата икономика и са принудени да приемат временна или неквалифицирана работа, дори и да притежават образователен ценз, тъй като специалностите им не са конкурентни към изискванията на пазара на труда. Макар, че информационните технологии навлизат сериозно в бита и в работата, достъпът до информация на младите хора в община Генерал Тошево е различен. В някои населени места – гр. Генерал Тошево, село Кардам и по-големите села в общината, чрез читалищата и училищата се осигурява безплатен достъп до интернет, но компютрите и интернет се използват повече с развлекателна, отколкото с образователна цел.

Много млади хора в Генерал Тошево участват в спортни клубове, танцовите състави и други творчески групи. Училищата и читалищата и остават естественото място за образователни и възпитателни дейности с младите хора.

Относно кариерното развитие на младите хора в общината е необходимо да се създадат политики, подпомагащи кариерната им ориентация, което би облекчило включването на нетрудоспособните млади хора в системата на трудовата заетост. Необходимо е да се положат усилия относно плавното преминаване на младите хора от учебната скамейка към пазара на труда чрез разширяване на програмите за стажове и практики в реалния сектор.

В община Генерал Тошево към 2020 г. функционират следните спортни клубове:

1. Спортен клуб по тенис на маса „Спортист - 95“, със седалище в гр. Генерал Тошево, ул. „Елин Пелин“ 3, представляван от Коста Иванов Костов – Председател.
2. Спортен клуб „Спортбаскет - ГТ“ по баскетбол, със седалище в гр. Генерал Тошево, ул. „Александър Стамболийски“ 2А, представляван от Стойко Йорданов Стоев – Председател.
3. Спортен клуб по хокей на трева „Стик ГТ“, със седалище в гр. Генерал Тошево, ул. „Опълченска“ 46 представляван от Петя Илиева Панева – Председател.
4. Спортен клуб по силов трибой „Цунами“ с треньор Борис Борисов.
5. Сдружение „Волейболен клуб „Спортист 99““, със седалище гр. Генерал Тошево, ул. „Александър Гичев“ 6
6. Спортен клуб по футбол „Дружба“, със седалище в с. Люляково, ул. „Осма“ 6 представляван от Костадин Атанасов Костадинов – Председател.
7. Сдружение „Футболен клуб „Спортист 2011““, със седалище в гр. Генерал Тошево, ул. „Васил Априлов“ № 2, представляван от Светлан Николов Славов - председател.
8. Сдружение „Спортен клуб по вдигане на тежести Генерал Тошево“, със седалище в гр. Генерал Тошево, ул. „Хан Крум“ №17, представляван от Димитър Петров Димитров.
9. Сдружение „Спортен клуб по художествена гимнастика „Ейнджълс“, със седалище в гр. Генерал Тошево, област Добрич, ул. „Г.С.Раковски“ №14, представляван от Павлета Петрова.

10. Футболен клуб „Партизан – Василево“, със седалище с. Василево, общ. Генерал Тошево, обл. Добрич, представляван от Здравко Златев.

11. Футболен клуб „Стрела-Присад 2020“ - със седалище с. Присад, ул „Втора“ 8, представляван от Генади Стефанов Маринов.

12. Спортен клуб за конна езда „Пегасос“ – Генерал Тошево, ул. „Васил Койчев“ №65.

13. Сдружение „Туристическо дружество „Добруджанец““ - гр.Генерал Тошево, ул. „Васил Априлов“ № 20.

Най-често спортуват младежите във възрастовата група от 15 до 18 години. Най-често практикуваните спортове са футбол, волейбол, баскетбол и тенис на маса. Потребностите и нагласите на младите хора са да спортуват редовно. С напускането на училището обаче голяма част от тях практически приключват със спорта и грижите за поддържането на добра форма.

Генерал Тошево е домакин на национални турнири по баскетбол, тенис на маса, на срещи от аматьорската волейболна лига и на регионални първенства по конен спорт.

През 2019 г. в общината са проведени следните мероприятия от Общинския спортен календар:

- Турнир по конна езда за Тодоровден в памет на доц. Т. Тодоров и за празника на града ;
- Турнир по футбол на малки вратички по повод Международния ден на ромите;
- Организиране и финансиране на ученически спортни игри;
- Седмица на спорта през месец май;
- Турнир по белот;
- Турнир по класическа табла;
- Колоездачна обиколка;
- Турнир по тенис на маса;
- Турнири по волейбол;
- Баскетфест 2019 ;
- Поход „По стъпките на Йовков“.

Ежегодно в общината се организира анкета за номинации, избор и награждаване на „Спортист на годината“ и „Отбор на годината“. От 2019 г. са обявени и призове за „Треньор на годината“, „Заслужил треньор ветеран“ и „Заслужил спортист ветеран“.

Ежегодно с Решение на Общински съвет – Генерал Тошево се финансират спортните клубове и предложения за турнири и спортни състезания и срещи.

Спортната инфраструктура на Община Генерал Тошево се състои от следните обекти:

- 5 – стадиона ;
- 10 – игрища ;
- 4 – спортни площадки ;
- 1 – басейн ;

Във всички учебни заведения са изградени зали и площадки за развитието на спорта.

Стадион „Спортист“ в гр. Генерал Тошево и стадиона в с.Кардам се нуждаят от ремонт.

Стадионите в селата Василево, Люляково и Присад са ремонтирани.

Основно е ремонтирана спортна зала в гр.Генерал Тошево по проект «Красива България».

Като цяло спортните съоръжения и спортните обекти на територията на общината са достатъчни, малка част са морално остарели и имат нужда от реконструкция и обновяване. Спортните бази (стадиони) също се нуждаят от ремонт и обновяване, защото там спортуват много млади хора.

3. Състояние на местната икономика

3.1. Икономическо развитие – тенденции и конкурентоспособност

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са селското стопанство и търговията, като водещо значение има селското стопанство. Неговата структура на производство и специализация определят характера на цялата територия и облика на населените места. Земеделieto е застъпено във всички селища на общината и има важна роля за цялостното ѝ развитие. През последните години, отрасълът е основен източник на доходи в общината.

Броят на предприятията, регистрирани в Генерал Тошево се увеличава през последните години. Ако вземем за сравнение данните в Общинския план за развитие и приемем за базова 2016 г., когато в общината има 654 регистрирани предприятия, то за 2-годишен период до 2018 г., броят им достига 663 или с 9 повече.

Таблица 27: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2016-2018 г.

Номенклатура на икономическите дейности	2016	2017	2018
Общо	654	649	663
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	293	302	315
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	.. ⁵
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	39	38	39
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	10	10	9
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	.. ⁶	-	-
СТРОИТЕЛСТВО	12	14	11
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	150	152	147
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	28	30	28
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	34	30	29
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	24	13	23
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	25	21	23
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	7	7	7
ОБРАЗОВАНИЕ
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	16	18	18
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	-
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	11	9	10

Източник: Национален статистически институт

⁵ ".." Конфиденциални данни

⁶ "-." няма случай

Най-много нови предприятия (22) са открити в сектор „Селско, горско и рибно стопанство“. В сектор „Хуманно здравеопазване и социална работа“ са регистрирани 2 нови предприятия. В сектор „Транспорт, складиране и пощи“ и сектор „Административни и спомагателни дейности“ са регистрирани същия брой предприятия. В останалите сектори броят на фирмите се променя в тесни граници.

Таблица 28: Основни икономически показатели на отчетените нефинансови предприятия в община Генерал Тошево 2016-2018 г.

Икономически дейности	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица	ДМА
	Хил. лева						Брой	Брой	Хил. лева
2016	193 714	308 684	246 866	279 629	29 604	3 867	2 25	1 628	271 591
2017	219 364	334 136	268 228	293 587	41 759	5 646	2 113	1 601	262 458
2018	235 934	386 690	315 212	345 712	40 238	4 080	2 195	1 670	281 052

Източник: Национален статистически институт

Най-голям относителен дял в местната икономика през 2018 г. имат предприятията, работещи в сектор селско стопанство – 315 броя или 47,5% от всички фирми в общината, следват ги фирмите работещи в областта на търговията – 22,2%. В сектор „Преработваща промишленост“ – 5,9%, а в „Хотелиерство и ресторантьорство“ – 4,4%. Най-малко са предприятията в „Административни и спомагателни дейности“ - 1,05%.

Икономическото развитие на община Генерал Тошево през последните години се характеризира с различна динамика, но като цяло общите финансови показатели на предприятията бележат ръст през 2018 г. спрямо 2016 г.

Произведената продукция в предприятията от община Генерал Тошево през 2018г. спрямо 2016 г. се увеличава с 42 220 лева. Приходите от дейността бележат ръст от 78 006 лева, а нетните приходи от продажби се увеличават с 68 346 лева.

Най-интензивно развитие бележат секторите „Селско, горско и рибно стопанство“, „Преработваща промишленост“, „Търговия , ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Транспорт, складиране и пощи“ и „Административни и спомагателни дейности“

Печалбите на местните фирми в Генерал Тошево през 2018 г. нарастват с 10 634 хил. лева спрямо 2016 г. и достигат 40 238 хил.лева. Загубите също се увеличават с 213 хил. лева и стигат 4 080. Най-големи печалби са регистрирани в селското стопанство – 36 284 хил. лева.

Таблица 29: Групи предприятия в община Генерал Тошево, според заетите в тях лица

Групи предприятия	2016 г.	2017 г.	2018 г.
Общо	654	649	663
Микро до 9 заети	605	597	605
Малки от 10 до 49
Средни от 50 до 249

Източник: Национален статистически институт

Преобладаваща част от предприятията в община Генерал Тошево през 2018 г. са микро с до 9 заети лица – 91,3%.В общината данните за малките фирми от 10 до 49 човека и средните фирми от 50 до 249 човека са конфиденциални.

Таблица 30: Средна брутна годишна работна заплата в Генерал Тошево 2016-2018 г.

Средна брутна годишна работна заплата	2016	2017	2018
Общо	8307	8909	9924
Обществен сектор	9369	9866	10843
Частен сектор	7716	8374	9413

Източник: Национален статистически институт

Средната брутна годишна работна заплата в община Генерал Тошево за 2018 г. е 9924 лева, което е с около 16,3% повече спрямо 2016 г. Заплатата в общественния сектор е най-високата през последните три години – 10843 и е с 13,6% повече спрямо тази през 2016 г. Заплатата в частния сектор през 2018 г. е с 1 697 лева по-малко спрямо заплатата през 2016 г.

Средната годишна работна заплата в община Генерал Тошево през 2018 г. е само с 505 лева по-ниска от средната годишна работна заплата за област Добрич (10429 лева), но с 3831 лева по-ниска от средната заплата за страната, която е 13755 лева.

3.2. Промисленост

Промислеността е слабо развит отрасъл, нетипичен за района на община Генерал Тошево и се изразява предимно в малки и средни предприятия, развиващи дейност в подотрасъл „хранително-вкусова промисленост” на основата на селското стопанство. В структурата на местната икономика, предприятията в този сектор заемат едва 6% относителен дял. Промислеността не притежава доминиращ характер над останалите отраслови структури.

На територията на град Генерал Тошево са разположени две складови и промишлени зони - Югоизточна и Северозападна зона. Фирми в Югоизточната индустриална зона:

-Скития 1 ГТ (производство и търговията с малки домакински електроуреди.и интериорен текстил);

-Еврохолц (производство на градинска мебел и дървени къщи).

-АГРИ.СС ЕООД – транспорт, земеделие и животновъдство - отглеждане на кокошки носачки и производство на пресни яйца за консумация

ЕТ АГРОКОМЕРС – Иван Павлов, – земеделие, ПАВЛОВИ ЛОГИСТИС ЛТД ООД – международен товарен транспорт.

„Павлови Фууд Индъстрийс” ООД – отглеждане на етерично маслени култури, дестилерия за етерични масла.

- Божур - Енчо Стоянов (зърнопроизводство и дестилерия за етерични масла)

- ЗП ИВО ИВАНОВ - зърнопроизводство

- МАШИНОСТРОЕНЕ-ДС ЕООД – производство на специализирана техника обработка и косене на лавандулови насаждения.

Северозападната зона е на 1 км от международна ж.п. линия.

Като продължение на Северозападната зона на околоръстния път на град Генерал Тошево е изградена нова индустриална зона на площ от 120 дка. Зоната е на 6 обособени терена с осигурено електричество, вода, газификация и добра транспортна достъпност.

Фирми в Северозападната индустриална зона:

- Геотерм (търговия с горива и земеделска продукция);

- Керамик ГТ (производство и търговия с керамика)- е с основен предмет на дейност - производство на строителна керамика (тухли). В момента завода е спрял основната си дейност, поради липса на пазар на предлаганите продукти - тухли, но в перспектива дружеството няма

да се продава или закрива производствените бази в град Генерал Тошево. Търсят се варианти за нови дейности и има намерения за инвестиране в нови технологии и разширяване на производството.

- Държавен резерв Варна - база Генерал Тошево (съхранение на зърно).

- „Естер Ойл Начеви ООД” – производство и търговия с естерици масла, разсадо – посадъчен материал от лавандула и семена от копър и резене;
- „Еко булстандарт” – производство на плодови сокове и нектари;
- ПЕТРОВ АГРОПРОДУКТ ООД - отглеждане на зеленчуци
- „Ловмийт енд Фиш ЕООД” – производство на месно – зеленчукови и рибни консерви.
- „Лулис Мел“ ЕАД - мелница

Други производствени предприятия в общината са:

ЕТ ДИМИТЪР КАТРАНДЖИЕВ – зърнопроизводство

АГРОХИМИКАЛИ ООД – зърнопроизводство

АГРО ПОЛА ГРУП ООД – зърнопроизводство

ЕТ КАРДАМ ЗАПАД – Петър Стоянов – зърнопроизводство

БРАТЯ ПАВЛЕНКОВИ ООД – зърнопроизводство

РУАЛ ООД – зърнопроизводство

ГАНЧЕВ 2003 ЕООД – зърнопроизводство и дестилерия за етерични масла

БРАТЯ АЛЕКСИЕВИ ООД – зърнопроизводство

БЕЛДАС ООД – зърнопроизводство

СЛАВОВ РОСИЦА ЕООД – животновъдство, зърнопроизводство

ЗП ГЕОРГИ ЕНЧЕВ ГАНЕВ – зърнопроизводство

АС ЕООД – зърнопроизводство

ТЕРРА КОМЕРС 2012 ООД – зърнопроизводство

СИЛВЕНА АГРО ООД – зърнопроизводство

АГРИВ И ЕООД – зърнопроизводство

ДОБРУДЖАНСКИ ЗЕМЕДЕЛСКИ ИНСТИТУТ с. ПЕТЛЕШКОВО – семепроизводство

зърнено-житни и бобови култури, сортове и хибриди слънчоглед и разработване на съвременни технологии за отглеждането им.

ЕТ ЖИКАМА-Я Калоян Калчев – зърнопроизводство

ЕТ ГОЧЕВ – ГОЧО ГОЧЕВ – зърнопроизводство

ЕТ ИВАНОВ – ИВАН ГОЧЕВ – зърнопроизводство

КСИНТО ЕООД - зърнопроизводство

Колебливите тенденции в развитието на преработващата промишленост говорят за задълбочаващи се проблеми, свързани с ниската конкурентоспособност и липсата на предприемачество. Социалното изражение на тези проблеми е свързано с липсата на работни места и увеличаване на безработицата. От пространствена гледна точка, намалява търсенето на терени за развитие на промишлени производства.

За ефективното функциониране на предприятията е необходимо да се осигури подходяща инфраструктура, която да създава условия за екологично и качествено производство.

В община Генерал Тошево има традиции в промишлеността и най-вече в някои подотрасли, които могат и трябва да се използват с цел развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението.

3.3. Селско и горско стопанство

Селското стопанство е водещ отрасъл на общинската икономика в Генерал Тошево. То е основен източник на доходи и заетост за населението и ще продължава да играе важна роля за развитието на района в бъдеще. Благоприятното съчетание на природо-климатичните условия и големия процент на земеделските земи на територията на общината, са реална предпоставка за висока степен на развитие на земеделието. Общината включва значителна част от аграрния потенциал на областта. Установената териториална специализация на селското стопанство отговаря на природния потенциал.

Таблица 31: Земеделски стопани и земеделски кооперации 2016-2020 г.

Показател по години	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Брой земеделски стопани	1050	1042	1083	1067
Брой земеделски кооперации	9	9	8	8

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ /ОДЗ/ – Добрич

Броят на регистрираните земеделски стопани в района нараства от 1050 - 2016 г. на 1083 през 2018 г. и след това намалява до 1 067 към 2019 г. На територията на общината функционират осем земеделски кооперации.

Таблица 32: Обработвана земеделска земя с НТП „нива“ в община Генерал Тошево (дка)

2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
757496	775878	771209	776950	787010

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Добрич

Общият брой декари реално обработвана земеделска земя в общината нарастват през последните пет години с близо 4%. Към 2020 г. обработваемите площи с начин на трайно ползване /НТП/ „нива“ са 787010 дка ; трайните насаждения /без лозя/ - 2645 дка; лозя – 2645 дка и пасища – 42762 дка.

Таблица 33: Среден добив на основните култури в община Генерал Тошево (кг/дка)

Култура	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Пшеница	565	600	630	560	510
Ечемик	500	610	540	510	530
Тритикале	500	300	-	380	400
Царевица за зърно	510	550	630	870	610
Слънчоглед	240	270	260	310	250
Рапица	300	300	310	260	240
Фасул	120	88	120	182	90
Леща	-	70	180	-	100
Соя	100	140	240	240	100
Царевица за силаж	3500	3800	2800	2900	2650
Фуражен грах	160	222	200	132	200
Тютюн	170	200	-	-	-
Пипер	1500	-	1050	1050	810
Домати	-	-	1120	800	640
Дини	1350	1600	1870	1860	1820

Пъпеша	620	950	900	840	820
Ябълки	300	500	320	1300	630
Круши	500	420	210	250	220
Сливи	310	250	310	420	430
Череша	255	168	170	230	290
Лавандула	750	600	600	600	720

Източник: ОДЗ – Добрич

Растениевъдството е основния земеделски отрасъл в Генерал Тошево, благоприятствано от плодородните земеделски земи и климатичните условия в района. По данни от ОДЗ – Добрич, средния добив от декар пшеница в общината за периода 2015-2019 г. е около 573 кг/дка. Най-високи добиви (630 кг/дка пшеница) са достигнати през 2017 г.

Средният добив от декар на засятите площи с ечемик е 528 кг/дка, като най-висок е добива през 2016 г. - 610 кг/дка, а най-слаба е реколтата през 2019 - 510 кг/дка. Царевицата за зърно достига рекордни добиви през 2018 г. – 870 кг/дка, а средният добив за анализирания период е 634 кг/дка. Слънчогледът е другата основна култура, отглеждана в Генерал Тошево със среден добив около 266 кг/дка. Характерни за общината са насажденията от дини и пъпеша. Добивите от дини са средно 1700 кг/дка за анализирания период, а от пъпеша - 826 кг/дка. Данните в Таблица 33 показват, че през последните години има повишен интерес към отглеждане на лавандула със средни добиви от 654 кг/дка, като най-висок е добивът през 2015 г. - 750 кг/дка. Традиционни за общината са и трайните насаждения от ябълки, круши и сливи.

Вторият подотрасъл на селското стопанство е животновъдството, което през последните години бележи значителен подем в общината. За периода 2015 – 2019 г. броят на повечето отглеждани животни се увеличава. Значително се увеличава и броят на свинете от 7922 през 2015 г. на 13 714 през 2019 г. Това се дължи на откритият през 2015 г. свинекомплекс в общината. Броят на птиците също се увеличава от 129 590 през 2015 г. на 158 894 през 2019 г. Броят на говеда се увеличи със 100 от 4083 през 2015 г. на 4183 през 2019 г. Броят на козите намалява със 728 през 2019 г. спрямо 2015 г. Броят на овцете също намалява като през 2015 г. е 9104, а през 2019 г. е 8693. Пчелните семейства намаляват с 6,08% през 2019 спрямо 2015 г.

Таблица 34: Брой отглеждани животни в община Генерал Тошево 2015 – 2019 г.

Показатели	2015	2016	2017	2018	2019
Говеда и биволи	4083	4357	4355	4105	4183
Свине	7922	15040	15192	14801	13714
Кози	1965	1956	2054	1295	1237
Овце	9104	9819	9604	9291	8693
Птици	129590	166003	178801	97836	158894
Пчелни семейства	12486	14044	12986	12298	11728

Източник: ОДЗ – Добрич

Тенденцията в положителното развитие на животновъдството е трайна и може да доведе до подобряване на икономическата ситуация в Генерал Тошево, създаване на много нови работни места и сигурни източници на доходи за местното население.

Водещо в изготвянето на визията за подобряване на ефективността в селското стопанство е повишаването на информираността на земеделските производители и техните познания за различните технологии на производство. Земеделските стопани трябва да бъдат обучени да използват максимално ресурса на местните почвени типове и районираните сортове на основните земеделски култури. Въвеждането на нова техника и нови производствени

технологии ще доведе до по-голяма енергийна ефективност и продуктивност в селското стопанство, както и комасацията на земята и уедряването на земеделските площи, като допълнителен фактор. Конкретните действия по информиране и обучение на земеделските производители трябва да са насочени към:

- достъп до европейски програми и мерки;
- производство с минимум почвени обработки;
- възстановяване на естественото почвено плодородие без употреба на енергоемки минерални торове, а чрез правилното редуване на земеделските култури и използване на органични торови за подобряване на химическите и физични свойства на почвата;
- използване на устойчиви на болести и неприятели сортове на земеделските култури и изграждане на подходящи сеитбообръщения с цел минимизиране употребата на пестициди;
- повишаване на познанията по организация на селскостопанското производство и
- оптимално натоварване на машинния парк.

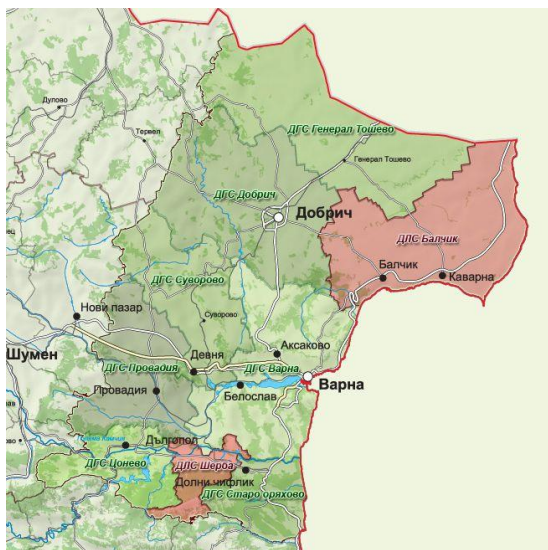
Горските територии на община Генерал Тошево се стопанисват от ТП на ДГС - Генерал Тошево към РДГ – Варна, „Североизточно държавно предприятие” на Министерство на земеделието и храните. Площта на горските територии в общината е 7758,5 ха, или около 8% от общата територия с надморска височина до 250 м. Общата лесистост на Община Генерал Тошево е 7,6%. По данни от ТП на ДГС - Генерал Тошево, към 31.12.2019 г. по вид собственост горите в общината са разпределени както следва:

Таблица 35: Разпределение на горските площи на община Генерал Тошево по вид собственост

Вид собственост	Площ /хектари/	% от общите горски площи
Държавни горски територии	7234,4	93,2
Общински горски фонд	114,2	1,5
Физически лица	351,5	4,5
Юридически лица	53,7	0,7
Религиозни организации	4,7	0,1
ВСИЧКО:	7758,5	100

Източник: ТП ДГС – Генерал Тошево

Фигура 7: Карта на РДГ – Добрич

Общият размер на предвиденото ползване на дървесина за периода 2015-2019 г. е 77 881 куб.м. или средно годишно ползване в размер на 15 576,2 куб.м. Общият размер на осъщественото ползване на дървесина за периода 2015-2019 г. е 77 219 куб. или средно годишно ползване в размер на 15 443,8 куб.м.

През 2016 г. и 2017 г. осъщественото ползване на дървесина от горския фонд на Генерал Тошево е по-голямо от предвиденото.

През периода 2014-2017 г. в община Генерал Тошево е извършено залесяване на площ от 253,3 дка горски територии – държавна собственост.

Таблица 36: Предвидено и осъществено ползване на дървесина от горския фонд на община Генерал Тошево 2015-2019 г.

Година	Ползване	Дървесина пл.м3
2015	Предвидено ползване	17 593
	Осъществено ползване	16 835
2016	Предвидено ползване	15 350
	Осъществено ползване	16 661
2017	Предвидено ползване	14 888
	Осъществено ползване	15 242
2018	Предвидено ползване	14 893
	Осъществено ползване	14 677
2019	Предвидено ползване	15 157
	Осъществено ползване	13 804

Източник: ТП ДГС – Генерал Тошево

В района на Община Генерал Тошево са разпространени следните дървесни видове: летен дъб, благуи, келяв габър, акация, гледичия, космат дъб, мъждрян, явор, сребролистна липа и др. От тях са сформирани както чисти насаждения, така и смесени широколистни, широколистно-иглолистни дървостои. На територията на ДГС - Генерал Тошево, успешно се развиват култури от акация, черен бор, смърч, планински ясен, червен дъб, сребролистна липа, американски ясен, орех, махалебка и др. От храстите най-характерни представители на флората са шипка, глог, птиче грозде, смрадлика, леска, аморфа, къпина, бяз, дрян. Тревната покривка е представена от котешката стъпка, житните треви, коприва, ягода, лайка, жълт кантарион, лепка, кукувича прежда и други.

Растителността е представена изключително оскъдно. Горските полезащитни пояси заемат 49 % от общата залесена площ на общината. Същите са разпределени равномерно като образуват мрежа. Целта на полезащитните пояси, не е толкова производство на дървесина, колкото противоерозионно и снегозадържащо значение, водещо до увеличаване на добивите в селското стопанство.

Таксационни характеристики на горските територии по ЛУП:

- Средна възраст-28 години;
- Среден запас на 1 ха-79 куб.м.;
- Среден прираст на 1 ха-3Л.9 куб.м.;
- Среден бонитет –III;
- Средна пълнота 0,79

На горска територия в Община Генерал Тошево са обособени следните защитени природни обекти:

- Защитена местност „Росица” - с площ 213.1 ха.;

- Защитена местност „Лозница” - с площ 405.4 ха.;
- Защитена местност „Бежаново” - с площ 121.7 ха

Горите са източник освен на дървесина и на много ценни ресурси - билки, горски плодове, гъби и др., които могат да бъдат използвани за организиране на дребни производства, осигуряващи заетост на ниско квалифицирани работници.

С оглед развитието на туризма в района е важно да не се допуска масово изсичане на гори, което ще доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия.

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията

4.1. Транспортна инфраструктура и пътна мрежа

Транспортно-комуникационната система на община Генерал Тошево е напълно изградена, като пътната мрежа осигурява добра свързаност между отделните населени места в Общината и към административния ѝ център – град Генерал Тошево.

Главни транспортни оси на общината са: път II-29, който осъществява връзките на гр. Генерал Тошево с гр. Добрич и с. Кардам и при КПП с. Йовково с Република Румъния; път III-296 Генерал Тошево - гр. Каварна; път III-2903 Генерал Тошево, с. Изворово, с. Красен.

През територията на Общината преминават:

- 22 км. път II клас;
- 137,7 км. път III клас;
- 93,8 км. общински път /IV клас/;
- 17,9 км. пътища от местно значение.

Републиканска пътна мрежа:

- Път II-29 - гр. Генерал Тошево – КПП с.Йовково;
- Път III-296 - гр. Генерал Тошево - с. Люляково - с. Преселенци - с. Василево - с. Конаре;
- Път III-2903 - гр. Генерал Тошево - с. Къпиново - с. Изворово - с. Красен- с. Росица-граница с Румъния;
- Път III-2904 - е. Кардам - с. Чернооково - с. Спасово - с. Бежаново;
- Път III-2963 - с. Спасово - с. Сърнино;
- Път III-9002 - гр. Генерал Тошево - с. Присад - Петлешково;
- Път III-9701 - с. Малина - с. Преселенци - с. Горица - с. Великово - с. Сираково - с. Сърнино.

Таблица 37: Републикански пътища II-ри и III-ти клас на територията на Община Генерал Тошево

№ по ред	Път №	Наименование на пътя	Километрично положение		Дължина на /км/	Габарит /м/
			от км	до км		
		II клас				
1	29	Варна - Аксаково - о.п. Добрич - Генерал Тошево - граница Румъния	62+3	84+3	22.0	7.5/11.5
		ВСИЧКО II клас:			22	
		III клас				

2	296	Генерал Тошево - Преселенци - Василево - Каварна - пристанище Каварна	0+0	24+4	24.4	7.0/9.0
3	2903	Генерал Тошево - Къпиново - Изворово - Красен - Росица - п.к. Лозница - Граница Румъния	0+0	36+9	36.9	6.0/8.0
4	2904	(Генерал Тошево - граница Румъния) Кардам - Спасово - Бежаново - Захари Стояново - Дуранкулак	0+0	26+4	26.4	6.0/8.0
5	2932	Крушари - Полковник Дяково - Добрин - (Красен - Росица)	10+6	16+8	6.2	6.0/8.0
6	2961	(Василево - Каварна) Конаре - Белгун - Септемврийци - Нейково - Божаново - (Дуранкулак - Шабла)	0+0	1+6	1.6	6.0/8.0
7	2963	(Василево - Каварна) Вранино - Челопечене - Белгун - Сърнино - Спасово	12+9	21+4	8.5	6.5/9.0
8	9002	(О.п Каварна - Балчик) - Момчил - Кремена - Дропла - Петлешково - Присад - Генерал Тошево	23+6	33+2	9.6	7.5/9.5
9	9701	О.п. Добрич - Победа - Методиево - Малина - Преселенци - Горица - Великово - Сираково - Сърнино	13+3	24+0	10.7	6.0/9.0
	9701		24+0	37+3	13.3	7.0/10.0
		ВСИЧКО III клас:			137.6	
		ВСИЧКО ПО II + III клас:			159.6	

Републиканските пътища пътища от втори и трети клас на територията на община Генерал Тошево са общо 159,6 км. Пътищата от втори клас са само 22 км., а пътищата от трети клас са 137,6 км.

Таблица 38: Републиканска пътна мрежа на територията на община Генерал Тошево през населените места

Път №	Населено място	начало	край	км
II - 29	гр. Ген. Тошево	68+464	71+390	2,926
	с. Кардам	77+893	79+803	1,910
III - 296	гр. Ген. Тошево	0+000	1+925	1,925
	с. Люляково	4+696	5+845	0,891
	с. Преселенци	10+576	11+831	1,255
	с. Василево	15+568	17+270	1,702
	с. Конаре	20+669	21+423	0,754
III - 2903	гр. Ген. Тошево	0+000	2+252	2,252
	с. Капиново	5+901	8+699	2,798
	с. Изворово	11+766	16+325	4,559
	с. Красен	16+998	20+551	3,553
	с. Росица	28+813	32+423	3,610
III - 2904	с. Кардам	0+000	0+956	0,956
	с. Чернооково	6+882	7+790	0,908
	с. Спасово	16+730	19+264	2,534
	с. Бежаново	24+930	25+673	0,743
III - 2932	с. Росица	16+584	16+816	0,232
III - 2963	с. Сърнино	16+900	17+765	0,865
	с. Спасово	20+332	21+387	1,055
III - 9002	с. Присад	29+457	30+178	0,721
III - 9701	с. Малина	18+340	19+370	1,030

	с. Преселенци	22+330	24+000	1,670
	с. Горица	25+633	26+314	0,681
	с. Великово	31+190	31+745	0,555
	с. Сираково	34+149	35+035	0,886
	с. Сърнино	36+507	37+337	0,830

Източник: ОПУ – Добрич

Дължината на Републиканската пътна мрежа на територията на населените места в общината е 41,801 км.

Гъстотата на пътната мрежа е ниска за Общината, но е достатъчна за обслужване на селищата. Гъстотата на пътната мрежа е 260 км на 1 000 км². В областта тя е 340 км на 1 000 км², а в страната е 284 км на 1 000 км². Както се вижда гъстотата на пътната мрежа в общината е по- ниска спрямо средната за страната и много по- ниска от средната за областта.

Таблица 39: Състояние на републиканските пътища по класове в община Генерал Тошево

Път №	дължина	добро			средно			лошо		
		от км	до км	км	от км	до км	км	от км	до км	км
II -29	14.70	02.30	71.00	8.70			0.00	71.00	77.00	6.00
	0,00				77.00	83,00	6.00			
	1,30				83.00	84,30	1.30			
III-296	15.00	0.00	13.00	13.00	13.00	15,00	2.00			0.00
	5.00			0.00	15.00	20,00	5.00	0.00	0.00	0.00
	4.40	20.00	24.40	4.40						
III -2903	12.00			0,00	0.00	10.00	10,00	10,00	12.00	2,00
	21,00	12.00	32.00	20.00	0.00	0.00	0,00	32,00	33.00	1.00
	3.90			0,00			0,00	33.00	36.90	3.90
III -2904	17.00	0.00	1.00	1,00			0,00	1.00	17.00	16.00
	9.40	17.00	26,40	9.40			0.00			
III-2932	0.20			0,00			0.00	10.60	16.80	6.20
III - 2961	1.60			0.00			0.00	0.00	1.60	1.60
HI - 2963	4.10			0.00			0.00	12,90	17,00	4.10
	1.00			0.00	17.00	18.00	1.00			0.00
	3.40	18.00	20.00	2.00	20,00	21.40	1.40			0.00
III -9002	9,60				23.60	33.20	9.60			
III-9701	2.70			0.00	0.00	0.00	0.00	13.30	16.00	2.70

	8.00			0,00	16.00	24.00	8.00			0.00
	13.30	24.00	37.30	13.30			0.00	0.00	0.00	0.00
Общо:	159.60			71.80			44.30			43.50

Източник: ОПУ – Добрич

По отношение вида на настилките, преобладават асфалтовите настилки. Състоянието на пътните настилки е съответно:

- лошо състояние – 43,5 км;
- средно състояние – 44,3 км;
- добро състояние – 71,8 км.

През 2016 год. е извършен превантивен ремонт - реконструкция на път Ш-9701 ,Добрич - Преселенци - Сърнино “ от км 24+400 до км 37+300 - 12.9 км.

През 2019 год. - Изпълнена хоризонтална маркировка на път II - 29 ,Добрич -Ген. Тошево“ от км 62+300 до км 84+200 - 1 595 м2

Интензивността на този пътен участък от II - 29 е 4 500 среднодневна годишна интензивност на автомобилното движение , установена от преброятелен пункт на км 53+970.

Инвестиционните намерения на ОПУ - Добрич за ремонт на пътната мрежа към Община Генерал Тошево за 2020 год включват студено изкърпване с полимермодифицирана битумна емулсия и фракция под налягане на единичните дупки по следните пътища :

- II - 29 от км 71+400 до км 84+000
- III - 296 от км 1+600 до км 21+200
- III - 2903 от км 3+000 до км 29+000
- III-2904 от км 0+000 до км 17+000

Предвижда се ежегодно косене на банкетите на всички пътища, както и изсичане на храстите на местата , където препятстват видимостта на пътните знаци.

През община Генерал Тошево преминава 28-ма жп линия Разделна – Кардам от км 88+700 до км 111+014, с обща дължина 22,314 км. Линията е единична и неелектрифицирана.

Категоризацията на жп линията, преминаваща през територията на община Генерал Тошево съгласно „Наредба за категоризация на железопътните линии в Република България, включени в железопътната инфраструктура, и закриване на отделни линии или участъци от линии”, е железопътна линия II-ра категория.

Габарит на натоварване съгласно „Инструкция за натоварване и превозване на негабаритни и тежки товари” е „GC” на жп линията, преминаваща през територията на община Генерал Тошево. Класификацията на жп линията, преминаваща през територията на общината, съгласно Нормативната уредба на ДП „НК ЖИ” по товаронапрежение е VIти клас.

На територията на общината са разположени 7 прелеза: км 88+706, км 92+034, км 94+920, км 96+612 в междугарието Добрич север – Кардам, км 105+710 в гара Кардам и км 107+859 – Кардам – граница.

В обсега на общината има един стоманобетонен мост км 99+991 и един стоманен, каменна зидария км 103+698 в междугарие Генерал Тошево – Кардам.

Техническото състояние на релсо-траверсовата скара е добро и гарантира заложените в графика за движение на влаковете скорости.

Прогнозното натоварване е 9 броя влакове и ж.п. возила за едно денонощие.

Диагнозното натоварване е 13 броя влакове и ж.п. возила за денонощие.

До всички населени места на Община Генерал Тошево е осигурен автобусен транспорт, който се извършва от двама превозвачи: „ТОВАРНИ ПРЕВОЗИ ГТ” АД и „ПЪТНИЧЕСКИ ПРЕВОЗИ” ЕООД.

Материалната база, с която разполагат лицензираните транспортни фирми, които обслужват отделните линии и транспортни схеми в голямата си част не отговаря на съвременните изисквания за енергийна ефективност. Тенденцията, която се наблюдава в общината е намаляване на пътнико потока в обществения транспорт. Поради тази причина е необходимо той да се предприемат мерки, свързани с модернизация и реконструкция на общинска пътна мрежа, подобряване материалната база на превозвачите, гъвкавост на транспортните схеми, подобряване състоянието на общинската автогара, спирки, жп гара и др.

4.2. Водоснабдителна мрежа и канализация

Водоснабдяването и поддръжката на водоснабдителната мрежа и съоръженията към нея на територията на община Генерал Тошево се осъществяват от „Водоснабдяване и канализация Добрич” АД, район Генерал Тошево.

Водоснабдяването на Община Генерал Тошево се осъществява от редица сондажи и помпени станции. Поради равнинния релеф на общината, водоснабдяването изисква употребата на множество помпи, което го прави енергоемко и значително по-скъпо.

Водите добивани от сарматския и малмваланжския подпочвени хоризонти се отличават с микробна чистота и могат да се ползват за питейни нужди без пречистване.

В община Генерал Тошево 100 % от населението ползва вода за питейни нужди от системата на “В и К” ЕООД – гр. Добрич. От своя страна “ВиК Добрич” АД задоволява нуждите изцяло за сметка на подпочвените води.

Таблица 40: Водоизточници в община Генерал Тошево

№	Помпена станция водоизточник	Дебит л/с	Местоположение землище
1.	П.С. Пастир		
	д.с.кл. 1	50	Ген.Тошево
	д.с.кл. 2	30	Ген.Тошево
2.	П.С. Маловец		
	д.с.кл.	20	Ген.Тошево
	с.кл.	5	Ген.Тошево
3.	П.С. Добромирци		
	д.с.кл.	50	Изворово
4.	П.С. Кардам		
	д.с.кл.	35	Кардам
	с.кл.	10,5	Кардам
5.	П.С. Узово		
	д.с.кл.	25	Узово
	с.кл. 3	11	Узово
6.	П.С. Калина		
	д.с.кл.	30	Калина
	с.кл. 1	11	Калина
7.	П.С. Бежаново		
	с.кл. 1	11	Бежаново

	с.кл. 2	11	Бежаново
	с.кл. 3	11	Бежаново
8.	П.С. Сираково		
	д.с.кл.		Сираково
	с.кл. 2	11	Сираково
9.	П.С. Росица		
	д.с.кл.	20	Росица
10.	П.С. Малина		
	д.с.кл.	20	Малина
11.	П.С. Чернооково		
	д.с.кл.	11	Чернооково
	д.с.кл.Дъбовик	20	Дъбовик
	д.с.кл.Горица	30	Горица

Източник: ВиК – Добрич

На територията на община Генерал Тошево няма пречиствателни станции за питейни води. Основната част от водопроводите са изградени от 1953 – 1970 г. 94% от водопроводите са от Азбестоцимент, 5,66% - Полиетиленови и 0,34% - Поцинковани. Състоянието на съществуващата водопроводна мрежа не е добро.

Канализация

На територията на община Генерал Тошево са разположени следните емитери, формиращи отпадъчни води, зауствани във водни обекти:

ПСОВ „Генерал Тошево“ се отвеждат за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа гр. Ген. Тошево. Последната е проектирана да работи с дебит до 899 куб. м за ден, като към настоящия момент обхваща около 1/3 от отпадъчните води на гр. Генерал Тошево, които след пречистване се заустват в Сухо дере. Индивидуалните емисионни ограничения по потоци и места на заустване на водите от пречиствателната станция. Пречиствателна станция извършва собствен мониторинг на пречистените води. Функционира и изграден нов колектор за отвеждане на отпадъчните води от северната градска част. За намаляване замърсяването от отпадъчни води е необходимо да се изгради цялостна канализация в гр. Генерал Тошево.

За експлоатация на канализационната система на гр. Ген. Тошево има издадено от Басейнова дирекция за управление на водите в Дунавски район с център Плевен, разрешително № 1375 0007/22.11.2011 г. за ползване на воден за заустване на отпадъчни води в повърхностни води с титуляр Община Генерал Тошево.

ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите.

Резултатите от анализите от взетите водни проби при контролни проверки на РИОСВ – Варна, и от проведения собствен мониторинг по отделните показатели не превишават индивидуалните емисионни ограничения в издаденото разрешително.

Канализационната мрежа на гр. Генерал Тошево с със степен на изграденост около 42 % и с довеждащи до ПСОВ битови и промишлени колектори. През 2012 г. е одобрен от МОСВ по ОП “Околна среда 2007-2013 г.” проект: “Доизграждане канализационна мрежа - 18200 м., рехабилитация водопроводна мрежа - 3060 м и модернизация ПСОВ – Ген. Тошево”, но не е финансиран, изградена е 1000 м канализация със собствени средства. В края на 2020 г. е подадено проектно предложение „Доизграждане на битова канализация по улици : „Дочо Михайлов“, „Д. Петков“, „Отец Паисий“, „Стара планина“, „Пейо Яворов“, „Александър

Стамболийски“, „Леонти Бакларов“, „К. Кисимов“, „Пеньо Пенев“ и „Николай Зидаров“ в Генерал Тошево“ до ПУДООС за 4500м.

КС „Кардам“, с. Кардам, собственост на “Булгартрансгаз” ЕАД – отпадъчните води, които се формират от пречиствателна станция за битово-фекални води и три каломаслоуловителя, заустват в четири попивни кладенци. Фирмата има издадено Комплексно разрешително № 367-Н0/2008 г. от МОСВ и Разрешително № 02570002/12.06.2008 г. за ползване на подземен воден обект за инжектиране на води, издадено от МОСВ.

Резултатите от анализите от взетите водни проби при контролни проверки на РИОСВ – Варна, и от проведения собствен мониторинг по отделните показатели не превишават индивидуалните емисионни ограничения в издаденото разрешително.

Добруджански земеделски институт, с. Петлешково, общ. Ген. Тошево. В селището живеят 250 човека, а служителите в администрацията са около 220 човека. Отглеждат се приблизително 500 животни. Отпадъчните води, които се формират от селището, административните сгради и животновъдните обекти се отвеждат в две последователно свързани лагуни, след което изтичат по естествения наклон на терена. Потокът отпадъчни води не е подложен на пречистване. Необходимо е да бъде изградена ПСОВ за отпадъчните води, формиращи се от института.

„Ролес“ АД, с. Кардам – На територията на обекта се експлоатира мандра. Отпадъчните води от нея, посредством специализиран транспорт се отвеждат до лагуна, която е в близост до обекта и е в добро състояние. Не са констатирани изтичания на отпадъчни води от нея.

4.3. Енергийна инфраструктура

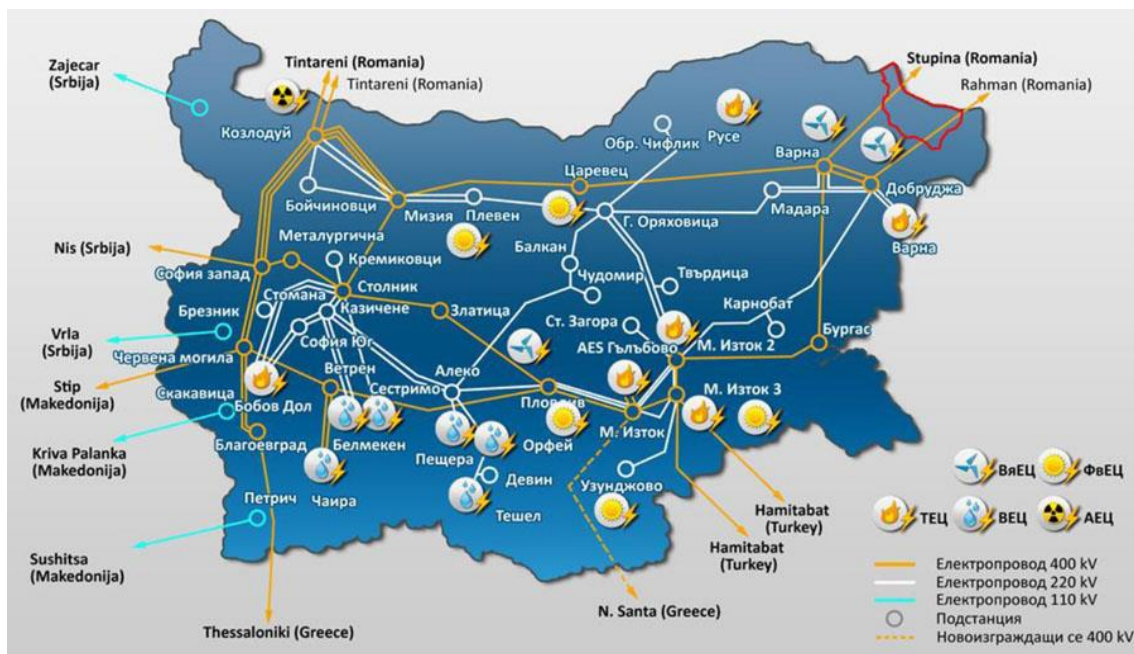
Основен източник на електроенергия за община Генерал Тошево е националната електроенергийна система. Основното храняване е на 110 kV. Електроснабдяването на община Генерал Тошево и цялостното стопанисване на електроразпределителната мрежа и съоръженията към нея се осъществява от “Енерго-Про Мрежи” АД, район Варна.

„Енерго-Про Мрежи” АД, електроенергийният системен оператор, осъществява единното оперативно планиране, координиране и управление, осигурява експлоатацията, поддръжката и надеждното функциониране на електропреносната мрежа, поддържането на спомагателните мрежи, както и ремонтните дейности и услуги и поддържа електропроводи високо напрежение на територията на община Генерал Тошево.

Електроенергийният системен оператор, осъществява единното оперативно планиране, координиране и управление, осигурява експлоатацията, поддръжката и надеждното функциониране на електропреносната мрежа, поддържането на спомагателните мрежи, както и ремонтните дейности и услуги и поддържа електропроводи високо напрежение на територията на община Генерал Тошево. Операторът планира, изгражда, поддържа и управлява надеждното функциониране на електрическата мрежа за ниско и средно напрежение на територията на общината.

Всички 42 населени места на територията на община Генерал Тошево са електрифицирани и нуждите на населението от електропотребление са задоволени.

Фигура 8: Разположение на община Генерал Тошево на схема на електропреносната мрежа на България

Източник: Общ устройствен план на община Генерал Тошево

Към 2020 г. По информация от електроразпределителното дружество на територията на община Генерал Тошево има 9694 абоната , в това число :

- 8 469 – битови абоната
- 321 – обществени абоната
- 904 – стопански абоната

Съоръженията на „Електроразпределение Север” АД на територията на общината са както следва:

- трафопостове - 130бр.;
- сума на мощностите на трафомашини, монтирани в тях- 28093 kVA;
- дължина на въздушен електропровод ВЕЛ 20 kV- 248,8 км;
- дължина на кабелен електропровод КЕЛ 20 kV- 19,8 км;
- дължина на въздушна линия ниско напрежение ВЛНН- 387 км;
- дължина на кабелна линия ниско напрежение КЛНН- 63 км.

Състоянието на въздушната мрежа средно напрежение, кабелна линия средно напрежение, въздушна мрежа ниско напрежение и кабелна линия ниско напрежение на територията на Община Генерал Тошево са в добро техническо експлоатационно състояние, като за нормалното им функциониране се правят ежегодни инспекции и обслужване по изготвен график. Периодично се инспектират и обслужват прилежащите трафопостове, както и съоръженията към тях. За по-доброто качество на доставена електроенергия до крайния потребител се правят ежегодни инспекции на чужди съоръжения и там, където е необходимо се дават нужните предписания за отстраняване на нередности, с цел намаляване на аварийността.

За периода 2016-2018 г. е извършена рехабилитация на 7136 м от въздушна мрежа ниско напрежение и на 14100 м от електропровод средно напрежение.

В района има една подстанция 110/20kV в гр. Генерал Тошево, собственост на НЕК ЕАД/ЕСО ЕАД. Състоянието на въздушните линии 20kV е сравнително добро. Мрежите за ниско напрежение са изцяло въздушни. В 40% от населените места разпределителните мрежи са физически и морално остарели и подмяната им е наложителна.

Ел. хранването на подстанцията се осъществява с въздушни ел.проводи 110kV от електропреносната мрежа. Кабелни електропроводни линии – няма. Трасета на нови ВЕЛ – въздушни електропроводни линии не са предвидени на този етап.

Таблица 41: Въздушни електропроводни линии (ВЕЛ) на територията на общината

№	Наименование	Напрежение	Собственик
1.	Дропла	110	НЕК ЕАД / ЕСО ЕАД
2.	Димитър Ганев	110	НЕК ЕАД / ЕСО ЕАД
3.	Съединение	750	НЕК ЕАД / ЕСО ЕАД
4.	Дружба	400	НЕК ЕАД / ЕСО ЕАД

Нанесени са сервитутните зони на всички ВЕЛ, като са отчетени както изискванията на Наредба №16 за сервитутите на енергийните обекти, така и на Наредба №3 НУЕУЕЛ за минимални отстояния до сгради на крайният проводник.

Таблица 42: Сервитутни зони на ВЕЛ в община Генерал Тошево

Напрежение ВЕЛ [kV]	От краен проводник [м]	От оста на ВЕЛ [м]
750kV		60м
400kV	30м	41м
220kV	25м	33м
110kV	20м	24м
20kV		11м

Електропроводите 20kV са съставени от въздушни линии основно в крайградските зони и селищата и кабели с омрежен полиетилен тип САХЕКТ в гр. Ген. Тошево.

Воздушните електропроводи 20kV създават ограничения със сервитутите си в урегулираните територии и подлежат на постепенно кабелиране.

Електроразпределителната мрежа 20kV е в добро състояние. Аварии по електропроводните линии 20kV основно се дължат на остаряла изолация.

Препоръчва се в градските зони въздушните електропроводи 20kV при възможност да се ликвидират и да се изгради кабелна мрежа. Целта е да се освободят допълнително терени, които сега са блокирани от съществуващите сервитути на ВЕЛ 20kV.

Електропроводите /въздушни и кабелни/ 20kV за хранване на селищата в общината са изградени така, че да се реализират пръстени с цел резервираност, както на битовите потребители така също и на промишлените. В по-голямата си част електропроводите са собственост на „Електроразпределение Север” АД, като всички се управляват от градската диспечерска служба.

Трансформаторни постове и Възлови станции

На територията на общината са изградени зидани трафопостове в самостоятелни УПИ, вградени трафопостове, КТП, БКТП и мачтови трафопостове. В по-голямата си част трафопостовите са собственост на „Електроразпределение Север” АД и се управляват от градската диспечерска служба.

Една част от трафопостовите в промишлените зони са частна собственост.

С развитието на селищните системи ще се налага изграждане на нови трафопостове за осигуряване на мощности за нарастващото с всеки ден потребление съгласно Закон за енергетиката и Наредба №6 за присъединяване на производители и потребители.

Ел. мрежа 0,4 kV

Електрическата мрежа ниско напрежение в населените места в по-голямата си част е въздушна. Кабелни линии НН има в гр. Ген. Тошево. За разлика от останалите нива на мрежите, мрежа 0,4 kV е с най-голям обем като дължини и брой съоръжения. Това е и причината тя да бъде изключително морално и физически остаряла и изисква големи инвестиции за реконструкции, подмяна и рехабилитация. Недоброто състояние на мрежа НН води до влошаване качеството на доставената ел. енергия.

Като разпределителни табла се използват метални шкафове, които подлежат на корозия. В тази връзка напоследък навлязоха в експлоатация полимерните разпределителни кутии.

Развитието на мрежа средно напрежение да се предвижда с използване на кабели 20kV. Трасетата на кабелните и въздушни линии се определят с техническите проекти по ЗУТ.

През 2020 г. в община Генерал Тошево функционират 6 броя фотоволтаични електроцентрали с общ капацитет 3,426 MW. Този енергиен обем дава принос за повишаване дела на енергия от ВЕИ в общината и към момента слънчевата енергия е втория по ефективност възобновяем енергиен източник с установени изградени мощности на територията на Генерал Тошево. Като цяло би могло да се направи заключението, че поради благоприятните климатични условия фотоволтаични и соларни инсталации биха могли да се поставят на всяка административна и жилищна сграда.

Таблица 43: ФТЕЦ на територията на община Генерал Тошево към 2020 г.

№	ФТЕЦ	Населено място	Мощност mW
1	ФТЕЦ "Зограф"	с.Зограф	0,074
2	ФТЕЦ "Фотоно - Сноп", имот пл. № 47, кв. 9, 10	с.Сноп	0,104
3	ФТЕЦ "Пчеларово - 2"	с.Пчеларово	2,500
4	ФТЕЦ "Пчеларово"	с.Пчеларово	0,188
5	ФТЕЦ "Пчеларово - 1"	с.Пчеларово	0,500
6	ФТЕЦ "Генерал Тошево", УПИ VIII - 202 и УПИ XIX - 272, кв.25	гр.Генерал Тошево	0,060
ОБЩО:			3,426

Източник: Агенция за устойчиво енергийно развитие

Газоснабдяване

Град Генерал Тошево се намира в непосредствена близост до Националния магистрален газопровод „Северен пръстен“. Градът се захранва с природен газ от автоматична газоразпределителна станция, свързана с магистралния газопровод. Общината има разработена и одобрена концепция за газификацията на град Генерал Тошево, в която са планирани и бъдещи етапи за газификация на населеното място.

Към 2020 г. 100% от обществено-административните структури на територията на град Генерал Тошево, са присъединени към газоразпределителната мрежа на дружеството „Добруджа газ“. Газоразпределителното дружество обслужва общо 476 абоната на територията на община Генерал Тошево, като през 2019 г. са се присъединили 77 нови. Изградената газопрееносна мрежа на територията на общината е 28 км.

Таблица 44: Брой абонати на „Добруджа газ“ АД 2015-2019 г.

Година	2015	2016	2017	2018	2019
Бр. Абонати	259	285	336	399	476

Източник: Община Генерал Тошево

В дружеството са постъпили и нови заявления от домакинства за газифициране на частни имоти, които възлизат на 150 броя, находящи се в квартали, в които до сега няма изградена газопроводна инфраструктура. Увеличения брой абонати се дължат на ежегодното увеличение на капитала на дружеството от Общината, като за последните две години възлиза на 200 000 лева. Кое то допринася за намаляне на разхода за отопление от невъзобновяеми източници.

Газификацията на Общината е алтернатива на електрификацията, а високите цени на електроенергията – за битови и промишлени консуматори, налагат обединяването на усилията на Общините Добрич и Генерал Тошево за развитието на този отрасъл и икономическото съживяване на региона.

Съществуващата разпределителна мрежа средно и ниско напрежение е с достатъчна преносна възможност и задоволява потребностите на общината към момента, като покрива критериите за подаване на качествено напрежение до всички клиенти.

Външна осветителна уредба

Важен проблем е уличното осветление на населените места в общината. То се явява един от основните консуматори на ел.енергия и генератор на разходи в общинския бюджет. Уличната осветителна мрежа на територията на община Генерал Тошево е в задоволително техническо състояние.

Таблица 45: Списък на съоръженията за улично осветление в община Генерал Тошево

№	Населено място	Паркови тела	125W	50W	70W	100W	2x11W	2x18W	лед 40W	лед 60W
1	Генерал Тошево	377	145	62	358	0	313		147	154
2	с.Александър Стамболийски	0	12	0	0	0	12			
3	с.Балканци	0	20	0	0	0	10			
4	с.Бежаново	0	32	0	0	0	10			
5	с.Василево	10	65	0	0	0	37			
6	с.Великово	0	12	0	0	0	12			
7	с.Вичово	0	18	0	0	0	5			
8	с.Горица	0	13	0	0	0	16			
9	с.Градини	0	47	0	0	0	15			
10	с.Дъбовик	0	46	0	0	0	43			
11	с.Житен	0	35	0	0	0	52			
12	с.Зограф	0	33	0	0	0	16			
13	с.Изворово	0	93	0	0	0	58			
14	с.Йовково	0	41	0	0	0	24			

15	с.Калина	0	13	0	0	0	18			
16	с.Кардам	0	49	0	0	0	80	58		50
17	с.Конаре	0	20	0	0	0	10			
18	с.Краище	0	5	0	0	0	0			
19	с.Красен	45	96	0	0	0	44			
20	с.Капиново	0	27	0	0	0	30			
21	с.Лозница	0	4	0	0	0	16			
22	с.Люляково	0	29	0	0	0	62			
23	с.Малина	30	34	0	0	0	36			
24	с.Петлешково	0	24	0	0	0	21			
24	с.Писарово	0	35	0	0	0	23			
25	с.Пленимир	0	12	0	0	0	27			
26	с.Преселенци	0	29	0	0	0	49			
27	с.Присад	0	29	0	0	0	28			
28	с.Пчеларово	0	65	0	0	0	119			
29	с.Рогозина	0	70	0	0	0	23			
30	с.Равнец	0	66	0	0	0	12			
31	с.Росен	0	25	0	0	0	30			
32	с.Росица	0	29	0	22	0	65			
33	с.Сираково	0	25	0	0	0	11			
34	с.Сноп	0	49	0	0	0	20			
35	с.Снягово	0	25	0	0	0	40			
36	с.Спасово	0	157	0	0	0	105			
37	с.Средина	0	16	0	0	0	13			
38	с.Сърнено	0	29	0	0	0	7			
39	с.Узово	0	20	0	0	0	0			
40	с.Чернооково	0	36	0	0	0	18			
41	с.Пастир	0	34	0	0	0	86			
	ОБЩО	462	1664	62	380	0	1616	58	147	204

Източник: Община Генерал Тошево

Общо на територията на община Генерал Тошево към 2020 г. има 4593 броя осветителни тела. При реконструкцията и обновяването на уличното осветление е необходимо да се използват само енергоспестяващи осветителни тела.

През 2012 г. е извършен одит за енергийна ефективност на уличното осветление на територията на община Генерал Тошево. В резултат от предложените енергоспестяващи мерки ще бъде реализирана икономия на електроенергия на територията на гр. Генерал Тошево и населените места на Община Генерал Тошево 160750 kWh/y, което представлява 19,2% от

общата годишна консумация на ел.енергия изразходвана за улично осветление, което ще понижи емисиите на CO₂ с 329.377 т/г. През 2017 г. е извършен енергиен одит на външната осветителна уредба на град Генерал Тошево.

Необходимо е да се търси финансиране за реализация на предвидените в двата одита енергоспестяващи мерки при обновяване и реконструкция на уличното осветление във всички населени места на територията на общината.

Енергийната политика на местно ниво следва да се насочи към прилагане на соларно осветление за фасади на обществени сгради, парково осветление и постепенното му въвеждане за уличното осветление. Възможностите за приложение на ВЕИ в този сектор е прилагане на LED осветителни тела с фотосоларни панели и акумулатори, с което ще се реализират съществени енергийни икономии. Поради високата цена на тези съоръжения, е необходимо да се търсят програми с грантово финансиране за оптималната реконструкция на съществуващата улична осветителна уредба.

Необходимо е в бъдеще да се работи за модернизация, усъвършенстване и постигане на по-високи нива на енергийна ефективност на уличното осветление, при което се предвижда голям потенциал за икономии на енергия и разходи.

4.4. Телекомуникационни връзки и съобщителна мрежа

Община Генерал Тошево има добре развита телекомуникационна инфраструктура и достигаща до всяко селище автоматична телефонна мрежа. Всички селища са с автоматично входящо и изходящо междуселищно избиране. Продължава въвеждането на модерна цифрова комутационна и преносна далекосъобщителна инфраструктура и подмяна на съществуващата аналогова.

Наложилата се през последните години тенденция на намаление на фиксираната телефонна плътност и увеличение на мобилната продължава, като стойността на показателя „фиксирана телефонна плътност по домакинства“ бележи постоянно намаление, подобно на процесите в цялата страна, докато за показателя „мобилна телефонна плътност“ се наблюдава непрекъсната тенденция на увеличение. Всички селища от общината имат покритие от мрежите на трите мобилни оператора Vivacom, Telenor и A1, но в някои от селата обхвата все още е слаб. В почти всички населени места има Интернет покритие.

Все по-важно за регионалната конкурентоспособност и развитието на фирмите става достъпът до Интернет и развитието на информационното общество, с което се намаляват препятствията от разстоянието и проблемите на отдалечеността, характерни за много периферни райони. Достъпът до Интернет и степента на използване от домакинствата до голяма степен се обуславят не само от техническата обезпеченост, но и от социално-икономическото състояние на потребителите.

Дейностите на съобщителната система се осъществяват от пощенските станции и пощенски клонове. Мрежата от пощенски станции в селата е добре развита и задоволява нуждите на населението.

Всички населени места имат ефирно покритие с радио и телевизионен сигнал, като покритието със сигнал на лицензираните национални телевизии е 100 % за територията на цялата община.

5. Екологично състояние и рискове

5.1. Състояние на води, въздух, почви, шум и радиация

Община Генерал Тошево е със сравнително запазени параметри на състоянието на околната среда. Съществуващите екологични проблеми са свързани преди всичко със: замърсяване на атмосферния въздух от промишлеността, транспорта и инцидентно възникващи пожари, замърсяване на водите от селското стопанство, комунално-битовия сектор, липсата на пречиствателни станции за отпадни води и липсата на ефективна система за рециклиране на основните потоци отпадъци. Всички нерегламентирани сметища в общината са ликвидирани.

Данните за състоянието на околната среда в общината по компоненти са предоставени от РИОСВ – Варна.

Атмосферен въздух

Община Генерал Тошево е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух – няма значими източници на емисии. Като цяло качеството на атмосферния въздух не създава риск за здравето хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха /ФПЧ, серен диоксид и азотен диоксид/ не превишават оценъчните прагове. На територията ѝ не са изградени пунктове като част от НАСЕМ за контрол на качеството на атмосферния въздух, няма автоматична измервателна станция, нито ръчен пункт, които да следят качеството на атмосферния въздух (КАВ) в района. Контролът на КАВ се извършва периодично, чрез мобилна измервателна станция. Показатели за изпитване – ФПЧ 10, серен диоксид, азотни оксиди, въглероден оксид, озон и метеорологични параметри – посока и скорост на вятъра, температура на въздуха, относителна влажност, налягане и слънчева радиация.

Последното замерване на КАВ с мобилна автоматична станция на територията на общината е проведено в периода 05-22.12.2017 г. в град Генерал Тошево. Замерванията показват, че няма превишаване на пределно допустимите концентрации за нито един от наблюдаваните показатели.

На територията на община Генерал Тошево са разположени 18 предприятия, подлежащи на собствени периодични измервания /СПИ/ на емисиите вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух. Това са:

1. „Агри С.С.“ ЕООД, гр. Генерал Тошево – зърнобаза, гр. Генерал Тошево;
2. „Агро Сип“ ООД, гр. Генерал Тошево – фуражен цех и силосно-складово стопанство, с. Дъбовик;
3. „Агрохимикали“ ООД, гр. Добрич – силосно-складово стопанство, с. Спасово;
4. „Агросилоз“ ЕООД, гр. Каварна – зърнобаза, с. Преселенци;
5. „Братя Алексиеви“ ООД, с. Красен – зърнобаза, с. Преселенци;
6. „Булгартрансгаз“ ЕАД, гр. София – КС „Кардам“, с. Кардам;
7. ЧЗС Никола Русков Николов, с. Кардам – дестилерия, с. Кардам;
8. „Добруджа Флора Ойл“ ООД, гр. София – дестилерия, с. Калина;
9. Добруджански Земеделски Институт, с. Петлешково;
10. ЕТ „Божур-Енчо Стоянов-Стоян Стоянов“, с. Краище – дестилерия, с. Краище;
11. ЕТ „Гочев-Гочо Гочев“, гр. Добрич - силосно-складово стопанство, с. Преселенци;
12. „Еврохолц“ ООД, гр. Генерал Тошево – дърводелски цех, гр. Генерал Тошево;
13. „Фарм Сенс“ ООД, гр. София – зърнобаза, гр. Генерал Тошево;
14. „Ферма Ивон“ ЕООД, гр. Генерал Тошево – свинекомплекс, с. Дъбовик;

15. „Ловмийт енд Фиш“ ЕООД, гр. Варна – цех за производство на месно-зелнчукови и рибни консерви, гр. Генерал Тошево;
16. „Руал“ ООД, гр. Добрич, дестилерия, с. Изворово;
17. „Славов-Росица“ ЕООД, с. Росица – дестилерия, с. Росица;
18. „Витагрейн БГ“ АД, гр. София – силосно-складово стопанство, гр. Генерал Тошево.

Към 2020 г. на територията на общината се експлоатират 14 бензиностанции - обекти по Наредба №16/1999 г. за ограничаване емисиите на ЛОС при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини, както следва:

1. Глория ойл ООД, гр. Генерал Тошево, бензиностанция, гр. Генерал Тошево
2. Виста-ойл ЕООД, гр. Добрич, бензиностанция, гр. Генерал Тошево
3. Геотерм АД, гр. Генерал Тошево, бензиностанция, гр. Генерал Тошево
4. Товарни превози ГТ АД, гр. Генерал Тошево, бензиностанция, гр. Генерал Тошево
5. Арго-трейд 95 ЕООД, гр. Генерал Тошево, бензиностанция, гр. Генерал Тошево
6. Лукойл-България ЕООД, гр. София бензиностанция, гр. Генерал Тошево,
7. Глория ойл ООД, гр. Генерал Тошево, бензиностанция, гр. Генерал Тошево
8. Геотерм АД, гр. Генерал Тошево, бензиностанция, гр. Генерал Тошево
9. Стени 56 ООД, гр. Добрич, бензиностанция, с. Житен
10. Петрол АД, гр. Ловеч, бензиностанция 2220, с. Кардам
11. КОС ЕООД, с. Кардам, бензиностанция, с. Кардам
12. Геотерм АД, гр. Генерал Тошево, бензиностанция, с. Спасово
13. Виста-ойл ЕООД, гр. Добрич, бензиностанция, с. Спасово
14. Геотерм АД, гр. Генерал Тошево, бензиностанция, с. Преселенци.

При тези инсталации спазването на съответните Целеви норми за допустими емисии се гарантира чрез изпълнението на установените технически изисквания към тях. Определянето на емисиите от тях се свежда до определяне на тяхното съответствие с установените технически изисквания за съответната инсталация. След привеждане на инсталациите за товарене и разтоварване на безнини в съответствие с техническите изисквания, посочени в Наредба №16, се приема, че емисиите изпускани от тях са сведени до нула. С изтичане на последния преходен период – 31.12.2009 г., всички бензиностанции в община Генерал Тошево са приведени в съответствие с изискванията за улавяне на бензинови пари.

На територията на общината няма обекти в обхвата на Директива 2010/75/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 24 ноември 2010 г., относно емисиите от промишлеността (комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването), респ. Закона за опазване на околната среда. На територията на общината няма и обекти в обхвата на Наредба №1/2005 г., които да са източници на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух. Липсват и обекти – големи горивни инсталации, с инсталирана мощност над 50 MW.

Съгласно разпоредбите на Закона за чистотата на атмосферния въздух, нормирането на вредни вещества в отпадъчните газове от двигатели с вътрешно горене се извършва по показатели димност, въглероден оксид, азотни оксиди и въглеводороди. Измерване на емисиите от моторните преводни средства се извършва в рамките на годишния технически преглед.

На територията на община Генерал Тошево няма инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци, които да замърсяват атмосферния въздух.

В общината не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Общината се

характеризира с висока чистота и добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой. В общината няма съществени промишлени източници на емисии във въздуха.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяра.

Води

Състоянието на водите е в зависимост основно от състоянието на отделните отрасли на промишлеността, селското стопанство, нивото на развитие на инженерната инфраструктура и технологиите на пречистване. Характерно за периода, обуславящ последните 10 години е лекото подобряване качеството на водите в резултат на редуциране и спиране на някои производства, както и на предприетите екологични мерки.

Община Генерал Тошево е изключително бедна на повърхностно течащи води. Единствената сравнително постоянно течаща река е Красенска река, протичаща в дълбока долина в северозападната част на общината. Тя преминава през селата Пчеларово, Зограф, Узово, Градини, Сноп, Житен, Красен и Росен, след което навлиза в румънска територия. Преди границата на нея е изграден язовир „Дрян“. Освен Красенска река през територията на общината преминават и няколко по-големи суходолия, в които епизодично има водно течение, основно през пролетта. Най-голямо от тях е суходолието Малък качамак преминаващо през селата Балканци, Василево, Калина, Средина, Великово, Сираково, Сърнино, Александър Стамболийски и Бежаново, след което то също напуска пределите на България.

В обхвата на РИОСВ – Варна попада един Мониторингов пункт на повърхностни водни тела в община Генерал Тошево за водно тяло BG1DJ900R1015 Дунавски Добруджански реки, р. Парън дере. Пунктът е разположен след ПСОВ – Генерал Тошево.

В периода през 2019-2020г. водното тяло BG1DJ900R1015 р. Парън дере се наблюдава с пункта след ПСОВ Генерал Тошево, с код BG1DJ00099MS543.

Физикохимични показатели, специфични вещества

От анализа на физикохимичните елементи за качество водното тяло отговаря на изискванията за умерено състояние спрямо изискванията на Наредба Н-4.

При анализа на специфичните замърсители се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние по показатели желязо и манган. Поради тези обстоятелства водното тяло е оценено в умерено състояние.

На база резултатите от измерените концентрации на приоритетни вещества във водното тяло не се наблюдават измерени високи концентрации над изискванията на СКОС за добро състояние. Оценката на химичното състояние е достигащо добро. Резултатите от анализ от предходен период по биологични елементи за качество показват, че оценката на водното тяло е за много лошо състояние.

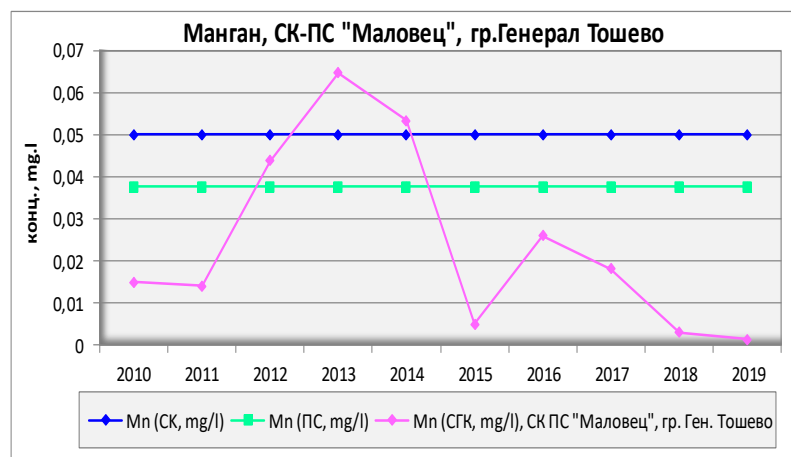
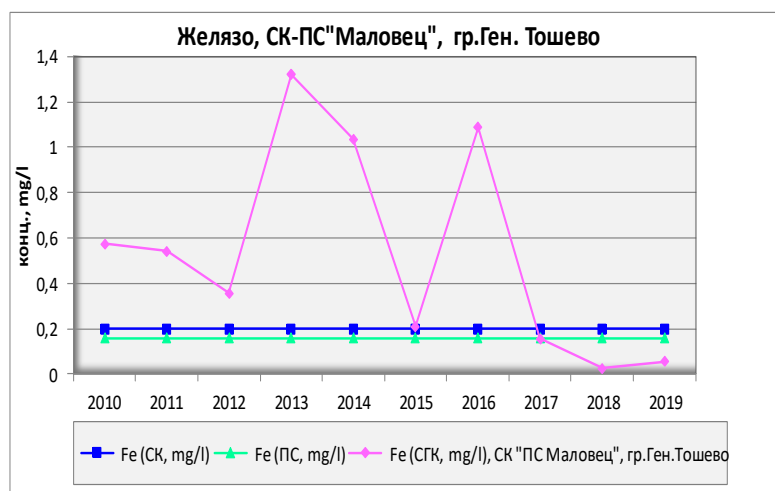
Периодично на територията на община Генерал Тошево се извършва почистване на деретата с цел осигуряване тяхната проводимост и съответно намаляване възможностите за затлачване, които биха довели до наводнения. Ежегодно от междуправителствена комисия се извършва оглед за проводимостта на деретата. Почистват се и се възстановяват нарушени

терени на територията на общината. Извършено е частично почистване от наноси и възстановяване профила на коритото на дере в с. Преселенци, с. Кардам и осигуряване проводимостта на река Красенска, в с. Изворово и с. Красен, с. Росен. Цялостно почистване коритото на дере в с. Зограф. Проектиран и изграден е водосток в с. Росен.

За територията на община Генерал Тошево е регистрирано подземно водно тяло BG1G000000N049 Карстово-порови води в Неоген - Сармат Добруджа, контролирано от Басейнова дирекция „Дунавски район“. Подземното водно тяло е наблюдавано с общо седем пункта за мониторинг / МР 191; МР 292; МР 295; МР 296; МР 298; МР 416; МР417, като шест от тях попадат в обхвата на РИОСВ Варна и един на територията на община Генерал Тошево.

Мониторингов пункт /МР/ - 295 при Генерал Тошево, Сондажен кладенец - ПС Маловец, община Генерал Тошево, област Добрич – резултатите от всички изпитвани показатели на водата в пункта проведени през 2019 г. отговарят на СК за подземни води. Концентрациите на желязни и манганови йони, констатирани над СК от предходните години, бележат трайни понижения и показват стойности по – ниски дори от праговите стойности за подземното водно тяло. На диаграмите по – долу е представена динамиката в концентрациите на желязо и манган във водата в пункта.

Мониторингов пункт /МР/ - 417 при гр. Генерал Тошево, ТК-АГРИ.СС-Генерал Тошево, община Генерал Тошево, област Добрич – след анализ на резултатите от проведения през 2019 г. мониторинг на водата в пункта може да се заключи, че водата запазва оценката за „доброто химично състояние“.

В община Генерал Тошево е регистрирано и *подземно водно тяло с код BG1G0000J3K051* - „Карстови води в Малм-Валанжския басейн” – наблюдавано в девет мониторингови пункта /МР 284; МР 302; МР 303; МР304; МР305; МР 306; МР 418; МР 419; МР 420, от които в обхвата на РИОСВ Варна попадат четири, два от които в община Генерал Тошево, както следва:

- МР 305 Сондаж, с. Росица, община Генерал Тошево, област Добрич;
- МР 306 при Кардам, община Генерал Тошево, област Добрич.

Резултатите от проведения през 2019 г. мониторинг на водата и в двата пункта на водното тяло отговарят на стандартите за подземни води. Съгласно критериите за оценка на състоянието на подземните води те са определени в „добро“ химично състояние.

По данни от РИОСВ - гр. Варна отпадъчните води имат добро качество след пречистване от ПСОВ-гр. Генерал Тошево. В ГПСОВ „Генерал Тошево” се отвеждат за пречистване отпадъчните води от канализационната система на гр. Генерал Тошево. Пречистените отпадъчни води в Сухо дере. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите. Резултатите от анализите от взетите водни проби при контролни проверки на РИОСВ – Варна, и от проведения собствен мониторинг по отделните показатели не превишават индивидуалните емисионни ограничения в издаденото разрешително. Канализационната мрежа на гр. Генерал Тошево е със степен на изграденост около 42% и с довеждащи до ПСОВ битови и промишлени колектори.

На територията на община Генерал Тошево са разположени следните обекти, формиращи отпадъчни води, зауствани във водни обекти:

ПСОВ „Генерал Тошево” се отвеждат за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа гр. Ген. Тошево. Пречистените отпадъчни води се заустват в Сухо дере. За експлоатация на канализационната система на гр. Ген. Тошево има издадено от Басейнова дирекция за управление на водите в Дунавски район с център Плевен, разрешително № 1375 0007/22.11.2012 г. за ползване на воден за заустване на отпадъчни води в повърхностни води с титуляр Община Генерал Тошево.

Добруджански земеделски институт, с. Петлешково, общ. Ген. Тошево. В селището живеят 250 човека, а служителите в администрацията са около 220 човека. Отглеждат се приблизително 500 животни. Отпадъчните води, които се формират от селището, административните сгради и животновъдните обекти се отвеждат в две последователно свързани лагуни, след което изтичат по естествения наклон на терена. Потокът отпадъчни води не е подложен на пречистване.

Необходимо е да бъде изградена ПСОВ за отпадъчните водите, формиращи се от института.

„Ролес“ АД, с. Кардам – На територията на обект се експлоатира мандра. Отпадъчните води от нея, посредством специализиран транспорт се отвеждат до лагуна, която е в близост до обекта и е в добро състояние. Не са констатирани изтичания на отпадъчни води от нея.

На територията на община Генерал Тошево са разположени следните животновъдни обекта: краеферма с. Красен, стопанисвана от „Пол аграр кампани“ АД; Свинеферма, с.

Къпиново, стопанисвана от „Ферма Гошо“ ЕООД и Свинеферма, с. Къпиново, стопанисвана от „Ферма Димчо“ ЕООД.

Мониторинг качеството на питейните води извършват РЗИ-Добрич и „ВиК“ АД-Добрич. Отклонения от нормите за питейно-битово водоснабдяване през годината не се наблюдават, с изключение на допуснато замърсяване на питейната вода в кв. Пастир, гр. Генерал Тошево през годината. Изключение правят и водите добивани от плитки сондажи по показател нитрати. Отпадъчните води се контролират от „ВиК“ АД-Добрич, РИОСВ-Варна и Басейнови дирекции-Варна и Плевен.

През 2019 година е издадено Решение от БДДР - Плевен за продължаване срока на Разрешително за заустване на пречистените отпадъчните води от ПСОВ гр. Генерал Тошево в повърхностен воден обект /сухо дере/.

С изключение на гр. Генерал Тошево, в общината няма друго населено място, в което да има изградена канализационна система и пречиствателна станция. Това също оказва влияние върху чистотата на подпочвените води в района на общината. Анализ на водите от плитките кладенци за водочерпене показва наличие, макар и в минимални количества на нитрати.

По данни от обследване от РИОСВ - гр. Варна на язовир Дрян по физикохимични показатели се причислява към II категория повърхностен водоизточник. Практически до водосборната област на язовира няма промишлени предприятия, населени места и животновъдни ферми, които да са източници на замърсяване на водите. Възможност за замърсяване може да се получи при прекомерно наторяване на площите над язовира или неправомерното миене на машините за растителна защита с повърхностните води завирявани в язовира. През 2019 г. е проверена проводимостта на речното легло до 500 м. от язовирната стена на яз. „Дрян“ и участъци на река Красенска.

За участък: река Красенска, преминаваща през урбанизираната територия на с. Изворово. Дерето не е коригирано, с постоянен воден оток през цялата година, захранващо се от чешми и атмосферни води. Участъка не е коригиран няма изградени диги. В началото на селото дерето е почистено от дървесна и храстовидна растителност, около 1000 м. Има участъци където е необходимо да се продължи почистването на храстовидната и дървесна растителност. Има проводимост за ниски и средни води.

За участък: река Красенска, преминаваща през урбанизираната територия на с. Красен. Участъка е коригиран има изградени диги, с постоянен воден оток през цялата година, влива се в язовир Дрян. Участъка на реката е почистван през 2016г. но има участъци където е необходимо да се продължи почистването на храстовидната и дървесна растителност. Има проводимост за ниски и средни води.

За участък: река Красенска, преминаваща през извън урбанизираната територия на с. Росен, не е коригиран няма изградени диги, с постоянен воден оток през цялата година. Има проводимост за ниски и средни води.

Химизацията, промишлеността и влиянието на интензивния автомобилен поток са идентифицирани като основни причини за замърсяването на земеделските земи и влошаване състоянието на почвите като цяло. По въздушен път се пренасят азотни и серни съединения, въглеродороди и оловни аерозоли, затова голям дял в замърсяването на почвите има автотранспортът.

В землището на с. Рогозина са позиционирани 75 бр. ББ кубове с негодни и залежали пестициди. Контейнерите са собственост на общината. В с. Петлешково се намира склад

негодни и залежали пестициди собственост на “Добруджански земеделски институт”. Съхраняват се 500 кг. прахообразни и 1000 л. течни негодни ПРЗ.

Появата на голям брой земеделски производители /частни и кооперативни/ предизвиква затруднения в контрола по правилното използване на минерални торове и пестициди. В последните години в частните земеделски стопанства са започнали да се употребяват пестициди, които са бързо разграждащи се и без остатъчни ефекти. Други източници на замърсяване на почвите са отпадъчните води и твърдите битови отпадъци. Заустването на отпадъчните промишлени води, от локални пречиствателни съоръжения в земните недра, е не маловажен замърсител на почвите, тъй като същите не винаги дават желаните резултати на пречистване, поради неефективността си.

Основен замърсител на почвите се явяват и старите депа за отпадъци на територията на общината. Замърсяване с отпадъци се наблюдава в отдалечените и крайни райони на населените места, където се образуват микросметища от селскостопански, битови и строителни отпадъци.

Значителен проблем за територията на община Генерал Тошево се оказва оползотворяването на страничните остатъци (слама, шума, тор) от производството на селскостопанска продукция и растителните остатъци от изваряването на етерично-маслени култури /стръкове лавандула, маточина и др./.

Друг екологичен проблем е почвената ерозия. Причинители на почвената ерозия са водата и вятърът, които механично разрушават и отнасят почвените частици, дългите засушавания през летния период, неправилните и еднообразни обработки на земеделските земи и други. В района на Добруджа преобладават постоянни североизточни ветрове, които при липса на ветрозащитни пояси биха били сериозна предпоставка за развитие на ерозионни процеси. Мониторинг на ерозионните процеси се осъществява чрез математически модели за оценка и прогноза на ерозионните процеси, извършван от Министерството на земеделието и храните.

Част от земите в общината са подложени на ветрова ерозия, особено откритите и обезлесени равнинни терени в общината. За борба с ветровата ерозия на територията на общината са изградени полезащитни пояси. Главен проблем към настоящия момент се явява опазването на поясите от незаконната сеч, както и от пожарите при опалване на стрънищата.

Анализ на почвите за наличие на пестициди се извършва от РИОСВ на всеки четири години, съгласно мониторинговата програма на МОСВ.

Шум

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Акустичната обстановка е неравномерно натоварена, утежнена по главната комуникационно-транспортна мрежа, а в останалата част е нормална.

Градската територия има за основен физически делител ЖП-линия. В останалата част на града има малък брой производствени предприятия, които могат да бъдат квалифицирани като локални източници на шум. Най- значителни източници на шум сред тях са автогарата, ЖП-гарата, бензиностанции, зърносушилници, ремонтни бази, автомивки и др.

Гъстотата на пътната мрежа в общината е около средната за страната. Съществен проблем от екологична гледна точка, в т.ч. и шумово замърсяване, създава преминаването на

пътната мрежа през населените места. Във всички села, главната улица е част от нея. Интензивността на движението в общината не е голяма, но със значителен процент товарно движение. Най-засегнати от негативното шумово влияние са населените места, пресичани от републиканската пътна мрежа – с. Кардам и град Генерал Тошево. Стойностите на еквивалентните нива на шума върху уличната мрежа на гр. Генерал Тошево варират от 58 до 73 дБ (А), при нормативно изискване- 60 дБ (А). Регистрират се и нива на шума към горната граница, като резултат от увеличената интензивност на движението. В последните години броят на леките и товарните автомобили значително се е увеличил.

Нивата на шума по главните артерии и в прилежащите жилищни сгради не превишават нормативните изисквания.

Голямото натоварване на републиканските пътища с товарно движение, определено влияе върху шумовото замърсяване в общината. Поради средищното си положение и това, че гр. Генерал Тошево се явява общински център, същият има 5 входни артерии, които се насочват директно към централната градска част. Актуални данни за интензивността на потоците и нивата на шума няма. Поради липсата на околоръстни пътища е невъзможно да се изведе товарния поток извън града. При тази ситуация целият транзит от интензивното движение преминава през града и подлага голяма част от населението на въздействието на шума. Трябва да се отбележи, че има и известни компенсаторни фактори, чрез които общинското ръководство се стреми да противодейства на шумовото натоварване и това са: повишаване процента на асфалтираните улици в града, отклоненият тежкотоварен транспорт от централната част и др.

Радиация

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве.

Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта. Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

5.2. Дейности по управление на отпадъците

Съгласно Допълнителните разпоредби на ЗУО **битови отпадъци** са „отпадъците от домакинствата” и „подобни на отпадъците от домакинствата” (това са отпадъците, образувани от домакинствата, и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, с изключение на производствените отпадъци и отпадъците от селското и горското стопанство).

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;

- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Генерал Тошево, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

Битови отпадъци

В община Генерал Тошево е изградена добре функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване. В системата е обхванато 100% от населението на общината.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20.03.01.

Община Генерал Тошево член на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич“ /РСУО/. В сдружението участват още общините: Добрич, Добричка, Никола Козлево, Крушари, Шабла, Тервел, Каварна и Балчик.

Регионалното депо за отпадъци при с. Стожер започва да функционира от 01.03.2015 г., т.е. от тази дата започва приемане на отпадъци от територията на общините, включени в обхвата на регион Добрич. Консорциум „РСУО – Добрич“ изпълнява дейностите по експлоатация на "Регионално депо за отпадъци за общини град Добрич, Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари и Никола Козлево". Депото включва съоръжения, инсталации, площадки за третиране, рециклиране и обезвреждане на неопасни отпадъци. Строителството на регионалното депо при с. Стожер е инфраструктурен обект, изпълняван по Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 51112122-C011 за проект № DIR – 5112122-13-81 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич“ по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“ по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.". Бенефициент по проекта е Община град Добрич в партньорство с общините: Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари, Никола Козлево и Сдружение „Регионално управление на отпадъците –Добрич“.

Общата стойност на проекта е 38 877 375,67 лева. Сумата на безвъзмездната финансова помощ възлиза на 36 933 506,89 лева, от които 85% в размер на 31 393 480,85 лева от Европейския фонд за регионално развитие и 5 540 026,04 лева национално съфинансиране от Държавния бюджет на Република България. Собственото участие на деветте общини партньори по проекта, които ползват регионалното депо е 1 943 868,78 лева.

Генерираните битови отпадъци на територията на община Генерал Тошево се събират и извозват от избрана с обществена поръчка фирма – изпълнител „Еф Си Си България“ ЕООД и се предават за третиране на регионалното депо при с. Стожер, където се сепарират механично, а остатъците се депонират.

Експлоатацията на старото общинско депо за ТБО, което се намира до кв. „Пастир“, гр. Генерал Тошево е закрито със Заповед на РИОСВ - гр. Варна. През месец април 2020 г. между Община Генерал Тошево и Управляващият орган по Оперативна програма „Околна среда“ е подписан договор за изпълнение на проект: „Рекултивация на депа за закриване, предмет на процедура по нарушение на правото на ЕС по депо С-145/14“. Проектът е на стойност 3 174 395,38 лева и ще се изпълнява в рамките на 17 месеца.

Проектът включва дейности по рекултивация на съществуващото общинско депо за неопасни отпадъци, което е разположено в землището на град Генерал Тошево, в кв. Пастир, на площ от 54 дка. Те имат за цел максимално да се ограничи неблагоприятното въздействие върху околната среда на натрупаните стари отпадъци и да се намали вредното им влияние върху почвата, водите и въздуха. Рекултивацията на депото ще протече на два етапа – техническа рекултивация и биологична рекултивация.

Техническата рекултивация ще включва пробутване, локализиране на отпадъците в новооформено тяло на депото, почистване и изграждане на газоотвеждаща система. Биологичната рекултивация ще включва облагородяване на терена със затревяване тревни растителни видове, съответстващи на района.

Площта, предвидена за рекултивиране е с нарушена структура и почвено плодородие в резултат на дългогодишното натрупване на отпадъци.

Събирането на битовите в община Генерал Тошево се извършва със специализирани сметоизвозващи автомобили с ЕВРО стандарт и общ полезен обем над 20 куб. м. В град Генерал Тошево осигурените съдове за съхранение на твърди битови отпадъци са с различен обем, от които контейнери тип „Бобър” с вместимост 1,1 м³ - 150 броя, кофи тип „Мева” с обща вместимост от 120 л – 2400 бр. и 240 л.- 60 бр., и се извозват съгласно график, като за града сметосъбирането се извършва ежеседмично от четири района, в дните от понеделник до четвъртък, а в четвъртък от м. Май до м. Ноември се събират биоразградими отпадъци от 70 бр. кафяви контейнери. Събирането на отпадъците в централна градска част от 50 бр. контейнери тип „Бобър” с вместимост 1,1 м³ за ТБО се дублира ежеседмично.

Честотата на събиране на ТБО за селата в Община Генерал Тошево е 26 пъти годишно /през седмица за населено място/ от общо 676 бр. 1,1 м³ контейнери тип „Бобър” от шест направления в дните от петък до неделя.

През 2019 год. са осигурени допълнително 16 бр. контейнери за селата и са подменени над 10 бр. повредени и амортизирани контейнери тип „Бобър” на територията на общината. Подменени са над 30 бр. колела на 1,1 куб. м. контейнери в селата и индивидуални кофи за отпадъци в града.

Таблица 46: Количества депонирани смесени битови отпадъци 2017-2019 г. в тона

2017	2018	2019
5532	5235	5132

Източник: Община Генерал Тошево

Количеството генерирани смесени битови отпадъци от територията на община Генерал Тошево намалява и през 2019 г. е 5132 тона или с около 7% по-малко спрямо 2017 г. За същия три годишен период населението на общината също е намаляло, но с 4%. Цитираните количества ТБО са образувани не само в домакинствата, но също и в обществените сгради, търговски обекти, предприятия и други генератори.

Важен показател за управление на отпадъците е *нормата на натрупване на отпадъците*, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от обслужваното население. Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2018 г. е 408 кг/човек/година, за област Добрич 416 кг/човек/година, за община Генерал Тошево – 400 кг/жител/година, по-ниско от средната норма за областта и за страната.⁷

⁷ При изготвяне на настоящата програма НСИ не е публикувал официални данни за битовите отпадъци и нормата на натрупване за 2019 г.

Нормата на натрупване на отпадъци в община Генерал Тошево намалява и за 2019 г. е 402 кг./чов./г., значително по-малка от 2014 г. - 456 кг./чов./г. Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ от 2012 г., препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Генерал Тошево е по-висока от допустимите стойности. Това означава, че Общинската администрация трябва да предприеме допълнителни мерки за ефективно управление на отпадъците и за ограничаване на образуването им.

Таблица 47: Отпадъци, събрани на територията на общината през 2019 г. по видове

Вид отпадък		Събрани отпадъци от територията на общината, общо (тона)
Код отпадък	Наименование отпадък	
ОБЩА СУМА ЗА ОБЩИНАТА		5131.700
200301	смесени битови отпадъци	4590.580
200201	биоразградими отпадъци от кухни и заведения за обществено хранене	443.520
170107	смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06	84.160
150101	Хартия и хартиени опаковки	6.310
150102	пластмасови опаковки	1.400
150104	метални опаковки	0.060
150107	стъклени опаковки	3.920
200121	флуоресцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак	0.080
200133	батерии и акумулатори, включени в 16 06 01, 16 06 02 или 16 06 03, както и несортирани батерии и акумулатори, съдържащи такива батерии	0.030
200136	излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, различно от упоменатото в 20 01 21 и 20 01 23 и 20 01 35	1.640

Източник: Община Генерал Тошево

Таблица 48: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци на община Генерал Тошево към 2019 г.

Вид Отпадък	-	Количество смесен отпадък на година т/год	Разделно Събран Отпадък на година т/год	Общ Отпадък на Година т/год	Общ Отпадък на Година %			
Хранителни	-	710,40т	0,00т	710,40т	11,70%			
Хартия	-	345,83т	182,68т	15,87т	10,44т	361,70т	5,96%	3,18%
Картон	-	163,19т	5,43т	168,59т	2,78%			
Пластмаса	-	515,17т	3,21т	518,38т	8,54%			
Текстил	-	208,55т	0,00т	208,55т	3,43%			
Гума	-	19,67т	0,00т	19,67т	0,32%			
Кожа	-	65,71т	0,00т	65,71т	1,08%			
Градински	-	1 097,54т	428,14т	1 525,68т	25,13%			
Дървесни	-	78,95т	0,00т	78,95т	1,30%			
Съкло	-	217,92т	3,54т	221,46т	3,65%			
Метали	-	207,09т	40,46т	247,55т	4,08%			
Инертни > 4 см	-	424,86т	0,00т	424,86т	7,00%			
Опасни	-	60,69т	0,13т	60,82т	1,00%			
Други	-	229,79т	0,00т	229,79т	3,78%			
Силна фракция < 4 см	-	1 398,59т	0,00т	1 398,59т	23,03%			
Общо	-	5 580,76т	491,36т	6 072,12т	100,00%			

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четириsezонно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хартия – 3,18 %; картон – 2,78%; текстил – 3,43%; пластмаси – 8,54%; стъкло – 3,65%; метали – 4,08%; хранителни – 11,70%; градински – 25,13%; кожа - 1,08%; гума – 0,32%; инертни (сгурия, пепел, инертни строителни отпадъци, пръст, пясък и други, в това число неидентифицирани) – 30%; опасни отпадъци от бита – 1,00% и други – 3,78%.

Строителни отпадъци

С Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО;

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонни блокчета и др.

„Строително-монтажни“ са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване“ е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно и конкретни данни за количествата и състава им. Прилага се процедура, при която строителните фирми и гражданите да се обръщат към община за посочване на място и условия за предаването на строителните отпадъци.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища, главно на входовете и изходите на населените места, както и замърсява зелените площи в самите населени места.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците. В бъдеще общината ще може да получава надеждни данни в случаите, когато извършва процедурите за одобрение на плановите за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

Към настоящия момент строителни отпадъци от домакинствата в община Генерал Тошево, които са в незначителни количества се извозват на регионалното депо. Общината изисква от сметосъбиращата фирма да осигури събиране на строителните отпадъци от домакинствата в града и ги извози за рециклиране на регионалното депо в с. Стожер, община Добричка.

Производствени и Опасни отпадъци

Опасни отпадъци са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди, люминесцентни лампи и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци.

Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба №2/23.07.2014 г, се водят на отчет в РИОСВ-Варна.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение № 2 към §1, т. 13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение № 1 към § 1, т. 11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/ или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите

се събират и съхраняват отделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

Производствените и опасните отпадъци, които предимно са ангажимент на причинителя се събират, съхраняват транспортират и обработват от фирми и организации, имащи право за това, като се спазва съответния разрешителен режим

На територията на община Генерал Тошево по фактор „Опасни химични вещества и смеси“ на контрол подлежат „Естер ойл Начеви“ ООД, гр. Генерал Тошево и “Еврохолц” ООД, гр. Ген. Тошево. „Естер ойл Начеви“ ООД, гр. Ген. Тошево извършват производство на етерични масла, а „Еврохолц” ООД, гр. Ген. Тошево – произвеждат и пускат на пазара сглобяеми дървени къщи. За нуждите на производствените си дейности дружествата употребяват и съхраняват опасни химични вещества и смеси. Предвид това същите се контролират по Закона за защита вредното въздействие на химични вещества и смеси (ДВ, бр. 10/2000 г. с изм и доп.), Регламент (ЕО) № 1907/2006 относно регистрацията, оценката, разрешаването и ограничаването на химикали (REACH) и Наредбата за реда и начина за съхранение на опасни химични вещества и смеси (ДВ, бр. 43/2011 г.).

Обектите на територията на община Генерал Тошево, контролирани от РИОСВ - Варна, във връзка с изискванията на Закона за управление на отпадъците – ЗУО (ДВ, бр. 53/2012 г.) и подзаконовите нормативни актове по неговото прилагане:

1. “БДЖ Пътнически превози” ЕООД - площадка за съхраняване на собствени отпадъци
2. “МЦ I Генерал Тошево” ЕООД- здравеопазване
3. “БТК” АД-площадка за съхраняване на собствени отпадъци
4. ЕТ “АИППДП Д-р Георги Кириков”, дентална медицина
5. “Скития I ГТ” ЕООД – производство на ел.оборудване
6. Община Генерал Тошево
7. “Вторични суровини Варна” ЕООД-събиране и съхраняване на отпадъци
8. “Водоснабдяване и канализация” ЕООД-съхраняване на собствени отпадъци
9. “Ел Пласт ГТ” ООД-събиране и съхраняване на ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА,
10. “ЦСМП – Добрич”- здравеопазване
11. “ИППМПДМ - Дентал - д-р Цанка Господинова” ЕООД - здравеопазване
12. “Еврохолц” ООД- дървопреработване
13. ЕТ “ИППМПДМ-д-р Везенкова- Иванка Симеонова”- здравеопазване
14. ЕТ “ИППМПДМ –д-р Везенков- Борислав Атанасов”- здравеопазване
15. “Керамик – ГТ” АД – производство на тухли

16. “Сузлон Уинд Енерджи България” ЕООД- ВЕП

17. ЕТ “Ерхан Исмаилов” – площадка за съхраняване на неопасни отпадъци

По данни от РИОСВ - Варна, на територията на община Генерал Тошево има 75 броя Б-Б кубове за съхранение на пестициди, препарати за растителна защита (ПРЗ) с изтекъл срок на годност и други химикали, подредени на бетонова площадка в бивше ДЗС – с. Рогозина. Контейнерите са собственост на Общината.

В с. Петлешково се намира склад за негодни и залежали пестициди собственост на „Института по пшеницата и слънчогледа”. Съхраняват се 500 кг. прахообразни и 1000 л. течни негодни ПРЗ.

Специфични потоци отпадъци

Отпадъци от опаковки

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците. Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща”, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

За разделното събиране на отпадъците от опаковки, рециклирането и намаляване като цяло на полезните съставки от общия битов поток отпадъци, които се депонират на сметището, За разделното събиране на отпадъците.

Общината има договор за сътрудничество с фирма „Екоколект” АД – организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки. Въведена е система за разделно събиране на отпадъците от стъкло, хартия и пластмаса в гр. Генерал Тошево, с. Кардам и с. Спасово. Поставени са и се обслужват по график 2 пъти месечно жълтите контейнери- 51 бр., а веднъж на 6 месеца зелените контейнери- 25 бр. за опаковки от стъкло. Така се постига редуциране обема на депонираните отпадъци, които в противен случай биха отишли на депото, а в момента се рециклират и оползотворяват. През 2019 год. са събрани 11,69 т. годни за повторна употреба отпадъци от пластмаса, хартия, стъкло и метал.

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- Екологична – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- Икономическа – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор” е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане .

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.

- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;

- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания

- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Общината е установила сътрудничество с организации по оползотворяване на отпадъци от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване и с организации за оползотворяване на излезли от употреба батерии и акумулатори, и МПС.

Минимум веднъж годишно се правят акции за предаване на разделно събраните отпадъци на територията на общината от електронно и електрическо оборудване, батерии и акумулатори и др.

Община Генерал Тошево поднови договора за сътрудничество в областта на разделното събиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /ИУЕЕО/ с фирма „Трансинс технорециклираща компания” АД, като са определени места за събиране на ИУЕЕО и ел. лампи в гр. Генерал Тошево при организиране на акции. В Общинска администрация има обособени пунктове за събиране на негодни за употреба тонер касети и луминесцентни лампи.

През 2019 год. от общината са събрани 1640 кг. излязло от употреба електронно и електрическо оборудване и 80 кг. луминесцентни лампи.

Община Генерал Тошево има сключен договор за сътрудничество в областта на разделното събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори с фирма „Трансинс батери” ООД, която е осигурила над 85 бр. кошчета за негодните за употреба батерии, които са разположени във всички населени места на общината, включително във всички кметства, училища и детски градини на територията на общината и обществени места, а акумулаторите се предават по време на акции, като през 2019 год. са предадени 30 кг. Анализът показва, че гражданите проявяват по-отговорно отношение към опазването на околната среда и събират разделно този вид опасни отпадъци.

Община Генерал Тошево има сключен договор за сътрудничество в областта на разделното събиране на излезли от употреба моторни превозни средства /ИУМПС/ с фирма „Българска рециклираща компания” АД. Няма данни за събраните количества.

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти”, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Съгласно чл.39 ал.1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла за чието оползотворяване е отговорна нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти* да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи;

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на общината са регламентирани в „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване“, приета с ПМС №355/28.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г. Съгласно чл.25, ал.1 от Наредбата, кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл.35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Община Генерал Тошево има сключен договор с „Трансинс Технорециклираща Компания“ за събиране, транспортиране и временно съхранение на излезли от употреба електрическо и електронно оборудване.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

В община Генерал Тошево не се събират данни за болничните отпадъци поради незначително малкото им количество. В общината няма болници. Функционират 1 медицински център, 1 филиал за спешна медицинска помощ, 13 общопрактикуващи лекари, 2 индивидуални практики за специализирана медицинска помощ и 9 индивидуални практики по дентална медицина.

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. Към момента не функционира система за получаване на данни за болничните отпадъци в общината.

Биоразградими отпадъци

Източници на растителни отпадъци са имотите със земеделско ползване извън регулация и дворните пространства на жилищните имоти. Задължение на всеки производител на земеделска продукция е да организира оползотворяването на растителните отпадъци. До настоящия момент не са изградени съоръжения и инсталации за биологично третиране на растителните отпадъци на територията на общината. Съществува практика за биоразграждане на място в почвата, където попадат растителните отпадъци вследствие на обработка на земеделската земя. Често се прилага и изгаряне на изсъхнали растителни отпадъци от земеделците, срещу което се води борба - дейността противоречи на добрите земеделски практики, при които се използват методи за оползотворяване на органичните отпадъци.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25 до 40% от общото количество битов отпадък, отделян от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поэтапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на регионалното депо.

В град Генерал Тошево са разположени 70 броя кафяви контейнери за зелени и биоразградими отпадъци, които се извозват за компостиране на регионалното депо в с. Стожер. За събирането на отпадъците от малките населени места на общината за сега не се предвижда въвеждането на система за събиране и извозване до съоръжението за компостиране. Там е ефективно да се въведе поэтапно фамилно компостиране.

Утайки от ПСОВ

На територията на община Генерал Тошево има ПСОВ. Отделяните утайки са около 20-25 тона/годишно. След осушаването им се извозват на регионалното депо в с. Стожер.

5.3. Биоразнообразие, защитени територии и защитени зони

На територията на общината няма природни паркове и резервати с национално значение, но има природни забележителности като вековни дървета, пещери, скални образувания и др. Вековните дървета са на средна възраст от 150 до 500 г.

На територията на община Генерал Тошево се намират пет защитени зони, включени в европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“, както следва:

- По Директива 75/409/ЕЕС за опазване на дивите птици: Защитена зона BG0002085 „Чаиря“ за опазване на дивите птици.

- По Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна:

- Защитена зона BG0000130 „Крайморска Добруджа“;
- Защитена зона BG0000569 “Кардам”;
- Защитена зона BG0000570 “Изворово-Крайще”;
- Защитена зона BG0000572 “Росица-Лозница”.

В община Генерал Тошево са разположени три защитени местности и две природни забележителности:

- Защитена местност „ЛОЗНИЦА“ – обявена със Заповед № РД-845/18.08.2004 г., с площ 405,4 ха. Намира се в землището на село Лозница, община Генерал Тошево, област Добрич. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 90-200 м надморска височина. За територията са характерни изкуствено създадени насаждения. От дървесните преобладават дъб, липа и бор. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бяз, птиче грозде, аморфа и др. От тревните – житни треви, ягода, къпина, лепка, коприва, жълт кантарион. Най-често срещаните бозайници са благороден елен, сърна, дива свиня, заек, лисица, дива котка, язовец, белка и др. Най-често срещаните птици са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, бухал, обикновена ветрушка, обикновен мишелов, козодой, папуняк и др.

- Защитена местност „БЕЖАНОВО“ – обявена със Заповед № РД-846/18.08.2004 г., с площ 121,7 ха. Намира се в землището на село Бежаново, община Генерал Тошево, област Добрич. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 50-200 м надморска височина. За територията са характерни изкуствено създадени насаждения. От дървесните преобладават дъб и липа. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бяз, птиче грозде, аморфа и др. От тревните – житни треви, ягода, къпина, лепка, жълт кантарион и др. Представители на бозайниците са благородният елен, сърната, дивата свиня, заекът, лисицата, дивата котка, язовецът, белката и др. Най-често срещаните птици тук са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, бухал, обикновена ветрушка, козодой, обикновен мишелов, папуняк и др.

- Защитена местност „РОСИЦА“ – обявена със Заповед № РД-847/18.08.2004 г., с площ 213,1 ха. Намира се в землището на село Росица и село Лозница, община Генерал Тошево, област Добрич. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 50-200 м надморска височина. Дървесните насаждения са от смесени гори, като преобладаващи са дъб, липа и бор. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бяз, птиче грозде, аморфа, трънка и др. От тревните са характерни типичните видове за дъбовите гори, като житни треви, ягода, къпина, лепка, коприва, жълт кантарион. Най-често срещаните бозайници са благороден елен, сърна, дива свиня, заек, лисица, дива котка, язовец, белка, черен пор, невестулка и др. Най-често срещаните птици са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, голям пъстър кълвач, пчелояд, бухал, чухал, обикновена ветрушка, обикновен мишелов, козодой, папуняк и др.

- Природна забележителност „АРБОРЕТУМ“ – обявена със Заповед № 581/ 26.09.1981 г., с площ 3,8 ха. Намира се на територията на Добруджански земеделски институт в землището на град Генерал Тошево, област Добрич. Представлява смесена гора от декоративни дървета – дендрариум. Уникална сбирка от дървесна и храстова растителност с образци от 427 редки местни и екзотични вида. Инициативата е стартирала през 1958 година с научна и образователна цел. За България дендрариумът е уникален.

- Природна забележителност „ВЕКОВНА ГОРА-ЛЕТЕН ДЪБ“ - обявена е със Заповед № 374/05.05.1982 г., с площ 0,2 ха. Намира се в землището на село Дъбовик, община Генерал Тошево. Целта на обявяване е опазване на вековни дървита от вида Летен дъб.

Най-широко разпространени представители на флората в Генерал Тошево са: цер, липа, явор, ясен, орех и др. Иглолистните видове в района заемат незначителна част – 5 % и са представени от бял, черен бор и ела. Основен показател, характеризиращ растителността на територията е лесистостта, показваща процента на залесената територия (гори и трайни насаждения) спрямо общата площ. Лесистостта в Община Генерал Тошево е твърде ниска – 19%, като оптималната, удовлетворяваща санитарно – хигиенните и социални изисквания се счита лесистостта над 50 % от територията. Подобна недостатъчна лесистост имат само 41 общини в страната. В Генерал Тошево се срещат различни видове лечебни растения от влиянието на морето, умерено - континенталния климат и основния тип почви. Най-често срещаните билки са – хвощ, коприва, овчарска торбичка, горицвет, брош, липа, лайка, бял равнец, бъз, мащерка, риган, цвят и плод от глог, шипка, слез, бръшлян, бял имел, маточина, порязана трева, дяволска уста, глухарче, тетра, плод от драка и други. За общината са характерни лечебната иглика, жълт кантарион и бял имел. Преобладаващи видове горски плодове са – шипка, глог, драка, дъбови жълъди, джанка, трънка, тревен бъз, орех, кестен и други. На територията на Генерал Тошево има открити и защитени видове растения. В горите до селата Александър Стамболийски и Пчеларово на ограничени територии се среща защитения теснолист божур.

Общината се намира в близост до един от най-големите миграционни пътища на птици в Европа. В Североизточна България освен подходящите езера за нощуване и укриване през зимата – Шабла и Дуранкулак, житницата на страната осигурява и прехрана на птиците през зимата. Помекият климат под влияние на морето е като притегателен център за дребния и едрият дивеч. Ловът на пътпъдък, горски бекас, гургулица, гривяк и зеленоглава патица привличат все повече ловците. На територията на ДЛ “Генерал Тошево” от представители на едрият дивеч, преобладаващи видове са благородния елен, дивата свиня и сърната. Едрият дивеч като цяло е намалял. В общината преобладава дребния дивеч (заяк) и най- вече прелетния по време на миграциите му от местата на размножаване към местата за зимуване. Съсредоточаването се получава поради заобикалянето от птиците на Черно море. От птиците обект на лов наймногочислени са пасажите от пътпъдък, гривяк, фазан, яребица, лиска, скорец, зеленоглава патица и др. През последните години значително се е увеличила числеността на хищниците като цяло и предимно на бялка, черен пор, чакал, лисица и дива котка. Преобладаващите видове риби в сладководния басейн са каракуда, шаран и други. В региона се наблюдават представители на следните видове птици: зеленоглава патица, сива чапла, щъркел и др.

6. Административен и финансов капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО

Административният капацитет тук се разглежда като способност на администрацията като цяло и на нейните структури и служители да изпълняват нормативно възложените им задачи и да организират и реализират заложените мерки, дейности и проекти в ПИРО.

Общинска администрация – Генерал Тошево осъществява предоставянето на административни услуги на физическите и юридическите лица при спазване на принципите на

законност, бързина, достъпност и икономичност на производството и в съответствие с изискванията за качествено и удобно за гражданите обслужване.

Община Генерал Тошево разполага с добре изградена административна структура и има нужния човешки ресурс и капацитет за изпълнение на Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г. Конкретните правомощия, компетенции, задължения и отговорности на служителите във всички дирекции, отдели и звена са посочени в Устройствения правилник на Общинска администрация – Генерал Тошево, утвърден от Кмета на общината в началото на 2020 г. и в длъжностните характеристики за съответните щатни бройки. За увеличаване на експертния потенциал, за повишаване квалификацията и капацитета на общинските служители са реализирани програми и ежегодно са провеждани различни обучения.

Общинската администрация е Обща и Специализирана.

Общата администрация е организирана в Дирекция „Финанси, бюджет, МДТ“ и Дирекция „Административно-правно, информационно обслужване и технологии и управление на собствеността“.

Специализираната администрация е организирана в Дирекция „Устройство на територията, собственост, икономически дейности и проекти“ и Дирекция „Хуманитарни и спомагателни дейности“.

В община Генерал Тошево е обособен Център за услуги и информация на гражданите.

Структура на Общинска администрация Генерал Тошево към 2020 г.

1. Изборни длъжности, заместник кмет, кметове на кметства и кметски наместници:

1. Кмет на община – 1 бр.
2. Заместник кмет на община – 2 бр.
3. Кмет на кметство – 9 бр.
4. Кметски наместници – 25,5 бр.

2. Пряко подчинени на кмета длъжности:

- Секретар на община – 1 бр.
- Звено „Вътрешен одит“ – 2 бр.
- Главен архитект – 0,5 бр.
- Секретар на МКБППМН – 0,75 бр.

Обща администрация – 2+31 = 33 бр.

3. Ръководни длъжности – 2 бр.

- Директор на дирекция „ФБ и МДТ“ /Финанси, бюджет и МДТ/ - 1 бр.
- Директор на дирекция „АПОИОТУС“ /Административно-правно, информационно обслужване и технологии и управление на собствеността/ - 1 бр.
- **Специализирана администрация – 2+94,5 = 96,5 бр.**

4. Ръководни длъжности – 2 бр.

- Директор на дирекция „УТСИДП“ /Устройство на територията, собственост, икономически дейности и проекти/ – 1 бр.
- Директор на дирекция „ХСД“ /Хуманитарни и спомагателни дейности/ - 1 бр.

5. Администрация в кметства – 11,5 бр.

6. Звено „Общински съвет“ – 1 бр.

РЕКАПИТУЛАЦИЯ: 183,75 ЩАТНИ БРОЙКИ, В Т.Ч.:

- Ръководство – 41,75 бр.
- Обща администрация – 33 бр.

- Специализирана администрация – 96,5 бр.
- Администрация в кметства – 11,5 бр.
- Звено „Общински съвет“ – 1 бр.

В Общината е създадена много добра организация за прилагане и изпълнение на ОПР 2014-2020 г. от гледна точка на планирани и реализирани дейности, вътрешен мониторинг и контрол, привличане на средства от фондовете на ЕС и други програми. Доказателство за това са одобрените и изпълнени през периода 2014-2020 г. общински проекти, финансирани от различни Оперативни програми, Програмата за развитие на селските райони и други български и международни донорски програми.

По информация от ДФЗ за периода 2014-2019 г. по частните мерки на ПРСР 2007-2013 г. и ПРСР 2014-2020 г. за територията на община Генерал Тошево са реално финансирани общо 167 проекта на обща стойност 24 395 656 лева. Проектите допринасят значително за развитие на селското стопанство в общината и са предимно насочени към подпомагане полупазарни стопанства, на млади фермери, модернизация на земеделските стопанства и разнообразяване към неземеделски дейности в селските райони.

Финансовият капацитет се разглежда от гледна точка на способността на Общината да генерира собствени приходи и да реализира самостоятелно или да съ-финансира заложените в ПИРО мерки, проекти и дейности.

Генерал Тошево е община с общ годишен бюджет около 15 млн. лева. Въпреки сравнително добрия финансов капацитет, общината има значителни разходи и няма възможност за самостоятелно изпълнение и съфинансиране на големи инфраструктурни проекти и дейности. Възможностите за съ-финансиране и/или самостоятелно изпълнение на проектите, заложен в ПИРО 2021-2027 г. са ограничени, предвид тенденциите на демографска криза и икономически упадък и др, което води до постепенно намаляване на собствените приходи в общинския бюджет и увеличава зависимостта от субсидии и целеви средства от държавата.

Общият размер на Бюджета на Генерал Тошево за 2019 година е 15 576 317 лв., от които 2 245 916 лв. са преходен остатък. Приходите за делегирани от държавата дейности са 7 076 546 лв., а приходите за местни дейности и държавни дейности, дофинансирани с местни приходи, са 8 499 771 лв. Отчетът на приходите към 31.12.2019 г. е за 15 148 495 лева, в т.ч. приходи с държавен характер 7 518 007 лева и общински приходи 7 630 488 лева. Общите разходи по бюджета възлизат на 15 148 195 лева и изпълнението му към края на 2019 г. е 90,57% спрямо уточнения годишен план. За финансиране на държавни дейности са разходвани 7 518 007 лева, за общински дейности 6 63798 лева и за дофинансиране на делегирани от държавата дейности 99 540 лева. По видове разходите се разпределят така:

- Заплати и осигуровки – 8 039 078 лева – 54,27%;
- Издръжка – 3 702 298 лева – 22,99%;
- Данъци – 141 156 лева – 1,10%;
- Стипендии – 15 875 – 0,10%;
- Субсидии и други текущи трансфери – 732 365 лева – 0,37%;
- Разходи за членски внос – 10 439 лева – 4,93%;
- Капиталови разходи – 2 507 284 лева – 16,24%.

Бюджетът на Община Генерал Тошево за 2020 г. по план е 16 196 080 лева. Инвестиционната програма за текущата година е в размер на 13 691 488 лева, /в това число очаквано допълнително външно финансиране в размер на 11 472 870 лева/, в която сума са

включени ремонти на общински пътища с приходи от постъпления от продажба на общински нефинансови активи. Целевата субсидия за капиталови разходи е в размер на 1 118 000 лева.

За изпълнението на Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г. следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други. Като алтернативи за съ-финансиране на проекти могат да се ползват кредити от фонд „ФЛАГ”, краткосрочни банкови заеми, целеви субсидии и помощи от държавния бюджет.

Община Генерал Тошево разполага с нужния опит и човешки ресурси за изпълнение на предвидените дейности и мерки в Плана за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г., но е с ограничен финансов ресурс за самостоятелно финансиране на големи обекти и проекти. За изпълнението на ПИРО 2021-2027 г. са важни и частните проекти и инвестиции на местния бизнес и НПО, които също създават условия за икономическо съживяване на района.

7. SWOT- анализ

SWOT-анализът като качествен аналитичен и прогностичен метод дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на територията и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на ПИРО. При разработването на SWOT-анализа, спазвайки принципа за интегриран подход, отделните му елементи са разгледани в тяхната цялост и взаимодействие.

SWOT-анализът е обективно следствие от социално–икономическия анализ и представя в обобщен вид изводите от проучването на състоянието и потенциала за развитие на общината. Той служи за основа при обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част на ПИРО.

Приложима е общата матрица за този вид анализи, отразяваща взаимодействието на вътрешните фактори (силни и слаби страни) и външните фактори (възможности и заплахи).

SWOT- анализът включва оценка на вътрешните фактори, чрез която се идентифицират силните и слабите страни на община Генерал Тошево, оценка на външните фактори на обкръжаващата среда, които очертават благоприятните възможности и потенциални заплахи за развитието на общината.

Тъй като SWOT- анализът се явява обобщаващият фундамент на плановете за развитие, в него са отразени съществуващите проблеми (местни и външни за територията), които са свързани с глобални тенденции или екологични проблеми (демографска и икономическа криза, промени в климата, загуба на биоразнообразие и др.).

В резултат от направения SWOT – анализ се предлага типа стратегия, която е най-подходяща да реализира Общината през новия програмен период 2021-2027 г.

Силни страни	Слаби страни
<ol style="list-style-type: none"> 1. Гранично географско положение – ГКПП Йовково, възможност за трансгранични връзки с Република Румъния. 2. Много висок дял на обработваемите земи и благоприятни условия за развитие на земеделие и животновъдство. 3. Запазена и чиста околна среда. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Демографска криза – трайно намаляване и застаряване на населението. 2. Периферно разположение спрямо главните оси на развитие, встрани от важни транспортно-комуникационни трасета и големи административни центрове. 3. Относително амортизирана техническа и

<ul style="list-style-type: none"> 4. Значителен брой природни забележителности и защитени зони. 5. Висок дял на населението в групата 15 - 64 г., формираща трудовия потенциал. 6. Добре развита и балансирана селищна мрежа. 7. Изградена техническа, транспортна и социална инфраструктура. 8. Международна ЖП линия преминаваща през територията на общината 9. Богато културно наследство и запазени традиции 	<p>транспортна инфраструктура.</p> <ul style="list-style-type: none"> 4. Ниски доходи и високо ниво на безработицата 5. Липса на разнообразие на икономическите сектори и слаба икономическа активност на населението. 6. Ограничен достъп до високоскоростен интернет и ниска компютърна грамотност на населението. 7. Ограничен брой цифрови обществени, социални, образователни и бизнес услуги. 8. Ограничени възможности на общинския бюджет. 9. Липса на ПСОВ и на канализация в малките населени места, ограничени водни ресурси.
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> 1. Развитие на активни търговско - икономически връзки с Република Румъния. 2. Подобряване на инвестиционния климат, привличане на инвеститори и съживяване на икономиката. 3. Добри условия за развитие на биологично земеделие, растениевъдство, животновъдство и преработвателна промишленост с висока добавена стойност. 4. Повишаване конкурентоспособността на МСП чрез технологично обновяване и иновации. 5. Разнообразяване на местния туристически продукт и усвояване на възможностите за интегриран културно-исторически, селски, еко туризъм, лов и риболов. 6. Усъвършенстване на партньорството със съседни общини, бизнеса и НПО при подготовка и реализиране на интегрирани проекти. 7. Добър потенциал за използване на ВЕИ - слънчева и вятърна енергия. 8. Използване на възможностите за интегрирано развитие на административния център и прилежащите малки населени места. 9. Адаптиране на образователната система към изискванията на пазара на труда. 10. Мобилност на населението по отношение прилагането на труд и ползването на услуги. 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Задълбочаване на дисбаланса в териториалното разпределение на населението и заплаха от изчезване на малки населени места. 2. Продължаващо намаляване и застаряване на населението и отрицателен естествен и механичен прираст. 3. Задълбочаване на икономическия упадък и риск от социална нестабилност. 4. Продължаващ недостиг на образована и квалифицирана работна сила. 5. Задълбочаване на неравенствата в социално-икономическото и културното развитие на административния център и селата. 6. Засилване на зависимостта на района от климатичните промени. 7. Забавяне в доизграждането и развитието на базова инфраструктура поради ограничено финансиране. 8. Увеличаваща се зависимост на общинския бюджет от централната власт поради липса на собствени приходи. 9. Посегателства върху природните и културно-исторически дадености. 10. Замърсяване на околната среда от антропогенни или други фактори.

ЧАСТ II. ВИЗИЯ, СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

1. Място и роля на ПИРО в системата от стратегически и програмни документи

От особено важно значение е ПИРО да бъде разработен и прилаган като част от общата система от стратегически и програмни документи на европейско, национално и регионално ниво. Формулирането на визия, стратегически цели и приоритети на общинския план за интегрирано развитие от една страна трябва да отговарят на идентифицираните нужди и проблеми в целевата територия, а от друга да бъдат изцяло съгласувани и да допринасят за постигане на целите на документите от по-високо йерархично ниво.

Планът за интегрирано развитие на община Генерал Тошево (ПИРО) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията в контекста на идентифицираните проблеми и потребности на развитието и стратегическия пакет от регионални, национални и документи на ЕС, формиращи основните политики на развитието през програмен период 2021- 2027 г.

Изготвеният социално-икономически анализ определи ключовите проблеми и нужди за развитието на община Генерал Тошево. Като най-сериозни сред тях се открояват:

Преодоляването на демографската криза, намаляване, застаряване на населението, отрицателен естествен прираст и продължаваща миграция на младите хора.

Икономическата активност, както развитието на малкия и средния бизнес дават основата за заетостта, доходите и мотивацията на населението да остане да живее и работи в общината. Необходима е целенасочена подкрепа за местните фирми, както и за привличането на външен инвестиционен ресурс, който да подпомогне икономическото съживяване на района. Това следва да бъде съчетано с приоритетно преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност на действащите местни предприятия, за да могат те да станат конкурентноспособни в дългосрочен план. Също така, добре развитият местен сектор на селското стопанство и възможностите, съществуващи за развитие на туризма, следва да бъдат подкрепени и да повишат своята регионална добавена стойност, като се насърчават интегрираните проекти и дейности в тези сфери, вкл. със съседни общини.

Фокусът при развитието на институционалната среда следва да бъде поставен върху подобряване на условията за правене на бизнес, чрез създаването, обновяването или разширяването на бизнес паркове и индустриални зони.

Основна слабост в община Генерал Тошево остава ниското ниво на образованост и квалификация на голяма част от работещите и безработните. Ако тези фактори не бъдат овладяни, значителни части от територията на района няма да могат да се включат успешно в икономическите процеси и да отговорят на предизвикателствата на новото индустриално и цифрово развитие. В този контекст, от особено значение е поставянето на фокуса върху подобряването на образователната и социалната инфраструктура, подпомагането на процеса на трудова интеграция, чрез повишаване на квалификацията, съобразно изискванията на местните пазари на труда.

Трансграничното географско положение на общината и подобряването на транспортната свързаност и достъпност са два от факторите, които могат значително да подпомогнат развитието на всички останали елементи и системи (бизнеса, инвеститорите,

мобилността на гражданите и работната сила и т.н.). Затова, приоритетно следва да се вложат ресурси в значително подобрене както на транспортната, така и на техническата и телекомуникационна инфраструктура. Едновременно с това, следва да се фокусират усилията за развитие на трансграничното и териториалното сътрудничество, както и да се използва потенциала за интегрирано развитие на града и прилежащите към общината малки населени места за преодоляване на различията. Всички тези мерки следва да бъдат съобразени с адекватни дейности по опазване на околната среда и биоразнообразието и превенция на рисковете от изменението на климата, природни бедствия, аварии и катастрофи.

Рамката на стратегическите приоритети на ПИРО на община Генерал Тошево трябва да се съобрази и да допринесе за изпълнението на целите за развитие на страната, заложи в новите документи, както и целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г. Новите елементи при програмирането на политиката на сближаване 2021-2027 г. на ЕС включват следното изискване - всички национални приоритети за развитие трябва да бъдат пряко свързани с набор от пет основни цели на политиките (ЦП), адресирани от общия регламент, върху които фондовете на ЕС ще съсредоточат своята подкрепа:

ЦП 1 - По-интелигентна Европа чрез насърчаване на иновативния и интелигентен икономически преход;

ЦП 2 - По-зелена, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска;

ЦП 3 - По-добре свързана Европа чрез подобряване на мобилността и регионалната свързаност на ИКТ;

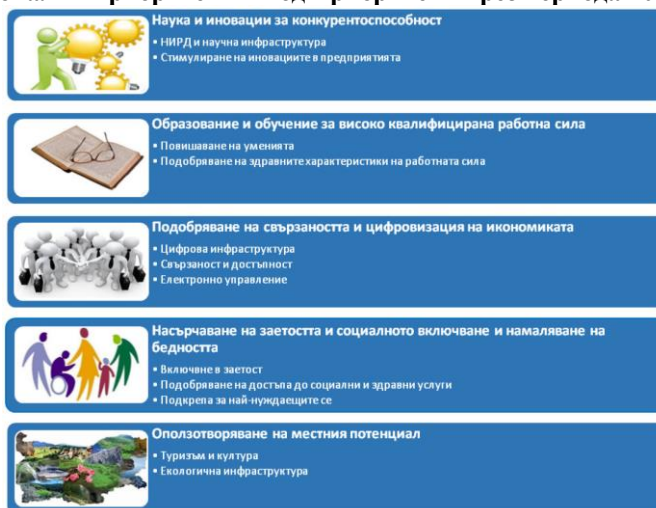
ЦП 4 - По-социална Европа — реализиране на европейския стълб на социалните права;

ЦП 5 - Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на всички видове територии.

Прилагането на подход за използването на интегрирани териториални инвестиции продължава да бъде актуален в новата политика на сближаване, както и пълното използване на местния потенциал за развитие на регионите и общините.

На базата на направен социално-икономически анализ за развитието на България за периода 2007-2017 г. са открити следните приоритети и под-приоритети за новия програмен период:

Фигура 9: Национални приоритети и под-приоритети през периода 2021-2027 г.

Наука и иновации за конкурентоспособност - Основната цел на този приоритет е повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и преструктурирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж.

Образование и обучение за високо квалифицирана работна сила - Основната цел на този приоритет е формирането и повишаване качеството на човешкия капитал, като основен фактор на производството.

Подобряване на свързаността и цифровизация на икономиката - Приоритетът е насочен към осигуряване на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността на икономиката, каквито са по-добрата институционална и бизнес среда и дигитализирането на икономиката.

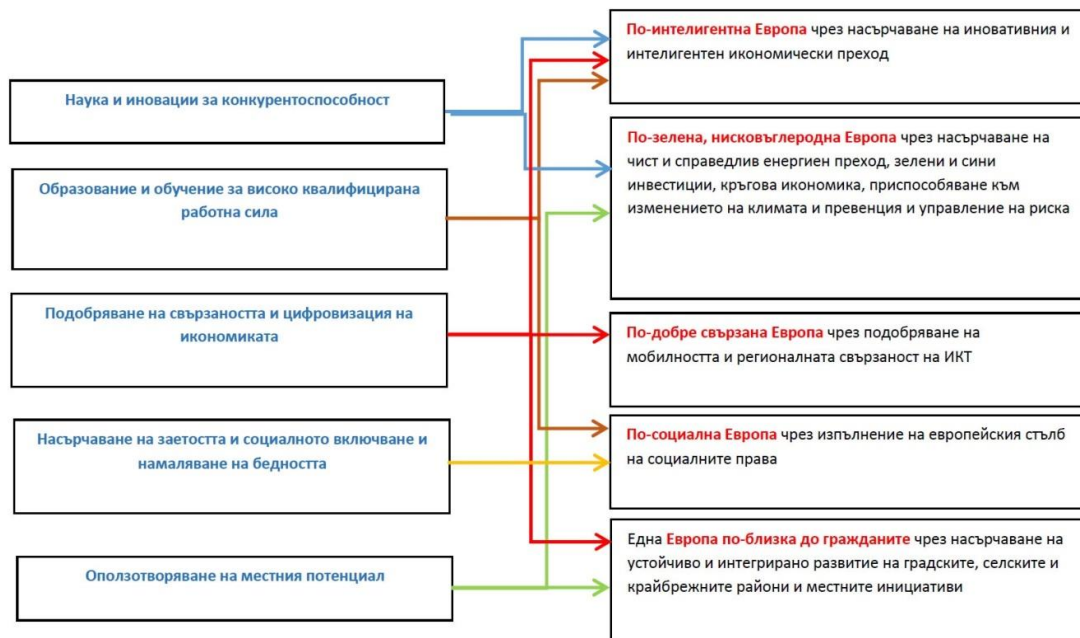
Насърчаване на заетостта и социалното включване и намаляване на бедността - Основната цел на този приоритет е подпомагане реализацията на пазара на труда и активното приобщаване на уязвими групи в заетост и социално включване, чрез повишаване на възможностите им за започване на работа, подобряване на уменията, насърчаване на социално-икономическата им интеграция, подобряване на достъпа им до качествени социални услуги и преодоляване на тежките материалните лишения и лошите жилищни условия.

Оползотворяване на местния потенциал - Този приоритет има изключително териториална насоченост, като се следва т.нар. териториален подход, в основата на който стои районът със своите специфични дадености и потребности.

В допълнение, националната политика през периода 2021-2027 г. ще включва и целенасочени действия по следните хоризонтални политики:

- **Хоризонтална политика 1:** Действия, свързани с климата;
- **Хоризонтална политика 2:** Преференциални проекти в изостанали райони;
- **Хоризонтална политика 3:** Сигурност и миграция.

Фигура 10: Връзка между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване на ЕС през периода 2021-2027 г.

Националната програма за развитие „България 2030“ е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя визията за развитие на България до 2030 г., три стратегически цели, за чието изпълнение групира пет области (оси) на развитие и 13 национални приоритета.

Национална визия:

През 2030 г. България е държава с висок жизнен стандарт и конкурентноспособна, нисковъглеродна икономика. Страната разработва и внедрява иновации във всеки сектор на икономиката, адаптирайки се към променящия се свят чрез своето високообразовано, креативно, солидарно и здраво общество. То представлява плодородна почва за идеи и притегателна сила за инвестиции и човешки капитал. Уникалните културни и природни дадености на българските региони се оползотворяват отговорно и устойчиво. Те са интегрирани помежду си и със света посредством високоскоростни пътни и оптични връзки, утвърждавайки мястото на страната като кръстопът на идеи и блага в Европа и отвъд. Българският гражданин играе активна роля в бъдещето на своята държава, има богати възможности за личностно и професионално развитие и живее в справедливо и толерантно общество, в което гласът му се чува.

Основни цели

Определени са 3 основни цели на националната политика за развитие:

1. Ускорено икономическо развитие
2. Демографски подем
3. Намаляване на неравенствата

Оси на развитие

Реализирането на стратегическите цели е предвидено посредством целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие:

1. Иновативна и интелигентна България
2. Зелена и устойчива България
3. Свързана и интегрирана България
4. Отзивчива и справедлива България
5. Духовна и жизнена България

ОС 1 - Иновативна и интелигентна България - Тази ос акцентира върху повишаването на конкурентоспособността на българската икономика и трансформирането ѝ в икономика, базирана на знанието и интелигентния растеж. В рамките на тази ос са определени три национални приоритета:

1. Образование и умения
2. Наука и научна инфраструктура
3. Интелигентна индустрия.

ОС 2 Зелена и устойчива България - Основният фокус на тази ос е устойчивото управление на природните ресурси, позволяващо задоволяване на текущите нужди на икономиката и обществото, при запазване на екологичната устойчивост, така че тези потребности да могат да продължат да бъдат удовлетворявани и в дългосрочен план. Определени са три национални приоритета за реализацията на тази ос:

1. Кръгова и нисковъглеродна икономика
2. Чист въздух и биоразнообразие

3. Устойчиво селско стопанство

ОС 3 Свързана и интегрирана България - Осигуряването на предпоставки за повишаването на конкурентоспособността и устойчивото развитие на районите на страната, каквито са подобряването на транспортната и цифрова свързаност, както и насърчаването на местното развитие, стъпвайки на специфичния местен потенциал, определя политиките, включени в тази ос. Три национални приоритета синтезират основните въздействия:

1. Транспортна свързаност
2. Цифрова свързаност
3. Местно развитие

ОС 4 Отзивчива и справедлива България - Тази ос е фокусирана върху изграждането на ефективни и отговорни публични институции. Специален акцент на политиката върху групите и индивидите в неравностойно положение ще позволи постигане на по-включващ и по-устойчив растеж и споделен просперитет за всички. Определени са два национални приоритета, адресиращи нейното изпълнение:

1. Институционална рамка
2. Социално включване

ОС 5 Духовна и жизнена България - Политиките ще адресират подобряването на здравния статус на населението, като ключов детерминант на качеството на живот, но също и като необходимо условие за включването му в заетост и социална активност, както и духовни потребности на индивида да осигури предпоставки за превръщането му в творческа и пълноценна личност. Дейностите по изпълнението на тази ос са групирани в два национални приоритета:

1. Здраве и спорт
2. Култура, наследство и туризъм

ПИРО на община Генерал Тошево следва да бъде съгласуван с приетата визия, приоритети и цели, които определят рамката за реализация на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район. Визията за развитие на СИР е следната:

„Отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богата история и материална култура, плодородна земя, човешки капитал, развита инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ икономически напредък и подобро качество на живота”

Определени са следните три приоритети за развитие на района:

Приоритет 1: Повишаване динамичността на района в глобален мащаб.

Приоритет 2: Постигане на равен достъп до качествено образование, здравеопазване и социални услуги. Социално включване.

Приоритет 3: Териториално развитие и сближаване.

Съгласно Закона за регионалното развитие, Планът за интегрирано развитие на община (ПИРО) определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 (ИТСР) и общия устройствен план на общината (ОУП).

В тази част на ПИРО на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. се определя стратегията за реализация на плана, която обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на програмата за реализация (предвидения пакет от мерки и дейности, включващ подготовката,

финансирането и изпълнението на конкретни проекти). ПИРО съдържа визия за развитието на общината, стратегически цели, както и приоритети, насочени към потенциала за развитие на територията със съответни мерки към тях. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие на общината изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), залежали в Общия устройствен план.

2. Визия

Визията е консолидирана, обобщена представа/желание на местната общност за стандарта на живот и качествата на средата, която изгражда, поддържа и обитава.

Визията дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ дългосрочно развитие. Тя отразява перспективите пред глобалното, регионалното и пространственото интегриране на територията, на основата на икономическите и социалните фактори и ресурси, като отчита възможностите за преодоляване на различията между градските и селските райони.

Визията за развитие на община Генерал Тошево е с перспектива отвъд хоризонта на 2027 г. и формулирана така:

„Община Генерал Тошево – интегриран граничен земеделски район с плодородна земя, добър жизнен стандарт и конкурентоспособна икономика, привлекателно място за инвестиции и иновации с високообразован човешки капитал, развити комуникации и съхранена природа, култура и традиции.“

Визията за развитие на община Генерал Тошево е съгласувана с визията на Общинския план за развитие на общината за периода 2014-2020 г., визията на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район и визията на Националната програма за развитие „България 2030“.

За постигане на визията трябва да се разработват и внедряват иновации във всички сектори на местната икономика, като същевременно се инвестира в образование и повишаване квалификацията на човешкия капитал. Културни и природни дадености на общината трябва се оползотворяват отговорно и устойчиво за привличане на инвестиции и развитие на туризма. Общината трябва да се интегрира със света посредством достъпни и удобни пътни и високоскоростни оптични връзки, утвърждавайки мястото си в региона и използвайки предимствата на трансграничното си географско положение. Гражданите трябва да играят активна роля в бъдещето на своята община и да имат богати възможности за личностно и професионално развитие.

За изпълнение на тази визия е нужно да се използват възможно най-ефективни, икономически средства и да се насърчава поведение, което води до успешно развитие и хармония между човека и природата. За реализирането на визията ще се разчита на местните ресурси и потенциал, които с помощта на привлечени инвестиции и финансовите инструменти на ЕС, ще се превърнат в конкурентни предимства за общината.

Постигането на желаната визия следва да се осъществи чрез определените стратегически цели, подкрепени от адекватни приоритети, мерки и дейности.

3. Пакет от стратегически цели, приоритети и мерки

Целите и приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Генерал Тошево са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за национално, регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като се обвързват с постигането на конкретни резултати за територията на общината.

Целите на плана отразяват насоките за национално и регионално развитие, като ги пречупват през призмата на местния потенциал и съсредоточават върху решаването на конкретните проблеми на общината. Основа на дефинираните цели и приоритети е направеният социално-икономически и SWOT - анализ и разкритите основни специфики, проблеми и ключови фактори, стимулиращи и спъващи местното развитие.

Следвайки принципите на съгласуваност и приемственост при формулиране на пакета от цели и приоритети на ПИРО са взети под внимание стратегическите насоки за изпълнение, заложи в Интегрираната териториална стратегия за развитие на СИР 2021-2027 г. и са представени мерки и дейности, надграждащи постигнатите резултати и въздействия от ОПР на община Генерал Тошево 2014-2020 г., отчитайки спецификата на новите условия за интегрирано местно и регионално развитие.

Планът за интегрирано развитие на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. поставя следните стратегически цели:

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: Ускорено икономическо развитие, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността.
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: Демографски подем, насърчаване на образованието, социалното включване, духовно развитие, съхранени традиции и културно наследство.
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурите, енергийна ефективност и опазване на околната среда.

Комплексът от приоритети, мерки и дейности за реализацията на стратегическите цели на ПИРО следва да бъде насочен в няколко основни области на въздействие, както следва:

- Подобряване на бизнес средата и насърчаване на икономическия растеж – привличане на инвестиции, иновации, по-висока заетост, доходи и жизнен стандарт.
- Съхраняване на демографския потенциал, образователно и духовно развитие на човешките ресурси, със специална грижа към младите и хората в неравностойно положение – социално включване, увеличаване броя на младежите с висше образование и задържането им за живот и работа в общината.
- Подобряване на средата на обитаване и интегрирано териториално развитие – по-добра транспортна и цифрова свързаност и достъпност на населените места в общината, подобрена инфраструктура, качествени услуги, запазване и утвърждаване на природното богатство и културно-историческото наследство.

На тази база са изведени пет приоритета всеки, от които ще се изпълнява, чрез съвкупност от мерки и дейности, обобщени в Програмата за реализация на ПИРО 2021-2027 г. Ограниченият брой ключови приоритети, отразяват избрания фокус и специфика за развитие. Приоритетите ще се изпълняват под формата на конкретни проекти, обезпечени с човешки, финансови и технически ресурси и съобразени с капацитета и възможностите за изпълнението им.

Ключови Приоритети на ПИРО на община Генерал Тошево 2021-2027 г.:

Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.

Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

Приоритет 3 – Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем.

Приоритет 4 – Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.

Приоритет 5 – Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.

Приоритетите, дефинирани в ПИРО са в съответствие с предвижданията на стратегическите документи от по-високо йерархично ниво, но съобразени със спецификите на общината и конкретните нужди и проблеми на целевата територия и нейните граждани.

Приоритетите на ниво ПИРО логически произтичат от изводите на аналитичната част на документа, като се фокусират върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите е свързан с постигането на съответна стратегическа цел и детайлизира насоките за нейното изпълнение. Целта е да се постигне концентрация и осезаем ефект на база на конкретните потенциали и местни специфики, а не да се формулират твърде общи и универсални цели и приоритети.

Реализирането на стратегическите цели и приоритети следва да стане в условията на тясно взаимодействие и партньорство между местните власти, бизнеса и НПО. Необходимо е да се използват всички възможности за съвместни проекти и дейности, включително в условията на междуобщинско и международно сътрудничество.

Постигането на всеки приоритет е свързано с изпълнението на пакет от мерки и дейности, финансирани от различни източници, описани подробно в Програмата за реализация на ПИРО.

Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.

Първият приоритет е насочен към развитие на местната икономика с акцент върху постигането на устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството. Приоритетът кореспондира напълно с първия приоритет в Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район и специфичните цели към него, ориентирани към: развитие на интелигентна индустрия с потенциал за висок растеж, цифровизация на икономиката, оползотворяване на специфичния местен потенциал, подобряване на пазарната ориентация и повишаване на конкурентоспособността.

ЕК е определила бюджет от 10 милиарда евро, заделени от програмата за научни изследвания на ЕС „Хоризонт Европа“, за научно-изследователски проекти и проекти за иновации в областта на хранително-вкусовата промишленост, селското стопанство, развитието на селските райони и биоикономиката. В този контекст приоритетните дейности в Североизточен район са насочени към подпомагане на земеделските производители и МСП за по-широко използване на познанията и иновациите. В това отношение трябва пълноценно да се използва потенциала на Добруджанския земеделски институт в гр. Генерал Тошево и да се търсят възможности за партньорски проекти с бизнеса, за развитие на нови сортове, технологии и производства.

Стратегическите направления, свързани с този Приоритет 1 на ПИРО на община Генерал Тошево са насочени към развитие на биоземеделие и животновъдство, на нови екологични промишлени производства и пълноценно използване на туристическите ресурси на общината, ориентирани към създаване на заетост и работни места. Приоритетни за развитие до 2027 г. са секторите: селско стопанство, лека и преработвателна промишленост като традиционни икономически отрасли с най-голям потенциал.

Това приоритетно направление е свързано с обединяване на усилията на местния бизнес, на местната власт и на цялата общественост за повишаване на привлекателността на общината като място за инвестиции и предприемачество. Необходимо е постигане на иновативно, ефективно използване на ресурсите и конкурентоспособно производство, като се стимулират частните инвестиции и се обърне внимание на подготовката на квалифицирана работна ръка, отговаряща на потребностите на пазара на труда.

Подпомагането на инвестиционния интерес към нови производства с по-висока добавена стойност ще повиши доходите на населението и ще ограничи трудовата миграция.

Приоритетни трябва да бъдат инвестициите в селското стопанство за развитие на модерно земеделие, производство на зърнени и технически култури, плодове, зеленчуци, трайни насаждения и биологично животновъдство, както и в свързаните с тях преработвателни производства. Секторни интервенции могат да бъдат насочени и към пчеларството. Съществуват предпоставки за създаване на микро, малки и средни предприятия в леката и хранително-вкусова промишленост и потенциал за разнообразяване на предлаганите форми на алтернативен туризъм в региона. Особено внимание трябва да бъде отделено на нуждите от по-нататъшна модернизация на селското стопанство, с цел повишаване на конкурентоспособността на земеделските стопани, развитие на нови животновъдни стопанства и свързани с тях малки месо и млеко преработвателни предприятия. Реализацията на продукцията може да се осъществява посредством активизиране на инвестиционния процес, сдружаване на производителите, изграждане на местни и/или регионални тържища, активен маркетинг и реклама на местните продукти. ПИРО предвижда мерки за модернизиране на производствените структури - фермерски стопанства и преработватели на селскостопанска продукция, както и внедряване на иновативни решения в земеделската практика и изграждане на подходяща инфраструктура.

Новият Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони /СПРЗСР/, който замества ПРСР в новия програмен период ще стимулира инвестиционния процес чрез подкрепа, обхващаща материални и/или нематериални инвестиции в стопанствата..

С оглед ускоряване на растежа усилията ще бъдат фокусирани върху повишаване на предприемаческата активност на местно ниво за създаване на нови малки и средни предприятия в индустрията, услугите и туризма, от една страна, както и реализиране на дейности, свързани с привличането на нови външни инвестиции (местни и чуждестранни). По този начин създаването/привличането на нови предприятия ще има директен ефект върху повишаването на местната заетост, увеличаването на разполагаемите доходи на населението и засилването на тяхната мотивация да останат да живеят и работят в региона.

Недостатъчната конкурентоспособност на общинската икономика ще бъде подпомогната от политики за технологично развитие, иновации, реструктуриране към производства с висока добавена стойност, финансирани от Оперативната програма за иновации и конкурентоспособност за периода 2021-2027 г.

Създаването на индустриални паркове на регионален принцип ги прави подходящи за прилагане на подхода ИТИ (интегрирани териториални инвестиции) – интегрирани концепции, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Водещи общини при прилагане на този подход са допустимите бенефициенти по Оперативна програма за развитие на регионите в периода 2021-2027 г. Средства за създаване и разширяване на индустриални паркове и бизнес зони, включително за довеждаща инфраструктура са предвидени и в новия Национален план за възстановяване и устойчивост 2021-2024 г. Основната цел на този план е да способства за икономическото и социално възстановяване от кризата, породена от пандемията COVID-19. В преследването на тази цел в проекта в него са групирани набор от мерки и реформи, които да имат съществен принос към възстановяването на потенциала за растеж на икономиката и да го развият, като осигурят устойчивост на негативни външни въздействия. В дългосрочен план е поставено постигането на стратегическата цел за конвергенция на икономиката и доходите до средноевропейските. Същевременно Планът полага основите за зелена и цифрова трансформация на икономиката, в контекста на амбициозните цели на Зелената сделка на Европа.

Подкрепа за иновации в предприятията е планирано да бъде предоставяна и чрез подхода BOMP (Водено от общностите местно развитие). Проектите в изпълнение на подхода BOMP ще се реализират въз основа на интегрирани стратегии за местно развитие, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия. Чрез изпълнението на подобен вид проекти в рамките на подхода BOMP ще се създадат условия за въвеждане на интелигентни и ориентирани към новите технологии конкурентни местни предприятия.

Предвижда се прилагането на успешни модели на партньорство за интегрирани териториални инвестиции между общините и бизнеса за техни съвместни инициативи. Важно условие е съчетаването на икономическите цели в развитието с опазването на околната среда и разумното използване на културното материално и нематериално наследство в общината.

Мярка 1.1. Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите⁸

Дейности:⁹

- Подобряване на бизнес средата за повишаване на инвестиционната и иновационната активност;
- Насърчаване на предприемачеството - подкрепа за създаване на нови и развитие на стартиращи предприятия;
- Подкрепа за растеж и конкурентоспособност на МСП в рамките на нови/съществуващи индустриални зони и паркове, вкл. изграждане, модернизиране и благоустрояване на производствена инфраструктура;
- Насърчаване на производства със затворен цикъл – местни суровини – краен продукт;
- Подкрепа за производствени инвестиции в предприятията, вкл. подкрепа за семейни предприятия, предприятия от творческите индустрии и занаятите;
- Подпомагане на МСП за възприемане и ефективно използване на цифровите технологии, насърчаване на НИРД и иновации в предприятията с фокус към кръговата икономика и цифровата трансформация (системи за електронно разплащане, технологии, базирани на изкуствен интелект /ИИ/ и облачни платформи);
- Привличане на чуждестранни инвестиции и интернационализация на предприятията, интеграция на местни МСП в трансгранични и европейски технологични партньорства.

Мярка 1.2. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство

Дейности:

- Модернизация и технологично обновяване на селското стопанство и инфраструктурата в отрасъла;
- Развитие на биологично земеделие и обучения в областта на биоикономиката;
- Създаване на нови продукти за биоиндустрията, нови биохимикали, биогориво, биофармацевтика и др.;
- Увеличаване на трайните насаждения (лозя, овощни градини, лавандула);
- Развитие на оранжерийно и полево зеленчукопроизводство;
- Модернизация, разширяване и внедряване на стандарти за качество в животновъдните обекти;
- Подобряване на професионалната подготовка и информираност на производителите;
- Подготовка на квалифицирана работна ръка за отделните подотрасли на аграрния сектор;
- Насърчаване сдружаването на производителите и кооперирането на участниците във веригата за реализация на земеделски продукти и храни;
- Насърчаване развитието на пчеларството.
-

⁸ Изпълнението на тази мярка е подробно описано в раздел VI на ПИРО - Мерки за насърчаване на инвестициите.

⁹ Предложениите дейности са препоръчителни, съгласувани с възможностите за финансиране от Оперативните програми и фондовете на ЕС за периода 2021-2027 г., с идентифицираните нужди и проблеми, ресурсите и потенциала на целевата територия. Конкретни проекти към всяка мярка са включени в Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Генерал Тошево 2021-2027 г.

Мярка 1.3. Устойчиво управление на горските ресурси

Дейности:

- Подобряване стопанисването на горите чрез увеличаване дела на отгледните сечи;
- Лесовъдски, агротехнически и биологични мероприятия и мерки за запазване на горските екосистеми, осигуряващи предпазване на флората и фауната;
- Залесяване на изсечени горски масиви, на пустеещи и на неземеделски земи;
- Подобряване превенцията срещу горски пожари и друг бедствия;
- Създаване на ловни бази за развитие на ловното стопанство;
- Развитие на предприятия за събиране и преработка на билки, гъби, диви плодове и други съпътстващи дейности.

Мярка 1.4. Развитие на туризма като индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, природни и културни забележителности

Дейности:

- Възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение, включително опазване и защита на материалното и нематериалното природно, историческо и културно наследство;
- Развитие на туристическата инфраструктура, създаване на нови атракции и подобряване на транспортния достъп;
- Маркетинг на дестинациите с акцент върху по-значими културни и природни атракции чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма;
- Осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туристическия сектор и повишаване качеството на обслужване в туризма.

Дейностите към тази мярка са подробно описани в раздел VII на ПИРО - Общинска програма за развитие на туризма.

Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.

Вторият приоритет на ПИРО е ориентиран към постигането на втората цел на европейската политика „По-зелената, нисковъглеродна Европа чрез насърчаване на чист и справедлив енергиен преход, зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, приспособяване към изменението на климата и превенция и управление на риска“ и се финансира от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд (КФ).

Изпълнението на мерките във втория приоритет ще допринесат за реализацията на следните специфични цели:

- Насърчаване на устойчивото управление на водите;
- Насърчаване на прехода към кръгова икономика;
- Засилване на биоразнообразието, „зелената“ инфраструктура в градската среда, както и намаляване на замърсяването на околната среда;
- Устойчиво управление на отпадъците;
- Насърчаване на адаптирането към изменението на климата;
- Предотвратяване и управление на риска от природни бедствия, аварии и катастрофи.

Този приоритет на ПИРО е в съответствие с първия приоритет на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район и пряко със специфичната цел за запазване и подобряване качеството на околната среда и адаптация към настъпилите неблагоприятни климатични изменения. Предвидените мерки са насочени към подобряване качеството на екологичната инфраструктура, на социалната и екологична среда и ориентиране към по-зелена и нисковъглеродна икономика, опазване на богатото биологично разнообразие, превенция и защита от рискове от бедствия и климатични промени. За ограничаване на размера на климатичните промени най-важно действие е намаляване на емисиите на парникови газове, чрез преминаване към нисковъглеродна икономика. Другата линия на противодействие изисква планирането и прилагането на мерки за ограничаване на вредното влияние на негативните процеси и явления, предизвикани от климатичните промени. Неутрализирането на тези въздействия ще се води по две линии – чрез превенция, с която се цели ограничаване на по-нататъшното развитие на климатичните промени, и чрез борба с техните последици. Това са и ключови приоритети в ЕС.

Дейностите по приоритета могат да се финансират от ОП „Околна среда“, Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност, Програмите за трансгранично сътрудничество, Финансов механизъм на ЕИП (Норвежка програма), Национален план за възстановяване и устойчивост, ПУДООС, Национален доверителен екофонд, Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради и други източници.

Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове

Дейности:

- Прилагане на мерки за енергийна ефективност в предприятия, частния и обществен сектор, въз основа на препоръки от доклади за енергиен одит (обследване за енергийна ефективност);
- Въвеждане на системи за мониторинг и контрол на енергопотреблението;
- Стимулиране използването на електрическа, топлинна и охлаждаща енергия, произведена от възобновяеми източници;
- Повишаване на енергийната ефективност на обществен и жилищния сграден фонд;
- Въвеждане на енергийнонеэффективно и ВЕИ улично, парково и фасадно осветление.

Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика

Дейности:

- Инвестиции в използването на алтернативни суровини, рециклирани материали и повторна употреба на материали;
- По-ефективно използване в производството на природните ресурси, включително вода;
- Подкрепа за подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително пречистване на отпадъчните води;
- Пренасочване на производството и потреблението от продукти за еднократна към продукти за многократна употреба.

Мярка 2.3. Опазване на околната среда и борба с климатичните промени¹⁰

Дейности:

- Запазване на качествата на околната среда и биологичното разнообразие;
- Подобряване природозащитното състояние на природни местообитания и видове, предмет на опазване в мрежата Натура 2000;
- Мерки за намаляване на замърсяването на въздуха от битовото отопление, транспорта и вторично запрашаване – преминаване към алтернативно отопление, ВЕИ, почистване и измиване на улици и др.
- Превенция и управление на риска от наводнения и засушаване;
- Анализи на риска и прилагане на мерки за превенция и защита при процеси, свързани с движение на земни маси – свлачища, срутища, ерозии, абразии и др.;
- Управление на риска от природни бедствия и за защита на живота и здравето на населението (с фокус върху повишаване на готовността на населението и капацитета на силите за реагиране в случай на наводнения, пожари и земетресения);
- Модернизация, укрепване и доизграждане на защитни съоръжения, корекция на речни корита, почистване на дерета и др.;
- Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии;
- Повишаване на информираността на населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата.

Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците

Дейности:

- Подобряване на съществуващите практики и условия за събиране, транспортиране, депониране обезвреждане и рециклиране на битови и промишлени отпадъци и рекултивация на замърсени територии;
- Предотвратяване образуването на отпадъци;
- Разширяване и/или надграждане на системата за разделно събиране на отпадъци;
- Насърчаване на рециклирането, повторната употреба и оползотворяването на отпадъците;
- Въвеждане на система за разделно събиране и компостиране на биоразградими и зелени отпадъци, включително домашно компостиране;
- Ликвидиране на нововъзникнали нерегламентирани сметища в общината;
- Информационна кампания във всички населени места за подобряване екологичната култура на населението.

¹⁰ Действията за борба с климатичните промени са подробно описани в раздел V на ПИРО - Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.

Приоритет 3 – Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем.

Демографският подем е една от основни цели на националната политика за развитие, заложи в програмата „България 2030“. Необходимо е да се предложат пакети от мерки на национално и местно ниво за преодоляване на негативните тенденции в демографското развитие. Този приоритет е ключов за реализацията на ПИРО от гледна точка на тревожната статистика за задълбочаващата се демографска криза, намаляване и застаряване на населението, отслабване на репродуктивната способност на поколенията и емигрирането на младите и образовани хора.

Европейският стълб на социалните права има за свой водещ приоритет предоставянето на качествено и приобщаващо образование, обучение и учене през целия живот. Националната програма за развитие „България 2030“ предвижда цялостно модернизиране на образователната система на всички нива, което ще благоприятства за пълноценната професионална и лична реализация. Най-важните характеристики на човешкия капитал, които повишават неговата работоспособност са: знания, квалификация и професионални умения.

Третият приоритет на ПИРО е насочен към тези общоевропейски и национални цели, в унисон с втория приоритет и специфичните цели на Интегрираната териториална стратегия на СИР за постигане на равен достъп до качествено образование, запазване и развитие на човешкия капитал, създаване на възможности за придобиване на знания и умения в съответствие с пазара на труда и др. Интервенциите по приоритета са насочени към подобряване и модернизация на образователната инфраструктура, осигуряване на равен достъп до качествено образование и обучение, адекватни на потребностите за развитие, стимулиране на предприемачеството и включване в заетост на лицата, които са извън пазара на труда.

Дейностите и мерките по приоритета ще допринесат за подобряване на знанията и уменията на работната сила и инвестициите в човешките ресурси като ключ за постигане на по-висока конкурентоспособност на икономиката, а така също осигуряването на баланс между търсенето и предлагането на знания и умения за по-успешното адаптиране на работната сила към потребностите на пазара на труда. Важно е образователните услуги да се предоставят с равни възможности за населението и да гарантират успешна реализация на пазара на труда, за да се постигне устойчива заетост и по-висок жизнен стандарт.

Приоритетните дейности по този приоритет са ориентирани към:

- разширяване на равния достъп до качествено предучилищно и училищно образование;
- изграждане на адекватна инфраструктура за образование;
- привличане на децата и младежите към образование и обучение и намаляване на преждевременното напускане на училище;
- повишаване образователното равнище на населението;
- прилагане на ефективни мерки за включване на децата от уязвимите групи в образование;
- повишаването приложимостта на училищното образование за постигане на професионална реализация.

Ключово значение през следващите години ще има разширяването на дуалното обучение и увеличаване на възможностите за осъществяването му по различни професии, което да е съобразено с потребностите на бизнеса на регионално и местно ниво. Необходимо е възстановяване на добрите практики от миналото за стипендии от работодатели, срещу наемане на обучен ученик или студент на работа след завършване на образованието.

Стимулиране на наставничеството, чиракуването, стажуването, ученическите и студентски практики и други.

В развитието на образователната инфраструктура, наред с развитието на общото и на професионалното образование, акцент се поставя в развитието на профилираното образование. Специален фокус на осъществяваните мерките е насочен към създаване на условия за насърчаване на ученето през целия живот, по-специално на гъвкавите възможности заповишаване на квалификацията и преквалификацията за всички. Особено належащо е преодоляването на ниското ниво на компютърни и цифрови умения на човешките ресурси, което пречат за широкото използване на ИКТ и базираните на тях услуги.

Мерките в този приоритет ще се финансират приоритетно от Програма „Образование“ 2021-2027 г., Програма за развитие на човешките ресурси за периода 2021-2027 г. и Национален план за възстановяване и устойчивост 2021-2024 г.

Програма „Образование“ 2021-2027 насочва подкрепата към всички образователни етапи и е структурирана в четири приоритета:

Приоритет 1 „Приобщаващо образование и образователна интеграция“

Приоритет 2 „Модернизация и качество на образованието“

Приоритет 3 „Връзка на образованието с пазара на труда“

Приоритет 4 „Техническа помощ“.

В обхвата на Програма за развитие на човешките ресурси за периода 2021-2027 г. също са включени четири приоритета:

Приоритет 1 „Насърчаване на заетостта и развитието на умения“

Приоритет 2 „Социално включване и равни възможности“

Приоритет 3 „Териториални инвестиции“

Приоритет 4 „Техническа помощ“.

Мярка 3.1. Демографски подъем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината

Дейности:

- Насърчаване на раждаемостта, чрез пакет от мерки за подпомагане отглеждането на две и повече деца, в това число: достъп до безплатни учебници, лекарства, храна в училище и безплатни извън класни занимания, увеличаване на размера на детските надбавки, предлагане на работа с намалено или гъвкаво работно време за майките в многодетни семейства, еднократни или многократни помощи от общинския бюджет за раждане и отглеждане на дете, данъчни облекчения за многодетни семейства и др.;
- Насърчаване на здравословния начин на живот, профилактиката и остаряването в добро здраве за ограничаване на смъртността;
- Ограничаване на икономическата миграция, чрез осигуряване на заетост с адекватни възнаграждения за гарантиране на нормален и качествен живот на младите хора;
- Предлагане на „пакети“ за мобилност за завръщане на лица от чужбина, чрез осигуряване на разнообразни икономически стимули и мерки на местно ниво;
- Възможност за развитие на предприемаческа дейност за завръщане на българи в малките населени места, според профила и компетенциите на лицето.

Мярка 3.2. Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура

Дейности:

- Разширяване обхвата на включените в образователната система деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;
- Подкрепа за личностно развитие, включително за талантиливи деца и ученици с изяви дабри;
- Модернизация на учебното съдържание – иновативни учебни програми и методи на преподаване, адекватни на съвременните условия на живот;
- Дигитална трансформация и цифровизация на училищното образование, създаване на STEM¹¹ среда и развитие на STEM умения;
- Превенция и предотвратяване на тормоза и намаляване агресията в училищата;
- Развитие на дуалната система на обучение, ограмотяване на възрастни и валидиране на знания, умения и компетентности, придобити от житейски опит и практика;
- Подобряване на системата за образование и осъществяване на връзка с пазара на труда за подготовка на квалифицирани кадри със сигурна професионална реализация;
- Рехабилитация и модернизация на образователната инфраструктура.

Мярка 3.3. Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности

Дейности:

- Рехабилитация и модернизация на спортната инфраструктура;
- Поддържане на открити и закрити спортни площи, включително създаване на нови спортни съоръжения;
- Насърчаване на масовия спорт и провеждане на спортни състезания;
- Насърчаване на младежки дейности и инициативи и на доброволчеството, като основа на активното гражданство - организиране и провеждане на акции за залесяване, почистване на важни обществени и културни обекти, дарителски кампании и др.

Мярка 3.4. Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила

Дейности:

- Обучения за придобиване на професионална квалификация/преквалификация за безработни и неактивни лица, с ниско или без образование;
- Подобряване достъпа до пазара на труда и повишаване на младежката заетост, чрез включване в стажуване и чиракуване, субсидирана заетост, ученически и студентски практики, стипендиантски програми, подкрепа при започване на първа работа и др.;
- Подкрепа за самостоятелна заетост, вкл. в областта на социалната икономика;
- Насърчаване на мобилността на работната сила, особено в населени места, в които липсва ежедневен обществен транспорт;
- Стимулиране на работодателите за разкриване на работни места на първичния пазар и предоставяне на стимули за насърчаване на заетостта на целеви групи със специфични потребности, вкл. ранно пенсионираните лица, образовани младежи от ромската общност, граждани от трети страни, участници с произход от други държави, в т.ч. чрез финансиране на менторство и наставничество;

¹¹ STEM е учебен план, базиран на идеята да се даде образование в четири специфични области - наука (Science) технологии (Technology), инженерство (Engineering) и математика (Mathematics) - чрез приложни и интердисциплинарни методи.

- Дейности за подкрепа за развитието на социални предприятия на местно ниво за създаване на устойчиви работни места за роми, с акцент върху жените от ромски произход, хора с намалена работоспособност и продължително безработни;
- Обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на услуги, вкл. административни, социални и други;
- Здравословна и добре приспособена работна среда, отчитаща рисковете за здравето;
- Насърчаване на участие на жените на пазара на труда, по-добър баланс между професионалния и личния живот, включително достъп до иновативни грижи за деца.

Приоритет 4 – Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.

Основен фактор за определяне качеството на живот в даден регион е възможността за жителите му да получават висококачествени административни, социални, здравни, културни и други обществени услуги. Четвъртият Приоритет на ПИРО е насочен към подобряване на обществените услуги. Той съответства на Приоритет 2 на Интегрираната териториална стратегия на СИР и на неговите специфични цели, насочени към: повишаване на административния капацитет при предоставяне на публични услуги, подобряване на здравната инфраструктура и социалните услуги, социално включване и подкрепа за културните институции. Необходими са инвестиции както във физическите параметри на обществената и социална инфраструктура (сгради, оборудване и т.н.), така и в подобряване на количеството и качеството на предлаганите услуги. Тук се включват дейности по ремонт, възстановяване или изграждане на сгради, помещения, подобряване на енергийната ефективност, закупуване на оборудване, както и подобряване и разширяване на обхвата на услугите, цифровизация, повишване квалификацията на персонала и на качеството на обслужване на гражданите.

Цифровизацията на обществения сектор и въвеждането на електронно управление и услуги е сред основните приоритети на националната политика за развитие в периода 2021-2027 г. Електронно е управлението в електронна среда на административните процеси, обслужването и взаимодействието с потребителите с използване на съвременни методи на обработка на данни, информация и знания, които осигуряват по-високо ниво на ефективност.

Мерките и дейностите в четвъртия приоритет на ПИРО ще се финансират от Оперативна тапрограма за електронно управление и техническа помощ за периода 2021-2027 г., Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони, Оперативна програма за развитие на човешките ресурси, Програмата за храни и/или основно материално подпомагане за програмен период 2021-2027 година, Национален план за възстановяване и устойчивост 2021-2024 г. и други източници.

Мярка 4.1. Подобряване на достъпа до електронни административни услуги

Дейности:

- Подобряване на достъпа до он-лайн публични услуги и внедряване на инструменти и он-лайн платформи за подобряване на гражданското участие на местно ниво;
- Въвеждане на електронно управление, електронни административни услуги и системна квалификация на служителите от общинската администрация;
- Осигуряване на високоскоростна интернет връзка с кметствата в общината;

- Електронизация на административното обслужване на кметствата в селата и обединяване на деловодните записи и касови операции с общинския център;
- Цифровизация на старите актови книги и регистри и обвързването им като база данни;
- Подобряване на услугите, свързани с местните данъци и такси като инструмент за управление и подобряване качеството на услугите в Общината: възможност за он-лайн проверка на дължими местни данъци; он-лайн данъчен калкулатор за изчисляване задължения към общината; възможност за он-лайн плащане на задължения за местни данъци и такси и др.

Мярка 4.2. Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса

Дейности:

- Ефективно управление и използване на общинската собственост, чрез изготвяне на програми за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество и планове за действие за общинските концесии;
- Повишаване капацитета на общинската администрация и подобряване на професионалната компетентност на служителите;
- Организиране на обучения, семинари, конференции, пътувания с учебна цел и др.;
- Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства за решаване на общи проблеми, както и за постигане на интегрирана социално-икономическа и културна общност в региона;
- Обмяна на опит с чуждестранни общини и въвеждане на добри практики за подобряване на ефективността в работата на администрацията.

Мярка 4.3. Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването

Дейности:

- Подобряване на достъпа на населението до първична, специализирана и болнична помощ, особено в труднодостъпните и отдалечени населени места на общината;
- Осигуряване на мобилност на медицинските услуги;
- Привличане на нови кадри в сферата на здравеопазването;
- Ремонт и обновяване на здравни служби и медицински кабинети;
- Осигуряване на нови линейки и медицинско оборудване;
- Изграждане на хосписи за пациенти, които имат нужда от продължителен болничен престой и не могат да се обслужват сами в домашна обстановка;
- Развитие на интегрирани здравни и социални услуги;
- Ефективни мерки за намаляване на основните рискове за здравето и подобряване на профилактиката.

Мярка 4.4. Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура

Дейности:

- Модернизация и подобряване на средата в съществуващите социални институции;
- Повишаване квалификацията на специалистите, работещи в социалната сфера;
- Подобряване предоставянето на грижи в семейството и общността, деинституционализация и достъп до дългосрочни грижи;

- Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги за деца в риск, лица с увреждания, възрастни и хора в невъзможност за самообслужване;
- Създаване на заместваща грижа в подкрепа за връщане на трудовия пазар за родители на деца с трайни увреждания, членове на семейства, които полагат грижа в домашна среда за лица с увреждания и за възрастни хора в невъзможност за самообслужване;
- Развитие на услуги за спешно осигуряване на подкрепа в случай на кризисна ситуация;
- Насърчаване на социалното приобщаване на хората, изложени на риск от бедност или социално изключване, вкл. подкрепа за хората с увреждания и други уязвими групи;
- Предоставяне на интегрирана подкрепа на уязвими групи, вкл. роми (посредничество за заетост, квалификация, преквалификация, достъп до социални услуги, образование и здравеопазване);
- Създаване на нови социални и интегрирани здравно-социални услуги;
- Разширяване дейността на Домашен социален патронаж и механизъм „Лична помощ“, „Асистентска подкрепа“ и др.;
- Предоставяне на услуги „Топъл обяд“, „Детска кухня“ и „Пакети за новородени деца“.

Мярка 4.5. Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура

Дейности:

- Реконструкция и обновяване на обществени сгради и обекти с историческо и културно значение;
- Основен ремонт, оборудване, обновяване и осигуряване на интернет и дигитални услуги в читалищата;
- Основен ремонт и благоустрояване на религиозни храмове;
- Организиране на разнообразни културни събития, традиционни празници и събори;
- Подпомагане дейността на художествени, самодейни и творчески състави;
- Използване на интерактивни и смарт технологии в сферата на културата;
- Насърчаване на културен обмен в рамките на сътрудничество със съседни и побратимени общини.

Приоритет 5 – Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.

Петият приоритет има комплексен характер и е свързан главно с изграждане и обновяване на техническата инфраструктура, имаща пряко въздействие върху състоянието на околната среда. В района има дефицити на инфраструктурите, включително – транспортна, ВиК и енергийна, които оказват негативно влияние върху състоянието на въздуха, водите и почвите, а опазването на околната среда е приоритет залегнал във всички стратегически и програмни документи на национално и европейско ниво.

Този приоритет на ПИРО е в съответствие със заложените в Приоритет 3 на Интегрираната териториална стратегия за развитие на СИР специфични цели, насочени към териториално развитие и сближаване, бърза и сигурна транспортна и цифрова свързаност, трансгранично и транснационално сътрудничество. Интервенциите по приоритета са насочени към подобряване на екологичната инфраструктура (ВиК, енергийна, ВЕИ), подобряване на

транспортната и цифрова свързаност и достъпност и балансирано териториално развитие за намаляване на неравенствата.

Приоритетни са дейностите по обновяване на водопроводната мрежа, управление на отпадъчните води и повишаването на свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води. Необходимо е изготвяне на оценка за приложимостта на централизирано отвеждане и пречистване на отпадъчните води в малките населени места, с разпръснато и силно намаляващо население, където канализацията не може да бъде икономически обоснована и трябва да се търсят други технологични решения.

Необходимо е да продължават усилията за ремонт и обновяване на общинската пътна мрежа и улиците в населените места на общината.

В Националната програма за развитие „България 2030 г. като приоритет е залегнала „цифрова свързаност“. Заложената цел е осигуряване свързаността на територията на цялата страна, така че да се позволи развитието на цифровите услуги и гарантиране използването на информационни и телекомуникационни технологии във всички области на обществения живот и населени места. Необходимо е да се осигури развитие на цифровата мрежа в общината с предоставяне на съвременни, висококачествени електронни услуги, доколкото цифровата инфраструктура контролира развитието и качеството на почти всички сфери на живота.

Навременната оптимизация на комуникационната инфраструктура на държавната администрация чрез изграждане на единна електронна съобщителна мрежа /ЕЕСМ/ е задължително условие за икономическото развитие на страната. 74 общини вече имат осигурена свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация. В процес на свързване са още общини като част от мярка I.3.2 на Пътната карта към Националния план за широколентова инфраструктура за достъп от следващо поколение.

Проектите и дейностите по петия приоритет на ПИРО са свързани с големи инвестиции и се очаква да бъдат финансирани от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони, Програмата за околна среда, Програмите за трансгранично сътрудничество, Оперативна програма „Транспортна свързаност“, ПУДООС, Агенция „Пътна инфраструктура“, ВиК дружество, енергийни, телекомуникационни компании и други източници.

Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност

Дейности:

- Подобряване състоянието на републиканската пътна мрежа;
- Подобряване на мрежата от общински пътища;
- Подобряване на уличната мрежа и тротоари в населените места;
- Развитие на интегриран екологичен обществен транспорт.

Мярка 5.2. Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи

Дейности:

- Подмяна и модернизация на амортизираната водопроводна мрежа;
- Изграждане на нови канализационни системи и ПСОВ;
- Осигуряване на подходящи технологии за пречистване на водите.

Мярка 5.3. Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ

Дейности:

- Обновяване на енергийните мрежи и съоръжения;
- Усвояване потенциала на територията за използване на ВЕИ.

Мярка 5.4. Цифрова свързаност и телекомуникации

Дейности:

- Осигуряване на широколентов достъп и преодоляване на „цифровата изолация” в слабо населените периферни райони;
- Подобряване качеството и обхвата на телекомуникационните услуги;
- Осигуряване на по-добър достъп до приложения за електронна търговия, електронно управление и електронни услуги.

Мярка 5.5. Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда

Дейности:

- Насърчаване на балансирано пространствено развитие на общинската територия;
- Включване в процеса на интегрирано развитие на проблемни територии, по-малки села и периферни райони;
- Благоустрояване на публичните пространства в населените места (обновяване на площи, паркове, зелени площи, детски площадки, велоалеи, улично и парково осветление, чешми за обществено ползване, изграждане на видеонаблюдение и др.);
- Обновяване на градската среда в общинския център, създаване на нови зони с потенциал за развитие, рехабилитация на стари производствени и складови зони, обновяване на централни градски части и подобряване на жилищната среда;
- Подобряване жизнеспособността на селските райони, чрез стимулиране на местния бизнес и екологосъобразно селско стопанство, подкрепа на местните производители, изграждане на съвременна инфраструктура и обновяване на жизнената среда;
- Развитие на международното и териториално сътрудничество с други общини за насърчаване на социално-икономическото развитие;
- Разработване на интегрирани партньорски проекти за: създаване на регионални бизнес зони, логистични центрове и тържища; осигуряване на комплексно здравно обслужване и съвместни социални услуги; предлагане на общи туристически маршрути, продукти и услуги; координация при предотвратяване на риска и бързо реагиране на потенциални извънредни ситуации; съвместни мерки за опазване на околната среда и управление на отпадъците; съвместни инициативи свързани с адаптация и смекчаване на последиците от изменението на климата и други.

ЧАСТ III. КОМУНИКАЦИОННА СТРАТЕГИЯ

1. Въведение

Съгласно определението в действащото законодателство План за интегрирано развитие на община (ПИРО) е документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките и с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината. Планът за интегрирано развитие като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, свързани общо от стремежа към по-

висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие през съответния програмен период.

Главна цел при разработването на ПИРО е да се осигури прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество. Необходимо е да се идентифицират заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие. Трябва да се осигури прозрачност и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ПИРО. Важно е заинтересованите страни да бъдат включени както на етапа на разработване и приемане на ПИРО, така и при реализацията на заложените в него цели и приоритети. Ангажимент на Общината е да осигури необходимата публичност и да предприеме всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето и в реализацията на целите и приоритетите на документа.

ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересованите органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината, като се цели предоставяната информация да достигне максимален брой представители на заинтересованите страни и да се осигури тяхното участие в обсъжданията и вземането на решенията. Задължително е да се гарантира участието на съответните организации, представляващи гражданското общество, партньорите от областта на околната среда и организациите, отговарящи за насърчаване на социалното включване, основните права, правата на хората с увреждания, равенството между половете и недискриминацията, действащи на територията на общината.

За изпълнението на този ангажимент е разработена настоящата **комуникационна стратегия**, която да гарантира прилагането на принципа на партньорство и да осигури прозрачност и публичност на процеса по изготвяне и реализация на плана за интегрирано развитие, чрез одобрение, изпълнение и проследяване на набор от подходящи мерки и действия.

Комуникационната стратегия се фокусира върху идентифицирането и включването на заинтересованите страни и гражданското общество чрез подходящи форми, включително кампании за генериране на проектни идеи, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана за интегрирано развитие. Важно е да бъде стимулиран подходът „отдолу-нагоре“ при идентифициране на нуждите, потенциала за развитие и възможните решения.

Определянето на целите и приоритетите на плана и на мерките, чрез които ще се реализират тези цели и приоритети, не трябва да бъдат единствено инициатива и ангажимент на общинската администрация, а следва да се планират с активното участие на гражданското общество. На гражданите трябва да се предоставят възможности да идентифицират проблемите в средата около тях, да предлагат решения и да работят за реалната промяна на ситуацията в общината.

Специфичните действия за осигуряване на необходимата информация и публичност включват провеждането на разяснителни кампании, които могат да обхващат:

1. Представяне в подходяща форма (публични дискусии, фокус групи, форуми/семинари, печатни материали, видеоматериали и др.) на информация за предвижданията на ПИРО, за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им, както и очакваните резултати в

икономическата, социалната сфера, в областта на техническата инфраструктура и околната среда;

2. Фокусиране на вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проектни идеи с участието на публичния сектор, насочени към подобряване на физическата среда и на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;
3. Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред кмета, общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на плана;
4. Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност от тях, както и за подобряване на стандарта на живот на населението;
5. Привличане на вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за подготовката и реализацията на плана.

2. Принципи на Комуникационната стратегия

Комуникационната стратегия се основава на следните основни принципи:

- Прозрачност – своевременно информирание на обществеността за изпълнението на дейностите по разработване и реализация на Плана за интегрирано развитие на общината 2021-2027 г.;
- Безпристрастност и откритост при идентифициране на проблемите и анализиране на събраните данни, информация и предложения от заинтересованите страни;
- Яснота, опростеност и точност в комуникацията с гражданите и заинтересованите страни;
- Отчетност и публичност на процесите по изготвяне и изпълнение на ПИРО – създаване на условия за провеждане на дебати, предоставяне на балансирана и обективна информация, както и осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите очаквания и предложения;
- Законосъобразност – в съответствие с приетите и действащи нормативни актове в страната и общината;
- Защита на обществения интерес – изграждане на съпричастност в населението, бизнеса и структурите на гражданското общество (СГО) към проблемите на общината и мотивирането им за участие в нейното управление, чрез реални предложения за мерки, дейности и проекти;
- Координация с ОУП и други програми и стратегии, изпълнявани от община Генерал Тошево;
- Ефективност на разходите – постигане на максимални резултати с наличните ресурси;
- Мониторинг, контрол и актуализация на мерките в комуникационната стратегия при необходимост.

3. Цели на Комуникационната стратегия

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастност и насърчи активно включване на гражданите на община Генерал Тошево и структурите на бизнеса и гражданското общество, развиващи дейност на нейната територия при идентифициране на основните нужди и проблеми и дефиниране на визията, целите и приоритетите за развитие в периода на действие на ПИРО 2021-2027 г.

Специфични цели:

1. Осигуряване на максимална публичност и прозрачност в процеса на разработване и изпълнение на ПИРО;
2. Насърчаване на активното участие на всички заинтересовани страни в процеса на подготовка и изпълнение на ПИРО;
3. Изграждане и поддържане на високо обществено доверие към процесите по изпълнение и управление на ПИРО;
4. Популяризиране на европейските фондове и национални програми като финансов инструмент за подобряване на развитието на община Генерал Тошево и качеството на живот;
5. Информирание на потенциални бенефициенти, извън общинската администрация за възможностите за финансиране на техни проектни идеи и бизнес начинания;
6. Изграждане на единен информационен стандарт за комуникация и диалог между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса в община Генерал Тошево;
7. Подпомагане на бизнеса и местната власт за сътрудничество при осъществяване на съвместни бизнес проекти, насърчителни мерки за инвестиции в общината, отдаване под наем и на концесии на общински имоти и др.;
8. Привличане на представители на съседни общини за реализация на интегриран подход при подготовката на ПИРО и генериране на идеи за съвместни проекти и дейности;
9. Насърчаване на публичното обсъждане на приоритетни въпроси за бъдещето на общината;
10. Осигуряване на канали за комуникация между всички заинтересовани страни.

4. Целеви групи

Определянето на целевите групи е важно, тъй като всяка група има собствени нужди и приоритети, свързани с реализацията на ПИРО. Определянето на информационните нужди на целевите аудитории ще отчита мненията, знанията и нагласите на идентифицираните обществени групи по отношение на наличието на информация, необходима за вземане на решения, свързани с бъдещото развитие на общината.

Основните целеви групи на комуникационната стратегия на ПИРО са:

- а/ Общинска администрация;
- б/ Общински съветници;
- в/ Кметове на кметства и кметски наместници в общината;
- г/ Представители на бизнеса;
- д/ Представители на секторите: образование, култура, социални дейности, здравеопазване, спорт и туризъм;
- е/ Представители на НПО и СГО;

- ж/ Социално-активни граждани;
- з/ Представители на съседни общини;
- и/ Представители на медии/разпространители на информация.

Целевите групи, ангажираната администрация и разпространителите на информация съставляват основните заинтересовани страни, с различна роля и функция в процеса на подготовка, осъществяване, отчитане и комуникиране на ПИРО.

Постигането на конкретните цели на комуникационната стратегия зависи от планирането на обхвата и характера на основните послания, които ще се отправят към приоритетните целеви групи. Промените в съществуващите масови обществени нагласи налагат избор на стратегия за индиректен достъп до широк кръг заинтересовани страни. Насочената комуникация, която би могла да формира устойчиви представи и критерии за оценка, гарантира в много по-голяма степен постигането на крайните цели. За трайна промяна в масовите нагласи е необходимо усилията да бъдат концентрирани към гарантирането на ефективна комуникация с целеви аудитории, които имат характер на референтни по отношение на значителни групи от населението. Чрез всяка една от тези аудитории ефективно могат да бъдат комуникирани различни части от общите послания на настоящата стратегия. Работата с всяка от тези групи предполага специфични действия и комуникационни форми, които да гарантират индивидуализацията на подхода и в същото време, координираността на усилията за постигане на крайните цели – активно участие и съпричастност към процесите на подготовка и реализация на ПИРО.

Общинска администрация Генерал Тошево и нейните служители, както и Общинския съвет са основни участници в процесите за подготовка и изпълнение на ПИРО и са определени като водеща целева група и пряко заинтересована страна. Прилагането на интегриран подход налага привличането на кметовете на малки населени места и представители на съседни общини като участници в процеса на разработването и изпълнението на документа. Местният бизнес и насърчаването на инвестициите са от ключово значение за социално-икономическото развитие на общината и представителите на тази група са важна целева аудитория при разработването на ПИРО. В плана се залагат множество дейности и мерки, свързани с подобряване и развитие на основните сфери на социалния живот в общината и това налага привличането като партньори на представители на секторите: образование, култура, социални дейности, здравеопазване, спорт и туризъм. ПИРО е инструмент за цялостно подобряване качеството на живот в общината и НПО, СГО и социално-активните граждани са важни участници в процесите по неговата подготовка и реализация.

5. Основни форми на комуникация

Комуникационен тип стратегия се гради върху основата на адаптивност на комуникационните механизми и предварително заложен позитивизъм по отношение лансираната същност на посланията към хората. Комуникационната стратегия на ПИРО трябва да използва такива форми на комуникация, че да успее да насърчи участието на партньорите и заинтересованите страни в процеса на разработване и изпълнение на плана. В случая комуникационният тип стратегия е изградена върху разбирането, че медиите са равноправни участници в комуникационния процес, като на тях е определена ролята на медиатори.

Комуникационната стратегия на ПИРО се основава върху няколко основни подхода, които се прилагат, чрез следните комуникационни канали:

- **Директна комуникация** – анкети, въпросници, справки, интервюта, фокус групи и обществени обсъждания;

- **Комуникация чрез електронни, печатни и онлайн медии** – прессъобщения, участие на медиите във фокус групите и обществените обсъждания;
- **Интернет** – поддържане на актуална информация на сайта на община Генерал Тошево, възможност за споделяне на мнения и предложения, чрез он-лайн анкети или на електронна поща;
- **Работа с НПО** - комуникационната стратегия подкрепя инициативи на гражданското общество, насочени към специфични групи, които трудно могат да се достигнат чрез интернет и средствата за масово осведомяване.

Изборът на конкретни комуникационни средства и дейности при изпълнението на ПИРО е съобразен със:

- Спецификата на посланията за бъдещото развитие на общината;
- Характеристиките на целевите групи – реципиенти на посланията и избор на подходящи комуникационни канали за достигане до всяка от тях;
- Възможните дейности и форми за осъществяване на комуникацията;
- При комуникиране на послания, които засягат набор от различни целеви групи, се използва интегриран комуникационен микс, който да гарантира ефективността на комуникацията, както като дейности и форми, така и като канали.

6. Основни комуникационни дейности

1. Определяне на отговорен служител в Общинската администрация за изпълнение на комуникационната стратегия на ПИРО;
2. Публикуване на съобщение на сайта на Общината, че започва разработване на План за интегрирано развитие за периода 2021-2027 г., членовете на работната група, определена от Кмета, телефон и електронна поща за мнения и предложения на гражданите;
3. Изготвяне на списъци на партньори и заинтересовани страни, които да бъдат привлечени за участие в процеса на подготовката и изпълнението на ПИРО, включително представители на съседни общини;
4. Провеждане на онлайн анкетно проучване сред гражданите за идентифициране на основните нужди и проблеми в общината и генериране на идеи за цели, приоритети, проекти и дейности, които да бъдат включени в ПИРО;
5. Провеждане на анкетно проучване сред кметове на малки населени места и кметски наместници за идентифициране на местните проблеми и генериране на идеи за дейности и проекти в селата;
6. Попълване на Въпросник за събиране на базови данни и информация за ПИРО;
7. Изготвяне на списъци на участниците в петте фокус групи с имена, организация, длъжност и контактна информация – телефон, електронна поща;
8. Провеждане на пет фокус групи по следните теми:
 - Образование, култура, младежки дейности и спорт;
 - Здравеопазване, социални дейности и пазар на труда;
 - Местно икономическо развитие и туризъм;
 - Благоустройство, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда;
 - Развитие и обновяване на малките населени места на територията на общината.

Фокус групите се състоят от минимум 10 участника всяка. Предварително на участниците по списък се изпращат покани.

Фокус групите се провеждат на място в зала в Общинската администрация в посочен ден и час или онлайн, чрез обмен на информация чрез електронна поща.

Участниците във фокус групите получават презентация с резюме на основните изводи от направения социално-икономически и SWOT анализи на общината. Те попълват анкета с варианти за приоритетни зони за въздействие, визия, цели и приоритети на ПИРО 2021-2027 г., в която да отбележат своите предпочитания или да направят предложения.

9. Провеждане на обществено обсъждане на проекта на План за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г.

Проектът на документът се публикува предварително на сайта на Общината, за да могат максимален брой граждани да се запознаят със съдържанието му и да дадат обективна оценка, мнения и предложения. Покана за събитието се изпраща до всички партньори, заинтересовани страни и участници във фокус групите и се публикува на сайта на Общината.

10. Публикации в медии – прессъобщения и покани за участие в публичните събития се изпращат регулярно до местни и регионални медии.

Медиите са основен партньор и за популяризиране на изпълнението на ПИРО.

За осигуряване на одитна следа от изпълнението на комуникационната стратегия Общината следва да съхранява цялата информация от проведените медийни прояви и публични мероприятия, включително публикации, записи от интервюта и съобщения в медиите, покани, списъци с участниците и снимки от всяко събитие.

7. План за изпълнение на комуникационната стратегия

Планът за изпълнение на комуникационната стратегия определя начина на провеждане и управление на комуникационната стратегия. Целите на стратегията могат да се постигнат, като се приложат няколко основни подхода и комуникационни дейности. Те са съобразени със съответните целеви групи характера на посланията, насочени към тези целеви групи.

Таблица 49: План за изпълнение на комуникационната стратегия

Комуникационни дейности и мерки	Срок	Начин на изпълнение/ Информирание на обществеността/ Гражданско участие	Резултат
1. Определяне на отговорен служител за изпълнение на комуникационната стратегия	1-ви месец	Отговорният служител се определя със Заповед на Кмета на община Генерал Тошево	Определен отговорник за изпълнение на комуникационната стратегия
2. Съобщение на сайта, че Общината започва разработване на ПИРО 2021-2027 г.	1-ви месец	Информация в медиите и сайта на Общината, представяне на членовете на работната група, телефон и електронна поща за мнения и предложения на гражданите	Информирание на широката общественост за стартиране на процеса по разработване на ПИРО
3. Изготвяне на списъци на партньори и заинтересовани страни	2-ри месец	Изготвяне на списък/ци с потенциалните участници в процеса на разработване и изпълнение на ПИРО - граждански организации; обществени съвети; кметове на кметства; представители на съседни общини;	Изготвени списъци на организации, физически и юридически лица – партньори и заинтересовани страни, които да бъдат привлечени в процеса на

		представители на различни институции – образователни, културни, социални, здравни; професионални и синдикални организации; представители на местния бизнес, експерти в различни области, социално активни граждани и др.	подготовка и реализация на ПИРО
4. Провеждане на онлайн анкетно проучване	2-3 месец	Онлайн анкета за граждани, публикувана на сайта на Общината, съобщение в медиите за анкетата, изпращане на линка с анкетата на всички партньори и заинтересовани лица и поставяне на съобщение за анкетата в Центъра за информация и услуги на гражданите. Набиране на предложения от гражданите за мерки, дейности и конкретни проектни идеи за включване в Програмата за реализация на ПИРО.	Проучено обществено мнение за идентифициране на проблемите, нуждите и идеите на гражданите за бъдещото развитие на общината
5. Провеждане на анкетно проучване сред кметове на малки населени места	2-3 месец	Изпращане на електронна поща на анкети до всички кметове на кметства и кметски наместници	Събрана информация за прилагане на интегриран подход при подготовката на ПИРО и включване на мерки и дейности в малките населени места
6. Попълване на Въпросник за събиране на базови данни и информация за ПИРО	2-ри месец	Въпросникът се попълва от служители на Общинска администрация, компетентни по съответните теми и ресори	Събрани базови данни и информация за изготвяне на социално-икономически анализ на състоянието на общината
7. Изготвяне на списъци на участниците във фокус групи	3-ти месец	Изготвяне на списъци с минимум 10 участници с три имена, организация, длъжност, телефон и електронна поща за всяка една от петте фокус групи. Участниците, трябва да имат професионален опит, да са заинтересована страна или да имат експертиза по темата на съответната фокус група. Участниците във фокус групите ще попълнят анкета с варианти за приоритетни зони за въздействие, визия, цели и приоритети на ПИРО 2021-2027 г.	Изготвени 5 броя списъци с участници за всяка една от фокус групите.
8. Провеждане на пет фокус групи по различни теми	4-ти месец	Публикуване на информация в медиите, в сайта на общината, на информационни табла в Центъра за информация и услуги на гражданите за предстоящите фокус-групи, в случай, че се	Проведени 5 фокус групи на следните теми: - Образование, култура, младежки дейности и спорт;

		провеждат на място в определен ден и час. Публикуване на електронна поща, на която да се задават въпроси и споделят мнения по всяка от темите на петте фокус групи, при провеждането им онлайн. Обратна връзка с участниците за получените предложения. Важно е участниците да не останат с впечатлението, че всичко е вече решено, а предложените мерки и проектни идеи действително да подлежат на доразвиване и включване в Програмата за реализация на плана.	- Здравеопазване, социални дейности и пазар на труда; - Местно икономическо развитие и туризъм; - Благоустройство, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда; - Развитие и обновяване на малките населени места на територията на общината.
9. Публикуване на сайта на общината на проекта на ПИРО за обществено консултиране	5-ти месец	Публикуването на проекта на документа на интернет страницата на общината за срок от минимум 14 дни преди заключителното му обществено обсъждане. Публикуването на проекта на ПИРО трябва да бъде отразено в съобщение/новина в медиите, в сайта на общината, на информационни табла и изпратено по електронна поща на заинтересованите страни и партньори.	Изработен в партньорство с широк кръг заинтересовани страни и граждани проект на ПИРО2021-2027 г.
10. Провеждане на обществено обсъждане на проекта на План за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г.	6-ти месец	Публикуване на информация в медиите, в сайта на общината, на информационни табла в Центъра за информация и услуги на гражданите за предстоящото обществено обсъждане – място, ден и час. Отразяване на процеса в медиите и на сайта на Общината - преди и след обсъждането.	Проведено обществено обсъждане на проекта на ПИРО, събрани мнения и предложения от граждани, партньори и заинтересовани страни, които да бъдат отразени в документа.
11. Публикации в медии	1-6 месец и при изпълнение на ПИРО	Публикуване на информация в медиите за процеса по разработване и изпълнение на ПИРО и как гражданите биха могли да вземат участие в него.	Информирана общественост за подготовката, изпълнението и резултатите от прилагане на ПИРО

Целта на плана за изпълнение на комуникационната стратегия е да бъдат ясно и конкретно описани в хронологичен ред, мерките за популяризиране разработването на ПИРО и включването на максимален брой участници в процеса. Планът за изпълнение е съобразен с идеята за създаване на устойчиви взаимоотношения с гражданите, неправителствените организации, бизнеса и други структури на гражданското общество на територията на община Генерал Тошево.

Планът за изпълнение на комуникационната стратегия дава възможност за:

- Осигуряване на базова информация за анализите;

- Индентифициране на нужди и проблеми в целевата територия;
- Повишаване нивото на разбиране на процесите на стратегическо планиране от гражданите;
- Генериране на подкрепа за заложените проекти и дейности в рамките на ПИРО;
- Създаване на модел за комуникация и диалог между местната власт, населението, структурите на гражданското общество и бизнеса в общината.

8. Резюме на постигнатите резултати от анкетните проучвания

Във връзка с разработването на ПИРО на Община Генерал Тошево беше публикувана онлайн анкета за граждани. Обобщените резултати от анкетното проучване показват, че за 1 месец анкетата е попълнена от 45 граждани на възраст от 24 до 68 години. Преобладават хората с висше образование. Анкетираните са с различни професии и социален статус – държавни служители, кметове на кметства, икономисти, банкови служители, счетоводители, инженери, фермери, представители на частни бизнес, безработни лица и други. Около 62% от участниците в анкетното проучване са жители на град Генерал Тошево. Останалите 38% живеят в селата на общината.

На въпроса: „Какви са основните проблеми за развитието на община Генерал Тошево според Вас?“, над 84% от анкетираните посочват демографската криза, 62%¹² считат, че това са икономическите проблеми, а 49% посочват социалните проблеми и безработицата.

Най-големите проблеми на населеното място, където живеят, според 70% от анкетираните е обезлюдяването, 66% посочват липсата на достатъчно работещи предприятия и работни места, а 59% смятат че това е безработицата, ниските доходи и жизнен стандарт.

За 70% от участниците в проучването най-голям е проблемът с ограниченият достъп до здравни услуги и медицинска помощ. По 11% считат, че голям проблем на населеното място, където живеят е лошото състояние на техническата инфраструктура и ограничения достъп до културни съботия.

Основният демографски и социален проблем в общината, според 89% от анкетираните е миграцията на младите и образовани хора. Над 53% считат, че основният демографски проблем е ниската раждаемост и застаряващото население. За основен социален проблем 38% от анкетираните посочват продължителната безработица. Според 33% от участниците в проучването основен социален проблем е затруднения достъп до здравни услуги, а за 22% това е ниската образованост на населението.

Недостатъчното разнообразие на икономическите сектори е посочено като основна пречка за местното икономическо развитие от 56% от анкетираните. Като сериозен проблем се очертава и недостига на квалифицирана работна ръка за предприятията. Посочили са го 51% от попълнилите анкетата. Други фактори, спъващи икономическото развитие на общината според 40% от участниците е сезонната зависимост на местните производства. Близко 35% са отбелязали липсата или недостатъчното развитие на високотехнологични и иновативни производства, лошото състояние на логистичната бизнес инфраструктура, в т.ч. ИКТ, транспортни връзки, инженерна инфраструктура и др. като основни бариери за местното икономическо развитие.

Според 86,4% от анкетираните, основен проблем на техническата инфраструктура в общината е лошото състояние на водоснабдителната мрежа и липсата на канализация.

¹² Анкетираните са давали от 1 до 3 отговора и сумарно обобщените резултати са повече от 100%.

Състоянието на пътищата и улиците в община Генерал Тошево е лошо за 59% от анкетираните. Липсата на обществен транспорт е проблем според 23% от отговорите. Около 18% от участниците оценяват като лошо състоянието на околната среда. Над 13% смятат, че има недостиг на обекти за обществено обслужване - социални и здравни заведения, образователни, културни и спортни обекти.

Двигатели за развитието на общината според участниците в анкетата могат да бъдат: привличането на инвеститори за създаване на нови предприятия и работни места (88,6 от анкетираните); развитие на селскостопански продукти и създаване на клъстери за тяхната преработка (45,5%); повишаването на образованието и квалификацията на човешките ресурси, в съответствие с изискванията на пазара на труда (34,1%) подобряване на техническата инфраструктура (25%); подкрепа на научно-изследователската дейност (25%) повишаване на капацитета на местната общност за кандидатстване и изпълнение на проекти, финансирани от европейски програми (20,5%). Според 18% от попълнилите анкетата двигател за развитието на общината може да бъде подобреното качество и он-лайн достъп до административни услуги.

Пречка за развитието на успешен бизнес в община Генерал Тошево се явяват: Липса на квалифицирана работна ръка (64,3%), липса или лошо състояние на техническата инфраструктура в индустриални / производствени зони (47,6%), данъчни и административни бариери (31%), липса на подходящи инвестиционни терени и липса на подходяща информационна инфраструктура – (по 23,8 %), затруднения достъп /включително транспортни връзки/ до основни логистични центрове и пазари (11,9% от отговорилите).

Трите основни проблема, които Община Генерал Тошево трябва приоритетно да реши в периода на изпълнение на ПИРО 2021-2027 г., според анкетираните са:

- Осигуряване на работни места – 75,6%;
- Преодоляване на демографската криза – 71,1%.
- Насърчаване на икономическото развитие – 64,4%;

Общо 52% от анкетираните познават приоритетите на Общинския план за развитие за периода 2014-2020 г., а останалите 48% признават, че не са запознати със стратегическия документ.

Според проучването приоритетните зони за въздействие на новия ПИРО следва да бъдат:

- Индустриални и бизнес зони – 57,1%;
- Зоните/елементи на градската среда – 11,9%;
- Зони за отдих и туризъм – 9,5%;
- Зони за култура и духовност – 9,5%;
- Зони с преобладаващи жилищни функции – 4,8%.
- Зони за транспортна дейност – 2,4%;
- Зони с преобладаващи административни/публични функции – 2,4%;

Участниците в анкетното проучване са направили следните предложения за конкретни мерки, дейности и проекти, които да бъдат включени в Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.:

- Активно включване на бизнеса, НПО и граждани за кандидатстване по различни европейски програми
- Развитие на селския туризъм и подобряване на инфраструктурата;
- Съвместни проекти с общините Балчик, Шабла, Каварна, Добричка в областта на културния и селски туризъм. Развитие на културния туризъм в селата Дъбовик и

Красен, чрез привличане на туристи, популяризиране на забележителностите в Община Генерал Тошево и на традиционните фестивали и празници.

- Активно участие на земеделските производители и научни общности в интерактивни иновации (подмярка 16.1 на ПРСР) и интегриране на приоритетите на селското стопанство и опазването на околната среда (възможности за биоземеделие и преработена продукция от него, нищови производства като биоагнешко, вкл. за износ), граждански инициативи за опазване на околната среда, културен, исторически и кулинарен туризъм, както и бутикови възможности за наблюдение на птици (birdwatching).
- Увеличаване на зоните за отдих.
- Подобряване състоянието на културно-историческото наследство и използването му за развитие на културен туризъм в общината.

Проведеното анкетно проучване сред кметове и кметски наместници на малки населени места в община Генерал Тошево показва следните резултати:

с. Александър Стамболийски

Реалните жители според кмета на с.Александър Стамболийски към 2020 г. са 31, като всички са възрастни хора. Енергийната мрежа и осветлението са в добро състояние. В селото няма магазини и площад. Уличната мрежа не е в добро състояние.

Основните доходи на населението са от пенсии и земеделие. Няма работещи предприятия.

Проблем за населението е достъпа до здравеопазване и социални услуги.

Приоритетни проекти и дейности за с. Александър Стамболийски до 2027 г. са:

- 1) Обновяване на зелените площи и обособяване на парк;
- 2) Подобряване състоянието на уличната мрежа.

с. Калина

Жителите на с.Калина към 2020 г. са 60, от тях има 2 деца на възраст до 18 години. Енергийната мрежа и осветлението са в добро състояние. В селото няма магазини, ресторанти и заведения за обществено хранене, липсва парк, но функционира една къща за гости. Уличната и съобщителната мрежи са в лошо състояние, а водоснабдителната система има чести аварии.

Основните доходи на населението са от пенсии и земеделие. Няма работещи предприятия.

Здравните и социални услуги в село Калина се осигуряват от Здравна служба с.Василево.

Приоритетни проекти и дейности за с. Калина до 2027 г. са:

- 3) Ремонт на водоснабдителна система;
- 4) Подобряване състоянието на уличната мрежа.

с. Спасово

Жителите на с.Спасово към 2020 г. са 973, от тях има 232 деца и младежи на възраст до 18 години. Основните обществени сгради са следните:

- Кметство (сградата е в добро състояние)
- Училище (Необходим ремонт на покрив)
- Детска градина (сградата е в добро състояние)
- Църква (сградата е в добро състояние)
- Читалище (сградата е в добро състояние)

- Здравна служба (Необходим ремонт на покрив)

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние. В селото има три хранителни магазина, един магазин за промишлени стоки и едно кафене.

Основните проблеми са свързани с лошото състояние на уличната и водоснабдителната мрежа.

Основните доходи на населението са от земеделие. Няма работещи предприятия.

Здравните услуги се осигуряват от Здравната служба в селото, а социалните от служители на ДСП-Генерал Тошево, които посещават веднъж месечно населеното място.

Приоритетни проекти и дейности за с. Спасово до 2027 г. са:

- Ремонт на водоснабдителна система;
- Подобряване състоянието на уличната мрежа.

с. Сираково

Жителите на с.Сираково към 2020 г. са 47, от тях има само 2 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото не функционират обществени сгради освен кметството. Липсват обекти за обществено обслужване.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние.

Основен проблем е лошото състояние на водоснабдителната мрежа.

Основните доходи на населението са от пенсии. Няма работещи предприятия.

Приоритетни проекти и дейности за с. Сираково до 2027 г. са:

- Ремонт на водоснабдителна система;
- Подобряване състоянието на уличната мрежа.

с. Сърнино

Жителите на с.Сърнино към 2020 г. са 43, от тях има 8 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото не функционират обществени сгради освен кметството, което е в лошо състояние. Липсват обекти за обществено обслужване.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние.

Основен проблем е лошото състояние на уличната и водоснабдителната мрежа.

Основните доходи на населението са от пенсии. Няма работещи предприятия.

Здравните услуги в село Сърнино се осигуряват от Здравна служба с.Спасово

Приоритетни проекти и дейности за с.Сърнино до 2027 г. са:

- Изграждане на достъп до гробищен парк в селото.

с. Рогозина

Жителите на с.Рогозина към 2020 г. са 165, от тях има 45 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото основни обществени сгради са кметството и НЧ „Христо Ботев – 1942“. Липсват търговски обекти за обществено обслужване.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние.

Основен проблем е лошото състояние на уличната мрежа.

Здравните услуги в село Рогозина се осигуряват от Здравна служба с.Спасово и с.Кардам.

Основните доходи на населението са от земеделие. Няма работещи предприятия.

Приоритетни проекти и дейности за с. Рогозина до 2027 г. са:

- Подобряване състоянието на уличната мрежа.
- Благоустрояване на обществени площи – парк, площад.

с. Бежаново

Жителите на с.Бежаново към 2020 г. са 42, от тях има 9 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото не функционират обществени сгради освен кметството. Единствени обект за обществено обслужване е къща за гости в селото.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние.

Основен проблем е лошото състояние на водоснабдителната мрежа, което води до много чести аварии.

Основните доходи на населението са от дребно животновъдство и пенсии. Няма работещи предприятия.

Здравните услуги в село Бежаново се осигуряват от Здравна служба с.Спасово

Приоритетни проекти и дейности за с.Бежаново до 2027 г. са:

- Изграждане на туристически обекти, места за настаняване и еко селище, предвид благоприятните природни дадености.
- **с.Сноп**

Жителите на с.Сърнино към 2020 г. са 73, от тях има само 1 дете. В селото не функционират обществени сгради освен кметство и читалище. Има два хранителни магазина.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние.

Основнен проблем е лошото състояние на водоснабдителната мрежа на парка и площада в селото.

Основните доходи на населението са от земеделие, животновъдство и търговски дейности. Няма производствени предприятия.

Здравните услуги в село Сноп се осигуряват от Здравна служба с.Житен

с.Градини

Жителите на с.Градини към 2020 г. са 39, от тях има само 1 дете. В селото не функционират обществени сгради освен кметство, което е в добро състояние.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние.

Основнен проблем е лошото състояние на водоснабдителната и уличната мрежа.

Основните доходи на населението са от земеделие. На територията на селото развиват дейност две селскостопански фирми.

с. Пчеларово

Жителите на с.Пчеларово към 2020 г. са 557, от тях има 141 деца и младежи на възраст до 18 години. Основните обществени сгради са следните:

- Кметство (сградата е в добро състояние)
- Детска градина (обновена и санирана)
- Църква (сградата е в добро състояние)
- Читалище (сградата е в добро състояние)
- Пенсионерски клуб (сградата е в добро състояние)
- Поща (сградата е в добро състояние)
- Здравна служба (сградата е в добро състояние)

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние. В селото има два хранителни магазина.

Основните проблеми са свързани с лошото състояние на част от уличната мрежа и водоснабдителната мрежа.

Основните доходи на населението са от селско стопанство, търговия и приходи от бюджетния сектор. В селото има 5 земеделски производители и няма действащи предприятия.

Здравните услуги се осигуряват от Здравната служба в селото, а социалните от служители на ДСП-Генерал Тошево, които посещават веднъж месечно населеното място.

Приоритетни проекти и дейности за с. Пчеларово до 2027 г. са:

- Ремонт на водоснабдителна система;
- Подобряване състоянието на уличната мрежа.

с. Узово

Жителите на с.Узово към 2020 г. са само 5 възрастни жители. В селото не функционират обществени сгради освен кметство, което е в добро състояние. Няма обекти за обществено обслужване.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние.

Основнен проблем е лошото състояние на водоснабдителната и уличната мрежа.

Основните доходи на населението са от земеделие. На територията на селото развива дейност един земеделски производител. Здравни услуги се ползват в Здравна служба – с.Пчеларово.

с. Чернооково

Жителите на с.Чернооково към 2020 г. са 161, от тях има 23 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото основни обществени сгради са кметството, читалище и параклис. Всички сгради са в добро състояние. Функционират два хранителни магазина.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние.

Уличната мрежа е в голям процент с каменна настилка, но е в добро състояние. Водоснабдителната система като цяло изпълнява своите функции.

Здравните услуги в село Чернооково се осигуряват от Медицински център гр.Генерал Тошево и Здравна служба в с.Кардам.

Основните доходи на населението са от земеделие и животновъдство. В селото има 5 ферми за отглеждане на дребен и едър рогат добитък. Няма работещи предприятия.

Приоритетни проекти и дейности за с. Чернооково до 2027 г. са:

- Подобряване състоянието на уличната мрежа, чрез полагане на асфалтова настилка поне на главната улица.

с. Присад

Жителите на с.Присад към 2020 г. са 433, от тях има 50 ученици и 17 деца посещаващи детска градина. В селото основни обществени сгради са кметството и детска градина. Всички сгради са в добро състояние. В селото има един хранителен магазин.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние, както и уличната и водоснабдителна мрежа.

Здравните услуги в село Присад се осигуряват от Медицински център и ДСП гр.Генерал Тошево.

Основните доходи на населението са от сезонна работа в земеделието. В селото няма работещи предприятия.

Приоритетни проекти и дейности за с. Присад до 2027 г. са:

- Подобряване състоянието на уличната мрежа, създаване на работни места.

с. Красен

Жителите на с.Красен към 2020 г. са 205, от тях има 15 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото основни обществени сгради са кметство, училище, детска градина, читалище, Църква и Здравна служба. Училището и детската градина са изцяло санирани, а останалите сгради са в сравнително добро техническо състояние. В селото има един хранителен магазин,

едно кафене и къмпинг с общо 20 места за настаняване. Сградата на бивш ресторант в селото е в лошо състояние.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние, както и уличната и водоснабдителна мрежа.

Здравните услуги в село Красен се осигуряват от Медицински център и ДСП гр.Генерал Тошево.

Основните доходи на населението са от земеделието. В селото има земеделски фирми и производители и една кравеферма.

Приоритетни проекти и дейности за с. Красен до 2027 г. са:

- Развитие на зеленчукопроизводство, трайни насаждения и предприятие за преработка на земеделски продукти.

с. Балканци

Жителите на с.Балканци към 2020 г. са 55, от тях има 7 деца. В селото не функционират обществени сгради освен кметство и читалище. Няма търговски обекти и магазини.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление, както и уличната и водоснабдителна мрежа са в относително добро състояние.

Основните доходи на населението са от земеделие. На територията на селото развиват дейност двама земеделски производители. Селото има нужда от изграждане на православен храм или параклис.

с. Житен

Жителите на с.Житен към 2020 г. са 120, от тях има 4 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото основни обществени сгради са кметство, църква, читалище, здравна служба и поща. Всички сгради са в сравнително добро техническо състояние. В селото има един хранителен магазин.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние. Основен проблем е състоянието на уличната и водоснабдителна мрежа, които се нуждаят от основен ремонт.

Здравните услуги в Житен се осигуряват от Медицински център и ДСП гр.Генерал Тошево и личен лекар, който работи в здравната служба в селото.

Основните доходи на населението са от земеделието. В селото има няколко земеделски фирми и производители.

Приоритетни проекти и дейности за с. Житен до 2027 г. са:

- Асфалтиране на улици и подмяна на водопроводна мрежа.

с. Дъбовик

Жителите на с.Дъбовик към 2020 г. са 238, от тях има 13 деца и младежи на възраст до 18 години. Основните обществени сгради са следните:

- Кметство (Необходимо е саниране)
- Църква (Необходимо е саниране)
- Читалище (Предстои основен ремонт по одобрен проект)

В селото функционира един хранителен магазин.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние. Уличната мрежа е обновена включително тротоари и площада в селото. Уличното осветление е в добро състояние, като е необходима само частична подмяна на стари осветителни тела. Основен е проблема с лошото състояние на водоснабдителната мрежа.

Здравните услуги в Дъбовик се осигуряват от Медицински център и ДСП гр.Генерал Тошево. Основните доходи на населението са от земеделието. В селото функционира свинекомплекс, който е собственост на „Агросип“ ООД.

Приоритетни проекти и дейности за с. Дъбовик до 2027 г. са:

- Обезопасяване на съществуващо дере.
- Изграждане на детски летен лагер за деца и ученици
- Подобряване състоянието на водоснабдителната система

с. Пленимир

Жителите на с.Пленимир към 2020 г. са 56, от тях има 9 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото единствената функционираща обществена сграда е кметството. Няма магазини и търговски обекти.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние. Задоволително е състоянието на уличната и водоснабдителна мрежа.

Здравните услуги в село Пленимир се осигуряват от Медицински център и ДСП гр.Генерал Тошево.

Основните доходи на населението са от земеделието. В селото има няколко земеделски фирми и производители.

Приоритетни проекти и дейности за с. Пленимир до 2027 г. са:

- Асфалтиране на улици и монтиране на осветление на входа на селото.

с. Василево

Жителите на с.Василево към 2020 г. са 390, от тях има 109 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото основни обществени сгради са кметство, читалище (в лошо състояние), църква и здравна служба. Сградите на училището и детската градина са неизползваеми. В селото има един хранителен магазин.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние. Необходимо е да бъдат подменени част от старите и неефективни осветителни тела. Уличната мрежа се нуждае от ремонт. Липсват тротоари и зелени площи

Здравните услуги в село Василево се осигуряват от Здравна слъжба и личен лекар в селото.

Основните доходи на населението са от земеделието. В селото няма действащи предприятия.

Приоритетни проекти и дейности за с. Василево до 2027 г. са:

- Ремонт на уличната мрежа и тротоарите, изграждане на детски и спортни площадки, създаване на нови работни места.

с. Равнец

Жителите на с.Равнец към 2020 г. са 243, от тях има 59 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото единствената действаща обществена сграда е кметството. В селото има един хранителен магазин.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние. Уличната и водоснабдителна мрежа се нуждаят от ремонт.

Здравните услуги жителите на село Равнец ползват в град Генерал Тошево.

Основните доходи на населението са от земеделието. В селото няма действащи предприятия.

Приоритетни проекти и дейности за с. Равнец до 2027 г. са:

- Ремонт на уличната и водоснабдителната мрежа, създаване на нови работни места.

с. Росен

Жителите на с.Росен към 2020 г. са 65, от тях има 5 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото единствената функционираща обществена сграда е кметството. Функционира 1 семесен магазин и липсват други търговски обекти.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние. Задоволително е състоянието на уличната и водоснабдителна мрежа.

Здравните услуги в село Росен се осигуряват от Медицински център и ДСП гр.Генерал Тошево. Основните доходи на населението са от селско стопанство

с. Росица

Жителите на с.Росица към 2020 г. са 442, от тях има 75 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото основни обществени сгради са кметство, читалище, параклис и здравна служба. Всички сгради са в относително добро състояние. В селото има два хранителни магазина.

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние. Уличната и водоснабдителната мрежа са в задоволително състояние.

Здравните услуги в село Росица се осигуряват от Здравна слъжба и личен лекар в селото.

Основните доходи на населението са от селско стопанство. В селото няма действащи предприятия.

Приоритетни проекти и дейности за с. Росица до 2027 г. са:

- Частични ремонти на уличната и водоснабдителната мрежа.

с. Горица

Жителите на с.Горица към 2020 г. са 50, от тях има 30 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото единствената функционираща обществена сграда е кметството. Липсват магазини и други търговски обекти.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние. Уличната и водоснабдителна мрежа се намират в изключително амортизирано състояние. Уличното осветление е функциониращо.

Здравните услуги за жителите на село Горица се предоставят в гр.Генерал Тошево.

Основните доходи на населението са от селско стопанство.

с. Преселенци

Жителите на с.Преселенци към 2020 г. са 160, от тях има 11 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото основни обществени сгради са кметство, църква, читалище, здравна служба, училище и детска градина. Всички сгради са в сравнително добро техническо състояние. В селото има един хранителен магазин и едно заведение за обществено хранене.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние. Основен проблем е състоянието на уличната и водоснабдителна мрежа, които се нуждаят от основен ремонт.

Здравните услуги за жителите на селото се предоставят от Медицински център и ДСП гр.Генерал Тошево.

Основните доходи на населението са от земеделието. В селото има няколко земеделски фирми и производители.

Приоритетни проекти и дейности за с. Преселенци до 2027 г. са:

- Асфалтиране на улици и подмяна на водопроводна мрежа.

с. Кардам

Жителите на с.Кардам към 2020 г. са 750, от тях има 108 деца и младежи на възраст до 18 години. Основните обществени сгради са следните:

- Кметство (сградата е в добро състояние)
- Училище (В добро състояние)
- Детска градина (сградата е в добро състояние)
- Църква (сградата е в добро състояние)
- Читалище (сградата е в добро състояние)
- Здравна служба (В отлично състояние)

Енергийната и съобщителна мрежа и уличното осветление са в добро състояние. В селото има пет хранителни магазина, един магазин за строителни материали и едно кафене.

Основните проблеми са свързани с лошото състояние на уличната и водоснабдителната мрежа.

Основните доходи на населението са от земеделие. Няма работещи предприятия.

Здравните услуги се осигуряват от Здравната служба в селото, а социалните от служители на ДСП-Генерал Тошево, които посещават веднъж месечно населеното място.

Приоритетни проекти и дейности за с. Кардам до 2027 г. са:

- Ремонт на водоснабдителна система;
- Подобряване състоянието на уличната мрежа.
- Привличане на инвестиции и създаване на нови работни места

с. Изворово

Жителите на с.Изворово към 2020 г. са 215, от тях има 21 деца и младежи на възраст до 18 години. В селото основни обществени сгради са кметство, църква, читалище. Всички сгради са в сравнително добро техническо състояние. В селото има три хранителни магазина.

Енергийната и съобщителна мрежа са в добро състояние. Основен проблем е състоянието на уличната и водоснабдителна мрежа, които се нуждаят от основен ремонт. Уличното осветление е в добро състояние.

Здравните услуги за жителите на селото се предоставят от Медицински център и ДСП гр.Генерал Тошево.

Основните доходи на населението са от селско стопанство. В селото има няколко земеделски фирми и производители.

Приоритетни проекти и дейности за с. Изворово са ремонт на уличната мрежа и обезопасяване на преминаващо през селото дере.

В процеса на разработване на ПИРО бяха проведени пет он-лайн фокус групи по следните теми:

- Образование, култура, младежки дейности и спорт;
- Здравеопазване, социални дейности и пазар на труда;
- Местно икономическо развитие и туризъм;
- Благоустройство, инфраструктурно развитие и опазване на околната среда;
- Развитие и обновяване на малките населени места на територията на общината.

Участниците бяха определени от изготвен от Община Генерал Тошево списък на заинтересованите страни. Всяка фокус група се състоеше от 10 до 15 участника. На респондентите беше изпратена аналитичната част на ПИРО с предложенията за визия, цели, приоритети и зони за въздействие и презентация с резюме на документа. Участниците във фокус-групите върнаха попълнени формуляри за обратна връзка, в които споделяха своите мнения и предложения за съдържанието на ПИРО.

От проведените фокус – групи бяха получени следните предложения за проекти и дейности, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана:

- Ремонт и обновяване на пътната инфраструктура в общината.
- Ремонт и обновяване на уличната мрежа в населените места на общината.
- Благоустрояване на паркове, обществени пространства и места за отдих.
- Привличане на инвеститори и създаване на нови работни места.
- Осигуряване на редовен обществен транспорт между гр. Генерал Тошево и селата.
- Ремонт и обновяване на сградите на училища и детски градини в селата.
- Възстановяване и въвеждане в експлоатация на съществуващи физкултурни салони към образователната инфраструктура;
- Реконструкция на спортните площадки и смяна на тротоарната настилка в училищните дворове;
- Изграждане на площадки за Безопасно движение по пътищата в дворовете на образователните институции;
- Нощно осветление в дворовете на общинските училища и детски градини, свързано към уличното осветление.
- Отпадане или намаляване на таксата за битови отпадъци за учебните и детски заведения.
- Отпадане на таксите за детските градини, като част от социалната политика и за насърчаване на раждаемостта.
- Ежегодно обвързване на план-приемите на гимназиите с бизнеса и потребностите от кадри в различните сфери.
- Създаване на музей на местните занаяти.
- Обособяване и изграждане на площадки с фитнес уреди на открито, с цел насърчаване на учениците и младите хора към здравословен начин на живот.

9. Комуникационен механизъм при изпълнение на ПИРО

Комуникационният механизъм служи за осигуряване на наблюдение, контрол, информация, отчетност и прозрачност относно изпълнението на ПИРО, постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация на плана. Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните групи заинтересовани страни следва да се прилага в рамките на целия процес на изпълнение на плана до неговото финално отчитане с последваща оценка.

Обществеността следва да бъде информирана за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са били изразходвани финансовите ресурси, с които е било обезпечено изпълнението на програмата за реализация на ПИРО. Гражданите имат възможност да участват в изпълнението на плана като партньори на администрацията или чрез реализацията на техни частни бизнес и социални проекти

Комуникационният механизъм предвижда мерки за комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процесите на изпълнение, отчитане и актуализация на ПИРО.

Предвиждат се следните мерки:

1. Ежегодна комуникация по електронна поща с представителите на заинтересованите страни и партньорите за получаване на обратна връзка и информация за техните проекти, дейности и инвестиции през годината, допринасящи за изпълнението на ПИРО;

2. Ежегодно публикуване на годишните отчетни доклади за наблюдение изпълнението на ПИРО;
3. Провеждане на годишна среща /през месец април всяка година/ с партньорите и заинтересованите страни за представяне и обсъждане на Годишния отчетен доклад за наблюдение изпълнението на ПИРО;
4. Публикуване на сайта на Общината и обсъждане с партньорите и заинтересованите страни на доклада за междинна оценка на ПИРО;
5. Събиране на данни и информация от привлечените партньори и заинтересовани страни за идентифициране на нови проблеми и генериране на идеи за актуализация на ПИРО, при необходимост.

Комуникационният механизъм предвижда постоянна комуникация с медиите за популяризиране на всички изпълнявани проекти и дейности от програмата за реализация на ПИРО. Журналисти ще бъдат канени на всички годишни срещи и обсъждания на докладите за изпълнение на ПИРО. В медиите ще се публикуват резюмета на докладите за годишна и междинна оценка на плана, за да се информира обществеността за постигнатия напредък в изпълнението му.

ЧАСТ IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД - ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Приоритетните зони за прилагане на интегриран подход (зони за въздействие) на територията на общината се определят на база на резултатите от социално-икономическия анализ и анализа на силните и слабите страни, както и на потенциалите за развитие. В тези зони основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, проектите и дейностите предвидени в програмата за реализация на ПИРО.

Зона за прилагане на интегриран подход/въздействие е пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове. Зоните за въздействие се определят на базата на общи характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие.

Зоните за въздействие могат да бъдат както части от територията на общината с конкретно функционално предназначение (например зони с преобладаващи административни/публични функции, индустриални или бизнес зони, зони за култура, за отдых и туризъм, зони с преобладаващи жилищни функции, зони за транспортна дейност и т.н.), така и други специфични обособени територии с идентични характеристики или собствен потенциал за развитие (например зони с потенциал за коопериране със съседни общини).

За община Генерал Тошево са препоръчителни зони за въздействие със специфични характеристики, които могат да представляват градски по своята същност зони (т.е. да включват територии от урбанизирана градска част, градски покрайнини и функционални зони в град Генерал Тошево), но могат да се отнасят и до всеки вид населено място или част от територията на общината, както и да включват части от съседни общини, при необходимост.

Определянето на зоните за въздействие на ПИРО е пряко обвързано с Общия устройствен план на община Генерал Тошево (ОУПО) и отредените в него територии за приоритетна реализация.

Бъдещето на община Генерал Тошево зависи от демографското състояние и развитие на територията. Основен приоритет е задържането на трудоспособното население и привличане на квалифицирани кадри, чрез стратегии за насърчаване на инвестициите, иновациите и предоставяне на добра икономическа и социална среда за живеене.

По отношението на техническата инфраструктура от основно значение е рехабилитацията, доизграждането и поддържането на качествени комуникационни трасета, които от своя страна да се синхронизират с развитието на логистични, складови и производствени зони. От ключово значение е развитието на телекомуникациите, разширяване на достъпа до високоскоростни и мобилни широколентови мрежи високоскоростни оптични връзки и повишаване на компютърните умения на хората и способностите за работа в дигитални пространства.

Инвестициите в туризма, в сферата на опознавателен, рекреационен и екотуризъм, ще допринесе да се обхване целия ресурс и потенциал за бъдещо икономическо развитие в община Генерал Тошево.

С оглед на горното в ОУПО Генерал Тошево са заложили територии и мероприятия за приоритетна реализация, които следва да се имат предвид при определяне зоните за въздействие на ПИРО.

С ОУПО - Генерал Тошево са определени следните територии, съгласно чл. 7 от ЗУТ и чл. 4 от НАРЕДБА № 7 от 22 декември 2003 г. на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии:

- За жилищни функции;
- За обществено обслужващи функции;
- За производствени дейности;
- За складови дейности;
- За рекреационни, курортни и вилни зони;
- За озеленяване, паркове и градини;
- За изолационно озеленяване;
- За спорт и атракции;
- За комунално обслужване и стопанство;
- За обработваеми земи –ниви;
- За обработваеми земи –трайни насаждения;
- За необработваеми земи;
- За гори;
- За горски земи;
- За водни площи;
- За транспорт и комуникации;
- За техническа инфраструктура;
- За защитени зони по Директивите за местообитанията и птиците (НАТУРА 2000);
- За защитени територии по Закона за защитените територии;
- За територии за природозащита;
- За територии на недвижимото културно наследство;
- За защитени територии за опазване на културното наследство;
- За територии за възстановяване и рекултивация.

Съгласно Наредба № 7 от 22 декември 2003 г. на МРРБ за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии:

- **Жилищните територии** обхващат части от населеното място, в които са обединени урегулирани поземлени имоти, предназначени предимно за жилищно застрояване. В ОУПО Генерал Тошево, териториите за жилищни функции са разположени в осем населени места и едно селищно образувание на територията на Генерал Тошево.
- В **територии за общественно-обслужващи функции** се разполагат обектите за общественно обслужване, които осигуряват следните видове дейности:
 1. образование;
 2. здравеопазване и социални грижи;
 3. култура;
 4. религия;
 5. административни услуги;
 6. търговия, общественото хранене и битови услуги;
 7. други общественно-обслужващи дейности.
- **Териториите за производствени и складови дейности** са предназначени за устройство и застрояване предимно със сгради и съоръжения за производствени и складови дейности. В ОУПО Генерал Тошево, тези територии са разположени в или около границите на населените места на територията на общината.
- **Територии за рекреационни, курортни и вилни зони** се обособяват като устройствени зони в границите на населените места и селищните образувания или извън тях и се определят съгласно следните разновидности:
 - курорт, означен като Ок;
 - ваканционно селище, означено като Ос;
 - вилна зона, означена като Ов;
 - други рекреации (гольф селища, аквапаркове, дисниленд и други) означени като Од.
- **Територии за озеленяване, паркове и градини** - зелената система включва обществените озеленени площи, в т.ч. всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, ботанически градини, защитни насаждения и разсадници.
- **Територии за спорт и атракции** - разполагат се в населените места и в крайселищната им територия. Обекти за спорт и атракции, освен в тези територии, могат да се разполагат също в териториите за жилищни функции, озеленени територии и територии за рекреационни дейности.
- **Земеделски територии** – включват необработваеми земи (пасища, скатове, дерета, оврази и други), обработваеми земи – ниви (ниви, зеленчукови градини, ливадии други) и обработваеми земи – трайни насаждения (овощни градини, лозя и други).
- **Горски територии** - конкретното предназначение на поземлените имоти в горските територии биват два вида – гори (дървопроизводителни гори, защитни гори, рекреационни гори и други) и горски земи (поляни, земи, заети от храсти, скали и други).
- **Територии, заети от води и водни обекти** - териториите за водни площи обхващат естествени и изкуствени водни обекти - реки, канали, езера и язовири.
- **Територии за транспорт и комуникации** - Тези територии включват обекти и съоръжения на транспорта и комуникациите: пътища и улици, гаражи и паркинги, автогари,

летища, пешеходни алеи и площи, велосипедни алеи, скиорски пътекии плацове, станции на въздени линии, яхтени пристанища и други.

- **Територии за техническа инфраструктура** - Територии за техническа инфраструктура. Териториите за техническа инфраструктура обхващат такива за водоснабдителни, канализационни, енергийни, хидромелиоративни съобщителни и други мрежи и съоръжения.

Описаните видове територии, определени с ОУПО дефинират географското разположение на зоните за въздействие на ПИРО.

В ПИРО, за разлика от ОУПО могат да бъдат обособени неограничен брой зони за въздействие, но от тях следва да бъдат подбрани няколко приоритетни, които имат най-голям потенциал да повлияят върху социално-икономическото развитие на общината в бъдеще.

Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект за населението и територията с ограничените ресурси, с които разполага Община Генерал Тошево. Това е особено необходимо, тъй като изпълнението на отделни мерки в различни части от общината без ясна обвързаност между тях представлява само временно задоволяване на конкретна нужда, но не оказва въздействие върху цялостното развитие на общината.

Определянето на приоритетни зони за въздействие не ограничава инвестициите извън тях, а по-скоро е отражение на идентифицираните при анализа територии с най-голям специфичен потенциал за развитие. Приоритетните зони следва да бъдат ограничен брой и така подбрани, че тяхното развитие да може в най-голяма степен да повлияе върху развитието на цялата община. Размерът на конкретната зона не се ограничава като площ, но за по-голяма по размер зона, са необходими мотиви и доказателства за необходимостта от обхващането на съответната територия, включена в обхвата на зоната.

В резултат на идентифицираните с анализите нужди, проблеми и потенциали за развитие и предвижданията на ОУПО в ПИРО на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. се определят следните 7 /седем/ типови зони за въздействие:

- Зони с административно-обслужващи/ публични функции;
- Зони с жилищни функции;
- Зони за производствени и складови дейности;
- Зони за селско и горско стопанство;
- Зони за транспорт и комуникации;
- Зони за техническа инфраструктура;
- Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм.

Всяка от зоните за въздействие е придружена от зони на влияние, в които в резултат на прилагане на интегриран подход, чрез проектите и дейностите в ПИРО ще настъпят съществени подобрения в качеството на средата и ще се повиши инвестиционният интерес. Зоните на влияние са териториално близки на зоните за въздействие и образуват стабилна глобална структура, покрита от интеграционни политики. Същевременно седемте типови зони за въздействие имат свързани ефекти спрямо глобалната общинска структура. Те са близки, често преплетени и това усилва влиянието на интервенциите, както върху ключовите елементи, така и върху цялата територия.

Характеристиката и обхвата на приоритетните зони за въздействие са следните:

- Зона с административно-обслужващи/ публични функции

Тези зони обхващат централната градска част на гр. Генерал Тошево и централните части на най-големите селата в общината - Кардам, Люляково, Присад, Пчеларово и Спасово, в които са разположени сградите на кметства, училища, детски градини, църкви, читалища, здравни и социални обекти. Освен всички административни функции в тези зони са съсредоточени децентрализираните органи, местното самоуправление, правното обслужване, здравеопазването, социалните, културните и образователни институции, пощенски клонове, офиси на банки, търговски обекти и почти всички обществени услуги.

Отчитайки броя на населението, натовареността с обществено-обслужващи функции, географското разположение спрямо общинския център, транспортния достъп и други фактори за община Генерал Тошево можем да определим **приоритетна зона за развитие с преобладаващи административно-обслужващи/ публични функции - общинския център град Генерал Тошево.**

За да се постигне положително териториално развитие на общината, в тази административна зона трябва да се инвестира за подобряване на инфраструктурата и развитие на обслужващите функции и обществени услуги, интегрирано с технологично обновяване, модерно оборудване, компютъризация, подобряване на образователното равнище и квалификацията на човешките ресурси и разширяване на достъпа до он-лайн услуги.

Зоната обхваща централната градска част, в която е силно концентрирано предоставянето на публични услуги, чрез сграден фонд с административни и обществени функции, наличие на социални и културни институции, църкви, болница и съоръжения с общоградско значение. Тук са разположени сградата на Община Генерал Тошево, Районен съд – Генерал Тошево, НЧ „Светлина 1941“, Поща и Куриерски услуги, Банки, Детски градини и Училища. В зоната попадат хотели, ресторанти, кафенета, търговски обекти и общинският пазар, което предполага комплексното и развитие. Инвестициите в тази зона ще повлияят положително на населението на цялата община. В резултат на мерките, заложи в ПИРО те ще получат по-качествена среда на обитаване и ще имат достъп до по-добри административни, образователни, здравни, социални и културни услуги.

Основните характеристики на административната градска зона са:

- Зоната е значима за цялото население на община Генерал Тошево;
- Зоната включва основните публични пространства – административни сгради, търговска и обслужваща инфраструктура;
- В зоната са съсредоточени основните обществени услуги, предлагани в общината;

На територията на зоната са идентифицирани проблеми свързани със:

- Лошо състояние и/или недостатъчен капацитет на част от сградния фонд за обществено обслужване (образователна, социална, културна, здравна, и административна инфраструктура);
- Недостиг на квалифицирани кадри за предоставяне на обществени услуги;
- Ограничени възможности за предоставяне на он-лайн услуги;
- Ограничен капацитет на институциите за социални услуги;
- Липса на съвременно медицинско оборудване и кадри за здравеопазването;
- Потребност от подобряване на материално-техническата база в образованието;
- Необходимост от адаптиране на профилираните паралелки и специалностите в средното образование с изискванията на местния пазар на труда.

Направленията за въздействие на ПИРО в тази зона са: енергийна ефективност и обновяване на сградния фонд (обществени и административни сгради), повишаване на

образованието, подобряване на квалификацията и привличане на високообразовани кадри в администрацията, здравеопазването, социалните дейности и услуги; разширяване на обхвата на предлаганите здравни и социални услуги; предлагане на он-лайн административни услуги, повишаване на компютърните и цифрови умения на населението и др.

- Зони за производствени и складови дейности

Зоните за производствени и складови дейности обхващат индустриалната зона в северната част на град Генерела Тошево и голям брой терени около централната градска част. Освен това са предвидени подходящи производствени терени до селата: Василево, Калина, Преселенци, Малина, Сираково, Сърнино, Спасово, Рогозина, Чернооково, Люляково, Кардам, Йовково, Снягово, Краище, Росен, Красен, Житен, Узово, Дъбовик.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Съществуващата база на промишлеността към настоящия момент е ограничена. Основните производства са в леката промишленост и по-конкретно хранително-вкусовата. По-голяма обособена производствена зона има единствено около град Генерал Тошево. Макар и разположена в близост до такива, Общината е в страни от основните транспортни коридори. Инфраструктурата не е достатъчно развита, за да привлече инвестиции, поради липса на добра комуникативност. Съществуват подходящи територии, на които могат да се обособят нови складови и производствени зони. Наличната производствена материална база в самия град Генерал Тошево също има потенциали за разширение. В по-малките населени места в общината е рентабилно развитието на селскостопански производства в границите на бившите селскостопански дворове и около тях с разширението им при необходимост.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

Приоритетната цел за въздействие в изпълнение на ПИРО за развитие на производствени и складови дейности е разширяване на съществуващите индустриални зони в град Генерал Тошево и селата Кардам, Люляково, Присад, Пчеларово и Спасово. Необходимо е да се търсят инвеститори за изграждане на техническата инфраструктура и обособяване на подходящи терени за производствени и складови дейности.

- Зони за селско и горско стопанство

Тези приоритетни зони за въздействие обхващат землищата на всички населени места в общината с предназначение за нуждите на селското и горското стопанство.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Отрасълът на селското стопанство е водещ традиционен икономически отрасъл във всички населени места на общината. Съществува при сравнително неизменен размер на поземления ресурс, който има най-значителен дял от територията на общината.

Средната използвана земеделска площ (ИЗП) на земеделските стопани в общината по данни на МЗХГ е 471.8 дка, при средно за област Добрич – 335.3 дка и за страната – 101.3 дка.

Селското стопанство е основен източник на доходи и заетост за населението и ще продължава да играе важна роля за развитието на района в бъдеще. Благоприятното съчетание на природо-климатичните условия и големия процент на земеделските земи на територията на общината, са реална предпоставка за висока степен на развитие на земеделието. Общината включва значителна част от аграрния потенциал на областта. Установената териториална специализация на селското стопанство отговаря на природния потенциал.

Растениевъдството е основния земеделски отрасъл в Генерал Тошево, благоприятствано от плодородните земеделски земи и климатичните условия в района.

По данни от ОДЗ – Добрич, средния добив от декар пшеница в общината за периода 2013-2017 г. е около 580 кг/дка. Най-високи добиви (630 кг/дка пшеница) са достигнати през 2017 г. Характерни за общината са насажденията от дини и пъпеши. Добивите от дини са средно 1616 кг/дка за анализирания период, а от пъпеши - 750 кг/дка. Традиционни за Генерал Тошево са трайните насаждения от ябълки, круши и сливи. През последните години има интерес към отглеждане на лавандула със средни добиви от 592 кг/дка, като през 2015 г. добивът достига до 750 кг/дка.

Вторият подотрасъл на селското стопанство е животновъдството, което през последните години бележи значителен подем в общината. Броят на всички видове отглеждани животни бележи нарастване през последните години. Тенденцията в положителното развитие на животновъдството е трайна и може да доведе до подобряване на икономическата ситуация в Генерал Тошево, създаване на нови работни места и сигурни източници на доходи за местното население.

Горите заемат едва около 8% от територията на общината и най-характерна е широколистна растителност и изкуствено създадени иглолистни гори - предимно от акация, черен бор, смърч, планински ясен, червен дъб, сребролистна липа, американски ясен, орех, махалебка и др.

Като цяло общината може да задоволява потребностите си от дърва за огрев и дървесина за строителни нужди. Част от пашата на добитъка се задоволява от горите. Допълнителни приходи за населението носи събирането на горски плодове и билки. Значението на горите е многостранно - използват се като строителна и технологична суровина, за водноохранни и противоерозионни функции.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

Насърчаване развитието на млади фермери, полупазарани стопанства, модернизация на земеделските стопанства, разнообразяване на земеделските култури към трайни насаждения, и зеленчукопроизводство по биологичен начин, преработка на земеделски продукти, подобряване икономическата стойност на горите и други.

Като много перспективно се очертава отглеждането на билки, етерично-маслени култури и гъби и създаване на съоръжения за съхранение и преработката им.

Изграждане на преработвателни предприятия, свързани с производството и преработката на селскостопанска продукция – оранжерии, сушилни за зърно, мелници, мандри и млекопреработвателни цехове, рафинерии и маслобойни, сушилни за подправки, цехове за замразяване, разфасоване, пакетиране и други подобни, тъй като суровините за тяхното производство са разположени в непосредствена близост.

С оглед на добрите природни дадености и традиции в животновъдството перспективно е създаването на нови месо преработващи предприятия, отговарящи на всички необходими съвременни изисквания, включително биологични продукти /екологично чисти/. Има добри възможности за изграждане на млекосъбирателни пунктове, отговарящи на санитарно-хигиенните условия. Пчеларството е подотрасъл с традиции и с нарастващи темпове на развитие, което предполага създаване на предприятие за обработка.

- Зони за транспорт и комуникации

Тези зони включват терените за транспортно-комуникационна инфраструктура от ОУПО, разположени в отделни урегулирани поземлени имоти с обществено предназначение в границите на населените места и селищните образувания, или извън тях.

В обхвата на тези приоритетни зони за въздействие попадат обекти и съоръжения на транспорта и комуникациите във и извън урбанизираните територии на селищата в община Генерал Тошево: републикански и общински пътища, площи, улици, тротоари, гаражи и паркинги, автогари, автоспирки, пешеходни алеи и площи, велосипедни алеи и други.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

На територията на община Генерал Тошево, пътната мрежа включва второкласни и третокласни Републикански пътища, които осигуряват връзките ѝ с останалите центрове на развитие в областта и района, както и общински пътища, допълващи транспортното обслужване на населените места, провеждайки ежедневните комуникации между тях и осигуряващи лесен достъп на населението до административния център. Част от пътищата от републиканската пътна мрежа в границите на община Генерал Тошево се нуждаят от реконструкция, основен, среден ремонт или рехабилитация. Поради недостига на финансови средства за тяхното поддържане, в преобладаващата си част общинските пътищата също са в незадоволително състояние и се нуждаят от цялостно подобряване на експлоатационното им състояние и параметри. Лошата пътна инфраструктура затруднява транспортния достъп, икономическите и социални дейности в общинската територия.

През общината преминава ЖП - линия Добрич - Кардам с обща дължина от 20 км., което е 40 % от дължината на ЖП линията в областта. В границите на Общината по нея са разположени ЖП гари в Генерал Тошево и Кардам.

Уличната мрежа в града и селата е изградена основно през 70-те и 80-те години на миналия век. На много места е силно амортизирана и се нуждае от неотложен, текущ и среден ремонт. В последните години общината няма възможност за заделяне на достатъчно средства за такива ремонти и състоянието на уличната мрежа продължава да се влошава. В града по-малка част от улиците се нуждаят от ремонт, но в малките населени места, както е видно и от обработените анкети от кметове на малки населени места, все още има улици с неизградена настилка, неасфалтирани или в много лошо състояние. За изграждането и поддържането на уличната мрежа са необходими значителни финансови средства, но решаването на този проблем не е във възможностите на общинския бюджет. За това следва да се определят приоритетни зони за въздействие в най-уязвимите участъци с най-голям пътничко-поток и население.

Автогара Генерал Тошево е разположена в североизточната част, в края на град Генерал Тошево, на път II-29 - гр. Генерал Тошево – КПП с.Йовково. Автогарата е разположена в самостоятелен имот, заемащ цял квартал, в който са разположени приемното здание на два етажа с каси, чакалня и други обслужващи търговски обекти, голям плац за паркиране на престояващи автобуси и перони за слизване и качване на пътници, пред гаров площад с озеленяване. Спрямо настоящето използване на автогарата, капацитетът ѝ е достатъчен за обслужването на пристигащите и заминаващите автобуси.

Площадите, като елементи на транспортно-комуникационните зони, в много от населените места са в добро състояние или изцяло обновени през последните години. Основно в някой от най-малките села на общината са в лошо техническо състояние и се нуждаят от ремонт и благоустрояване.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

Ремонт на Републикански път II-29 - гр. Генерал Тошево – КПП с.Йовково

Частичен ремонт на улична мрежа и тротоари в селата Василево, Калина, Преселенци, Малина, Сираково, Сърнино, Спасово, Рогозина, Чернооково, Люляково, Кардам, Йовково, Снягово, Краище, Росен, Красен, Житен, Узово, Дъбовик.

По отношението на интегрираността на зоните за транспорт и комуникации, от основно значение е рехабилитацията, доизграждането и поддържането на качествени транспортни връзки, които от своя страна да се синхронизират с развитието на логистични, складови и производствени зони, за съхранение и преработка на селскостопанска продукция, от една страна и със зоните за жилищни и административно-обслужващи функции от друга.

- Зони за техническа инфраструктура

Тези зони включват терените за техническа инфраструктура от ОУПО - разположени в отделни урегулирани поземлени имоти с обществено предназначение в границите на населените места и селищните образувания, или извън тях. В обхвата на тези приоритетни зони за въздействие попадат обекти и съоръжения на техническата инфраструктура (водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщителни мрежи и други).

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Всички населени места са електрифицирани. На територията на общината има изградени мрежи за потребностите на населението от битов характер и за потреблението на промишлеността и производството.

Състоянието на водоснабдителната система в повечето населени места е лошо и води до чести аварии и режим на водоподаването.

Канализация има изградена само в град Генерал Тошево. В останалите населени места има септични ями или изгребни ями. Канализационна мрежа в град Генерал Тошево е със степен на изграждане около 50%. В момента се изпълнява проект за доизграждане на канализационната система в общинския център. ПСОВ „Генерал Тошево“ отвежда за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на град Генерал Тошево. Съоръжението е проектирано да работи с дебит до 899 куб.м. за ден, като след пречистване зауства отпадните води в Сухо дере. Пречиствателната станция извършва собствен мониторинг на пречистените води, индивидуалните емисионни ограничения по потоци и места на заустване на водите. Функционира и изграден нов колектор за отвеждане на отпадъчните води от северната градска част.

През територията на общината повърхностно течащи води има само в дерето край с. Изворово, част от водите на което се вливат в язовир Дрян, а останалата част продължават в Румъния и там се губят в окарстените варовици. Необходимо е пречистване и укрепване на дерето.

Телекомуникациите в общината са достатъчно добре развити. Във всички населени места обхватът на мобилните оператори е добър или задоволителен. Няма изградени оптични интернет връзки.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

Реконструкция/ рехабилитация на водопроводи в малките населени места на общината
Доизграждане на канализация и увеличаване капацитета на ПСОВ в гр. Генерал Тошево.

Изграждане на високоскоростни телекомуникационни връзки за общинския център и по-големите села в общината

Прочистване на речни корита и дерета.

Изграждане на компостираща инсталация за растителни и биоразградими отпадъци.

- Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм

Зоните за отдых, спорт, туризъм и развлечения се разполагат в населените места и в крайселищната им територии. Обекти за спорт и атракции, освен в тези територии, могат да се разполагат също и в териториите за жилищни функции, озеленени територии и територии за рекреационни дейности. Зелената система включва обществените озеленени площи, в т.ч. всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, гробищни паркове, защитени насаждения.

Основните характеристики и проблеми на зоните са:

Почти всички населени места разполагат със зелени площи – паркове и обществени градинки, но част от тях са в лошо състояние и занемарени.

Община Генерал Тошево разполага с богат ресурс и дадености за развитие на селски и екологичен туризъм. Базата за отдых и почивка в общината също е добра, но въпреки това отрасъл туризъм все още е слабо развит.

Спортните съоръжения и спортните обекти на територията на общината са крайно недостатъчни, повечето са морално остарели и имат нужда от реконструкция и обновяване. Липсват спортни съоръжения за игра на открито в някой от селата в общината.

Направленията за намеси на ПИРО в тези приоритетни зони са:

Озеленяване и поддържане на обществени градинки и зони за отдых в населените места на общината.

Подобряване на туристическата инфраструктура и създаване на нови места за настаняване и подслон.

Създаване и промотиране на интегриран местен туристически продукт.

Ремонт на стадиони, изграждане и поддръжка на детски и спортни площадки.

Интегрирани проекти в условията на междуобщинско сътрудничество са възможни във всички приоритетни зони.

ЧАСТ V. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

Изменението на климата е тема, която е във фокуса на всички страни по света и оценката му в дългосрочен план заема важно място в процесите на стратегическо планиране на национално, регионално и местно ниво. Проведените изследвания показват прогнозно изменение в модела на валежите, което ще доведе до намаляване на речния отток, едновременно с прогнозно увеличаване на температурата. На Европейско ниво очакванията са до 2080 г. годишните валежи да намалят на до 40% от нивата на 1990 г. Температурите ще бъдат в обхват от 4°C до 5°C над днешните нива. По-малкото валежи и по-високите температури ще доведат до по-голям риск от засушаване, недостиг на вода, горещи вълни, пожари в горите и загуба на биоразнообразие. Това поставя въпроса за управлението на природните ресурси (вода, почва, въздух, биоразнообразие и биомаса) в условията на засушаване и затопляне, както и подобряване на управлението в случай на риск от наводнение.

На 11 декември 2019 г. Европейската комисия (ЕК) оповести идеята си за т.нар. Европейски зелен пакт, станал известен като Европейска зелена сделка (European Green Deal).

Основната му цел е да превърне Европа в първия неутрален по отношение на климата континент до 2050 г. Пактът включва пътна карта с действия за по-ефективно използване на ресурсите, чрез преминаване от линейна към кръгова икономика и за спиране на изменението на климата, обръщане на тенденцията за загуба на биологично разнообразие и намаляване на замърсяването на околната среда. Планът обхваща всички сектори на икономиката и по-специално транспорта, енергетиката, селското стопанство, строителството, а също така и промишлените отрасли стоманодобив, производството на цимент, информационни и комуникационни технологии (ИКТ), текстилната индустрия, производството и употреба на химикали.

За реализация на амбициозния проект, през следващото десетилетие се планират редица дейности в различни сфери:

- Чиста енергия – декарбонизация на енергийната система, с фокус върху енергийната ефективност и осигуряване на енергия, базирана предимно на ВЕИ. Намаляване на емисиите до 2030 г. с 50 – 55% спрямо стойностите от 1990 г.;
- Устойчива индустрия – нова промишлена политика, основана на концепцията за кръгова икономика. Декарбонизация и модернизация на енергоемки отрасли, като стоманодобива и производството на цимент. Политиката за „устойчиви продукти“ поставя като приоритет намаляването и повторното използване на суровини, преди тяхното рециклиране. До 2030 г. всички опаковки следва да отговарят на изискванията за повторно използване или рециклиране. Предвижда се въвеждане на схеми за обратно изкупуване на технически средства: мобилни телефони, таблети или зарядни устройства за последващо рециклиране;
- Изграждане и реновиране на сгради – политиката насърчава строителството на енергийно ефективни сгради и подкрепа на инициативи за саниране през 2020 г. (предвидена е помощ за 50 милиона потребители и саниране на социални жилища, училища и болници);
- Транспорт – 90% намаление на емисиите на парникови газове в транспорта до 2050 г.;
- Биоразнообразие – нов подход в стратегиите за биологичното разнообразие и за опазване и развитие на горите, предложения за „зелени“ европейски градове и за увеличаване на биологичното разнообразие в градските пространства, засаждане на нови дървета и възстановяване на увредените или с изчерпани ресурси гори, популяризиране и използване на водораслите и други нови източници на протеини.
- Стратегия „От фермата до трапезата“ – в нея са заложени амбициозни цели:
 - Намаляване с 50% на употребата на химически пестициди и свързания с тях риск и намаляване с 50% на употребата на по-опасни пестициди в срок до 2030 г.
 - Намаляване на загубите на хранителни вещества с поне 50%, като се гарантира недопускане на влошаване на плодородието на почвите. Това ще доведе до намаляване с минимум 20% на употребата на торове до 2030 г.
 - Намаляване с 50% на продажбите на антимикробни средства за селскостопанските животни и за аквакултурите до 2030 г.
 - Въвеждане на биологични норми за обработка на 25% от земеделската земя до 2030 г.

В стратегията е заложена и цел до 2025 г. във всички селски райони да бъде осигурен достъп до високоскоростен широколентов интернет, за да се даде възможност за цифрови иновации.

- Намаляване на замърсяванията – планът за постигане на нулеви емисии има за цел

предотвратяване на замърсяването на въздуха, водата и почвата. Предвидените мерки са свързани със съхраняване на биологичното разнообразие в езера, реки и влажни зони, намаляване на вредното замърсяване от пластмасови микрочастици и лекарствени продукти, преразглеждане на стандартите за качество на въздуха, защитата на гражданите от опасни химикали чрез нова стратегия, насочена към постигане на устойчивост и нетоксична околна среда, намаляване на замърсяването от големи промишлени инсталации, предоставяне на подкрепа на местните власти за постигане на по-чист въздух за гражданите.

Зелената сделка е придружена от Инвестиционен план за устойчива Европа, който се предвижда да бъде финансово обезпечена чрез т.нар. Механизъм за справедлив преход. Фондът за справедлив преход (ФСП): допълнителни 7.5 млрд. евро към средствата по Кохезионната политика по Многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021 – 2027 г. Разпределените средства за България са 458 млн. евро.

Действията по отношение изменението на климата имат своята законодателна рамка на международно, европейско и национално ниво. Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.) и Парижкото споразумение (2015 г.).

Задълженията по ограничаване и адаптиране към измененията на климата са регламентирани в националното законодателство в Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК). Член 2 от ЗОИК определя неговата основна цел: „... да гарантира намаляване на емисиите парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове и ограничават изменението на климата:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела на енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Законът за опазване на околната среда (ЗООС) също има отношение към климатичните промени, тъй като регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

В унисон с европейската „зелена политика“ в България е разработена Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт до 2030 година. Тя отразява новия контекст на политиките, свързани с климатичните промени. Националната стратегия задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления, като идентифицира и потвърждава необходимите действия както за цялата икономика, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско

стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна интегрирана тема.

Селско стопанство

Сектор „Селско стопанство“ е особено уязвим по отношение на изменението на климата и демонстрира разнообразни потенциални въздействия. В същото време съществуват известни възможности за извличане на ползи от промените. Въздействието на изменението на климата в земеделието е свързано с добивите и качеството на културите, селскостопанската производителност, промените в продължителността на вегетационния период, добивите от животновъдство, засушаване на почвата, ерозия, засоляване, загуба на земя и загуба на доходи.

Биоразнообразие и екосистеми

Биологичното разнообразие и екосистемите са особено уязвими по отношение на изменението на климата и демонстрират разнообразни потенциални въздействия, като например загуба на генетично разнообразие, нарушаване на жизнените цикли и фенологичните фази на видовете, влошаване на местообитанията и въздействие върху екосистемните услуги.

Енергетика

Изменението на климата може да повлияе на енергийния сектор по много начини - то може да причини щети на инфраструктурата и оборудването, да доведе до понижаване на качеството на въглищата, да увеличи риска от топлинен стрес за работниците, които работят на открито, да намали ефективността на електроцентралите, да намали наличността на вода за охлаждане, да създаде несигурност по отношение на производството на електроенергия, да понижи ефективността на производството на слънчева и вятърна енергия, да предизвика промени в потреблението на енергия и да намали нуждата от отопление.

Гори

България е богата на гори, но изменението на климата е потенциален двигател на значителни промени. Основна уязвимост представляват специфични за различните видове физиологични реакции. Някои видове дори биха могли да нямат адаптивност, за да се справят с новите климатични условия. Други уязвимости включват несигурност по отношение на взаимодействието между видовете, фактът, че големи площи с иглолистни насаждения са на твърде ниска надморска височина. Изменението на климата може да доведе и до повишена вероятност за възникване на големи пожари и други смущения, както и да създаде по-благоприятни условия за инвазивни видове. Предизвикателство представляват и дървата за огрев като преобладаващ продукт от дървен материал.

Човешко здраве

Изменението на климата влияе върху човешкото здраве чрез температурите и влажността (сърдечно-съдови заболявания, удари, трансмисивна заболяемост, инфекции, респираторни заболявания, алергии), екстремните метеорологични явления и пожарите (смъртност, болести, свързани с водите и храните, посттравматично стресово разстройство) и промяната във валежите (бактериални инфекции и стомашно-чревни проблеми).

Туризм

Поради своя териториално концентриран, зависим от времето и изключително сезонен характер, туризмът в България е уязвим по отношение на изменението на климата. Уязвимостта се състои от краткосрочни и дългосрочни заплахи, въпреки че по-високите температури по-рано и по-късно през годината могат да направят междинните сезони по-привлекателни. Основните рискове, свързани с изменението на климата, включват по-малък

брой туристи, по-кратък зимен сезон, по-кратък среден престой, здравословни проблеми за туристите, по-лоши условия за отдых на открито, увреждане на туристическата инфраструктура и суперструктура, затруднен достъп до туристическите дестинации и недостиг на вода. Възможностите, които биха могли да възникнат от изменението на климата включват по-дълъг летен сезон и междинни сезони, развитие на нови туристически продукти и по-малка нужда от отопление през зимата и междинните сезони.

Транспорт

Основните видове транспорт, които ще бъдат повлияни от гледна точка на предоставянето на услуги, са пътния и железопътния транспорт, следвани от водния и въздушния транспорт. Очаква се най-значителното въздействие върху инфраструктурата да бъде причинено от наводненията и свлачищата поради по-високата честота на силни валежи. Други явления, които се очаква да засегнат сектора са виелиците, снеговалежите и екстремните горещини. Очаква се метеорологичните събития, свързани с изменението на климата да окажат отрицателно въздействие върху всички участници в транспортния сектор (влошаване на състоянието, щети, временно затваряне на участъци /възли от пътната инфраструктура), транспортните оператори (по-високи оперативни разходи и прекъсвания на дейностите), потребителите на пътната мрежа (забавяния, удължено време на пътуване, дискомфорт при пътуване) и крайните потребители и обществото като цяло (по-високи разходи за транспортна инфраструктура и транспортни дейности).

Градска среда

В градските райони очакваните въздействия от климатичните събития включват щети за сградите и градската инфраструктура, последици за здравето, застрашени основни услуги, вкл. доставка на храна и електричество, намалена достъпност на средата и воден стрес, както и увеличен финансов натиск върху общините за поддръжка на инфраструктурата и съоръженията и персонала за спешна помощ. Големите градове ще бъдат по-уязвими по отношение на екстремните метеорологични явления, тъй като техните централни градски части обикновено са с по-голяма плътност, интензивен трафик, с по-малко зелени и отворени пространства и със стара инфраструктура с ограничен капацитет. Уязвимите групи, вкл. хората, които живеят под прага на бедността, в лоши жилища, бездомните, възрастните и болните хора, ще бъдат засегнати в по-голяма степен.

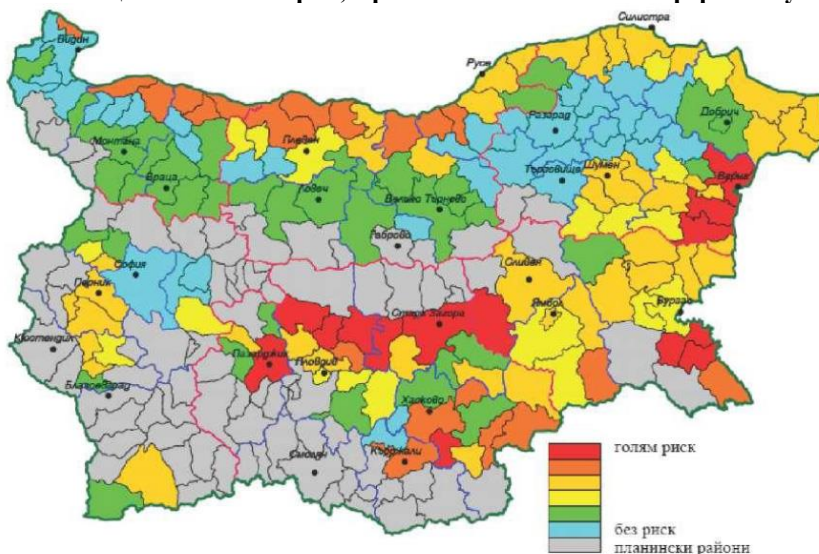
Води

Очаква се изменението на климата да окаже значително въздействие върху хидрологията на реките в България, като прогнозите са за спад с около 10 процента за следващите 30 години. Възможно е да настъпят значителни промени в сезонното разпределение на оттока на реките, с увеличение през зимата и пролетта и спад през лятото и есента. Рисковете и уязвимостта, свързани с водите, включват опасност от наводнения и суша. Рисковете от наводнения засягат цялата страна, докато рисковете от засушаване застрашават районите с прогнозиран недостиг на вода. Районите, които използват подпочвени води, са с по-нисък риск. Вероятни са по-високи рискове в районите, които използват повърхностни води и имат значителни туристически дейности. Черноморският район изглежда най-уязвим по отношение на риска от недостиг на вода. Основните уязвимости по отношение на изменението на климата са системите за производство на водноелектрическите централи, водните услуги (водоснабдяване, канализация и мелиорация), състоянието и готовността на водната инфраструктура, както и готовността на операторите и населението, поради липса на предишен опит с наводнения и засушаване. Рисковете за инфраструктурата и услугите

произтичат от щети, неправилна експлоатация и нискокачествени или недостатъчни услуги. Биологичното разнообразие е изложено на риск в резултат от наводненията и засушаванията. Визията на Националната стратегия за АИК е: „Да се развие най-високото възможно ниво на устойчивост на страната срещу изменението на климата, като се вземат всички необходими и изпълними мерки и по този начин се гарантира безпрепятствено функциониране на икономическите сектори на страната, защита на здравето и благосъстоянието на населението и опазване на природните богатства“. Крайната цел е природната среда, сградите и инфраструктурите, здравеопазването и спешната помощ, както и ключовите икономически сектори да станат не само устойчиви на рисковете, но и готови да се възползват максимално от възможностите. Към Стратегията има План за действие, който описва какви действия за адаптация следва да бъдат предприети, по икономически сектори, като се посочват потенциални последици за бюджета и източници на финансиране, предвидената продължителност и очакваните резултати, показателите за изпълнение и отговорните институции. Отделни фактологични справки за всеки сектор разглеждат планирането на действията по сектори.

Според проучване на Националния институт по метеорология и хидрология /НИМХ/ към БАН, община Генерал Тошево попада в район с висок риск за почвено-атмосферно засушаване, в резултат на климатичните промени.

Фигура 11: Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване¹³

Община Генерал Тошево не попада в списъка с райони със значителен потенциален риск от наводнения, включен в Плана за управление на риска от наводнения на Дунавския район за басейново управление 2016 - 2021 г. и в Плана за управление на риска от наводнения на Черноморския район за басейново управление 2016 - 2021 г. Въпреки това в някои населени места на общината (Спасово, Кардам, Изворово, Преселенци, Писарово, Горица и др.) през последните години при проливни дъждове се получават наводнения със значителните материални щети.

¹³ Източник: Доклад „Сушата в България“, София 2011 г. под редакцията на проф. д-р В. Александров, Национален институт по метеорология и хидрология към Българска Академия на Науките

Община Генерал Тошево е разработила Програма за намаляване на риска от бедствия 2020-2025 г., в която са предвидени конкретни мерки и действия при различни природни бедствия и катастрофични събития.

Въпреки, че по данни на модела, изработен от НИМХ, промените във валежите и температурите на въздуха ще се случват бавно и постепенно, те вече се проявяват в различни райони на България и създават сериозни затруднения с водоснабдяването на населението, реколтата, горски пожари, наводнения и други. За това е необходимо в ПИРО да се включат мерки за смекчаване и адаптиране към климатичните промени, спазването и съобразяването с които е от изключителна важност за устойчивото развитие на общината.

Представената в Националната стратегия за АИК рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности, свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки, които следва да се предприемат и от Община Генерал Тошево са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване изменението на климата** (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парников ефект);
- **Мерки за адаптация към изменението на климата** (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици от измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможности, появили се вследствие на климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност.

Действащата към настоящия момент стратегическа и нормативна рамка, позволяват да бъдат открити някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите, включени в ПИРО на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. Те се основават и на приетия от Министерството на околната среда и водите Трети национален план за действие по изменение на климата.

В рамките на програмния период 2021-2027 г. са препоръчителни следните мерки за ограничаване изменението на климата и адаптиране към климатичните промени:

Общи мерки:

- Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в мерките за реализация на ПИРО и в секторните документи на екологичната политика на община Генерал Тошево – Програма за намаляване на риска от бедствия 2020-2025 г., Програма за опазване на околната среда, Програма за управление на отпадъците, Програма за енергийна ефективност, Краткосрочна и Дългосрочна общински програми за насърчаване използването на енергия от ВЕИ и биогорива и други.
- Формиране на партньорски мрежи и реализация на интегрирани проекти за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в община Генерал Тошево.

- Повишаване информираността и ангажираността на гражданите относно екологичните въпроси и проблемите с изменението на климата.
- Повишаване на административния капацитет в Община Генерал Тошево за изпълнение на екологична политика и реализиране на проекти и дейности за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофични събития, изменението на климата и околната среда.
- Разработване на общинска система за информация за климата и ранно предупреждение.
- Приемане на общинска програма за ограничаване на рисковете от бедствия и аварии.

Мерки за ограничаване изменението на климата:

- Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради;
- Повишаване на енергийната ефективност на уличното, фасадно и парково осветление;
- Повишаване използването на ВЕИ в общината;
- Изграждане на съвременни отоплителни и охлаждащи системи;
- Развитие на „зелена икономика“, чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи в местните предприятия;
- Съхраняване на горския фонд, подобряване управлението на горите и залесяване на незалесени територии;
- Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в сескостопанското производство;
- Развитие на биологично земеделие;
- Развитие на напоителните системи и увеличаване на напояваната площ;
- Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедно движение;
- Подобряване на системите за управление на различните потоци отпадъци;
- Закриване и рекултивация на нерегламентирани замърсявания на територията на общината;
- Засилен контрол върху запалването на стърнищата и други.

Мерки за адаптация към изменението на климата:

- Частична корекция на речни корита при необходимост не само в населените места, а и извън урбанизираните територии;
- Прочистване на речни участъци и дерета за избягване на риска от високи приливни вълни;
- Ремонт и укрепване на мостови съоръжения, подпорни стени, диги и др.;
- Подобряване на водоснабдителната и канализационна мрежа и ефективно използване на водните ресурси;
- Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство на територията и застрояване, съобразени с климатичните промени;
- Изграждане на съоръжения срещу наводнения;
- Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения;
- Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски и полски пожари;
- Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието;
- Поддръжка и подобряване на съществуващите местообитания на аквакултурите;
- Въвеждане на енергоспестяващи и водоспестяващи технологии в местните предприятия;
- Поддържане на биоразнообразието, генетичното разнообразие и устойчивостта на горите; идентифициране на редки видове със сериозен риск от изчезване и защита на текущото им състояние, планиране на тяхното възобновяване и потенциална миграция;
- Изграждане на способности за управление на риска от бедствия и реагиране при извънредни ситуации и осигуряване на достатъчно и модерно оборудване.

ЧАСТ VI. МЕРКИ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА ИНВЕСТИЦИИТЕ

Привличането на инвестиции е ключов инструмент за увеличаване на местния икономически потенциал, повишаване конкурентоспособността на съществуващите и създаване на нови предприятия и активизиране на пазара на труда, насочено към разкриването на нови устойчиви работни места в общината.

Съгласно нормативните изисквания на Чл.11. от Закона за насърчаване на инвестициите /ЗНИ/, Кметът на общината осигурява провеждането на политиката за насърчаване на инвестициите на територията на общината при разработването и изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината /ПИРО/ и на програмата за реализирането му. Това налага включването в ПИРО на мерки за насърчаване на инвестициите, които да съответстват на разпоредбите на Закона за насърчаване на инвестициите, Правилника за неговото прилагане и на Наредбата на община Генерал Тошево за насърчаване на инвестициите с общинско значение и издаване на сертификати за инвестиция клас В.

Общинското ръководство следва да положи усилия за привличане на инвестиции за модернизиране на съществуващите и изграждане на нови индустриални зони, при доказан икономически ефект и наличие на инвеститори. Необходимо е създаване на устройствени условия и обновяване на инфраструктурите за повишаване на привлекателността на територията за развитие на икономически дейности. Създаването на индустриални зони, производствени бази и логистични центрове, отговарящи на съвременните високотехнологични изисквания означава, че трябва да се предложат достатъчно такива терени, за да могат инвеститорите да имат избор. Общият устройствен план на община Генерал Тошево предвижда достатъчно такива територии, позволяващи разширяване на съществуващите и създаване на нови зони за развитие на индустриални и складови дейности.

Основните цели, които се поставят с мерките за насърчаване на инвестициите са:

1. повишаване конкурентоспособността на икономиката на територията на община Генерал Тошево, чрез насърчаване на инвестициите за научни изследвания, иновации и технологично развитие в производства и услуги с висока добавена стойност, при спазване принципите на устойчивото развитие;
2. подобряване на инвестиционния климат;
3. създаване на нови работни места;
4. стимулиране развитието на местния бизнес, чрез привличане на инвеститори и подпомагане дейността на фирмите, които развиват дейност на територията на общината.

Инвестиционните проекти с общинско значение с издаден сертификат клас В от кмета на Община Генерал Тошево се насърчават с мерките по реда на чл. 22з, ал. 3 от ЗНИ и по реда на Закона за корпоративното подоходно облагане, Закона за данък върху добавената стойност, Закона за насърчаване на заетостта и Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, ако отговарят на предвидените в тях условия.

По реда на нормативната уредба се насърчават инвестиции в дълготрайни материални и нематериални активи и свързаните с тях нови работни места, осъществявани на територията на община Генерал Тошево, в съответствие с изискванията на Регламент(ЕС) № 651/2014.

Инвестициите трябва да отговарят на условията на чл. 12, ал. 2 ЗНИ, както следва:

1. да са свързани със създаването на ново предприятие, с разширяването на съществуващо предприятие/дейност, с диверсификация (разнообразяване) на производството на

предприятието/дейността с нови продукти или със съществена промяна в цялостния производствен процес на съществуващо предприятие/дейност;

2. да се осъществяват в икономически дейности, посочени в правилника за прилагане на закона със съответните кодове, определени съгласно действащата Статистическа класификация на икономическите дейности в Европейската общност (NACE), съответно нейното пряко приложение в Република България чрез съответстващата класификация;

3. най-малко 80 на сто от приходите от изпълнявания инвестиционен проект да са от икономически дейности по т. 2 за срока по т. 8 /по-долу/;

4. срокът за изпълнение на инвестицията да е до три години от датата на започване на работата по проекта до неговото завършване, включително за голям инвестиционен проект по смисъла на чл. 2, § 52 и чл. 14, §13 от Регламент (ЕС) № 651/2014;

5. инвестициите в един обект да не са под минималния размер, определен с правилника за прилагане на ЗНИ, който размер може да бъде намален:

а) до три пъти за инвестиционни проекти, които ще се реализират изцяло в административните граници на икономически необлагодетелстваните региони, определени с правилника за прилагане на закона;

б) до три пъти за инвестиции във високотехнологични дейности от индустриалния сектор на икономиката, определени с правилника за прилагане на закона;

в) до пет пъти за инвестиции във високотехнологичните дейности от сектора на услугите, определени с правилника за прилагане на закона;

г) над пет пъти, когато се създава и поддържа заетост по смисъла на т. 7 във високотехнологични дейности или в икономически необлагодетелстваните региони и до три пъти в останалите икономически дейности, като изискванията към заетостта се определят с правилника за прилагане на закона;

6. най-малко 40 на сто от приемливите разходи за материални и нематериални активи да се финансират чрез собствени ресурси или чрез външно финансиране под форма, която изключва публична подкрепа;

7. инвестициите да създават и поддържат заетост, която отговаря едновременно на условията съгласно чл. 14, §9 от Регламент (ЕС) № 651/2014:

а) да е пряко свързана с осъществяването на инвестиционния проект;

б) инвестиционният проект да води до нетно увеличение на броя на служителите в съответното предприятие/организация в сравнение със средния брой на служителите през предходните 12 месеца;

в) създадената заетост да се поддържа за минимален период от 5 години в случай на голямо предприятие и за минимален период от 3 години в случай на МСП;

8. инвестицията в икономическата дейност по т. 2 да се поддържа в съответния регион по местонахождение най-малко 5 години, а в случай на малки и средни предприятия - три години, считано от датата на нейното завършване, съгласно чл.14, §5 от Регламент (ЕС) № 651/2014 г.

В интернет страницата на Община Генерал Тошево следва да се поддържа актуална електронна база данни на следната информация:

- актуален списък със свободни терени и недвижими имоти за осъществяване на инвестиции;
- формуляри и образци за кандидатстване за получаване на сертификат за инвестиция клас В и ползване на насърчителните мерки;
- информация за издадените сертификати за инвестиция клас В;

- прилаганите мерки за насърчаване на инвестицията при спазване на изискванията за наблюдение и прозрачност на информацията в областта на държавните помощи.

Инвестициите се определят като клас В с общинско значение, въз основа на критериите за размер на инвестициите и заетостта. Проектите с общинско значение се насърчават като инвестиции клас В, когато се реализират в административните граници на общината и отговарят на нормативните изисквания.

Инвестиционните проекти с общинско значение с издаден сертификат клас В от кмета на общината се насърчават с мерките по реда на чл.22з, ал.3. от ЗНИ, както следва:

1. съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от Общината;
2. индивидуално административно обслужване;
3. придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти - частна общинска собственост, по реда на чл.22а, ал.1, т.2 и 4 при спазване на условията по чл.22а, ал.2 - 8 и 13.

Препоръчителни мерки за насърчаване на инвестициите:

- Създаване на инвестиционен модул в сайта на Общината с презентации на дейността на местните фирми и информация за индустриални зони, свободни терени, сгради и др.
- Съкратени срокове за административно обслужване, предоставяно от Общината на инвеститорите чрез общинската администрация, в срокове с една трета по-кратки от предвидените за съответните административни услуги.
- Индивидуално административно обслужване – извършва се безплатно от служители на Общинската администрация, пред съответните компетентни органи, като включва:
 1. информиране на инвеститорите за необходимите и приложими процедури към конкретния инвестиционен проект, съобразно неговите специфики, нормативни изисквания;
 2. съдействие и помощ при попълване, подаване и получаване на необходимите документи, за реализиране на проекта, от ангажираните институции, след заплащане на дължимите такси (съгласно съответния закон);
- 3. осигуряване на контакт между инвеститора и съответната администрация, задължена за издаване на необходимите документи и други.
- Придобиване право на собственост или ограничени вещни права върху имоти – частна общинска собственост, необходими за реализиране на инвестиционния проект, след преговори с инвеститора и извършване на оценка (съгласно ЗНИ, ППЗНИ и общинската Наредба за насърчаване на инвестициите).
- Облекчен режим (без търг или конкурс) при придобиване право на собственост или ограничени вещни права (право на ползване, на преминаване и др.) върху недвижими имоти - частна общинска собственост – важи за инвестиции клас „А“ и „Б“ от ЗНИ.
- Изграждане с публични средства на елементи на техническата инфраструктура, необходими за осъществяване на един или повече инвестиционни проекти.
- Данъчни облекчения при определяне размера на местните данъци и такси за определен брой години след реализиране на инвестицията.
- Изготвяне на реализация на ежегоден План за действие за общинските концесии, с цел привличане на инвеститори за стопанистване и/или управление на общински имоти, обекти и/или предоставяне на публични услуги.

- Съдействие за осигуряване на квалифициран персонал за предприятията на инвеститорите, включително чрез организиране на обучения, финансирани от различни програми и проекти, стажантски програми, дуално обучение и други механизми.
- Участие в български и международни икономически и инвестиционни форуми, борси и търговски изложения и организиране на бизнес посещения на потенциални инвеститори.

ЧАСТ VII. ОБЩИНСКА ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Програмата за развитие на туризма в община Генерал Тошево е изготвена като самостоятелен раздел в ПИРО, в изпълнение на нормативните изисквания на чл.11 от Закона за туризма (ДВ. бр.17 от 25.02.2020 г.). Настоящата Програма е в съответствие с приоритетите на Националната стратегия за устойчиво развитие на туризма в България 2014-2030 г., Концепцията за туристическо райониране на България и е съобразена със задачите на Плана за интегрирано развитие на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. и съществуващите местни туристически ресурси.

Община Генерал Тошево няма много голям туристически потенциал. Секторът не е разработен и не носи приходи и доходи на местното население. В общината има възможности за развитие на интегриран културно-исторически, селски, приключенски, ловен, риболовен и еко-туризъм. Възможно е привличане на туристи за кратки – уикенд посещения, рекреация и отдых, предимно в пролетно-летния сезон и ранната есен.

Настоящият раздел на ПИРО има за цел да допринесе за насърчаване на туристическото развитие в района, привличане на инвеститори в сектора, разширяване на базовата инфраструктура-места за настаняване и заведения за хранене и развлечения и популяризиране на Генерал Тошево като дестинация за рекреация, отдых и селски туризъм. Заложените цели ще се постигнат, чрез използване на наличните ресурси за устойчиво развитие на всички видове туризъм, за които има потенциал в общинската територия, като се акцентира върху: културно-историческия, екологичния (пешеходен и орнитоложки), селски туризъм, лов и риболов. Предлагането ще се допълни и разнообрази с възможностите за религиозен, фестивален и събитиеен туризъм, тренировъчни спортни школи, уикенд почивки, зелени училища, детски лагери, бизнес и конгресен туризъм.

В съответствие с нормативните изисквания на чл.11, ал.2 от Закона за туризма, настоящата Програма предвижда проекти и дейности за:

1. изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително местните пътища до туристически обекти;
2. изграждане и функциониране на общински туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
3. изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;
4. организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
5. провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината;
6. реклама на туристическия продукт на общината, включително участие на туристически борси и изложения;

7. взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия район;

8. подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти.

Развитието на туризма се явява изключително важен приоритет със значително влияние върху икономическия растеж и трудовата зетост и пряко отношение към качеството на живот. Туризмът може да изиграе съществена роля за изграждане и утвърждаване на положителен имидж на общината и да даде възможност за развитие на множество съпътстващи дейности и услуги, които да разнообразят местната икономика.

Конкретните проекти, дейности, бюджет и срокове за изпълнението им в сферата на туризма са включени в Програмата за реализация на ПИРО.

В Концепцията за туристическо райониране на България от 2015 г., община Генерал Тошево е включена във Варненски (Добруджански) черноморски район с административен център град гр. Варна. Туристическият район има специализация в Морски и Спортен туризъм. Разширената му специализация включва: Морски рекреативен туризъм; Спортен туризъм; Културно-исторически и фестивален туризъм; Делови туризъм; Здравен туризъм (всички видове) и Екотуризъм.

Община Генерал Тошево попада в обхвата на специализацията за културно-исторически, приключенски, екотуризъм, религиозен /поклоннически/ и кулинарен туризъм.

Развитието на устойчив туризъм е сред основните цели в Първия приоритет на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район. В стратегията е посочено, че туристическата индустрия притежава значителен потенциал за разширяване и разнообразяване на регионалния туристически продукт, чрез активно устойчиво включване на природното и културното богатство. Природното и културното наследство е едно от най-силно изразените сравнителни предимства на българските райони в глобализиращия се свят. Разнообразяването на туристическия продукт със специфични видове туризъм и с активно включване на туристическите ресурси на хинтерланда ще допринесе за преодоляване на изразената сезонност на рекреативния морски туризъм.

Интервенциите са насочени към прилагане на мерки и действия за реално разнообразяване на туристическите дейности на брега на морето и в близкия му хинтерланд със спа-туризъм, селски, приключенски, ловен, аграрен и др. видове туризъм. В по-далечния хинтерланд разнообразяването на туристическото предлагане се опира най-вече на богатото културно наследство и развитието на познавателен туризъм, подкрепен и от други рекреационно-туристически дейности в територията на по-отдалечените от брега общини.

Развитието на туризма в района следва да се осъществява чрез широко сътрудничество между всички заинтересованите страни – държавата, Регионален съвет за развитие, областни и местни власти, бизнес и туристически организации, други обществени и неправителствени организации. Основните дейности на това сътрудничество включват.

Благоприятните природни фактори, културното наследство, натрупаният опит в предлаганите туристически услуги, изградената в значителна степен туристическа база спомагат за разширяването на туристическата индустрия и увеличаване на приходите от туризъм. Туризмът може да интегрира и мобилизира средите на бизнеса и да се развива като сериозна икономическа дейност, която диверсифицира икономиката на района, като същевременно създава привлекателни работни места за млади хора.

На територията на община Генерал Тошево съществуват природни и антропогенни зони и фактори (природни забележителности, защитени зони, религиозни и културни обекти, етнографски ресурси, култура и традиции, недвижими културни ценности и обекти), които биха могли да се използват за развитие на туризма.

За програмен период 2021-2027 г. усилията в областта на туризма трябва да се насочат към създаване, разработване и популяризиране на интегриран местен туристически продукт: **„Генерал Тошево – селски туризъм, добруджански ритми, аромат на лавандула, приключения и отдих по стъпките на Йовков и „Бялата лястовица“** включващ: културно-исторически обекти, паметници, музеи, църкви, маршрутен, приключенски и екотуризм, наблюдение на птици, рекреация и отдих, колоездене и риболов, етнографски и кулинарен туризъм – традиции, обичаи и други.

1. Ситуационен анализ и туристически ресурси

1.1. Общо състояние на туризма в община Генерал Тошево

Туризмът не е типичен отрасъл за местната икономика в Генерал Тошево. Общината разполага с туристически ресурси и потенциал, които за съжаление все още не са усвоени и не се използват пълноценно за генериране на доходи и устойчиво местно развитие. На територията на общината няма официално регистриращи и действащи туроператори, туристически агенти и туристически сдружения.

Съществува един **Туристически информационен център в Двора на ПГ по земеделие „Тодор Рачински“** и един **Посетителски център в читалището в с. Красен.**

Географското разположение и природно-климатичните ресурси благоприятстват развитието на рекреацията и туризма – екологично чиста и живописна природа, наличие на природни забележителности (защитени зони с богата флора и фауна), културно-исторически ресурси, местен бит, добруджанска култура и традиции с туристически потенциал.

Таблица 50: Места за настаняване и средства за подслон в община Генерал Тошево

Наименование на обекта	Капацитет на обекта	Категория
СЕМЕЕН ХОТЕЛ "УЗУНОВ ПАЛАС"	9 СТАИ (20 ЛЕГЛА)	1 ЗВЕЗДА
СЕМЕЕН ХОТЕЛ "ПИТЪРС"	11 СТАИ (22 ЛЕГЛА)	1 ЗВЕЗДА
САМОСТОЯТЕЛНИ СТАИ "ДОБРУДЖАНСКИ РАЙ"	4 СТАИ (8 ЛЕГЛА)	1 ЗВЕЗДА
САМОСТОЯТЕЛНИ СТАИ "ДИАНА"	11 ЛЕГЛА	1 ЗВЕЗДА
САМОСТОЯТЕЛНИ СТАИ "ТАСОС"	4 БРОЯ СТАИ (11 ЛЕГЛА)	1 ЗВЕЗДА
КЪЩА ЗА ГОСТИ С. КАЛИНА	4 СТАИ (10 ЛЕГЛА)	1 ЗВЕЗДА
ЕКО КЪМПИНГ С. КРАСЕН	16 ЛЕГЛА	1 ЗВЕЗДА

Източник: Община Генерал Тошево

На територията на община Генерал Тошево функционират 7 места за настаняване с обща леглова база 98 легла. Освен в с. Калина, къща за гости „Катраджиева” функционира и в с. Спасово. Еко – къмпинг с 5 броя бунгала за настаняване има и край язовир Дрян.

Туризмът се развива успешно в периода 2018-2019 г. и броят на реализираните нощувки в местата ма настаняване и подслон са около 1500 средногодишно. Кризата, причинена от пандемията от коронавируса COVID 19 се отразява изключително негативно на туристическия бранш в общината през 2020 г.

Категоризираните от Общината заведения за хранене и развлечения са 45 броя, в т.ч.: ресторанти, механи и пицарии – 18 броя, барове – 14 броя и кафенета – 13 броя.

Таблица 51: Заведения за хранене и развлечения в община Генерал Тошево

№	Наименование на обекта	Капацитет	Категория
1	МЕХАНА "ФРАНК"	70 МЕСТА НА ЗАКРИТО	2 ЗВЕЗДИ
2	МЕХАНА "ЗОДИАК"	50 МЕСТА (20 НА ОТКРИТО И 30 НА ЗАКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
3	КАФЕ - КЛУБ "ЕВРОФУТБОЛ"	20 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
4	КАФЕ - АПЕРИТИВ "ЧЕРВЕНО - ЧЕРНО"	20 МЕСТА (12 НА ЗАКРИТО И 8 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
5	БАР "СВЕТИ ГЕОРГИ"	100 МЕСТА НА ОТКРИТО	2 ЗВЕЗДИ
6	КАФЕ - АПЕРАТИВ "МАНИЯ"	50 МЕСТА (25 НА ЗАКРИТО И 25 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
7	РЕСТОРАНТ "УЗУНОВ ПАЛАС"	120 МЕСТА (80 НА ЗАКРИТО И 40 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
8	ФАСТ - ФУУД "ГО ГРИЛ"	20 МЕСТА (12 НА ЗАКРИТО И 8 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
9	КАФЕНЕ С. СПАСОВО	20 МЕСТА (10 НА ОТКРИТО И 10 НА ЗАКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
10	РЕСТОРАНТ С. СПАСОВО	110 МЕСТА (50 НА ЗАКРИТО И 50 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
11	РЕСТОРАНТ "СВЕТИ ГЕОРГИ"	110 МЕСТА НА ЗАКРИТО	2 ЗВЕЗДИ
12	КАФЕ - АПЕРАТИВ "РИДИ"	16 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
13	ГОСТИЛНИЦА "ЧЕРЕШКАТА"	30 МЕСТА (20 НА ЗАКРИТО И 10 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
14	РЕСТОРАНТ "ДОБРУДЖАНСКИ РАЙ"	120 МЕСТА (80 НА ЗАКРИТО И 40 НА ОТКРИТО)	2 ЗВЕЗДИ

15	МЕХАНА "ЕЛИТ"	141 МЕСТА (58 НА ЗАКРИТО И 83 НА ОТКРИТО)	2 ЗВЕЗДИ
16	КАФЕНЕ "ЕМОЦИЯ"	140 МЕСТА НА ЗАКРИТО	2 ЗВЕЗДИ
17	КАФЕ - АПЕРАТИВ "МЕЛОДИЯ"	34 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
18	КАФЕ - БАР "КРИСТАЛ"	40 МЕСТА (15 НА ЗАКРИТО И 25 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
19	ПИВНИЦА С. ПРИСАД	20 МЕСТА (16 НА ЗАКРИТО И 4 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
20	РЕСТОРАНТ "БАЛУГА" С. СПАСОВО	50 МЕСТА (35 НА ЗАКРИТО И 15 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
21	РЕСТОРАНТ С. ПЧЕЛАРОВО	50 МЕСТА (25 НА ЗАКРИТО И 25 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
22	СНЕК - БАР "НИКИ"	50 МЕСТА (36 НА ЗАКРИТО И 14 НА ОТКРИТО)	2 ЗВЕЗДИ
23	КАФЕНЕ "ЕМОЦИЯ"	100 МЕСТА (50 НА ОТКРИТО И 50 НА ЗАКРИТО)	2 ЗВЕЗДИ
24	ЗАКУСВАЛНЯ "ФРАНК"	100 МЕСТА (50 НА ОТКРИТО И 50 НА ЗАКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
25	КАФЕ - АПЕРАТИВ "ГАБИ"	12 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
26	ПИВНИЦА "РОСИЦА" С. РОСИЦА	30 МЕСТА (26 НА ЗАКРИТО И 4 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
27	КАФЕ АПЕРАТИВ "МИРАЖ"	8 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
28	КАФЕ АПЕРАТИВ "ПИР" С. ЖИТЕН	12 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
29	КАФЕ - БАР "АРИАНА" С. СПАСОВО	20 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
30	КЛАСИЧЕСКИ РЕСТОРАНТ С. ЖИТЕН	20 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
31	СНЕК БАР "БЯЛАТА ЛЯСТОВИЦА"	40 МЕСТА (20 НА ЗАКРИТО И 20 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
32	СНЕК - БАР "МИМИ"	18 МЕСТА (12 НА ЗАКРИТО И 6 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
33	СНЕК БАР "СЛАДКО ИЗКУШЕНИЕ"	50 МЕСТА (30 НА ЗАКРИТО И 20 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА

34	СНЕК БАР "ГАЛАКСИ"	20 МЕСТА (14 НА ЗАКРИТО И 6 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
35	РЕСТОРАНТ "СИСИ"	50 МЕСТА (30 НА ЗАКРИТО И 20 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
36	ПИЦАРИЯ	50 МЕСТА (30 НА ЗАКРИТО И 20 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
37	ПИВНИЦА "ФАЙТ"	20 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
38	СНЕК - БАР "ВЪЛЕВ"	50 МЕСТА (30 НА ЗАКРИТО И 20 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
39	СНЕК БАР "ПИТЪРС"	50 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА
40	СНЕК - БАР "АВАНГАРД"	100 МЕСТА (45 НА ОТКРИТО И 55 НА ЗАКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
41	РЕСТОРАНТ "ЦЕНТРАЛ"	150 МЕСТА (80 НА ЗАКРИТО И 70 НА ОТКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
42	МЕХАНА "ДЕЧКОДЯК"	20 МЕСТА (10 НА ОТКРИТО И 10 НА ЗАКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
43	ПИВНИЦА С. ПРЕСЕЛЕНЦИ	50 МЕСТА (10 ОТКРИТО И 40 ЗАКРИТО)	1 ЗВЕЗДА
44	СНЕК - БАР "ДИМЯТ - 2"	28 МЕСТА НА ЗАКРИТО	1 ЗВЕЗДА

Източник: Община Генерал Тошево

Като цяло местата за настаняване в общината все още са със слаб капацитет и няма възможност за настаняване на по-голям брой туристи. Остава и проблема с по-слабата натовареност на легловата база през есенно-зимния сезон, който може да се преодолее с разнообразяване на туристическото предлагане, допълнителни атракции и активна реклама. Общината е добре обезпечена със заведения за хранене и развлечения.

1.2. Природни туристически ресурси

Географското положение, природните богатства и културно-историческо наследство, предполагат успешното развитие на разнообразни форми на туризъм. Близостта на гранични пунктове с Румъния, съседните морски общини – Шабла, Каварна и Балчик, както и наличието на ЖП транспорт са изключително благоприятни фактори, които могат да стимулират привличането на постоянен туристопоток на територията на общината.

Граничното географско положение е фактор, който дава възможност за развитие на трансгранично сътрудничество в областта на туризма и презентирание на туристическия потенциал на общината отвъд националните граници.

Релефът на общината е естествен туристически ресурс и дава възможности за развитие на екологичен и ловен туризъм.

Специфичните **климатични условия** благоприятстват развитието на устойчив, интегриран туризъм в Генерал Тошево и правят дестинацията привлекателна през всички сезони на годината за различните видове туризъм и целеви групи туристи.

Води - общината не е богата на повърхностни води. Повърхностно течащи води има само в дерето край с. Изворово, част от водите на което се вливат в единствения в общината язовир Дрян, а останалата част продължават в Румъния и там се губят в окастените варовици.

Язовир „Дрян“ се намира в близост до селата Красен и Росен, той е действащ и може да се практикува риболов. Всяка година там се провежда национален **„Еньовденски събор“**, който е с конкурсен характер. Съборът привлича много посетители и участници. В близост до язовир „Дрян“ има еко къмпинг с 5 бунгала и обособени зони за пикник.

Биоразнообразие и природни забележителности

На територията на община Генерал Тошево се намират пет защитени зони, включени в европейската екологична мрежа „НАТУРА 2000“, както следва:

По Директива 75/409/ЕЕС за опазване на дивите птици:

- Защитена зона BG0002085 „Чаиря“ за опазване на дивите птици.

По Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна:

- Защитена зона BG0000130 „Крайморска Добруджа“;
- Защитена зона BG0000569 „Кардам“;
- Защитена зона BG0000570 „Изворово-Краище“;
- Защитена зона BG0000572 „Росица-Лозница“;
- Защитена зона BG0002115 „Било“.

В община Генерал Тошево са разположени три защитени местности и една природна забележителност:

Защитена местност „ЛОЗНИЦА“ – в землището на село Лозница. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 90-200 м надморска височина. От дървесните преобладават дъб, липа и бор. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бяз, птиче грозде, аморфа и др. От тревните – житни треви, ягода, къпина, лепка, коприва, жълт кантарион. Най-често срещаните бозайници са благороден елен, сърна, дива свиня, заек, лисица, дива котка, язовец, белка и др. Най-често срещаните птици са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, бухал, обикновен мишелов, козодой и др.

Защитена местност „БЕЖАНОВО“ – в землището на село Бежаново. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 50-200 м надморска височина. От дървесните преобладават дъб и липа. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бяз, птиче грозде, аморфа и др. От тревните – житни треви, ягода, къпина, лепка, жълт кантарион и др. Представители на бозайниците са благородният елен, сърната, дивата свиня, заекът, лисицата, дивата котка, язовецът, белката и др. Най-често срещаните птици тук са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, бухал, обикновена ветрушка, козодой, обикновен мишелов, папуняк и др.

Защитена местност „РОСИЦА“ – в землището на село Росица и село Лозница. Защитената местност представлява горска площ, която е разположена на 50-200 м надморска височина. Дървесните насаждения са от смесени гори, като преобладаващи са дъб, липа и бор. От храстовите най-често се срещат глог, шипка, дрян, смрадлика, черен бяз, птиче грозде, аморфа, трънка и др. От тревните са характерни типичните видове за дъбовите гори, като житни треви, ягода, къпина, лепка, коприва, жълт кантарион. Най-често срещаните бозайници са благороден елен, сърна, дива свиня, заек, лисица, дива котка, язовец, белка, черен пор,

невестулка и др. Най-често срещаните птици са яребица, пъдпъдък, гривяк, зелен кълвач, голям пъстър кълвач, пчелояд, бухал, чухал, обикновена ветрушка, козодой, папуняк и др.

Природна забележителност „АРБОРЕТУМ“ – намира се на територията на Добруджански земеделски институт в землището на град Генерал Тошево. Представлява смесена гора от декоративни дървета – дендрариум. Уникална сбирка от дървесна и храстова растителност с образци от 427 редки местни и екзотични вида. Инициативата е стартирала през 1958 година с научна и образователна цел. За България дендрариумът е уникален.

В Генерал Тошево се срещат различни видове лечебни растения от влиянието на морето, умерено - континенталния климат и основния тип почви. Най-често срещаните билки са – хвощ, коприва, овчарска торбичка, горицвет, брош, липа, лайка, бял равнец, бъз, мащерка, риган, цвят и плод от глог, шипка, слез, бръшлян, бял имел, маточина, порязана трева, дяволска уста, глухарче, тетра, плод от драка и други. За общината са характерни лечебната иглика, жълт кантарион и бял имел. Преобладаващи видове горски плодове са – шипка, глог, драка, дъбови жълъди, джанка, трънка, тревен бъз, орех, кестен и други.

Общината се намира в близост до един от най-големите миграционни пътища на птици в Европа. В Североизточна България освен подходящите езера за нощуване и укриване през зимата – Шабла и Дуранкулак, житницата на страната осигурява и прехрана на птиците през зимата. По-мекият климат под влияние на морето е като притегателен център за дребния и едрият дивеч. Ловът на пъдпъдък, горски бекас, гургулица, гривяк и зеленоглава патица привличат все повече ловците.

На територията на община Генерал Тошево са обособени две еко-пътеки:

- Еко пътека защитена местност Лозница- защитена местност Росица
- Еко пътека защитена местност Бежаново – с. Спасово

Наличието на обширни защитени зони, биоразнообразие и природни забележителности са основният природен туристически ресурс на община Генерал Тошево за екологичен и ловен туризъм. Необходимо е изграждане на нови еко-пътеки, обновяване и поддържане на маркировките, поставяне на нови информационни табели и други. Биоразнообразието също представлява интерес за определена категория туристи и може да се използва за обогатяване на предлаганите туристически продукти с допълнителни атракции – наблюдение на птици, животни и на находища от редки растения. Билките може да са част от местния туристически продукт за любителите на еко-туризъм, като се предоставя възможност за събиране на билки от самите туристи. Лечебните растения може да се предлагат със запазена марка на местен био-продукт.

1.3. Културно-исторически ресурси

Културното наследство като материално и духовно послание представлява мощен ресурс за устойчиво развитие и добро качество на живот, чрез усвояване на възможностите на културния туризъм и обмена на знания и ценности. В прогнозите на Съвета на Европа културното наследство има изключителна роля в „информационното общество“ на 21-ви век. Интегрирането му като катализатор на икономически растеж и качествена жизнена среда, приобщаването на националната културна идентичност в Европейското социо-културно пространство, са фактори за устойчиво пространствено развитие и социално равновесие. Териториите с културна памет все по-трайно ще привличат хора, дейности и инвестиции. Създаването на регионални и местни туристически продукти, разкриващи пълното богатство на феномена, предполага изграждането на туристическа стратегия, трансгранични контакти и дългосрочна политика в опазване и валоризиране на културното наследство.

Ресурсите за развитие на културния туризъм включват археологически, архитектурни, етнологички, религиозни обекти, исторически забележителности, както и културни институции – музеи, читалища и културни събития от различно естество, свързани с нематериалната култура, както и „творчески“ туризъм, в който туристите създават култура. Те се характеризират със своето разнообразие, автентичност и уникалност.

Археологически обекти и ресурси

Община Генерал Тошево не е богата на археологически ресурси, които могат да се превърнат в туристически обекти. В Регистъра на паметниците на културата с национално и световно значение на Националния институт за недвижимо културно наследство /НИНКН/, няма включени обекти от територията на общината. Съществуващите археологически обекти са предимно с местно значение. По-известните от тях са:

- **с. Василево – Средновековна крепост** на 1.06 km северно по права линия от центъра на селото. Крепостта е била обитавана през IX-XI век. Има площ от около 15 дка. Крепостните съоръжения не личат добре, но на места се очертава крепостна каменна стена и следи от ров.

- **с. Изворово – Средновековна крепост**, на 0.8 km югоизточно по права линия от центъра на селото, на високия бряг на суходолието, вляво от пътя за града. Площта на обекта е около 20 дка. Землен ров и вал затварят четириъгълник, чиято източна стена е на ръба на скалата над суходолието. Керамиката, намерена при разкопки е от IX-XI век. Открит е и **стар римски път** - минава край селото в посока Красен.

- **с. Средина – Средновековна крепост** на 1.53 km северозападно по права линия от центъра на селото. По всяка вероятност е раннобългарско укрепление. Трако-римски могилен некропол край село Средина. Разкопките са предприети след теренно обхождане в района през 1989 г., когато са открити и трако-гетско селище от късната желязна епоха, късноримско селище от I-IV в. сл. Хр. с монументални архитектурни останки от храм и селище от времето на Първото българско царство.

- **с. Огражден - Старобългарско землено укрепление** на 1.67 km северозападно по права линия от центъра на селото. Укреплението е отдавна унищожено. Било е от земен тип. От запад е граничило със суходолието, минаващо през селото, което може би е било рекичка. Размерите му са приблизително 150/60/110/150 m. Общата площ е около 10 дка.

- **с. Преселенци – Ранносредновековна крепост „Калето“ и Раннобългарско укрепление от Първата българска държава** на 1.44 km югозападно по права линия от центъра на селото. Археологическите разкопки на укреплението до с. Преселенци, община Генерал Тошево са започнали през лятото на 2006 и продължават до юли 2007 г. В научната литература укреплението е определяно като землено с каменна стена. Укреплението има квадратна форма. На повърхността на терена личат валообразни издигания на три от укрепителните линии. На североизток защитни функции е имал естественият склон на малко суходоліе, което може би в средновековието е било пълно с вода. До неотдавна е имало добре запазено „келяво“ – кладенец. Укреплението се отличава още с това, че сравнено с ландшафта, на който са разположени подобни в Североизточна България е на равнинна повърхност – т.е не е било добре защитено. Укрепителната линия е каменна стена с равна площадка пред нея и ров. Двете жилища, които са открити са с разрушени зидове. След разширяване на сондажа в западна посока са открити и части от други зидове – навярно от една сграда - църква.

- **с. Спасово - Тракийска могила.** Откритите фрагменти показват, че това е погребение от тракийско време, около IV–III век пр.н.е. В този район са проучени и няколко каменни гроба. В района на тракийската могила в западната част на селото са намерени монети от

римско време - на Юстин I (VI в.) и Василий II (X-XI в.). Намерена е и керамика от ранновизантийската епоха (V-VI в.) и от времето на Първата българска държава (IX — XI в.).

- с. Красен - Скални ниши и каменна кариера

Намерените при археологическите разкопки на изброените обекти експонати са изложени в Регионален исторически музей – Добрич и Исторически музей – Генерал Тошево.

Археологическите обекти в община Генерал Тошево са предимно с местно значение, не са добре проучени, не са реставрирани и за момента не са сред важните ресурс за развитие на културно-историческия туризъм в района.

Музеи и музейни сбирки

Исторически музей – Генерал Тошево

Историческият музей в Генерал Тошево е създаден през 2006 година и е един от най-младите музеи на територията на страната. Експонатите му са събрани от историко-етнографските музейни сбирки в региона, възникнали през втората половина на XX век. Постоянните експозиции разположени на територията на музея представят над 10 000 предмета - част от културното наследство на Република България. Те са представени в постоянните експозиции на музея в гр. Генерал Тошево и в селата Дъбовик и Красен.

Експозицията в град Генерал Тошево проследява богатото археологическо минало на региона, както и живота на добруджанеца от края на XIX и началото на XX в. Специален музеен кът в нея е посветен на ген. Стефан Тошев – командващ Трета българска армия на добруджанския фронт по време на Първата световна война и патрон на града. В двора на музея е уреден лапидариум, има тракийска гробница и локомотив.

Музейна експозиция „Йордан Йовков” в с. Красен

Село Красен е известно като едно от „Йовковите места” в Добруджа, защото тук писателят учителства най - дълго (1907–1912 г.) и създава първата си белетристична творба „Овчарова жалба”. Днес в бившата сграда на Кметството е уредена постоянна експозиция, която представя творческата връзка на писателя с Добруджа.

Училище-музей „Йордан Йовков” – с. Красен

В сградата на Първата Прогимназия в Добруджа, чийто пръв директор е Йовков, е направена възстановка на стаята, в която той е живял, и на класната стая, в която е преподавал от 1907 до 1912 г.

Интерес за туристите представляват ***Филиповата кръчма в с. Красен***, в която Йордан Йовков е открил много от прототипите на своите герои и ***Мелницата в с. Изворово***, където се развива действието на драмата „Албена”.

Музейна експозиция Дора Габе – с. Дъбовик

Музеят в родното село на Дора Габе - Дъбовик, показва гипсова отливка на ръцете на поетесата. Дора Габе е родена на 24 август 1888 г. в семейството на Петър Габе, преселник от Русия, публицист и общественик. Дора Габе разгръща дарованието си и в областта на детската литература. Книгите ѝ за деца от 20-те до 60-те години са настолно четиво на няколко поколения български деца, принадлежат към класиката на детското литературно наследство. В музея се съхраняват още 140 книги от личната библиотека на Дора Габе, любимите ѝ чаши за кафе, тефтерчето ѝ с телефонни номера на приятели, очилата ѝ, както и тесте карти. Сред реликвите е и писмо на Иван Вазов, с което той кани младата поетеса да го посети. Зарадвана, Дора Габе купува роза и тръгва за срещата, но по пътя разбира, че писателят се е споминал. Така тя полага първа цвете върху ковчега на патриарха на

българската литература. Според местните Дора Габе винаги се завръщала с особена радост в родното си село. За последен път тя гостувала на съселаните си навръх своя 80-ти рожден ден.

„Добруджанска къща” в с. Дъбовик

В Добруджанска къща в село Дъбовик, туристите се посрещат по стар български обичай с хляб и сол под звуците на добруджанска гайда и имат възможност да разгледат:

- Всекидневна с тъкачен стан, дарак, чекрък, маган (уред за почистване на памук), мотовилка, въртелки. Предлага се демонстрация на работата на всеки от уредите. В тази соба (стая) са изложени стари грънци, бакъри, чинии, тепсия, тави и софра, на която в присъствието на посетителите ще се демонстрира точене на милина. Всеки посетител може да изпробва своите умения.
- Гостна, в която са разположени: детска люлка; дрешник с подредени в него автентични завивки, чаршафи и възглавници, запазени от преди повече от 60 години; стар сандък със съхранени в него автентични добруджански костюми. Гостите могат да изпробват и да се фотографират за спомен с предназначения за това специален костюм. Демонстрация на изработване на изделия от синци /гердани, гривни и др./

След разглеждане на комплекса гостите могат да бъдат настанени в открито помещение в стар български стил (до 50 души), където могат да наблюдават фолклорна програма, представена от Група за автентичен фолклор „Извор”. Съставът е лауреат на български и международни фестивали и изпълнява песни и танци, характерни за района. По време на програмата, с участието на желаещи от гостите, могат да се пресъздадат елементи от обичая „сватба” („обличане на булка” и др.)

Туристите имат възможност да разгледат селски двор, да си откъснат плодове и зеленчуци, да нахранят животните, да се разходят с магарешка каручка. Децата могат да се полюлеят на селска люлка, да покарат колеленце (стара българска игра за момченца). Предлага се и демонстрация на нестинарски танци.

Каменна чешма с римски тръбопровод с. Житен

Паметници и паметни плочи:

- Бюст-паметник на ген. Стефан Тошев – гр. Генерал Тошево
- Бюст-паметник на Васил Левски – гр. Генерал Тошево
- Бюст-паметник на Йордан Йовков – гр. Генерал Тошево - първият бюст-паметник на писателя открит в страната.
- Паметник на Император Александър Втори – гр. Генерал Тошево
- Паметник на загиналите във войните жители на Генерал Тошево
- Паметник на загиналите пилоти – Венко Савов и ст. л-т Йордан Тенчев
- Паметни плочи на Васил Койчев и Велико Власев - дейци на Добруджанската революционна организация - гр. Генерал Тошево
- Бюст-паметници на Йордан Йовков в с. Красен, с. Росица и с. Спасово
- Гранитен блок /морена/ с паметна плоча на мястото на къщата на Й. Йовков с. Йовково
- Паметник на Дора Габе с. Дъбовик
- Паметна плоча - барелеф на Петър Габе – с. Дъбовик
- Мемориална градина „Неовършеният харма“ – в памет на отвлечените в Молдова жители на с. Житен и всички села от Добричка област - в с. Житен
- Паметник на отвлечените добруджанци, жители на с. Красен - в с. Красен
- Паметна плоча на отвлечените в Молдова жители на с. Сноп - в с. Сноп
- Паметна плоча на бившето училище, в което е преподавал Йордан Йовков – с. Изворово;

- Паметна плоча на училището с. Росица, в което е преподавал Йордан Йовков
- Паметник в с. Градини – място на бойни действия по време на Първата световна война;
- Паметни плочи на загиналите във войните жители на селата - в с. Красен, с. Изворово, с.-Преселенци, с. Пчеларово и с. Спасово
- Кенотафи на загинали във войните жители на с. Бежаново, с. Средина и с. Дъбовик;
- Паметни плочи на загиналите във II световна война в с. Дъбовик и с. Спасово
- Паметна плоча на Леонти Бакларов с. Дъбовик
- Паметна плоча на Стоян Гунчев - член на ДРО с. Пчеларово
- Паметна плоча на бившето училище – с. Изворово
- Паметна плоча на училището с. Росица
- Бюст - паметник на опълченеца Васил Контарев с. Василево
- Паметна плоча на лобното място на В. Контарев с. Василево
- Бюст паметник на Александър Гичев с. Василево
- „Казашко гробче” с. Пчеларово - ”- гроб-паметник на 3 загинали руски войни в Руско-турската освободителна война
- Паметник на руския воин – с. Кардам
- Паметна плоча на Донка Сима – член на ДРО – в с. Житен
- Две паметни плочи, свързани с дейността на ДРО – в с. Житен
- Паметна плоча на участниците в Отечествената война от с. Дъбовик - в с. Дъбовик
- Паметна плоча на загиналите във Втората световна война жители на с. Рогозина - в с. Рогозина
- Паметна плоча на загиналите в Балканската война жители на с. Спасово – в с. Спасово
- Паметна плоча на загиналите във войните жители на с. Калина – в с. Калина
- Паметни плочи в с. Градини, с. Сноп, с. Изворово и с. Пчеларово.

Музейните обекти, къщи и паметници са ценен туристически ресурс за община Генерал Тошево и са подходящи за включване в туристически маршрути и разнообразяване престоя на туристите в района, независимо от целта на посещението им. Необходимо е обектите да се поддържат в добро състояние и да се осигурява целогодишен достъп за посетители.

Обекти за религиозен и поклоннически туризъм

- Православен храм „Св. Вмчк. Димитър Солунски” – гр. Генерал Тошево
- Православен храм „Св. Николай” - с. Красен
- Храм „Св. Успение Богородично” – новопостроен, с. Красен
- Православен храм „Покров на Пресвета Богородица” и Параклис - с. Изворово
- Православен храм „Св.Св. Кирил и Методий” - с. Житен
- Православен храм „Св. Троица”- с. Кардам
- Православен храм „Св. Еразъм Охридски” – с. Василево
- Православен храм „Св. Георги Победоносец”- с. Преселенци
- Православен храм „Св. Йоан Богослов” - с. Пчеларово
- Православен храм „Св. Вознесение Господне”- с. Спасово
- Православен храм „Св. Вмчк. Димитър” – с. Средина – ново строителство 2011 г.
- Православен храм „Св. Георги Победоносец” - с. Дъбовик
- Православен храм „Св.Св. ап. Петър и Павел”- с. Люляково - ново строителство 2013 г.
- Православен храм „Св. Рождество Богородично” – с. Чернооково – помещение в стара къща, определена за църква.
- Православен храм – с. Малина – в процес на изграждане

- Православен параклис „Св. Св. Константин и Елена“ – с. Калина – 2018 г.
- Православен параклис „Успение на преп. Йоан Рилски Чудатворец“- с. Росица – 2018 г.
- Джамии в селата: с. Люляково, Йовково, с. Къпиново и с. Спасово.

Територията на община Генерал Тошево е сравнително богата на обекти за религиозен и поклоннически туризъм. Повечето храмове в момента са действащи и могат да привличат туристи. Някой религиозни сгради се нуждаят от ремонти, за да бъдат достъпни за посещение и да станат част от туристически маршрути.

1.4. Ресурси за развитие на алтернативни форми на туризъм

Културни прояви и събития:

Епизодичните и периодични прояви, които се провеждат в Община Генерал Тошево, както и проявите от богатия културен календар могат да бъдат популяризирани и да привлекат вниманието както на българските, така също и на чуждестранни туристи.

По-значимите културни събития, които ежегодно привличат туристи са:

- Добруджански фолклорен събор „Богородица“ – международен – Генерал Тошево
- Великденско Добруджанско надсвирване – Генерал Тошево
- Международен Еньовски фолклорен събор „Край язовир Дрян“ - с. Красен
- Национален литературен конкурс за разказвачи „Земя на пеещите колелета“
- Национален конкурс за млади изпълнители на кавал и добруджански народни песни „Иван Георгиев“ – с. Дъбовик
- Национален литературен конкурс за поетеси „Дора Габе“ – Генерал Тошево
- Национален пленер по живопис „Бялата лястовица“ – с. Красен
- Национални „Йовкови празници“
- Национален фестивал на лавандулата „Генерал Тошево“ – Генерал Тошево
- Пленер за художествена фотография „Есенни хоризонти“- с. Красен
- Общински фолклорен събор „Цветница“ – Генерал Тошево
- Събор на българите, преселници от Северна Добруджа – с. Дъбовик
- Регионален фестивал на детския танц „Бялата лястовица“- Генерал Тошево
- Фолклорен събор „Славей пеят в Пчеларово“ – с. Пчеларово
- Фестивал на сармата и кюфтето – Генерал Тошево
- Фестивал на руската песен „Улыбка“ – с. Дъбовик
- Празник на плодородието „Кардамска есен“ – с. Кардам
- Празници на хляба, житото и Добруджа - с. Спасово
- Празници на хумора и шегата и Карнавал „Голямата усмивка“ – Генерал тошево
- Седмица на детската книга и изкуствата за деца
- Празници на гр. Генерал Тошево
- Поетичен конкурс „Любов и вино, вино и любов“
- Фолклорен събор „Гергьовска люлка“ – с. Изворово
- Фолклорен празник „Среща на поколенията“ – с. Преселенци
- Фолклорни събори в с. Зограф и в с. Сноп

Събори по селата:

- Александър Стамболийски - 14 юни
- Балканци - 14 юни
- с. Василево – 2 юни
- Великово – 9 май

- Градини – 2 май
- Дъбовик – 7-8 септември
- Житен – 24 май
- Зограф – 23 юни
- Изворово – 6 май
- Калина – земляческа среща през месец май
- Кардам - на Св. Дух/„Петдесетница”
- Красен – 22 май
- Къпиново – 2 май
- Люляково – 6 май
- Малина – 14 юни
- Писарово – 2 май
- Преселенци – 24 май
- Пчеларово – 6 септември
- Равнец – 6 май
- Рогозина – 2 юни
- Росен – 20 август
- Росица – 2 юни
- Сноп – 9 септември
- Спасово - Спасовден – 40 дни след Великден
- Сърнино – 6 май
- Чернооково – 9 май

В културния календар на община Генерал Тошево има много традиционни събития, които ежегодно привличат хиляди туристи. По-значимите от тях са с местен или национален характер и като цяло липсват международни прояви, с изключение на Еньовския събор край язовир Дрян. За привличане на повече чуждестранни туристи и популяризиране на дестинацията на външните пазари е необходимо да се организират и промотират иновативни културни събития с участие на групи, състави и гости от други държави.

На територията на общината функционират 24 народни читалища, които са едни от основните културно-просветни средища. Основните проблеми на читалищата са свързани с недостатъчните средства за ремонти на сградния фонд, закупуването на необходимата озвучителна техника, на нови книги и материали за библиотеките и участия на художествените състави в национални и международни прояви. Известни средства за покриване на тези нужди се предоставят от общинския бюджет, но възможностите са ограничени. Сред основните източници за финансиране на различни културни прояви са дарители в лицето на фирми и организации. Едно от решенията за трайно осигуряване на средства е привличането на генерални рекламодатели и спонсори.

Местни творчески състави, традиции и обичаи:

За успешното развитие на туризма в Генерал Тошево съществена роля имат местните читалища и културни институции с техните самодейни творчески състави, музикални групи, клубове, пресъздаващи запазените добруджански традиции, бит и обичаи. Те участват във всички местни фестивали и културни събития и допринасят за разнообразяване на туристическия продукт. На територията на общината са „живи” много стари български занаяти и работят няколко майстори – занаятчии, художници и скулптори. Тяхната продукция и

произведения на изкуството са изключително ценен туристически ресурс, но трябва да бъде активно рекламиран и предлаган по подходящ начин на гостите на дестинацията.

Местните самодейни творчески състави и групи са:

- Оркестър „Лозница” – гр. Генерал Тошево
- Вокална група „Палитра” – гр. Генерал Тошево
- Група „Бялата лястовица“ – гр. Генерал Тошево
- Фолклорна група „Добруджански славей” - гр. Генерал Тошево
- Женска певческа група и Коледарска група - кв. Пастир, гр. Генерал Тошево
- Женска певческа група и Коледарска група - кв. Пастир, гр. Генерал Тошево
- Фолклорна група „Добруджанка” - гр. Г. Тошево
- Фолклорен танцов състав „Българка” – гр. Г. Тошево
- Фолклорен клуб „Традиции” - гр. Генерал Тошево
- Юношески фолклорен танцов състав „Тошевец” – гр. Генерал Тошево
- Група за автентичен фолклор „Здравец” – гр. Генерал Тошево
- Група за автентичен фолклор „Росна китка” – с. Василево
- Група за автентичен фолклор „Извор”- с Дъбовик
- ГИФ „Изворци”, ГИФ „Добромирци“, „Коледарска група” – с. Изворово;
- Женска вокална група „Кардамки”, Мъжка фолклорна група, певческа група „Яница” и детска фолклорна група „Кардамче” и 2 коледарски групи – с. Кардам
- Състав за изворен фолклор „Житен клас” и Коледарска група – с. Житен
- Състав за изворен фолклор – с. Люляково
- Фолклорна група „Сребърен листопад” – с. Преселенци
- Група за народно пеене и Детска коледарска група – с. Пчеларово
- Женска фолклорна група и Група за стари градски песни – с. Росица
- Женска фолклорна група и Група за стари градски и шлагерни песни - с. Спасово
- Група за автентичен фолклор „Черноочки” и Коледарска група – с. Чернооково
- Детска фолклорна група – с. Йовково
- Група за изворен фолклор „Красенско веселие”, Коледарска група и Група за стари градски песни – с. Красен
- Танцов състав и фолклорна група „Чародейка” – с. Петлешково
- ФГ „Росенски авлиги”, „Коледарска група”, „Лазарска група” – с. Росен
- Детски и Женски самодейни състави – с. Малина
- ФГ „Касаплийки” – с. Зограф
- ФГ „Здравец” – с. Сноп
- Певческа група – с. Рогозина

Запазването и предаването на поколенията на старите занаяти, местни традиции и обичаи, както и краеведската дейност са изключително важни за съхраняване на културното наследство на добруджанския край, като уникален местен туристически ресурс.

Спортен туризъм, лов и риболов

Община Генерал Тошево разполага с добри условия, бази и съоръжения за различни спортове и има потенциал да ги превърне в туристически ресурси.

Спортната инфраструктура в общината се състои от:

- 4 - стадиона;
- 10 - игрища;
- 4 - спортни площадки;

➤ 1 - басейн.

Във всички учебни заведения са изградени подходящи зали и площадки за развитието на спорта, но някои от тях се нуждаят от ремонт и преоборудване.

Стадион „Спортист“ в град Генерал Тошево е ремонтиран и е в много добро състояние. Стадиони има и в селата Василево, Люляково и Кардам.

Комплекс „Басейна“ е отдаден на концесия, ремонтиран и дава възможност за отдых на населението и развитие на водните спортове в общината.

Вело маршрути в общината

Маркирани са и три веломаршрута в общината:

- с.Кардам – ГКПП Йовково - Негру вода (около 10 км)

- Ген. Тошево – ПЗ Арборетум -7 км

- Вело маршрут – с. Красен – яз. Дрян (около 10 km)

Туристически интерес представлява Конната база в Генерал Тошево и маркирания **маршрут за езда** – от Генерал Тошево – до Пчеларовската гора - 18 км.

В община Генерал Тошево са създадени множество спортни клубове както в града, така и в селата. Сред най-успешно развиващите се са:

- Спортен клуб по тенис на маса;
- Спортни клубове по волейбол и баскетбол;
- Клуб по конен спорт;
- Клуб по силов трибой;
- Два футболни клубове в града и в с. Люляково;
- Отбор по хоккей на трева.

В общината ежегодно се организират и провеждат множество спортни турнири и състезания в различни дисциплини. По-значимите от тях са:

- Ежегоден Турнир по конен спорт в памет на доц. д-р Тодор Тодоров
- Квалификационни турнири по конен спорт и прескачане на препятствия
- Международен детско-юношески турнир по футбол „Среща на талантите“
- Турнир по мини футбол „Toshevo Cup“
- Двойков бридж турнир
- Градски турнир по тенис на маса
- Турнири по волейбол
- Турнири по баскетбол и други

Активна дейност развива и местното **Туристическо Дружество „Добруджанец“** - гр. Генерал Тошево. То организира традиционен велопоход на дружбата по маршрут Г. Тошево – гр. Негру вода (побратимен град от Румъния) – Г. Тошево. Негова инициатива е и традиционния поход „По стъпките на Йордан Йовков“ с посещения на местата, където певецът на Добруджа е живял и работил.

За привличане на туристи за **ловен туризъм и спортен риболов допринася Ловно-рибарски съюз Генерал Тошево**. Той също организира ежегодни национални и регионални състезания, Турнир за ловци с кучета и други. Основните видове дивеч, които обитават територията на Държавно ловно стопанство – Генерал Тошево са: благороден елен, дива свиня, сърна. Силата на стопанството е в лова и фотолова на прелетен пернат дивеч.

За района преобладава дребния дивеч (заек) и най-вече прелетните птици по време на миграциите от местата на размножаване към местата за зимуване. От птиците обект на лов най-многочислени са пасажните пъдпъдци, гривяк, фазан, яребица, лиска, скорец,

зеленоглава патица и др. Емоционалният лов на пътпъдък, фазан, диви гъски, горски бекас, гургулица, гривяк и зеленоглава патица привличат все повече ловците.

Територията на Държавно лесничество „Генерал Тошево“ е разделена на 36 ловностопански района и 1 държавен ловностопански район. Държавният ловностопански район Генерал Тошево обхваща следните ловни комплекси – „Суха река“, „Александрия“, „Асеновец“ и за територията на община Генерал Тошево са: „Лозница“, „Дрян“, „Пчеларово“, „Великово“ и „Бежаново“.

Язовир Дрян е включен в Националния регистър на туристическите атракции на Министерство на туризма като обект за спортен риболов и уикенд еко-туризъм.

Генерал Тошево разполага със сравнително добре уредена спортна база и богат на събития спортен календар. Това е неусвоен туристически потенциал за привличане на любители на различни спортове и предлагане на добри условия за провеждане на турнири и състезания на национално и международно ниво. Необходим е още по-активен маркетинг и реклама на съществуващите спортни бази, зали и терени, за да се привлекат национални и чуждестранни отбори и клубове за тренировъчни лагери и провеждане на спортни първенства и шампионати в общината.

1.5. Капацитет за развитие на туризма

Географското положение на община Генерал Тошево (житницата на България, лавандуловите полета), природните ресурси и културно-историческото наследство, предполагат успешното развитие на разнообразни форми на туризъм.

За нарастване и задържане на туристическия интерес и утвърждаване на дестинацията от първостепенна важност е осигуряването на добра туристическа достъпност, включваща „довеждащата“ и вътрешната транспортна инфраструктури.

Субект на управлението на Туристическа дестинация – Генерал Тошево са органите на местната власт в партньорство с неправителствените организации (читалищата и самодейните състави, НПО, МИГ „Балчик-Генерал Тошево“, Туристическо дружество „Добруджанец“, Ловно-рибарски съюз Генерал Тошево, ТП „ДГС-Генерал Тошево“ и др.), бизнеса и децентрализираните държавни институции, имащи отношение към развитието на туризма в общината. За съжаление в общината не работят туристически агенции и туроператори. Те трябва да бъдат привлечени от други региони. Почти всички населени места имат потенциал да привличат туристи и да допринесат за развитието и обогатяването на местния туристически продукт. Голяма част от селата са подходящи както за селски, така и за екологичен, културно-исторически, религиозен туризъм, лов и др.

Основният поминък на хората в малките населени места е животновъдство и земеделие. Този ценен ресурс може да се използва за изхранване на туристите и предлагане на традиционна кухня от местна продукция в заведенията. Това ще спомогне както за оптимизиране на разходите в туризма и оформяне на ярко изразена добруджанска идентичност на района, така и за съживяване на общинската икономика като цяло и развитие на съпътстващи дейности и услуги. Необходим е интегриран подход и засилване на връзките между туристическата индустрия и местните производства – селско стопанство (биоземеделие), хранително-вкусова промишленост и др.

За подобряване качеството на селския туризъм е необходимо да се подобри и общия облик на селата – площади, паркове, улици, тротоари, детски и спортни площадки, забавления и атракции. Връзката между някои села и разходките до туристически обекти в района може да

се осъществяват с велосипеди, чрез изграждане на мрежа от вело-алеи. Необходимо да се поставят указателни табели за достигане на природните и културни забележителности.

Хората и местните общности са най-важния ресурс за развитие на всякакви икономически дейности, включително и за туризма. Те са в основата на организацията, управлението и създаването на туристическите продукти и услуги. От техните знания, умения и капацитет зависи качеството на туристическото предлагане. Те са двигателя на местното икономическо развитие и устойчив растеж. Хората са генератори на иновативни идеи за оползотворяване на туристическия потенциал и разнообразяване престоя на туристите с различни атракции. Като цяло в общината липсват допълнителни атракции и забавления за разнообразяване престоя на туристите. Необходима е ефективна реклама и нови атракции – маунтин байк, велосипеден туризъм, спортно ориентиране, пейнтбол, риболов, каяк и др.

Качеството на туристическото обслужване зависи изцяло от персонала и е обща отговорност на образователната система, Общината и предприемачите в сферата на туризма.

Информационното обезпечаване на туристите в дестинацията се осигурява от Туристически информационен център в Двора на ПГ по земеделие „Тодор Рачински” и един Посетителски център в читалището в с. Красен, които трябва да разширяват дейността си, да се създаде интернет-портал с туристическа информация за общината и да се назначат подготвени екскурзоводи и водачи за местните обекти и маршрути, включително за велосипеден туризъм, планински водачи, инструктори по каяк, спортно ориентиране и други. Устойчивото развитие на туризма налага координация, партньорство и съгласуване на действията на всички заинтересовани страни и отговорни институции, включително Консултативния съвет по туризъм.

Обезпечаването на туристическата индустрия с добре подготвени кадри, професионалисти в различни области е една от най-важните задачи за развитието на дестинацията през програмен период 2021-2027 г.

Туризмът отдавна се е превърнал в икономически и социален феномен в ежедневието на стотици милиони хора. По данни на Световната туристическа организация (СТО) той остава един от най-динамично развиващите се сектори, които бележат непрекъснат ръст.

В бъдеще предприемачите ще срещат все по-големи трудности при набиране на персонал и ще са принудени да привличат кадри от други общини. За да ги задържат обаче се налага да се предлага адекватно възнаграждение през цялата година и тук се изправяме пред проблема със сезонността на туризма и липсата на възможности за равномерна натовареност на легловата база. Остава и проблема с чуждоезиковата подготовка на кадрите. Това налага организиране на допълнителни курсове и обучения за да може да се развива трансграничното сътрудничество и да се увеличат чуждестранните туристи.

За развитието на конкурентоспособен туризъм в Генерал Тошево е необходимо обезпечаване на сектора с качествени и добре подготвени кадри в широк спектър от специалности. Това може да се реши с привличане на подготвени кадри, организиране на курсове и обучения от Бюрото по труда, отговарящи на изискванията на пазара на труда и нуждите на местния туристически бизнес.

2. Мерки и дейности за развитие на туризма

Инвестициите в туристическия сектор и популяризирането на Генерал Тошево като туристическа дестинация могат да се отразят положително на икономическото съживяване на района, стандарта на живот и качествата на средата на обитаване. Успешното развитие на

туризма може да създаде нови работни места, както в сектора, така и в съпътстващи дейности и услуги и да превърне общината в по-привлекателно място за работа и живот.

Общината има потенциал да се превърне в популярна българска дестинация за селски туризъм, рекреация, краткотраен отдих, природен, орнитоложки, културно-исторически и познавателен туризъм. Мисията на Общинската администрация в това направление е да провежда последователна и целенасочена политика в областта на туризма, като осигурява координация и партньорство между публичния, частния и неправителствения сектор и съдейства за популяризиране на дестинацията.

Главната цел на Програмата за развитие на туризма, като елемент на ПИРО е да се набележат подходящи мерки и дейности за утвърждаване на Генерал Тошево първо на регионалния туристически пазар, като популярна дестинация за традиционни и алтернативни форми на туризъм, на база местните ресурси и потенциал. Близостта на областния център – гр. Добрич, на морската столица – гр. Варна и на съседните морски общини – Балчик, Каварна и Шабла са основните туристически пазари, на които може да се позиционира общината в периода до 2027 г.

Мерките и дейностите за развитие на туризма попадат в обхвата на *Приоритет 1 на ПИРО - Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.*

Мерките и дейностите за развитие на туризма попадат в обхвата на *Приоритет 1 на ПИРО - Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.*

Към този Приоритет е включена **Мярка 1.4. Развитие на туризма като индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, природни и културни забележителности.**

За превръщането на туризма в икономически рентабилен отрасъл, генериращ доходи и заетост за местното население са необходими целенасочени действия в три направления, обобщени като подмерки в Програмата за реализация на ПИРО.

Подмярка 1.4.1. Оползотворяване и развитие на местните туристически ресурси, чрез подобряване на базовата инфраструктура и активно предлагане на интегрирани конкурентоспособни туристически продукти и услуги.

Дейности/Проекти:

- Развитие на туристическата инфраструктура, необходима за нуждите на атракциите и подобряване на транспортния достъп до туристическите забележителности на общината;
- Възстановяване и поддръжка на туристически обекти с историческо и културно значение, включително опазване и защита на материалното и нематериалното природно, историческо и културно наследство;
- Създаване на ясна концепция за уникален местен туристически продукт: *„Генерал Тошево – селски туризъм, добруджански ритми, аромат на лавандула, приключения и отдих по стъпките на Йовков и „Бялата лястовица“*, включващ различни пакети от туристически маршрути, посещения, атракции и услуги.
- Консервация, реставрация и експониране на археологически обекти в общината и превръщането им в туристически атракции;
- Проучване и доразработване на обект „Скални ниши“ с. Красен;

- Промяна на предназначението на съществуваща сграда – бивша гранична заграда, в посетителски център, чрез реконструкция, преустройство и оборудване/ обзавеждане;
- Основен ремонт на музейна сбирка и читалище „Дора Габе“ с. Дъбовик;
- Реставрация на мелницата в с. Изворово;
- Възстановяване на хамбар по Филиповата кръчма с. Красен;
- Благоустрояване на прилежащо пространство исторически музей Генерал Тошево;
- Обособяване на екопътеки и маршрути с възможности за велосипеден, пешеходен туризъм и конна езда;
- Създаване на нови места за настаняване, къщи за гости, атракции и развлечения;
- Подобряване на материалната база и повишаване на категорията на местата за настаняване и подслон;
- Подобряване състоянието на културно-историческите и религиозни паметници и достъпа до тях;
- Социализиране, озеленяване и благоустройство на места за пикник, краткотраен отход и разходка – паркове, градинки, почистване и ремонт на чешми, поставяне на беседки, указателни и информационни табели, огнища, пейки, кошове за отпадъци и други;
- Създаване на нови и обновяване на съществуващи детски, спортни площадки и фитнес на открито;
- Въвеждане на видеонаблюдение и контрол за опазване на туристическите бази и обекти в общината.

Подмярка 1.4.2. Стимулиране на предприемачеството в туризма и съпътстващи дейности и услуги и генериране на работни места

Дейности/Проекти:

- Осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туристическия сектор и повишаване качеството на обслужване в туризма;
- Данъчни и административни облекчения за стартиране на нов бизнес в сферата на туризма;
- Организиране на обществени обсъждания по теми свързани с комплексното развитие на туризма;
- Организиране на обучения, курсове и семинари за увеличаване квалификацията на заетите;
- Подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти;
- Активна дейност на Информационни и посетителски центрове, Консултативен съвет по въпросите на туризма и Туристическо дружество.

Подмярка 1.4.3. Развитие и разнообразяване на туристическото предлагане, интегрирано управление, маркетинг и реклама на дестинацията.

Дейности/Проекти:

- Разширяване дейността на общинските посетителски и туристически информационни центрове (велосипеди под наем и др.), координация и организация на информационното обслужване на туристите;
- Създаване на информационен туристически портал/модул в сайта на общината;
- Създаване на имидж, бранд, емблема и лого на дестинацията и разпространение на рекламни брошури, каталози, видео-материали, клипове, рекламни филми и други;

- Изготвяне и прилагане на маркетингова стратегия за целогодишно привличане на туристи;
- Реклама на дестинацията с акцент върху по-значимите културни и природни атракции, включително чрез обмен на ноу-хау и добри практики в областта на туризма;
- Изграждане на туристически еко-маршрут „По стъпките на Йордан Йовков” със съпътстваща инфраструктура.
- Разработване на туристически маршрут: Генерал Тошево - с.Дъбовик - с. Изворово – с. Красен – с. Дрян.
- Организиране на спортни състезания, турнири и шампионати за различни спортове и оползотворяване потенциала за спортен туризъм във всички зони;
- Изграждане на скейт парк в градски парк Община Генерал Тошево;
- Организиране на зелени училища, детски лагери и ученически пешеходен еко- туризъм, съвместно с Туристическото дружество и Държавното горско стопанство;
- Организирано наблюдение на птици, животни и на находища от редки растения и билки;
- Популяризиране на местните културни събития и спортни мероприятия с регионално и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
- Проучване и съхранение на местни традиции, обичаи и занаяти, които да бъдат включени в културния календар на общината и представяни на туристи;
- Развитие на биоземеделие и предлагане на местни био-продукти и кулинарни специалитети на туристите;
- Поставяне на информационни табели и карти за съществуващите обекти, маршрути и места за настаняване;
- Поставяне на указателни табели в малките населени места с упътване за достигане на природните и културни забележителности в района;
- Развитие на интегриран туристически продукт Генерал Тошево – Негру Вода;
- Интегрирани съвместни туристически проекти с други общини и неправителствени организации;
- Участие в български и международни туристически борси и търговски изложения;
- Организиране на опознавателни посещения в района за тур-оператори и тур-агенти.
- Туристически обмен с побратимени градове и трансгранично сътрудничество за популяризиране на дестинацията.

Очаквани резултати от изпълнението на Програмата за развитие на туризма са: създаден и предложен на туристическия пазар уникален местен туристически продукт, на база специфичните ресурси и потенциал; увеличаване на местата за настаняване и послон; увеличаване на нощувките, увеличаване на приходите от туризъм, увеличаване на заетостта на легловата база; увеличаване на средния престой на туристите; увеличаване на работните места в туризма и в съпътстващи дейности и услуги.

Действията на Общината и инвестиционните проекти в сферата на туризма трябва да спрат негативните тенденции в развитието, които сега се наблюдават и да спомогнат за повишаване на жизнения стандарт на населението и създаване на нови работни места.

Постигането на благоприятно за общината развитие може да се осъществи, като се използват два основни подхода:

- Инвестиционен подход – в този подход държавните институции, местните власти, частните предприемачи и неправителствените организации ще играят съществена роля в предлагането, разработването и лобирането за осъществяване на местни и чуждестранни

инвестиции и за привличане на финансови средства за осъществяване на инвестиционни проекти за успешно развитие на туризма в община Генерал Тошево;

- Ресурсен подход – максимално използване на местните туристически ресурси и потенциал.

В допълнение на тези два подхода трябва да се работи в две още две посоки - осигуряване на добре подготвени кадри за работа в туризма, които да обезпечат доброто и качествено обслужване на туристите и гостите, от една страна, и активен маркетинг и реклама на дестинацията и местните продукти и услуги на българския и международен пазар, от друга.

Община Генерал Тошево има потенциал и капацитет да се развие като популярна и привлекателна туристическа дестинация, предлагаща местните ресурси като единен, брандиран уникален туристически продукт, съчетаващ разнообразни форми на туризъм и атракции за посетителите.

Настоящата Програма ще допринесе за устойчиво, интегрирано туристическо развитие на общината, привличане на инвеститори в сектора, подобряване и разширяване на базовата инфраструктура, повишаване качеството на туристическото предлагане и за утвърждаването ѝ като предпочитана дестинация за отдих и туризъм. Заложените цели ще се постигнат, чрез използване на наличните ресурси за устойчиво развитие на всички видове туризъм, за които има потенциал в общинската територия, като се акцентира върху: културно-историческия, екологичен, спортен, приключенски, селски туризъм, лов и риболов. Предлагането ще се допълни и разнообрази с възможностите за религиозен, фестивален и събитийен туризъм, тренировъчни школи, уикенд почивки и рекреация, зелени училища, конна езда и др.

За финансовото осигуряване на необходимите мерки и дейности могат да се използват възможностите, осигурени в най-голяма степен от СПРЗСР, ВОМР, чрез МИГ „Балчик-Генерал Тошево“, ОПРР, Програмите за трансгранично сътрудничество и други български оперативни програми, по които Община Генерал Тошево и местния бизнес са потенциални бенефициенти. Като допълнителни източници на средства могат да се използват други общностни програми, финансирани от фондовете на ЕС и други национални и международни донорски програми, общинския бюджет, републиканския бюджет, частни инвестиции и банкови кредити.

ЧАСТ VIII. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Интегрираният подход е един от новите моменти в стратегическото и пространствено планиране през новия програмен период и намира своето конкретно приложение в Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Генерал Тошево за периода 2021 – 2027 г. Интегрираният подход изисква да се търси не само локалния ефект от отделните мерки, дейности и проекти, включени в ПИРО, но и да се гарантира мултипликативен ефект от комплексното им прилагане. Интегрираният подход, приложен при изготвянето на Програмата за реализация на ПИРО се основава на три основни характеристики: мултидисциплинарност; пространствено измерение и партньорство. С този подход се цели преодоляване на социалните и териториални различия и съгласувани действия при планирането и управлението на ресурсите за подобряване на компонентите на жизнената среда. В основата на подхода е промяната на фокуса от подкрепа за населените места към

подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции /ИТИ/.

С подхода за интегрирано териториално развитие се цели развитие на модел на партньорство и насърчаване на сътрудничеството между различни действащи лица на местно ниво – както между местните власти и другите заинтересовани страни (представители на бизнеса и гражданското общество), така и между отделните административни звена и публични институции (различни общини, областни администрации). Идеята е всички те, водени от обща цел вместо в условия на конкуренция за достъп до финансиране да работят съвместно за разрешаването на общи проблеми или оползотворяване на потенциалите за развитие на конкретната територия, без водещи да са административните граници на отделните териториални единици. В този смисъл водещ принцип при изпълнението на ИТИ на първо място е сътрудничеството за решаване на общи проблеми, а не административно-териториалните граници на общината.

През програмен период 2021-2027 г. се планира финансирането на концепции за ИТИ, състоящи се от взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) проекти / проектни идеи, насочени към територии с общи характеристики и/или потенциали за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани целенасочено за осъществяване на конкретна цел или приоритет.

По своята същност ПИРО представлява стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината, докато програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектните идеи за постигане целите на развитието. Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден синергичен ефект. Всяка предвидена интервенция може да обхваща комплекс от дейности, подлежащи на финансиране със собствени или заемни средства, инвестиционни програми по общински концесии, средства от различни оперативни програми или от други източници.

Мултипликационният ефект от прилагане на интегрирания подход при реализация на ПИРО може да бъде:

- Интегрален - интегритетът се изразява в последователна реализация на комплекс от мерки, проекти и дейности, които изпълнени в съвкупност ще създадат по-висока добавена стойност за обществото и ще имат по-голям общ ефект за целевата територия и нейното население;
- Синергетичен, т.е. по-голям от сумата на ефектите от отделните мерки, ако последните биха се провеждали поединично, без връзка и взаимодействие с другите мерки;
- Метричен и неметричен, като качествените ефекти в крайна сметка могат да доведат до подобряване на функционирането на социо-икономическата система;
- Постоянно нарастващ, умножаващ се ефект. Реализираният ефект в една сфера да води след себе си пряко или косвено, до съответни ефекти и в други, по-близки или по-далечни, по-пряко или по-непряко свързани подсистеми на обществения живот.

Макар, че са относително самостоятелни, икономическата, социалната и инфраструктурната системи на територията на общината и процесите на реализиране на мерките в тези системи функционално се преплитат помежду си и зависят една от друга. Така самоцелното подобряване на инфраструктурата, без преодоляване на демографските и икономически проблеми не би допринесло за подобряване на качеството на живот и благосъстоянието на населението. Същевременно подобряването на икономическата база и привличането на инвеститори, не може да се осъществи, без качествени и добре обучени кадри и благоприятстващи развитието на бизнеса обществени инфраструктури. Това налага прилагането на интегриран подход в ПИРО като цяло и в частност във включените в Програмата за реализация на плана мерки, дейности и проекти. По този начин паралелното подобряване на качеството на човешките ресурси и на инфраструктурата ще доведе до ускоряване на икономическото развитие. Това от своя страна, ще позволи генериране на повече приходи в общинския бюджет, допълнително подобряване и модернизиране на инфраструктурата, повишаване на квалификацията и мотивацията на хората да останат да живеят и работят в общината. С подобен мултипликационен ефект ще бъдат и мерките, насочени към опазване и подобряване на околната среда, превенция и адаптиране към климатичните промени, подобряване на зоните за отдих и туризъм и други.

Независимо от това, че всяка от посочените сфери има своите собствени цели, приоритети и бюджети, при интегрирания подход за развитие трябва да се държи сметка как тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход следва да бъде водещ при разработването на стратегическия раздел на ПИРО и съответно да бъде прилаган по отношение на всяка част от неговата структура. Тоест отделните мерки, проекти и дейности да се разглеждат в тяхната взаимна връзка и допълняемост, като съзнателно се търсят и развиват интеграционни връзки на всички равнища, както вътре в общината, така и в нейната обвързаност с други територии, извън нейния обхват.

Основните структурни елементи на Програмата са мерките и проектите/проектните идеи по съответните приоритети на ПИРО. Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично, в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на ПИРО, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане целите и приоритетите за развитие.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Генерал Тошево за периода 2021 – 2027 г. е представена в ПРИЛОЖЕНИЕ № 1.

Програмата за реализация на ПИРО съдържа и Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на Програмата (ПРИЛОЖЕНИЕ №1А).

Индикативният списък е изготвен по образец, регламентиран в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март 2020 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Индикативният списъкът с проекти, които са от по-голяма важност за развитието на общината и за постигане целите на ПИРО е неразделна част от Програмата за реализация, тъй като интегрираното им комплексно изпълнение ще има по-голям синергичен ефект върху целевата територия. В този смисъл, включените в Приложение №1А интегрирани проекти по

съответните мерки могат да фигурират и в Приложение №1, но се извеждат в самостоятелен списък, за да се подчертае общия им мултипликационен ефект.

В Програмата за реализация на ПИРО и Индикативния списък преобладават повече проектни идеи и по-малко на брой конкретни проекти, за които има сериозни инвестиционни намерения или проектна готовност. Това е разбираемо, тъй като ПИРО е разработен в началото на програмния период. С влизането в действие на Плана, ще се пристъпи към разработването на самите проекти, които корелират със заложените в плана проектни идеи. Важна особеност във формулировката на проектните идеи е това, че същите се представят в по-обобщени формулировки. Това е направено с цел в тази формулировка в последствие да се добави в по-конкретен вид наименованието на конкретния проект.

При определяне на Индикативната стойност на предлаганите Проектни идеи са използвани стойностите на проекти – аналози, които са финансирани в програмния период 2014-2020 г. или разработени количествено-стойностни сметки и финансови обосновки за дейностите, за които има проектна готовност. Размерът на финансовия ресурс е индикативен, а неговата конкретна величина ще се определя при разработването на самите проекти, съобразно техническите им параметри, методики за фонд работна заплата, финансиране на меки мерки, часови ставки и условията за допустимост на разходите по процедурите за финансова помощ, по които ще се кандидатства.

Условието за включване на конкретни проекти или проектни идеи в Приложение №1а е, че общината съвместно с партньорите са преценили, че: а) съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно; б) съответният проект има известна степен на проектна готовност (предпроектно проучване, технически инвестиционен проект, обосновки, социално-икономически анализ, финансови анализи и др.); в) съответният проект е интегриран с други проекти, чието съвместно изпълнение води до голям ефект за общината и нейното население.

В тази връзка е възможно на етапа на изготвяне на ПИРО общината да няма готовност с подробен списък, съгласно приложение №1А, но той може да бъде добавен или разширяван по-късно, при актуализация на Програмата за реализация на ПИРО. Индикативният списък с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство, чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

Съгласно Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Генерал Тошево 2021 – 2027 г. съдържа и **Индикативна финансова таблица (ПРИЛОЖЕНИЕ № 2).**

Индикативната финансова таблица представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на ПИРО и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по неговото изпълнение. Ресурсите за реализацията на ПИРО включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки, дейности и проекти/проектни идеи. В този смисъл Индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г.

Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства, чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация на ПИРО и приложенията към нея подлежат на актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

Основните източници на финансиране на заложените в Програмата за реализация на ПИРО мерки, проекти, идеи и дейности за програмен период 2021-2027 година са:

- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони /СПРЗСР/;
- ОП „Иновации и конкурентоспособност” /ОПИК/;
- ОП „Развитие на човешките ресурси“ /ОПРЧР/;
- ОП „Наука и образование“ /ОПНО/;
- ОП за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация /ОПНИИДИТ/.
- ОП „Електронно управление и техническа помощ“ /ОПЕУТП/;
- ОП „Околна среда“ /ОПОС/;
- ОП „Морско дело, рибарство и аквакултури“ /ОПМДРА/;
- ОП „Транспортна свързаност“ /ОПТС/ - за републиканска пътна мрежа (АПИ);
- ОП за храни и/или основно материално подпомагане /ОПХОМП/;
- ОП „Развитие на регионите“ /ОПРР/ - само за интегрирани проекти с големи общини в рамките на СИР и в изпълнение на приоритетите на Интегрираната териториална стратегия за развитие на района /ИТС/, чрез подхода на интегрирани териториални инвестиции /ИТИ/.
- Програма за трансгранично сътрудничество „Румъния – България“;
- Общностни програми на ЕС за периода 2021-2027 г. („Еразъм“, „Хоризонт Европа“, LIFE, Европа за гражданите, ЕС в подкрепа на здравето, Цифрова Европа и др.);
- Финансов механизъм на европейското икономическо пространство /ФМ ЕИП/;
- Национален план за възстановяване и устойчивост /НПВУ/ - нов финансов инструмент на ЕС за преодоляване на последиците от пандемията с COVID-19;
- Националната програма по фонд „Убежище и миграция“;
- Национален доверителен екофонд;
- ПУДООС;
- Фонд „Флаг“;
- Национални програми на МТСП, администрирани от АЗ, АСП, „Красива България“;
- Национални програми на МОН, т.ч. Национална програма „Изграждане на училищна STEM среда“ и др.;
- Национален фонд „Култура“;
- Републикански бюджет;
- Общински бюджет;
- Частни инвестиции, концесии, кредитни линии, заеми и други.

ЧАСТ IX. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

1. Механизъм за наблюдение и оценка на ПИРО

Предмет на наблюдение на ПИРО е изпълнението на целите и приоритетите, заложиени в плана, както и действията на местната власт и администрация, организациите, бизнес структурите, физическите и юридическите лица, свързани с изпълнението на документа.

Орган на наблюдение на ПИРО е Общинския съвет.

Функциите по наблюдението на ПИРО включват:

- Наблюдение на изпълнението на ПИРО въз основа на определените макроикономически индикатори, индикаторите, отчитащи приноса към целите на европейската политика за сближаване през периода 2021-2027 г., глобалните екологични индикатори, целите на Националната програма за развитие „България 2030“ и другите специфични количествени индикатори по отношение на реализацията на целите, приоритетите и мерките за регионално развитие;
- Координация на дейностите по наблюдението на ПИРО със заинтересуваните органи, организации, физически и юридически лица;
- Обсъждане и одобряване на редовните годишни доклади и на заключителния доклад за изпълнението на ПИРО;
- Разглеждане на предложения и вземане на решения за повишаване ефективността на процеса на наблюдение в случай на установяване на проблеми и пропуски - издаване на конкретни указания за преодоляването им;
- Определяне и изпълнение на мерки за осигуряване на информация и публичност относно постигнатите резултати от наблюдението с цел да се гарантира прозрачност при изпълнението на ПИРО.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани по-горе и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, АЗ, АУЕР, ИАОС, РИОСВ, РЗИ, АСП И ДР., както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Генерал Тошево.
- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на общински планове за развитие и програмите за реализация на общинските планове за развитие. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.

- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ПИРО и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

Системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация.

За изпълнението на ОПР се извършват междинна и последваща оценка. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на регионалния план, да го подобрят като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране. Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности, тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади, които съдържат информация за: общите условия за изпълнение на ПИРО и в частност промените в социално-икономическите условия и политиките за развитие на национално, регионално и местно ниво; постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на ОПР въз основа на индикаторите за наблюдение; действията, предприети от местната власт с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на общинския план за развитие; заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценка.

По решение на органа за наблюдение – Общинския съвет, или по искане на Кмета могат да се изготвят и доклади за отделен случай или за отделен период, както и по определена тема или специфичен проблем.

Междинната оценка се извършва не по-късно от 4 години от началото на периода на действие на документа за стратегическо планиране и включва: оценка на първоначалните резултати от изпълнението; оценка на степента на постигане на съответните цели; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки за актуализация на съответния документ. На база на междинната оценка е възможно да се инициира актуализация на ПИРО, за да се направят необходимите корекции в документа и да се предприемат мерки, за да се осигури реализиране на заложените цели и приоритети, като се отговори на нуждите на района.

Последващата оценка се извършва не по-късно от една година след изтичане на периода на действие на регионалния план за развитие и дава представа за степента на цялостното изпълнение на плана. Целта на този вид оценка е да се види доколко, дори след предприетите мерки в резултат на междинната оценка, заложените цели и приоритети са изпълнени и е достигнато очакваното развитие. На база на тази оценка могат да се направят основни изводи и констатации за всеки от етапите на регионалното развитие в съответния район.

Последващата оценка включва: оценка на степента на постигане на целите и устойчивостта на резултатите; оценка на общото въздействие; оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси; изводи и препоръки относно провеждането на

политиката за регионално развитие. Резултатите от последващата оценка се вземат предвид при разработването/актуализацията на плана за следващия период на планиране.

Междинната и последващата оценка на общинския план за развитие се внасят за обсъждане и одобрение в Общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

През периода на действие на общинския план за развитие могат да се извършват допълнително тематични оценки и оценки за специфични случаи по преценка на органите за управление на регионалното развитие.

Актуализация

Настоящият план е отворена система. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително „твърд“ в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав – по отношение на мерките, дейностите и проектите, които ще се изпълняват.

2. Система от индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО

Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействия върху целевата територия.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са съпоставими с текущите макроикономически и секторни процеси и с основните индикатори, използвани в системите за наблюдение по оперативните програми, а също така отразяват и спецификата на района. Те изцяло отговарят на изискванията на „Методическите указания за разработване на Планове за интегрирано развитие“ на МРРБ.

Избраните индикатори са:

- Конкретни – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;
- Измерими - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;
- Достъпни - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;
- Адекватни - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;
- Обвързани са с времето - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

За целите на отчитане изпълнението на ПИРО ще се използват следните видове индикатори:

- Индикатори за продукт
- Индикатори за резултат.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка. Особено внимание трябва да се отдели на организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата, прилагани от съответните органи и звена.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на плана, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.

Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики (параметри) по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни. За целите на плана се използват два вида индикатори: за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите тези отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за периода. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи - с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Типа индикатор, който се прилага към съответен приоритет или цел зависи от конкретиката на формулираните цели, приоритети и мерки в ПИРО. Най-общо индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат - по отношение на целите. Въпреки това е възможно за даден приоритет да се формулира както индикатор за продукт, така и индикатор за резултат. Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите. С индикаторите за продукт се измерват и постигането на мерките, но не е задължително да се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект - включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация.

За да се осигури необходимата информация за процеса на наблюдение за всеки индикатор са посочени мерните единици, в които ще се измерва, източниците на информация, периодичността на събирането на информация, базовата стойност за отчитане изменението на всеки от индикаторите, както и целевата стойност, която се очаква да бъде достигната до края на периода на действие на плана. При наличие на достатъчно информация и данни на периодична база могат да се определят и междинни стойности на индикаторите по ключови приоритети. При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО се имат предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г. Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са посочени в **матрица на индикаторите - Приложение №3**.

ЧАСТ X. ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО 2021-2027 Г.

Предварителната оценка е изготвена в съответствие с чл. 32 на ЗРР едновременно с подготовката на проекта на Плана за интегрирано развитие (ПИРО). Тя съдържа прогнозна оценка за въздействието на плана върху процесите на социално-икономическо развитие на община Генерал Тошево, оценки за вътрешна и външна съгласуваност, реалистичност, приложимост и изпълнимост на документа.

Планът за интегрирано развитие на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. е основополагащ, стратегически, динамичен документ и важен инструмент при формирането и провеждането на устойчиво и балансирано местно развитие в посочената територия. Документът очертава средносрочната перспектива за икономическо, социално, инфраструктурно и екологично развитие на общината за период от седем години.

Предварителната оценка на ПИРО има за цел да подобри качеството на документа, като проследи неговата външна и вътрешна свързаност, съответствие със стратегически и планови документи на областно, регионално, национално и наднационално ниво, неговата ефективност, ефикасност, релевантност, въздействие и устойчивост.

Оценката на въздействието е инструмент за по-добро вземане на решения и за гарантиране качеството на публичните политики. Тя е свързана с идентифицирането, предвиждането и оценката на възможните резултати, както положителни, така и отрицателни, от прилагането на политиките. Насочена е към елиминиране или свеждане до минимум на негативните и оптимизиране на позитивните последици от тях.

Оценката на въздействието представлява неразделна част от цикъла на секторните политики, в частност от фазата на разработването на политики и стратегическо планиране. Една качествена оценка на въздействието е много важна за постигане на по-пълна осведоменост на лицата, вземащи решения, а и на широката общественост относно резултатите от прилагането на политики, нормативни, планови и стратегически документи.

Тя дава логическо обяснение на процесите, като разглежда всички евентуални последици, произтичащи от прилагането на ПИРО, включително и възможността да се запази статуквото, като по този начин се направят изводи относно ефективността на предлаганата намеса, мерки и дейности от гледна точка на постигането на поставените цели.

Конкретните цели на Предварителната оценка са:

- Да се гарантира външната съгласуваност на ПИРО и заложените в него стратегически цели и приоритети с документите от по-високо йерархично национално и европейско ниво, секторните стратегии, Интегрирана териториална стратегия за развитие на СИР за периода 2021-2027, Национална програма за развитие България 2030 и други.
- Да се гарантира вътрешната съгласуваност на ПИРО, като се оцени връзката между резултатите от социално-икономическия и SWOT-анализа с реалистичността и адекватността на заложените цели и приоритети, предвидената система за наблюдение, оценка и актуализация, предложените индикатори за наблюдение, механизми за контрол, мерки за информация и публичност и програмата за реализация;
- Да се гарантира спазването на принципа на съфинансиране и допълняемост на местните финансови ресурси за развитие - частни инвестиции и общински бюджет със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;

- Да се гарантира правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности, равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие и др.;
- Да се прецени реалистичността на общата оценка на необходимите ресурси за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.;
- Да се оценят дейностите, предложени за прилагането на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Да се оцени съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.
За постигането на тези цели са изпълнени следните задачи:
- Извършена е оценка на обхвата и фокуса на анализа на актуалните тенденции и процеси, проблеми и потенциали на икономическото, социалното, инфраструктурното и екологичното развитие на община Генерал Тошево;
- Извършена е оценка на съответствието и обвързаността на SWOT-анализа със социално-икономическия анализ и с дефинираните цели и приоритети за развитие на общината;
- Извършена е оценка на реалистичността и приложимостта на визията, целите и приоритетите за развитие на общината за периода 2021-2027 г., интегрираността и взаимодействието между отделните приоритети и стратегически цели, както и тяхното съответствие и обвързаност с релевантните стратегически документи на регионално, национално и европейско ниво;
- Извършена е преценка на обема и ефективността на предвидените финансови ресурси за постигането на целите на ПИРО за развитие за периода 2021-2027 г. и обосноваването на разпределението им спрямо заложените цели и приоритети;
- Извършен е анализ на уместността, яснотата и броя на индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода до 2027 г., включително по отношение на информационното им осигуряване и измеримост;
- Извършена е оценка на описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО, включване на партньорите в процеса на тяхното разработване и изпълнение, както и дейностите за информационно осигуряване и публичност на плана;
- Извършена е оценка на съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.
- При изготвянето на предварителната оценка Изпълнителят е взел предвид и съблюдал изискванията на Закона за регионалното развитие и на Правилника за неговото прилагане. Изпълнителят също е координирал разработването на предварителната оценка с Възложителя.
- Основните критерии, които са използвани при предварителната оценка са критериите за приложимост, обоснованост, ефективност, ефикасност, въздействие и устойчивост.

1. Оценка на социално-икономическото въздействие на ПИРО

В структурно отношение Планът за интегрирано за развитие на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. съдържа две основни части: Аналитична и Стратегическа.

Елементите на Плана за интегрирано развитие са дефинирани в Закона за регионално развитие, Правилника за неговото прилагане и Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. и включват следното:

- Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на съответната община;

- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.;
- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини;
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;
- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
- Предварителна оценка, съгласно условията на чл. 32 от ЗИД на ЗРР .

Аналитичната част на ПИРО обхваща задълбочен анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние на общината, на потенциала за нейното развитие, оценка на административния и финансов капацитет на Община Генерал Тошево и анализ на силните, слабите страни, възможностите и заплахите (SWOT-анализ).

В анализа на социално-икономическото развитие е извършено изследване на природогеографския и ресурсен потенциал, на тенденциите в икономическото развитие, социалния сектор, образованието, иновациите и технологиите, инфраструктурата, околната среда, селищното развитие и урбанистична структура и на културно-историческото наследство. Разработеният анализ е информативен и задълбочен. Използвани са актуални данни от официални източници на информация, които са анализирани с помощта на различни подходи и са изведени съответните изводи от тях. В структурно отношение анализът отговаря на изискванията за съдържание, посочени в Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Общината е разгледана в контекста на социално-икономическото развитие на областта, района и националните особености. По-голямата част от данните са визуализирани под формата на фигури или таблици, което допринася за по-лесното им възприемане.

Анализът е проблемно ориентиран, като проследява тенденциите в развитието на общината и разглежда подробно проблемите от демографски, социално-икономически, инфраструктурен и екологичен характер.

Основните акценти в анализа са състоянието на околната среда по компоненти, развитието на мрежата от различни категории защитени територии, както и зоните, включени в националната екологична мрежа НАТУРА 2000. На тази основа са формирани изводи, които са обобщени в SWOT - анализа и служат за обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част.

Анализът на инфраструктурната обезпеченост се фокусира върху водоснабдителната, канализационната, транспортната, електроснабдителната и телекомуникационна инфраструктури. Тук е обърнато внимание на показателите, свързани както със съществуващата инфраструктура, така и на нуждата от изграждане на нови съоръжения, потенциала и възможностите за развитие нови проекти в съответните сфери, необходимите инвестиции и др. Представени са и ресурсите на общината, изследвано е тяхното състояние и на тази база са изведени сравнителните предимства, които трябва да се развият, за да се постигне прогрес. Анализът поставя добра основа за разгръщане на стратегическата рамка на документа и набелязване на адекватни цели, приоритети, мерки и дейности.

2. Оценка на съответствието и обвързаността на SWOT-анализа със социално-икономическия анализ и с дефинираните цели и приоритети за развитие на общината

SWOT-анализът е задължителна част за всеки стратегически документ, като в случая осъществява логическата връзка между аналитичната и стратегическата част на ПИРО.

Анализът на силните и слабите страни, на възможностите и заплахите е изключително подробен и е представен по конкретни сектори. Изпълнен е в съответствие със стандартната методология, според която силните и слабите страни са резултат от влиянието на вътрешни фактори, а възможностите и заплахите на външни фактори. Ясно са дефинирани и изведени силните и слабите страни, възможностите и заплахите въз основа на резултатите от анализа на социално-икономическата среда, който е подробен и задълбочен.

В SWOT анализа са формирани изводи, които да служат за обосноваването на конкретни цели, приоритети и мерки в стратегическата част. Дефинираните цели в стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Генерал Тошево са насочени към намаляване на слабите страни и преодоляване на заплахите. Те имат за цел развитие и оползотворяване на наличния потенциал.

Изготвеният SWOT-анализ е структуриран в матрица, отразяваща влиянието на факторите за развитие, което предполага че силните и слабите страни са посочени в резултат на разработения анализ на ситуацията в общината. Съгласно класическата схема за обобщение факторите са представени в четири групи, в зависимост от това с какъв произход са те и какъв е потенциалният им ефект върху развитието. Силните и слабите страни са изведени на база вътрешните условия в общината, докато възможностите и заплахите са изведени на база външната среда. Анализът е логично построен и правилно извежда и обобщава направените в анализа констатации.

При проверка на вътрешното съответствие на SWOT-анализа не са открити противоречия. Като цяло, SWOT-анализът е уловил основните изводи, направени в социално-икономическия анализ, а в стратегическата рамка са взети предвид стоящите пред развитието на общината възможности и заплахи.

3. Оценка на реалистичността и приложимостта на визията, целите и приоритетите за развитие на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г.

Стратегическата част на ПИРО включва: визия, стратегически цели, приоритети и мерки за развитие, финансови ресурси, индикатори, система за управление, наблюдение, оценка и контрол на изпълнението и информационно осигуряване.

В тази част на предварителната оценка са разгледани интегрираността и взаимодействието между отделните приоритети и стратегически цели, както и тяхното съответствие и обвързаност с релевантните стратегически документи на областно, регионално, национално и европейско ниво

Стратегическата част на ПИРО набелязва насоките за развитие на общината във всички сфери на социално-икономическия живот. Тя кореспондира пряко и е съобразена в голяма степен със заложената законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие, в т.ч и с целите и посоките на интервенции на Европейските структурни и инвестиционни фондове.

Във формулираната Визия: *„Община Генерал Тошево – интегриран граничен земеделски район с плодородна земя, добър жизнен стандарт и конкурентоспособна икономика, привлекателно място за инвестиции и иновации с високообразован човешки капитал, развити комуникации и съхранена природа, култура и традиции.“*, са взети предвид

основните изводи от дефинираните записи в SWOT-анализа и досегашното развитие. Решаването на ключовите проблеми и реализацията на потенциала за развитие на общината през плановия период ще даде възможност за постигане на очертаната визия, което я прави реалистична.

Оценката на стратегическата рамка на ПИРО е разгледана на следните нива: структура; външно съответствие; вътрешно съответствие - интегрираност, взаимодействие и допълняемост; реалистичност и приложимост; съгласуваност с общественото мнение.

Целите и приоритетите имат за задача да дадат насоката за развитие на общината за следващия програмен период, като стъпят на основата на направения преди това анализ и SWOT-анализ. Това е ключовата част на документа, където се показва начина как да се използват предимствата на общината и с минимални усилия да се постигне максимален ефект по отношение на решаването на наличните проблеми и постигането на социално-икономически напредък.

Стратегическата рамка изразява желанията на местното население за бъдещото развитие на общината и в същото време да следва насоката, определена от документите на по-високо ниво. Следва да се намери пресечната точка между желанията и възможностите за развитие, така че стратегическата рамка да бъде реалистична и да има максимално въздействие.

Между визията, стратегическите цели и приоритетите на плана има добре изразена връзка, така че постигането на целите от по-ниско йерархично ниво естествено ще доведат до реализация на дългосрочната стратегия на документа и на целите на регионално, национално и европейско ниво. Целите и приоритетите са съгласувани от гледна точка на спецификата на района. Планирани са действия за развитие на потенциала на общината за преодоляване на наличните дефицити в съответствие с извършения анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите.

Така обособените стратегически цели са насочени към три основни направления – постигане на ускорено икономическо развитие, демографски подем и интегрирано териториално развитие за намаляване на неравенствата.

Община Генерал Тошево се стреми към постигане на икономическо развитие, чрез подобряване на бизнес средата, насърчаване на предприемачеството, инвестициите, иновациите, неутрални към климата производства, развитие на туризъм и селско стопанство. Демографските процеси могат да бъдат стимулирани, чрез подобряване на социалната среда, осигуряване на достъп до качествени здравни услуги, достъп до специализирана дългосрочна грижа и социално включване, добро образование и обучение, основа за професионална реализация, подкрепа на културните институции, социализация и представяне на културно-историческото наследство, достъпа до спорт и обществени услуги. Интегрирано и балансирано териториално развитие ще се постигне, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурите, енергийна ефективност и опазване на околната среда.

Вътрешното съответствие на документа се изразява в ясната и категорична връзка между тенденциите в развитието на общината, станали ясни от направения анализ на икономическото и социалното развитие, изведените силни, слаби страни, възможности и заплахина тази база и разработената стратегическа рамка, която да използват потенциала на общината, за да реши нейните проблеми и да доведе до устойчиво развитие.

Постигната е интегрираност и взаимодействие между отделните стратегически цели. Те са балансирани и равнопоставеността на значимост и засягат четири отделни сфери, които са ключови за развитието на общината. Връзката между тях е особено тясна, като концепцията се изразява в следното: развитието на инфраструктурата осигурява база за развитие на бизнеса и по-добра среда за живот на хората, грижата за човешките ресурси, от гледна точка образование, здравеопазване и социални дейности, води до по-добре обучени и квалифицирани кадри, които да са подготвени да влязат и да подсилят местната икономика. А развитата икономика означава повече работни места, по-високо заплащане и по-висок стандарт на живот.

Най-сигурният начин за развитието на общината е да се използват нейните сравнителни предимства и потенциали, а именно подходящите природо-климатични условия за развитие на туризъм и селско стопанство.

За да има устойчив растеж, трябва да се съблюдава опазването на околната среда. Външните фактори също са взети предвид като се предлагат условия за привличане на инвеститори, коопериране с други общини и трансгранично сътрудничество.

Външната съгласуваност на ПИРО се изразява в съгласуваност с релевантните стратегически документи на регионално, национално и европейско ниво.

Оценката на съответствието установява наличие на логическа съгласуваност на предложените цели, приоритети и мерки и висока степен на обвързаност с основните цели и приоритети на разработените стратегически документи, попадащи във времеви хоризонт на Плана за развитие като: Националната програма за развитие „България 2030“, Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г., Интегрираният план в областта на енергетиката и климата на Република България 2021-2030 г., Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие към нея, Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г., Интегрираната териториална стратегия за развитие на СИР за периода 2021-2027 г. и др.

Най-пряка е връзката на ПИРО с Националната програма за развитие „България 2030“ (НПР БГ) и Интегрираната териториална стратегия за развитие на СИР (ИТСР СИР) за периода 2021-2027, за това предварителната оценка разглежда подробно тази корелация.

НПР БГ2030 е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2030 г. НПР БГ2030 поставя пред страната 3 стратегически цели и 13 приоритета, като основните направления са в посока: Ускорено икономическо развитие; Демографски подем и Намаляване на неравенствата.

Таблица 52: Съответствие на ПИРО на община Генерал Тошево с НПР БГ 2030 г.

Приоритети на НПР БГ 2030	Приоритети на ПИРО – Генерал Тошево 2021-2027
П1. Образование и умения	П3. Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем.
П2. Наука и научна инфраструктура	П3. Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем.
П3. Интелигентна индустрия	П1. Засилване на конкурентните позиции на

	общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
П4. Кръгова и нисковъглеродна икономика	П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.
П5. Чист въздух и биоразнообразие	П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска. П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
П6. Устойчиво селско стопанство	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
П7. Транспортна свързаност	П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
П8. Цифрова свързаност	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни. П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
П9. Местно развитие	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
П10. Институционална рамка	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.
П11. Социално включване	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.

П12. Здраве и спорт	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.
П13. Култура, наследство и туризъм	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството. П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.

Визията на ИТСП на СИР за периода 2021- 2027 е: „Североизточен Район - Отворена към Черно море и света българска територия, съхранила богата история и материална култура, плодородна земя, човешки капитал, развита инфраструктура, туристически имидж и насочила своя специфичен потенциал за постигане на общ икономически напредък и подобро качество на живота.“. Визията ще се реализира в три приоритетни направления: Повишаване динамичността на района в глобален мащаб; Постигане на равен достъп до качествено образование, здравеопазване и социални услуги, социално включване; Териториално развитие и сближаване.

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Североизточен район търси приемственост на вече постигнатото в предходния цикъл на планиране и изпълнение, и устойчивост в средносрочен и в дългосрочен план. Заложена е сходимост с предвидените политики в Регионалния план за развитие за периода 2014-2020 г. и се подкрепят тези приоритети, цели и мерки, които да го надградят в новите условия. Това се обуславя от общата логика на развитието, тъй като осигурява приемственост, предвидимост и устойчивост на регионалните политики.

Таблица 53: Съответствие на ПИРО на община Генерал Тошево с ИТСП на СИР 2021-2027 г.

Специфични цели на ИТСП на СИР	Приоритети на ПИРО – Генерал Тошево 2021-2027
СЦ 1.1.: Развитие на интелигентна индустрия с потенциал за висок растеж	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството.
С Ц 1.2.: Устойчиво оползотворяване на местния потенциал за развитие	П1. Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството. П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска.
СЦ 1.3.: Запазване и подобряване качеството на околната среда и адаптация	П2. Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда,

към настъпилите неблагоприятни климатични изменения	приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска. П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
СЦ 2.1: Инвестиции в образование и умения	П3. Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем.
СЦ 2.2.: Подобряване на достъпа до качествени здравни и социални услуги	П4. Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни.
СЦ 3.1.: Бърза и сигурна транспортна и цифрова свързаност	П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
СЦ 3.2.: Градско възстановяване и развитие	П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.
СЦ 3.3.: Трансгранично и транснационално сътрудничество	П5. Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии.

Приложимостта на стратегическата рамка зависи от нейната реалистичност, от нагласите на местното население, от административния капацитет, от адекватността на стратегията спрямо нуждите на местното население. При оценката на реалистичността и приложимостта на един планов документ от значение са много външни фактори, които в повечето случаи са трудно предвидими. Реалистичността на един план зависи от пресечната точка между предвидените дейности и отделените за тях ресурси.

Планът за интегрирано развитие на община Генерал Тошево включва Индикативна финансова таблица и Програма за реализация, където са дефинирани ресурсите, необходими за неговата реализация и постигане на набелязаните цели.

Нагласите на местното население винаги са от голямо значение при разработването на планови и стратегически документи. Важно е общността да припознае набелязаните цели като свои, за да се сплоти около тяхното преследване и да се установи тясна кооперация между администрация, бизнес и гражданско общество.

Административният капацитет е анализиран в ПИРО и предвидените цели са поставени в съответствие с потребностите. Съгласно направената оценка на стратегическата част на Плана за интегрирано развитие, може да се направи извода че е разработена реалистична и приложима рамка, която се отличава с вътрешна кохезия и съответствие със стратегическите документи на по-високо ниво.

Посочените цели в ПИРО на община Генерал Тошево гарантират правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности, равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие, добро управление като са предвидени мерки за интегриране и социално включване на всички общности, а цялостното изпълнение на плана и общата цел ще допринесат за балансирано развитие на територията.

4. Оценка на финансовите въздействия на плана

Индикативната финансова рамка обобщава необходимите ресурси за реализацията на ПИРО за периода 2021-2027 г. Тя е тясно обвързана с макроикономическата обстановка и следва да бъде съобразена с поуките от предходния програмен период и текущото финансово състояние на общината. Предвидените финансови средства за реализация на ПИРО са съобразени със социално-икономическото и инфраструктурно развитие на община, което през новия програмен период ще се осъществява под комбинираното влияние на две групи фактори - стимулиращи и задържащи развитието ѝ. От друга страна разпределението между необходимите финансови средства по отделните приоритети е премерено чрез значимостта и капиталоемкостта на отделните дейности. Направени са допускания за развитие на местните икономики и процеса на финансова децентрализация, които ще се отразят в нарастване на средствата, осигурявани от Общините за финансиране на регионалното и местно развитие.

При съставянето на Индикативната финансова таблица е използвана предложената в Приложение №2 от Методическите указания форма за разработване на ПИРО 2021-2027 г. като е спазена нейната структура и съдържание.

Разчита се много на средствата от ЕС, което прави изпълнението на ПИРО зависимо от редица външни фактори и риска от неговото неизпълнение е сравнително по-голям. В същото време, Община Генерал Тошево няма достатъчно ресурси, за да подкрепи самостоятелно инициативите за развитие, затова е подходящо привличането на повече частни инвестиции и насърчаването на частните инициативи в общината. Следва да се има предвид, че изготвянето на финансовата рамка на ПИРО се случва в момент, когато тече подготовката на рамковите документи за следващия програмен период и съответно не са напълно ясни приоритетите на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони и други общностни програми, които ще бъдат финансирани, териториалното разпределение на финансовите средства и условията за тяхното отпускане.

Това затруднява планирането и разпределението на средствата за следващия седемгодишен период, както и определянето на количествените показатели, тъй като предвидените средства са с източник предимно на външно финансиране.

Разпределението на финансовите ресурси в Програмата за реализация и Индикативната финансова таблица на ПИРО отговаря на направените изводи от анализа и на предвидените цели в стратегическата рамка.

Финансовите ресурси за изпълнение на ПИРО са обобщени в индикативната финансова таблица и детайлно описани в Програмата за реализация на плана, която е дадена като отделно приложение. В нея финансовите ресурси са детайлизирани в достатъчна степен по мерки, проекти и дейности, по години и срокове за реализация и прогнозни източници за финансиране.

Връзката между финансовия ресурс и стратегическата рамка е двупосочна. Остойностяването на предвидените дейности би следвало да се направи на база желаните резултати. В случая е използван именно този подход: като база за изчисленията са използвани

предвидените в матрицата с индикатори крайни стойности, които са заложили като целеви за края на седемгодишния планов период.

5. Анализ на индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО

За измерване на степента на изпълнение и постигане целите на плана е изградена добре структурирана система от индикатори.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие на община Генерал Тошево е основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ПИРО и е изцяло съобразена с Методическите указания на МРРБ. Тя отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. За целите на плана са използвани два вида индикатори: общи и специфични индикатори за резултат и индикатори за въздействие. Това позволява да се направи извод спрямо уместността и яснотата им.

Индикаторите за резултат се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети за развитие на общината. По някои приоритети те се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за въздействие отчитат изпълнението на стратегическите цели и приоритети на ПИРО и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори.

Индикаторите, включени в ПИРО на община Генерал Тошево са:

Конкретни – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;

Измерими - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде агрегирана достатъчно информация и количествени данни;

Достъпни - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;

Адекватни - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;

Обвързани са с времето - на базата на периодична информация, позволяваща сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

Индикаторите за наблюдение и оценка са агрегирана информация от данните за реализация на конкретни проекти по ПИРО.

Наличието на добре подбрани индикатори позволява да се изгради ефективна система за наблюдение на изпълнението на плана. Те са конкретни, ясно формулирани, добре подбрани, лесно измерими. Заложените базови и целеви стойности за всеки индикатор са адекватни на ситуацията и възможностите за развитие на общината, което от своя страна е гаранция за реалистичност и приложимост на плана.

Матрицата на индикаторите за ПИРО на община Генерал Тошево включва наименование на стратегическа цел и приоритет, мярка на индикатора; източник на информация, период на отчитане, базова и целева стойност. Подробно посочените индикатори

са ясни, уместни, с достатъчен брой и възможности за информационно осигуряване. Така изготвената матрица позволява да се изготвят качествени междинна и последваща оценки на плана.

На база на извършения анализ на социално-икономическото състояние на целевата територия и предвид заложените в ПИРО индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението може да се направят съответните изводи за въздействието на документа.

Базовите и прогнозни стойности на ключовите индикатори позволяват да се сравнят и преценят очакваните социални и икономически ефекти и въздействия от реализацията на плана. Ако ПИРО бъде изпълнен и заложените в него конкретни проекти станат реалност, по безспорен начин може да се твърди, че както социалните, така също икономическите и екологичните показатели на община Генерал Тошево в края на плановия период (2027 г.) ще регистрират много по-високи равнища, доближаващи я до стандартите за устойчиво развиваща се територия, в която на населението е осигурен по-висок жизнен стандарт, характеризиращ се с повисоки доходи, по-добро здравословно състояние, по-уютна жизнена и околна среда.

6. Оценка на механизмите за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие осигурява неговото ефективно изпълнение с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти. Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и Програмата за неговата реализация. При изготвянето на системата е спазена законодателната рамка и е развита вътрешна система за наблюдение, оценка и актуализация с конкретни механизми.

Системата за наблюдение на ПИРО включва следните основни компоненти:

- Системата от индикатори за наблюдение – дефинирани по-горе и отчитащи специфичния характер на плана, реализацията на неговите цели, социално-икономическото състояние, развитието на инфраструктурата и проблемите на околната среда в контекста на устойчивото регионално развитие;
- Източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализиране на информацията - наблюдението на изпълнението на ПИРО се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, АПИ, Агенция за чуждестранни инвестиции, Агенция за енергийна ефективност, Агенцията по заетостта, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроеността на населението, живеещо в общините на района.
- Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението на ПИРО се осигурява от бюджета на Община Генерал Тошево.
- Местните власти участват в реализацията на мерките и постигане на целите на общински планове за развитие и програмите за реализация на общинските планове за развитие. Местните власти осигуряват собствени финансови ресурси и мобилизират такива на социалните партньори на местно ниво за реализация на проекти и дейности в техните планови документи.
- Неправителствените организации, социално-икономическите партньори и частния сектор активно участват в процеса на разработване на ОПР и наблюдение изпълнението на плана; подкрепят и участват в разработването на проекти за изпълнението на плана. Тази група от

участници ще бъде пряко включена и в реализацията на проекти и дейности, основно насочени към подобряване на средата за живот и развитие.

За наблюдение на изпълнението на ПИРО се извършват междинна и последваща оценки. Оценката предоставя информация за ефективността от провежданата политика. Тя осигурява на управлението механизми на контрол, чрез информация за разходите и за резултатите, подпомага и съответните управленски власти да преценят въздействието от изпълнението на ПИРО, да го подобрят, като го преосмислят от гледна точка на заложените цели и приоритети и възможностите за тяхното реализиране.

Чрез оценката се изяснява и ефектът от планираните дейности. Тя може да подобри също така и прозрачността в процеса на прилагане на плана и да насърчи повишаването на отговорността на властите пред широката общественост.

Резултатите от наблюдението на ПИРО се обобщават в изготвени редовни Годишни доклади. Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на ПИРО осигуряват информация за изготвяне на междинната и последващата оценки.

При формулиране на механизмите за изпълнение на Плана за интегрирано развитие е препоръчително създаване на постоянна Работна група към Община Генерал Тошево, която пряко да подпомага Кмета на общината относно изпълнението на ПИРО и да упражнява контрол и мониторинг върху резултатите. В Работната група за управление на реализацията на ПИРО следва да се включат представители на общата и специализираната администрация, представена от съответните дирекции, които имат отношение към заложените в плана цели и проекти, както и представители на Общинския съвет. С оглед осигуряването на постоянно обществено участие в изпълнението на ПИРО е препоръчително да се включат и представители на неправителствения сектор, социалните партньори, граждани и местни предприятия.

Пряко свързана с изпълнението на Плана за интегрирано развитие е Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г., която се разработва на основата на ресурсно осигурените специфични цели и включва конкретни проекти, прогнозните им стойности, източници на финансиране, срокове и отговорни институции. В специален раздел на Програмата са включени проектите.

Препоръчва се работната група да следи изпълнението на конкретните проекти, както и да променя Програмата за реализация и да допълва при необходимост и промяна в социално-икономическото развитие на общината. Работната група следва да следи и включва в нея и проектите на заинтересованите страни - НПО, бизнес организации, социални партньори и други за развитието на общината.

Механизмът за прилагане на принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност може да се разгледа в следните аспекти:

➤ В процеса на изготвянето на ПИРО:

ПИРО е разработен чрез прилагане на принципа на партньорство, който включва и информиране на всички заинтересовани страни. Дадена е възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи с по-тесен кръг участници, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на обществено обсъждане, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране и мониторинг със състав, основан на принципа на партньорството – местна власт, социални и икономически партньори, гражданско общество и др. Обменът на мнения и информация е осъществен и чрез провеждане на анкети, попълване на въпросници и справки.

Проведени са консултации и предварителна съгласуваност с ангажиране и активно участие на представители на заинтересованите страни.

➤ По време на изпълнението на ПИРО:

В процеса на изпълнение на ПИРО основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади и междинната оценка, както и последващата оценка след края на периода на действие на плана. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информиране, консултиране и съгласуваност, и с активно участие на всички заинтересовани страни. Ще се публикуват на страницата на Община Генерал Тошево в интернет.

В рамките на всеки проект, предвиден за изпълнение до 2027 г. ще бъдат предвидени мерки и адекватни действия за информиране и публичност, в т.ч. периодични информационни кампании сред целевите групи.

Поддържането на изградените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се реализира по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на инвестиции и допълнителни финансови средства.

Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване, обсъждане и контрол на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на Общинския план за развитие. Чрез тях той се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението и процеса на взимане на решения. Осигуряването на необходимата и своевременно информация и публичност на процеса на разработване, актуализиране, съгласуване и изпълнение на ПИРО се осъществява от Кмета на община Генерал Тошево и Общинския съвет в съответствие с техните компетенции. В процеса на наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие следва да се осигурява участието на граждани, физически и юридически лица като се спазва принципа за партньорство, публичност и прозрачност.

Предизвикателството, което е на дневен ред пред общинската администрация и екипа за управление е да бъдат осъществени необходимите стъпки за непрекъснатото информиране и въвлечане на социално-икономическите партньори и заинтересованите страни в ефективното изпълнение, наблюдението и оценката на актуализирания ПИРО.

Информираността на гражданите и обществената подкрепа са от особено значение за успешното реализиране на Общинския план за развитие и за осигуряването на интегрирано устойчиво местно развитие.

7. Оценка на съответствието, целесъобразността и ефективността на Програмата за реализация на ПИРО за периода 2021-2027 г.

С Програмата се определя пакета от мерки и проекти за реализация на целите и приоритетите за развитие на общината през периода до 2027 г., съответните финансови ресурси, административните структури за управление, наблюдение и оценка на проектите, индикаторите за цялостното изпълнение на Програмата, а оттук - и на Плана за интегрирано развитие, действията за осигуряване на комуникация, информация и публичност при осъществяването на мерките и проектите, включени в Програмата.

Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер (7-годишен период на действие) и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на Плана за интегрирано развитие с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана и постигане целите и приоритетите за развитие.

В Програмата за реализация на ПИРО на община Генерал Тошево 2021-2027 г. са включени оперативните насоки и приоритети на програмата, мерките, предвидените дейности за подкрепа и списък с индикативни проекти за реализация.

Препоръчва се на тази база да се изготвят детайлни Годишни програми за реализация на ПИРО, в които да бъдат включени и индикатори на проектите, които се/ще се изпълняват през конкретната година. Изпълнението на Годишната програма за реализация ще е основен източник на информация за подготовката на Годишния доклад на Кмета за реализацията на ПИРО, който следва да бъде изготвен до 31 март следващата календарната година за предходната.

8. Основни изводи и препоръки от предварителната оценка на ПИРО

Планът за интегрирано развитие на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г. е разработен съгласно препоръките, изведени в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Интегрирана териториална стратегия за развитие на СИР за периода 2021-2027 г. и Националната програма за развитие България 2030.

От извършената предварителна оценка на компонентите на плана могат да се направят следните обобщени изводи:

- Спазена е общата структура за изготвяне на социално-икономически анализ;
- SWOT-анализът съответства напълно на анализа на икономическото и социалното развитие и приложената стратегическа рамка;
- Стратегическата част е структурирана ясно и в съответствие с изискванията на европейските, националните и регионалните стратегически документи. ПИРО на община Генерал Тошево е хармонизиран с националните секторни стратегии, които обхващат периода 2021-2027 г. ;
- Планираната „визия“ е завършена в смислово отношение и отговаря на поставената стратегическа рамка;
- Обемът на предвидените финансови ресурси е в съответствие с предвидените проекти за изпълнение, от което може да се съди и за ефективността и ефикасността за постигане на целите на ПИРО на община Генерал Тошево. Във финансовата индикативна таблица е спазен изцяло принципа на съфинансиране и допълняемост на местните собствени финансови ресурси за развитие със средства от държавния бюджет, фондовете на ЕС и други публични и частни източници;
- Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО включва ясни, уместни, с достатъчен брой и възможности за информационно осигуряване индикатори, което позволява да се изготвят качествени междинна и последваща оценки на плана и да се определи социално-икономическото му въздействие;
- Успешното изпълнение на ПИРО ще доведе до икономически ръст и съществено подобрене на качеството на живот в община Генерал Тошево в края на плановия период;

- ПИРО гарантира правилното прилагане на хоризонталните принципи на ЕС в областта на равните възможности - равен достъп, недискриминация, устойчиво развитие, добро управление, партньорство.

С реализацията на плана ще се интегрират екологични принципи с устойчивото развитие и пространственото планиране на селищната среда, като ще се създадат условия за бизнес и инвестиции, туризъм, екологично селско стопанство и модерна инфраструктура.

За подобряване качеството, реалистичността и изпълнимостта на документа могат да се направят следните препоръки:

- ПИРО да се съгласува с окончателните варианти на Оперативните програми и СПРЗСР за новия програмен период 2021-2027 г., след тяхното одобрение и при необходимост да се актуализира;
- Бизнесът и НПО също да предоставят и отчетят пред Община Генерал Тошево своите проекти и инвестиционни дейности и намерения, за да бъдат отразявани в отчетите и програмите за изпълнение на ПИРО.
- Да се създаде специална мониторингова работна група за наблюдение и оценка на
- изпълнението на ПИРО с участието на всички заинтересовани страни;
- Всяка година да се прави отчет за изпълнението на Плана пред Общински съвет – Генерал Тошево и да се приема едногодишна програма за изпълнение на приоритетни проекти и дейности, съгласувана със седемгодишната Програма за реализация на ПИРО, текущите нужди и финансовите възможности и капацитет на Община Генерал Тошево.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АЗ – Агенция по заетостта

АНКПР - Актуализирана национална концепция за пространствено развитие

АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“

БАБХ – Българска агенция по безопасност на храните

БД – Басейнова дирекция

ВЕИ – възобновяеми енергийни източници

ВиК – водоснабдяване и канализация

ГД ГРАО - Главна дирекция „Гражданска регистрация и административно обслужване“

ДМА – дълготрайни материални активи

ДБТ – Дирекция „Бюро по труда“

ДГ – детска градина

ДГС/ДЛС – Държавно горско/ловно стопанство

ДСП – Домашен социален патронаж

ЕЗФРСР - Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

ЕИП – Европейско икономическо пространство

ЕО – екологична оценка

ЕС – Европейски съюз

ЕСИФ - Европейски структурни и инвестиционни фондове

ЕСФ – Европейски социален фонд

ЕФРР – Европейски фонд за регионално развитие

ЗООС – Закон за опазване на околната среда

ЗРР – Закон за регионалното развитие

ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие

ЗЗ – защитени зони

ЗМ – защитени местности
ЗТ – защитени територии
ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда
ИСУН – Информационна система за управление и наблюдение
ИТИ – Интегрирани териториални инвестиции
ИТП – Интегриран териториален подход
ИТС – Интегрирана териториална стратегия
ИТСРСИР – Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен район
МБАЛ – Многопрофилна болница за активно лечение
МДТ – Местни данъци и такси
МЗ – Министерство на здравеопазването
МИГ – Местна инициативна група
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МСП – малки и средни предприятия
НИРД – научно-изследователска и развойна дейност
НПВУ – Национален план за възстановяване и устойчивост
НПО – неправителствени организации
НСИ – Национален статистически институт
НСОРБ – Национално сдружение на общините в Република България
НСРР – Национална стратегия за регионално развитие
НУ – Начално училище
NUTS – обща класификация на териториалните единици за статистически цели, прилагана от ЕВРОСТАТ за регионите в Европейския съюз
ОДЗ – Областна дирекция „Земеделие“
ОП – Оперативна/и програма/и
ОПЕУТП – Оперативна програма „Електронно управление и техническа помощ“
ОПОС – Оперативна програма за околна среда
ОСИ - Отдел „Статистически изследвания“
ОСП – Обща селскостопанска политика
ОПИК – Оперативна програма за иновации и конкурентоспособност
ОПНО – Оперативна програма за наука и образование
ОПНИИДИТ – Оперативна програма за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация
ОПР – Общински план за развитие
ОПРР – Оперативна програма за развитие на регионите
ОПРЧР – Оперативна програма за развитие на човешките ресурси
ОПТС – Оперативна програма за транспортна свързаност
ОПХОМП – Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане
ОУ – основно училище
ОУП – общ/и устройствен/и план/ове
ПИРО – План за интегрирано развитие на община
ПМДР – Програма за морско дело и рибарство

ППЗРР – Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР – Програма за развитие на селските райони
ПСПВ – пречиствателна станция за питейни води
ПСОВ - пречиствателна станции за отпадъчни води
ПЧИ – преки чужди инвестиции
РБ – Република България / Републикански бюджет
РДГ – Регионална дирекция по горите
РЗИ – Регионален център по здравеопазване
РИОСВ -Регионална инспекция по околната среда и водите
РСЗ – Регионална служба по заетостта
РСР – Регионален съвет за развитие
СИР – Североизточен район
СПРЗСР – Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
СУ – средно училище
ТБО – твърди битови отпадъци/ такса битови отпадъци
ТГС – трансгранично сътрудничество

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ГРАФИКИТЕ И ФИГУРИТЕ

Таблица 1: Сравнителна характеристика на Генерал Тошево и общините в област Добрич
Таблица 2: Баланс на територията на община Генерал Тошево (дка)
Таблица 3: Средномесечните стойности на основните метеорологични параметри
Таблица 4: Кладенци - общинска собственост по населени места в община Генерал Тошево
Таблица 5: Разстояния в км. от гр. Генерал Тошево до всички населени места в общината
Таблица 6: Основни характеристики на жилищния фонд 2014-2018 г.
Таблица 7: Население в община Генерал Тошево 2015 – 2019 г.
Таблица 8: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2017 - 2019 г.
Таблица 9: Население по възрастови групи в община Генерал Тошево 2016-2019 г.
Таблица 10: Естествен прираст на населението на община Генерал Тошево 2015-2019 г.
Таблица 11: Заселени, изселени и механичен прираст в община Генерал Тошево 2015-2019 г.
Таблица 12: Население по населени места в община Генерал Тошево 2016-2019 г.
Таблица 13: Население по постоянен и настоящ адрес в община Генерал Тошево 2015 - 2020 г.
Таблица 14: Средногодишен брой на безработните лица и равнище на безработица
Таблица 15: Структура на безработицата по възраст
Таблица 16: Структура на безработните лица по степен на образование
Таблица 17: Брой безработни лица по населени места в община Генерал Тошево 2019 г.
Таблица 18: Брой разкрити нови места в община Генерал Тошево 2015 - 2019 г.
Таблица 19: Продължително безработни лица в община Генерал Тошево
Таблица 20: Продължително безработни лица по притежавана квалификация и образование
Таблица 21: Групи в неравностойно положение на пазара на труда
Таблица 22: Сравнителни данни за общообразователните и професионални училища
Таблица 23: Сравнителни данни за общинските детски градини по учебни години
Таблица 24: Медицински персонал и население на един лекар 2014-2018 г.
Таблица 25: Население на един лекар и на един стоматолог 2015-2019 г.
Таблица 26: Народни читалища и художествени състави в община Генерал Тошево
Таблица 27: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2016-2018 г.

- Таблица 28: Основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия
Таблица 29: Групи предприятия в община Генерал Тошево, според заетите в тях лица
Таблица 30: Средна брутна годишна работна заплата в Генерал Тошево 2016-2018 г.
Таблица 31: Земеделски стопани и земеделски кооперации 2016-2020 г.
Таблица 32: Обработвана земеделска земя с НТП „нива“ в община Генерал Тошево (дка)
Таблица 33: Среден добив на основните култури в община Генерал Тошево (кг/дка)
Таблица 34: Брой отглеждани животни в община Генерал Тошево 2015 – 2019 г.
Таблица 35: Разпределение на горските площи на община Генерал Тошево по вид собственост
Таблица 36: Предвидено и осъществено ползване на дървесина от горския фонд 2015-2019 г.
Таблица 37: Републикански пътища II-ри и III-ти класна
Таблица 38: Републиканска пътна мрежа през населени места в община Генерал Тошево
Таблица 39: Състояние на републиканските пътища по класове в община Генерал Тошево
Таблица 40: Водоизточници в община Генерал Тошево
Таблица 41: Въздушни електропроводни линии (ВЕЛ) на територията на общината
Таблица 42: Сервитутни зони на ВЕЛ в община Генерал Тошево
Таблица 43: ФТЕЦ на територията на община Генерал Тошево към 2020 г.
Таблица 44: Брой абонати на „Добруджа газ“ АД 2015-2019 г.
Таблица 45: Списък на съоръженията за улично осветление в община Генерал Тошево
Таблица 46: Количества депонирани смесени битови отпадъци 2017-2019 г. в тона
Таблица 47: Отпадъци, събрани на територията на общината през 2019 г. по видове
Таблица 48: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019 г.
Таблица 49: План за изпълнение на комуникационната стратегия
Таблица 50: Места за настаняване и средства за подслон в община Генерал Тошево
Таблица 51: Заведения за хранене и развлечения в община Генерал Тошево
Таблица 52: Съответствие на ПИРО на община Генерал Тошево с НПР БГ 2030 г.
Таблица 53: Съответствие на ПИРО на община Генерал Тошево с ИТСР на СИР 2021-2027 г.
Фигура 1: Карта на област Добрич
Фигура 2: Карта на община Генерал Тошево
Фигура 3: Средни годишни температури и валежи в община Генерал Тошево
Фигура 4: Количество на валежите в община Генерал Тошево
Фигура 5: Роза на ветровете в община Генерал Тошево
Фигура 6: Селищна мрежа на община Генерал Тошево
Фигура 7: Карта на РДГ – Добрич
Фигура 8: Разположение на община Генерал Тошево в електропреносната мрежа на България
Фигура 9: Национални приоритети и под-приоритети през периода 2021-2027 г.
Фигура 10: Връзка между националните приоритети и основните цели на Политиката за сближаване на ЕС през периода 2021-2027 г.
Фигура 11: Общините в България, с риск към почвено-атмосферно засушаване
- Графика 1: Разпределение на площта на община Генерал Тошево по видове територии
Графика 2: Динамика на населението в община Генерал Тошево 2015-2019 г.
Графика 3: Сравнителна характеристика на населението по постоянен и настоящ адрес
Графика 4: Динамика на безработицата в община Генерал Тошево 2015-2019 г.

Приложение № 1

ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

Описание на предвидените мерки, проектни идеи и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/ проектна идея	Кратко описание	Територия/ Зона за въздействие	Индикативен бюджет (хил. лева)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение	Административна структура, институция, отговорна за реализацията
Приоритет 1 – Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството					90629			
Мярка 1.1. Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите					66212			
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.1.	Изграждане на техническа инфраструктура, модернизиране и разширяване на индустриални зони в град Генерал Тошево	Зони за производствени и складови дейности	5000	НПВУ, ИТИ, Частни инвестиции (Концесии) и др. финансови инструменти и механизми	2021-2027	Община, Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.2.	Създаване на нови индустриални зони по населените места в Община Генерал Тошево (индустриални зони)/ ОУП	Зони за производствени и складови дейности	5000	НПВУ, ИТИ, Частни инвестиции (Концесии) и др. финансови инструменти и механизми	2021-2027	Община, Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.3.	Изграждане на завод за био етанол със складови бази в община Генерал Тошево	Зони за производствени и складови дейности	50000	Частни инвестиции	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.4.	Подкрепа за създаване на нови и развитие на иновативни предприятия	Зони за производствени и складови дейности	1000	Частни инвестиции, СПРЗСР, ОПИК и др.	2021-2027	Инвеститори

Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.5.	Подкрепа за производствени инвестиции в предприятията, вкл. за семейни предприятия, творчески индустрии и занаяти	Зони за производствени и складови дейности	1000	Частни инвестиции, СПРЗСР, ОПИК и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.6.	Създаване на предприятие за преработка на мляко и млечни продукти	Зони за производствени и складови дейности	2000	Частни инвестиции, СПРЗСР, ОПИК и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.7.	Създаване на предприятие за преработка на месо и месни продукти	Зони за производствени и складови дейности	2000	Частни инвестиции, СПРЗСР, ОПИК и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.8.	„Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти”	Зони за производствени и складови дейности	196	Инвеститори / МИГ МИГ Балчик – Генерал Тошево, подмярка 19.2 / 4.2. „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти” по Оперативна програма „Развитие на селските райони“ 2014 – 2020 г.	2021-2022	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.9.	Създаване на инвестиционен модул в сайта на Общината с презентации на дейността на местните фирми и информация за индустриални зони, свободни терени, сгради и др.	Зони за производствени и складови дейности	11	Общински бюджет	2021-2027	Община

Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.10.	Участие в интегриран регионален проект за изграждане на Индустриален парк и Областен експо център „Добрич“	Интегриран проект в междуобщинско сътрудничество	-	Европейски фондове, Частни инвестиции, Публично-частни партньорства и други финансови механизми	2021-2027	Клъстер Черноморска Икономическа Зона Община Добрич Община Добричка Община Генерал Тошево и други
Приоритет 1	Мярка 1.1	1.1.11.	Участие в български и международни икономически и инвестиционни форуми, борси и търговски изложения и организиране на бизнес посещения на потенциални инвеститори.	Зони за производствени и складови дейности	5	Общински бюджет	2021-2027	Община
Мярка 1.2. Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство					19500			
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.1.	Стартова помощ за млади фермери	Зони за селско и горско стопанство	2000	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.2.	Модернизиране и разширяване на земеделски стопанства	Зони за селско и горско стопанство	4000	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.3.	Създаване на нови земеделски стопанства за отглеждане на трайни насаждения и зеленчукопроизводство	Зони за селско и горско стопанство	2000	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.4.	Модернизация и разширяване на животновъдни обекти	Зони за селско и горско стопанство	3000	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.5.	Развитие на биологично земеделие	Зони за селско и горско стопанство	5000	Частни инвестиции, СПРЗСР и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.6.	Изграждане на регионално тържище за добруджанска земеделска продукция съвместно с общините Добричка, Тервел и др.	Интегриран проект в междуобщинско сътрудничество	3000	ИТИ /ОПРР/, Общински бюджети и др.	2021-2027	Общини

Приоритет 1	Мярка 1.2	1.2.7.	Развитие на пчеларството	Зони за селско и горско стопанство	500	Национална програма за пчеларство, СПРЗСР, Частни инвестиции и др.	2021-2027	Инвеститори
Мярка 1.3. Устойчиво управление на горските ресурси					1450			
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.2.1.	Подобряване на икономическата стойност на горите, включително инвестиции за оборудване и практики за дърводобив, щадящи почвата и ресурсите	Зони за селско и горско стопанство	300	СПРЗСР, ДГС, Републикаски бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, ДГС
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.2.2.	Залесяване на изсечени, засегнати от горски пожари гори и нови неземеделски територии	Зони за селско и горско стопанство	500	СПРЗСР, ДГС, Републикаски бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, ДГС
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.2.3.	Опазване на горите от горски пожари. Изграждане на противопожарна инфраструктура – наблюдателни кули, противопожарни пунктове, оборудване и обзавеждане.	Зони за селско и горско стопанство	350	ТГС, СПРЗСР, ДГС, Републикаски бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, ДГС
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.2.4.	Модернизиране на ловни бази и насърчаване развитието на ловното стопанство и ловния туризъм	Зони за селско и горско стопанство	100	МЗХГ, ДЛС, Републикански бюджет, Частни инвестиции	2021-2027	ДГС
Приоритет 1	Мярка 1.3	1.2.5.	Създаване на пунктове/предприятия за изкупуване и преработка на горски продукти – билки.	Зони за селско и горско стопанство	200	Частни инвестиции	2021-2027	Инвеститори

МЯРКА 1.4. ДЕЙНОСТИ И ПРОЕКТИ КЪМ ПРОГРАМАТА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО 2021-2027 Г.

Мярка 1.4. Развитие на туризма като индустрия, базирана на специфичните местни ресурси, природни и културни забележителности					3467			
Подмярка 1.4.1. Оползотворяване и развитие на местните туристически ресурси, чрез подобряване на базовата инфраструктура и активно предлагане на интегрирани конкурентоспособни туристически продукти и услуги					3154			
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.1	Създаване на интегриран местен туристически продукт „Генерал Тошево – селски туризъм, добруджански ритми, аромат на лавандула, приключения и отдих по стъпките на Йовков и „Бялата лястовица“	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	50	Общински бюджет	2021-2027	Община, Посетителски/Туристически информационен център, Консултативен съвет по туризъм
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.2	Проучване и доразработване на обект „Скални ниши“ с. Красен	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	1000	ТГС, ВОМР, Финансов механизъм на ЕИП и др.	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.3.	Промяна на предназначението на съществуваща сграда – бивша гранична заграда с. Йовково, в посетителски център, чрез реконструкция, преустройство и оборудване/обзавеждане	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	274 + 95 собствен принос	ПРСР, ВОМР и др.	2021-2022	Община, МИГ
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.4.	Основен ремонт на музейна сбирка и читалище „Дора Габе“ с. Дъбовик	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	100	ТГС, ВОМР, ФМ на ЕИП, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община, Музей

Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.5.	Реставрация на мелницата в с. Изворово	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	150	ТГС, ВОМР, ФМ на ЕИП, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.6.	Възстановяване на хамбар по Филиповата кръчма с. Красен	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	150	ТГС, ВОМР, ФМ на ЕИП, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.7.	Благоустрояване на прилежащо пространство исторически музей Генерал Тошево	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	35	Общински бюджет	2021-2022	Община
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.8.	Обособяване на екопътеки и маршрути с възможности за велосипеден, пешеходен туризъм и конна езда	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	200	ТГС, Финансов механизъм на ЕИП, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.9.	Създаване на нови места за настаняване, къщи за гости, атракции и развлечения	Цялата територия на общината	1000	ТГС, Частни инвестиции и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	1.4.1.10.	Социализиране, озеленяване и благоустройство на места за краткотраен отдих и разходка – паркове, градинки, почистване и ремонт на чешми, поставяне на беседки, заслони, указателни и информационни	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	100	ТГС, Финансов механизъм на ЕИП, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община

			табели, пейки и други.					
Подмярка 1.4.2. Стимулиране на предприемачеството в туризма и съпътстващи дейности и услуги и генериране на работни места					-			
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.2	1.4.2.1.	Данъчни и административни облекчения за стартиране на нов бизнес в сферата на туризма на територията на общината	Цялата територия на общината	-	-	2021-2027	Община
Подмярка 1.4.3. Стимулиране на предприемачеството в туризма и съпътстващи дейности и услуги и генериране на работни места					313			
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.3	1.4.3.1.	Разширяване дейността на Посетителските/Туристически информационни центрове в общината	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	50	Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.3	1.4.3.2.	Създаване на информационен туристически портал/сайт на общината	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	3	Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.3	1.4.3.3.	Организиране на зелени училища, детски лагери и ученически пешеходен еко-туризъм	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	50	Частни инвестиции	2021-2027	Община, Училища, Посетителски информационен център Туристическо дружество
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.3	1.4.3.4.	Маркетинг и реклама на дестинацията - участие в български и международни туристически борси и търговски изложения, организиране на опознавателни посещения за тур-оператори и агенти	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	10	Общински бюджет	2021-2027	Община, Посетителски/Туристически информационен център
Приоритет 1	Мярка 1.4	1.4.3.5.	Развитие на интегрирани	Цялата територия	100	ТГС, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община Генерал Тошево Община Негру Вода

	Подмярка 1.4.3		туристически продукт Генерал Тошево – Негру Вода, Мурфатлар - Република Румъния и община Болград – Украйна	на общината				Община Мурфатлар Община Болград
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.3	1.4.3.6.	Създаване и развитие на регионални интегрирани туристически продукти и маршрути с морските общини Шабла, Балчик и Каварна	Интегрирани проекти в междубщинско сътрудничество	100	ВОМР, ТГС, Общински бюджет и др.	2021-2027	Общини Генерал Тошево, Шабла, Балчик и Каварна
Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска					9946			
Мярка 2.1. Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове					4300			
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.1.	Саниране и мерки за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Генерал Тошево	Зони с жилищни функции	2000	Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради, НПВУ, частни инвестиции и други източници	2021-2027	МРРБ, Община, Частни физически и/или юридически лица
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.2.	Саниране на административни сгради в община Генерал Тошево	Зони с административно- обслужващи/ публични функции	1000	НПВУ, Репубикански бюджет , Общински бюджет и други източници	2021-2027	Частни физически и/или юридически лица
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.3.	Ремонт и обновяване на Общинска Администрация Генерал Тошево с цел подобряване условията	Зони с административно- обслужващи/ публични функции	500	НПВУ, Репубикански бюджет	2021-2027	Община

			на труд					
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.4.	Ремонт и енергийно обновяване на бивша сграда на АПК /със смесена собственост – общинска и частна/	Зони за производствени и складови дейности	500	НПВУ, Частни инвестиции, Репубикански бюджет , Общински бюджет и други източници	2021-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.1	2.1.5.	Ремонт на жилища – общинска собственост в гр. Генерал Тошево	Зони с жилищни функции	300	НПВУ, Репубикански бюджет , Общински бюджет и други източници	2021-2027	Община
Мярка 2.2. Насърчаване на прехода към кръгова икономика					700			
Приоритет 2	Мярка 2.2	2.2.1.	Насърчаване на НИРД и иновации в предприятията с фокус към кръговата икономика и цифровата трансформация, системи за електронно разплащане, технологии, базирани на изкуствен интелект /ИИ/ и облачни платформи	Зони за производствени и складови дейности	500	Частни инвестиции, ОПИК, НПВУ и др.	2021-2027	Инвеститори
Приоритет 2	Мярка 2.2	2.2.2.	Подкрепа за инвестиции в използването на алтернативни суровини, рециклирани материали и повторна употреба на материали	Зони за производствени и складови дейности	200	Частни инвестиции, ОПИК, НПВУ и др.	2021-2027	Инвеститори
Мярка 2.3. Опазване на околната среда и борба с климатичните промени					654			
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.1.	Ежегодно прочистване на речни корита и дерета	Цялата територия на общината	150	Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.2.	Актуализиране на Общински план за защита при бедствия,	Цялата територия на общината	2	Общински бюджет	2021-2027	Община

			аварии и катастрофи					
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.4.	Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии	Цялата територия на общината	500	ТГС, ФМ ЕИП, НПВУ, ОПОС и други	2021-2027	Община и други институции
Приоритет 2	Мярка 2.3	2.3.5.	Повишаване на информираността на населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата	Цялата територия на общината	2	Общински бюджет	2021-2027	Община
Мярка 2.4. Устойчиво управление на отпадъците					4292			
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.1.	Техническа и биологична рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци	Зони за техническа инфраструктура	3692	ОПОС, МОСВ и др.	2021	Община
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.2.	Внедряване на система за разделно събиране на отпадъци в гр. Генерал Тошево	Зони за техническа инфраструктура	100	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	2021-2027	Община
Приоритет 2	Мярка 2.4	2.4.3.	Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на	Цялата територия на общината	500	ОПОС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община Предприятия и др.

			генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба, рециклиране, включително пречистване на отпадъчните води					
Приоритет 3 – Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем					8752			
Мярка 3.1. Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината					800			
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.1.	Пакет от мерки за подпомагане отглеждането на две и повече деца, в това число: достъп до безплатни учебници, храна в училище, безплатни извън класни занимания, еднократни или многократни помощи от общинския бюджет за раждане и отглеждане на дете, данъчни облекчения за многодетни семейства и др.	Цялата територия на общината	300	Национални фондове, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.1	3.1.2.	Осигуряване на „пакети“ за мобилност за завръщане на лица от чужбина, чрез разнообразни икономически стимули и мерки на местно ниво	Цялата територия на общината	500	Национални фондове, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Мярка 3.2. Подобряване на образованието и модернизация на образователната инфраструктура					4350			
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.1.	Внедряване на мерки за ЕЕ на СУ „Н.Вапцаров“	Зони с административно-	651	НПВУ, СПРЗСР и други	2021-2027	Община, Училище, Детски градини,

			и ДГ „Пролет“	обслужващи/ публични функции				Детски ясли
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.2.	Внедряване на мерки за ЕЕ на ДЯ „Радост“ и ДГ „Първи юни“	Зони с административно- обслужващи/ публични функции	349	НПВУ, СПРЗСР и други	2021-2027	Община, Училище, Детски градини, Детски ясли
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.3.	Внедряване на мерки за ЕЕ на ДГ в селската мрежа - ДГ „Дора Габе“ с. Пчеларово, ДГ „Дъга“ с. Кардам, ДГ „Слънчо“ с. Преселенци, ДГ с. Люляково, ДГ с. Красен, ДГ с. Спасово, ДГ с. Присад, ДГ с. Василево	Зони с административно- обслужващи/ публични функции	1000	НПВУ, СПРЗСР, Републикански бюджет, Общински бюджет и други	2021-2027	Община, Детски градини
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.4.	Ремонт на тротоарни настилки в ДГ и ДЯ на територията на общината.	Зони с административно- обслужващи/ публични функции	200	Републикански бюджет, Общински бюджет и други	2021-2027	Община, Детски градини, Детски ясли
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.5.	Облагородяване на дворни пространства в училища и детски градини.	Зони с административно- обслужващи/ публични функции	300	Републикански бюджет, Общински бюджет и други	2021-2027	Община, Училища, Детски градини,
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.6.	Доизграждане на спортна база в двора на ОУ Христо Смирненски	Зони с административно- обслужващи/ публични функции	300	ВОМР, Републикански бюджет, Общински бюджет и други	2021-2027	Община, Училище
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.7.	Ремонт на физкултурни салони в училищата	Зони с административно- обслужващи/ публични	1000	ВОМР, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, Училища

				функции		и други		
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.8.	Ремонт и облагородяване на двора на ученическо общежитие	Зони с административно-обслужващи/публични функции	50	Републикански бюджет, Общински бюджет и други	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.9.	Обновяване и оборудване на учебни кабинети, образователни лаборатории и работилници	Зони с обществено-обслужващи/публични функции	100	НПВУ, ОПНО, МОН, ТГС, Републикански бюджет и др.	2021-2027	Община Училища
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.10.	Въвеждане на дуално обучение и изграждане на STEM – среда в училищата	Зони с обществено-обслужващи/публични функции	400	МОН, НПВУ, ОПНО, ОП за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация и други	2021-2027	Община, МОН, Училища
Приоритет 3	Мярка 3.2	3.2.11.	Оказване на съдействие на малкия и среден бизнес за организиране на дуално обучение, с цел осигуряване на необходимите кадри	Цялата територия на общината	-	-	2021-2027	Община, Училища, Работодатели
Мярка 3.3. Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности					1802			
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.1.	Ремонт обществена сграда към стадион „Спортист“	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	152	Общински бюджет	2021	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.2.	Ремонт на стадион „Спортист“	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	1000	ТГС, ВОМР, Републикански и Общински бюджет, Спонсори	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.3.	Изграждане на фитнес площадки на открито	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и	150	ВОМР, Републикански и Общински бюджет,	2021-2027	Община

				туризъм		Спонсори		
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.4.	Изграждане на детски площадки	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	150	ВОМР, Републикански и Общински бюджет, Спонсори	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.5.	Ремонт на съблекални на стадиони по селата	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отдих и туризъм	100	ТГС, ВОМР, Републикански и Общински бюджет, Спонсори	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.6.	Подкрепа за развитие на местни спортни клубове и млади спортни таланти	Цялата територия на общината	50	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.7.	Организиране на спортни състезания, тренировъчни школи, турнири и шампионати	Цялата територия на общината	150	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2021-2027	Община
Приоритет 3	Мярка 3.3	3.3.8.	Насърчаване на младежки дейности и инициативи и на доброволчеството, като основа на активното гражданство - организиране и провеждане на акции за залесяване, почистване на важни обществени и културни обекти, дарителски кампании и др.	Цялата територия на общината	50	Общински бюджет, Спонсори, Дарители и др. източници	2021-2027	Община
Мярка 3.4. Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила					1800			
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.1.	Подкрепа за професионална подготовка на кадри по линия на професионалното обучение и на други	Цялата територия на общината	250	ОПНО, ОПРЧР, НПВУ, МОН, АЗ и др.	2021-2027	Община, Училища, Работодатели, АЗ

			извънучилищни форми					
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.2.	Обсъждане с представителите на малкия и среден бизнес на профила на общинските училища и изготвяне на мотивирано искане за разкриване на профилирани паралелки	Цялата територия на общината	-	-	2021-2027	Община, Училища, МОН, Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.3.	Насърчаване на социалната икономика и социалните предприятия, включително осигуряване на адаптирани работни места за нуждите на хора с увреждания, роми и продължително безработни	Цялата територия на общината	500	ОПРЧР, НПВУ, АЗ, Републикански бюджет и др.	2021-2027	НПО Община Частен сектор
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.4.	Обучителни курсове за квалификация и преквалификация на безработни лица, съобразно изискванията на пазара на труда	Цялата територия на общината	150	МТСП, АЗ, Републикански бюджет и др.	2021-2027	Агенция по заетостта, Бюро по труда, Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.5.	Осигуряване на редовен обществен или служебен транспорт и преференции за пътуване до работното място за насърчаване на трудовата мобилност	Цялата територия на общината	300	Частни инвестиции, ОПРЧР, Републикански бюджет и др.	2021-2027	Община Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.6.	Подобряване достъпа до пазара на труда и	Цялата територия на общината	300	ОПРЧР, АЗ, Републикански	2021-2027	Община АЗ

			повишаване на младежката заетост, чрез включване в стажуване и чиракуване, субсидирана заетост, ученически и студентски практики, стипендиантски програми, подкрепа при започване на първа работа и др.			бюджет, Частни инвестиции и др.		Работодатели
Приоритет 3	Мярка 3.4	3.4.7.	Обучения за придобиване на базови дигитални умения за ползване на услуги, вкл. административни, социални и други	Цялата територия на общината	300	ОПРЧР, ОПНИИДИТ, ОПНО, АЗ, Републикански бюджет, Частни инвестиции и др.	2021-2027	Община АЗ Работодатели
Приоритет 4 – Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни					8843			
Мярка 4.1. Подобряване на достъпа до електронни административни услуги					455			
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.1.	Поетапно преминаване към предоставяне онлайн на административни услуги за по-бързо и улеснено обслужване на гражданите	Зони с административно-обслужващи/публични функции	150	ОПЕУТП, Общински бюджет	2021-2022	Община
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.2.	Дигитализация на всички общински регистри и актови книги	Зони с административно-обслужващи/публични функции	100	ОП за научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация, Общински бюджет	2021-2025	Община
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.3.	Въвеждане на електронно управление и информационна	Зони с административно-обслужващи/	50	ОПЕУТП, Общински бюджет	2021-2022	Община

			квалификация на служителите от общинската администрация	публични функции				
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.4.	Електронизация на административното обслужване на кметствата в селата и обединяване на деловодните записи и касови операции с общинския център	Зони с административно-обслужващи/публични функции	50	ОПЕУТП, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.5.	Разработване и внедряване на инструменти и он-лайн платформи за подобряване на гражданското участие на местно ниво	Цялата територия на общината	5	Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 4	Мярка 4.1	4.1.6.	Внедряване на Софтуер за електронно управление – подземен кадастър, електронен регистър за история на имоти	Цялата територия на общината	100	ОПЕУТП, Общински бюджет	2021-2027	Община
Мярка 4.2. Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса					55			
Приоритет 4	Мярка 4.2	4.2.1.	Организиране на обучения, семинари, конференции, пътувания с учебна цел, съвместни срещи за служителите в администрацията	Зони с административно-обслужващи/публични функции	50	НСОРБ, ИПА, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 4	Мярка 4.2	4.2.2.	Изготвяне на програми за придобиване, управление и разпореждане с	Зони с административно-обслужващи/публични	5	Общински бюджет	2021-2027	Община

			общинско имущество и План за действие за общинските концесии	функции				
Мярка 4.3. Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването					1994			
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.1.	„Вътрешно преустройство на част от първия етаж на съществуваща четириетажна сграда (бивша болница-корпус В) за изграждане на Център за настаняване от семеен тип /ЦНСТ/ на стари хора в гр. Генерал Тошево, Община Генерал Тошево”	Зони с административно-обслужващи/ публични функции	244	ПРСР, ВОМР, МЗ, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2023	МИГ, Община
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.2.	Закупуване на оборудване и обзавеждане за МЦ Генерал Тошево	Зони с административно-обслужващи/ публични функции	500	НПВУ, ОПРР, МЗ, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.3.	Ремонт и модернизация на МЦ Генерал Тошево	Зони с административно-обслужващи/ публични функции	1000	НПВУ, ОПРР, МЗ, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.4.	Осигуряване на нова линия за ФСМП Генерал Тошево	Интегриран проект с ЦСМП - Добрич	100	ОПРР, Републикански бюджет и др.	2021-2027	МЗ, ЦСМП – Добрич, ФСМП-Генерал Тошево
Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.5.	Ремонт и оборудване на здравни служби и медицински кабинети на територията на общината	Цялата територия на общината	100	Общински бюджет, Републикански бюджет, Частни инвестиции	2021-2027	МЗ, Община, Лекар

Приоритет 4	Мярка 4.3	4.3.6.	Привличане на нови млади лекари с различни специалности и специалисти по здравни грижи за работа в общината	Цялата територия на общината	50	Общински бюджет, Републикански бюджет	2021-2027	Община, Общинска болница Лекари и др.
Мярка 4.4. Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура					3714			
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.1.	Ремонт и реконструкция на Домашен социален патронаж	Зони с административно- обслужващи/ публични функции	64	ФСЗ, Общински бюджет и др.	2021	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.2.	Социални и интегрирани здравно- социални услуги в домашна среда и в общността за хора с увреждания, възрастни хора и хора в невъзможност за самообслужване	Цялата територия на общината	1000	ОПРЧР, ТГС и др.	2021-2027	Община, МТСП, МЗ, трансгранични партньори
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.3.	Механизъм лична помощ	Цялата територия на общината	700	МТСП, Републикански бюджет	2021-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.4.	Асистентска подкрепа	Цялата територия на общината	500	СПРЗСР, ОПРЧР, ТГС, МТСП и др.	2021-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.5.	Обществена трапезария /„Топъл обяд“	Цялата територия на общината	700	ОПХОМП	2021-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.6.	„Детска кухня“	Цялата територия на общината	250	ОПХОМП	2021-2027	Община, МТСП
Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.7.	Интегрирани социално- здравни услуги за лица с увреждания и лица в риск	Цялата територия на общината	200	ОПРЧР	2021-2027	Община

Приоритет 4	Мярка 4.4	4.4.8.	Ремонт на пенсионерски клубове	Цялата територия на общината	300	НПВУ, СПРЗСР, ВОМР и др.	2021-2027	Община
Мярка 4.5. Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура					2625			
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.1.	Ремонт и обновяване на читалища в общината	Цялата територия на общината	1500	ТГС, ВОМР, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, Читалища
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.2.	Възстановяване и опазване на религиозни храмове на територията на общината	Цялата територия на общината	1000	ТГС, ВОМР, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община, Църковни настоятелства
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.3.	Насърчаване дейността на любителските художествени и самотейни творчески състави	Цялата територия на общината	50	Общински бюджет и спонсори	2021-2027	Община, Читалища
Приоритет 4	Мярка 4.5	4.5.4.	Провеждане на традиционни и създаване на иновативни събития за разнообразяване на културния календар на общината	Цялата територия на общината	75	Общински бюджет и спонсори	2021-2027	Община, Читалища
Приоритет 5 – Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии					73544			
Мярка 5.1. Подобряване на транспортната достъпност и свързаност					33056			
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.1.	Ремонт на Републиканска пътна мрежа на територията на общината	Зони за транспорт и комуникации	10000	ОП „Транспорт“, Републикански бюджет, МРРБ и др.	2021-2027	АПИ
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.2.	Възстановяване и рехабилитация на общинска пътна мрежа	Зони за транспорт и комуникации	5000	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.3.	Ремонт на общинска пътна мрежа / II - 29, Добрич - Генерал	Зони за транспорт и комуникации	6000	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ	2021-2027	Община

			Тошево / - Граница общ.(Добрич-Ген.Тошево) - Пчеларово - Житен-Красен / III – 2903 DOB1122					
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.4.	Ремонт на общинска пътна мрежа / II-29, Добрич - Генерал Тошево/ - Пленемир - Петлешково/ III - 9002/ DOB3033	Зони за транспорт и комуникации	4800	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.5.	Ремонт на общинска пътна мрежа /II - 29, Добрич - Генерал Тошево/ - Равнец - Дъбовик DOB3034	Зони за транспорт и комуникации	200	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.6.	Ремонт на общинска пътна мрежа /II 29 / Кардам –Горняк DOB3037	Зони за транспорт и комуникации	200	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.7.	Ремонт на общинска пътна мрежа / III - 2903 / Красен- Росен – Краище DOB3038	Зони за транспорт и комуникации	114	Общински бюджет	2021	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.8.	Ремонт на общинска пътна мрежа / DOB3038, Красен - Росен / - яз. Дрян DOB3040	Зони за транспорт и комуникации	200	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.9.	Ремонт на общинска пътна мрежа / III 2904, Кардам - Спасово / - Рогозина DOB3041	Зони за транспорт и комуникации	200	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.10.	Ремонт на общинска пътна мрежа / III - 2904 / Спасово - Вичево DOB3042	Зони за транспорт и комуникации	200	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет	Мярка	5.1.11.	Ремонт на общинска	Зони за транспорт	200	СПРЗСР, ТГС,	2021-2027	Община

5	5.1		пътна мрежа / III - 2904 , Спасово - Бежаново / - Ал.Стамболийски DOB3043	и комуникации		Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет		
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.12.	Ремонт на общинска пътна мрежа / III - 296 / Василево - Калина - / III - 9701 / DOB3046	Зони за транспорт и комуникации	200	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.13.	Ремонт на общинска пътна мрежа / III - 296, Василево - Каварна / - Средина DOB3048	Зони за транспорт и комуникации	200	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.14.	Ремонт на общинска пътна мрежа / II - 29 / Кардам – Огражден DOB3051	Зони за транспорт и комуникации	200	СПРЗСР, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.15.	Изграждане на гаражи и паркинг за нуждите на Община Генерал Тошево / зърнени храни	Зони за транспорт и комуникации	500	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, МРРБ, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.16.	Ремонт на улична мрежа в населените места на общината	Зони за транспорт и комуникации	3000	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.17.	Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи улици на територията на в общ. Генерал Тошево	Зони за транспорт и комуникации	1342	ПРСР	2021-2022	Община
Приоритет 5	Мярка 5.1	5.1.18.	Подмяна и изграждане на тротоарни настилки в гр. Генерал Тошево и населените места в общината	Зони за транспорт и комуникации	500	СПРЗСР, ТГС, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община
Мярка 5.2. Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи					25506			

Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.1.	Рехабилитация на довеждащи водопроводи - до населените места в Общината - междуселищни	Зони за техническа инфраструктура	200	МРРБ Инвестиционна програма на ВиК	2021-2022	Община, ВиК
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.2.	Рехабилитация на част от водопроводната мрежа на с. Спасово, с. Кардам и с. Люляково	Зони за техническа инфраструктура	4400	ПРСР	2021-2027	Община, ВиК
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.3.	Подмяна на съществуващи водопроводи в селата и гр. Генерал Тошево	Зони за техническа инфраструктура	10000	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК	2021-2027	Община, ВиК
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.4.	Подмяна на водопровод в кв. Пастир ул. Хан Аспарух	Зони за техническа инфраструктура	160	Общински бюджет	2021-2022	Община
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.5.	Подмяна на водопровод и канализация на ул. Васил Априлов гр. Генерал Тошево	Зони за техническа инфраструктура	500	Общински бюджет	2021-2022	Община
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.6.	Подмяна на канализация ул. Иван Ваов гр. Генерал Тошево	Зони за техническа инфраструктура	250	Общински бюджет	2021-2022	Община
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.7.	Модернизация на пречиствателна станция за отпадъчни води /ПСОВ/ – Генерал Тошево	Зони за техническа инфраструктура	5000	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК	2021-2027	Община, ВиК
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.8.	Възстановяване, ремонт и оборудване на водовземни съоръжения в селата	Зони за техническа инфраструктура	500	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК	2021-2027	Община, ВиК
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.9.	Доизграждане на битова канализация на ул.„Дочо Михайлов“,	Зони за техническа инфраструктура	2496	ПУДООС	2021-2023	Община, ВиК

			„Д. Петков“, „Отец Паисий“, „Стара планина“, „Пейо Яворов“, „Александър Стамболийски“, „Леонти Бакларов“, „К. Кисимов“, „Пеньо Пенев“ и „Николай Зони за техническа инфраструктура Зидаров“ в Генерал Тошево“					
Приоритет 5	Мярка 5.2	5.2.10.	Доизграждане на канализация в гр.Генерал Тошево, Кв. Пастир	Зони за техническа инфраструктура	2000	СПРЗСР, ОПОС, НПВУ, Инвестиционна програма на ВиК	2021-2027	Община, ВиК
Мярка 5.3. Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ					8500			
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.1.	Доизграждане на газопреносна мрежа в гр. Генерал Тошево	Зони за техническа инфраструктура	1000	Инвестиционна програма на „Добруджа газ“, Общински бюджет, Европейски фондове по линия на т.нар. „Зелена сделка“ и др.	2021-2027	Община, „Добруджа газ“
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.2.	Газифициране на населени места в общината	Цялата територия на общината	1000	Инвестиционна програма на „Добруджа газ“, Общински бюджет, Европейски фондове по линия на т.нар. „Зелена сделка“ и др.	2021-2027	Община, „Добруджа газ“
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.3.	Основен ремонт и доизграждане на интелигентно улично осветление в населените места	Цялата територия на общината	500	Финансов механизъм на ЕИП, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.4.	Изграждане на ФВЦ	Цялата територия на общината	5000	Частни инвестиции	2021-2027	Инвеститори
Приоритет	Мярка	5.3.5.	Внедряване на ВЕИ	Цялата територия	500	Финансов механизъм	2021-2027	Община

5	5.3		(ФТЕЦ до 5 kW и соларни инсталации) в административни, образователни сгради и обекти на културната и социалната инфраструктура	на общината		на ЕИП и други		
Приоритет 5	Мярка 5.3	5.3.6.	Изграждане на соларни инсталации за топла вода в общинската социална и здравна инфраструктура	Цялата територия на общината	500	СПРЗСР, Фонд „Енергийна ефективност и възобновяеми източници“ – Финансов механизъм на ЕИП	2021-2027	Община
Мярка 5.4. Цифрова свързаност и телекомуникации					1000			
Приоритет 5	Мярка 5.4	5.4.1.	Изграждане на високоскоростни телекомуникационни връзки за всички населени места	Цялата територия на общината	1000	Частни инвестиции	2021-2027	Телекомуникационни компании
Мярка 5.5. Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда					5482			
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.1.	Ремонт и благоустрояване на площи в малки населени места на общината	Зони за техническа инфраструктура	500	СПРЗСР, ТГС, ВОМР и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.2.	Ремонт на площи в населените места с. Люляково, с. Изворово	Зони за техническа инфраструктура	65	СПРЗСР, ТГС, ВОМР и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.3.	Ремонт и обновяване на сгради на кметства в селата	Зони с административно-обслужващи/публични функции	500	НПВУ, СПРЗСР, ТГС, ВОМР, Републикански бюджет, Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.4.	Обновяване и основен ремонт на лятно кино в	Зони за рекреация – озеленяване,	100	СПРЗСР, ТГС, ВОМР и др.	2021-2027	Община

			гр. Генерал Тошево	спорт, отди и туризъм				
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.5.	Изграждане на велоалея в град Генерал Тошево	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отди и туризъм	300	СПРЗСР, ТГС, ВОМР и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.6.	Изграждане на пикник зона „Добруджански рай“	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отди и туризъм	100	СПРЗСР, ТГС, ВОМР и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.7.	Изграждане Видеонаблюдение на обществени места в община Генерал Тошево	Цялата територия на общината	100	Общински бюджет	2021	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.8.	Изграждане на локално видеонаблюдение в с. Спасово	Зони с административно-обслужващи/публични функции	5	Общински бюджет	2021	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.9.	Изграждане на скейт парк в градски парк Община Генерал Тошево	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отди и туризъм	34	Общински бюджет	2021	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.10.	Изграждане на „сух фонтан“ в градския парк	Зони за рекреация – озеленяване, спорт, отди и туризъм	70	СПРЗСР, ТГС, ВОМР и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.11.	Изграждане на ЖП пътека в района на ЖП спирка Генерал Тошево	Зони за техническа инфраструктура	10	НКЖИ, Общински бюджет	2021	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.12.	Благоустройство на гробищните паркове в населените места на общината	Зони за техническа инфраструктура	300	Общински бюджет	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.13.	Изграждане на „Траурен дом в Гробищен парк“ - гр. Генерал Тошево	Зони с административно-обслужващи/публични	268	Красива България и съфинансиране от Общински бюджет	2021-2022	Община

				функции				
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.14.	Създаване на Приют / кастрационен център за бездомни животни	Зони за техническа инфраструктура	500	Републикански бюджет, Общински бюджет, Спонсори, Международни природозащитни организации	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.15.	Облагородяване, озеленяване и благоустройство на междублокови пространства и обществени зелени площи между жилищните сгради	Цялата територия на общината	100	СПРЗСР, ТГС, ПУДООС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.16.	Продължаване на трансграничното сътрудничество, партньорството с побратимените общини и създаване на нови партньорства	Цялата територия на общината	20	ТГС, Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.17.	Осъществяване на междубщинско сътрудничество	Цялата територия на община	10	Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
Приоритет 5	Мярка 5.5	5.5.18.	Интегрирани инфраструктурни обекти изпълнени съвместно в междубщинско сътрудничество	Цялата територия на община	2500	Общински бюджет и др.	2021-2027	Община
ОБЩ ИНДИКАТИВЕН БЮДЖЕТ НА ПИРО НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО ЗА ПЕРИОДА 2021-2027					191714			

Приложение № 1а

**Индикативен списък на важни за общината проекти,
включени в ПИРО на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г.**

Приоритет	Мярка	№ по ред	Проекти	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в хил. лв.)	Допълнителна информация
Приоритет 1	Мярка 1.1	1	1.1.1. Изграждане на техническа инфраструктура, модернизиране и разширяване на индустриални зони в град Генерал Тошево	НЕ	36	5000	Интегриран проект – в пряка връзка и надграждащ проектите на Частни инвеститори в зоните за производствени и складови дейности за подобряване на бизнес средата в общината
Приоритет 1	Мярка 1.1	2	1.1.10. Участие в интегриран регионален проект за изграждане на Индустриален парк и Областен експо център „Добрич“	ДА	60	-	ИТИ (ОПРР- Интегриран проект -Клъстер Черноморска Икономическа Зона Община Добрич Община Добричка Община Генерал Тошево и други), Национален план за възстановяване и устойчивост, Частни инвестиции (Концесии) и др. финансови инструменти и механизми
	Мярка 1.2	3	1.2.6. Изграждане на регионално тържище за добруджанска земеделска продукция съвместно с общините Добричка, Тервел и др.	НЕ	36	3000	Интегриран проект в междуобщинско сътрудничество - ИТИ, СПРЗСР, ТГС, Общински бюджети и др.

Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	4	1.4.1.2. Проучване и доразработване на обект „Скални ниши“ с. Красен	НЕ	36	1000	Интегриран партньорски проект в сферата на туризма с възможност за реализация по ТГС България – Румъния или със средства от МИГ „Балчик – Генерал Тошево“
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	5	1.4.1.3. Промяна на предназначението на съществуваща сграда – бивша гранична застava с. Йовково, в посетителски център, чрез реконструкция, преустройство и оборудване/ обзавеждане	ДА	18	369	Интегриран проект надграждащ останалите проекти и дейности в сферата на туризма с цел подобряване на информационното обслужване на туристите
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	6	1.4.1.4. Основен ремонт на музейна сбирка и читалище „Дора Габе“ с. Дъбовик	НЕ	24	100	Интегриран партньорски проект в сферата на туризма с възможност за реализация по ТГС България – Румъния или със средства от МИГ „Балчик – Генерал Тошево“
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.1	7	1.4.1.5. Реставрация на мелницата в с. Изворово	НЕ	24	150	Интегриран партньорски проект в сферата на туризма с възможност за реализация по ТГС България – Румъния или със средства от МИГ „Балчик – Генерал Тошево“
Приоритет 1	Мярка 1.4 Подмярка 1.4.3	8	1.4.3.6. Създаване и развитие на регионални интегрирани туристически продукти и маршрути с морските общини Шабла, Балчик и Каварна	НЕ	24	100	Интегриран проект в междубщинско сътрудничество в сферата на туризма.
Приоритет 2	Мярка 2.1	9	2.1.1. Саниране и мерки за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради в гр. Генерал Тошево	ДА	60	2000	Приоритетен проект в изпълнение на националната политика за енергийна ефективност и ще допринесе за подобряване на жизнената

							среда и облика на града
	Мярка 2.4	10	2.4.1. Техническа и биологична рекултивация на общинско депо за неопасни отпадъци	ДА	36	3692	Приоритетен проект в изпълнение на националната политика за опазване на околната среда
Приоритет 3	Мярка 3.2	11	3.2.1. Внедряване на мерки за ЕЕ на СУ „Н.Вапцаров“ и ДГ „Пролет“	ДА	24	651	Проектът е интегриран с проекти 3.2.9. и 3.2.10 за обновяване и оборудване на учебни кабинети и проекти с меки мерки в сферата на образованието, включително за въвеждане на дуално обучение и изграждане на STEM – среда в училищата.
Приоритет 4	Мярка 4.3	12	4.3.1. „Вътрешно преустройство на част от първия етаж на съществуваща четириетажна сграда (бивша болница-корпус В) за изграждане на център за настаняване от семеен тип /ЦНСТ/ на стари хора в гр. Генерал Тошево, Община Генерал Тошево”	ДА	24	244	Приоритетен проект в изпълнение на националната политика за деинституционализация на социалните услуги.
Приоритет 5	Мярка 5.1	13	5.1.3. Ремонт на Общинска пътна мрежа II-29 – Добрич— Генерал Тошево –Пчеларово – Житен- Красен DOB1122	НЕ	24	6000	Хоризонтален интегриран проект– осигуряване на свързаност и достъпност на територията
	Мярка 5.1	14	5.1.4. Ремонт на Общинска пътна мрежа II-29 – Добрич— Генерал Тошево - Пленимир Петлешково DOB3033	НЕ	24	4800	Хоризонтален интегриран проект– осигуряване на свързаност и достъпност на територията
	Мярка 5.2	15	5.2.9. Доизграждане на битова канализация на ул.„Дочо	ДА	36	2496	Интегрирано с проекти за ремонт на уличната мрежа

			Михайлов“, „Д. Петков“, „Отец Паисий“, „Стара планина“, „Пейо Яворов“, „Александър Стамболийски“, „Леонти Бакларов“, „К. Кисимов“, „Пеньо Пенев“ и „Николай Зони за техническа инфраструктура Зидаров“ в Генерал Тошево“				и модернизация на пречиствателна станция за отпадъчни води /ПСОВ/
	Мярка 5.2	16	5.2.7. Модернизация на пречиствателна станция за отпадъчни води /ПСОВ/	НЕ	24	5000	Интегрирано с проекти за доизграждане на битова канализация
	Мярка 5.3	17	5.3.3. Основен ремонт и доизграждане на интелигентно улично осветление в населените места	НЕ	18	500	Интегрирано с други проекти и по приоритетните зони
Приоритет 5	Мярка 5.5	18	5.5.18. Интегрирани инфраструктурни обекти , изпълнени съвместно в междуобщинско сътрудничество	НЕ	60	2500	Интегриран проект в междуобщинско сътрудничество /ИТИ, ВОМР, ТГС и др./
					Общ индикативен бюджет на всички проекти	37702	

Приложение № 2

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

на ПИРО на община Генерал Тошево за периода 2021-2027 г.

Период 2021-2027	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	809	0.89	770	0.85	21960	24.23	67090	74.03	90629	47.27
Приоритет 2	454	4.56	3100	31.17	5842	58.74	550	5.53	9946	5.19
Приоритет 3	692	7.91	3335	38.11	4225	48.27	500	5.71	8752	4.57
Приоритет 4	509	5.76	2180	24.65	6004	67.90	150	1.70	8843	4.61
Приоритет 5	2722	3.70	18601	25.29	43571	59.24	8650	11.76	73544	38.36
ОБЩО	5186	2.71	27986	14.60	81602	42.56	76940	40.13	191714	100

Приложение № 3

МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО НА ОБЩИНА ГЕНЕРАЛ ТОШЕВО ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.

Индикатори за продукт					
Приоритет, мярка	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Целева стойност
Приоритет 1 - Засилване на конкурентните позиции на общината, устойчив, иновативен и интелигентен икономически растеж, базиран на местните ресурси, подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството					
Мярка 1.1 Стимулиране на предприемачеството, инвестициите и иновациите	Нефинансови предприятия	брой	НСИ	1 г.	700
	Новосъздадени МСП за преработка на местни суровини (месо, мляко, плодове, зеленчуци и др.)	брой	Община	4 г.	3
	Участие на общината в инвестиционни инициативи (бизнес форуми, панаири и др.)	брой	Община	1 г.	5
	Привлечени инвестиции в предприятия в общината	хил. лева	Община	1 г.	10000
Мярка 1.2 Развитие на модерно, устойчиво и диверсифицирано селско стопанство	Обработвана земеделска земя	дка	ОД „Земеделие“	1 г.	800000
	Създадени нови трайни насаждения	дка	ОД „Земеделие“	1 г.	3000
	Подпомогнати нови и модернизирани земеделски стопанства	брой	ДФЗ	1 г.	50
Мярка 1.3 Устойчиво управление на горските ресурси	Новозалесени горски територии	дка	ДЛС	4 г.	300
	Места за настаняване и средства за подслон	брой	Община	1 г.	10
	Леглова база в места за настаняване и средства за подслон	брой	Община	1 г.	150
	Създадени нови туристически атракции	брой	Община	1 г.	3

	Разработени нови туристически маршрути	брой	Община	1 г.	3
Приоритет 2 - Насърчаване на зелени и сини инвестиции, кръгова икономика, чиста околна среда, приспособяване към изменението на климата, превенция и управление на риска					
Мярка 2.1 Насърчаване на мерките за енергийна ефективност и намаляване на емисиите парникови газове	Обществени сгради с мерки за енергийна ефективност	брой	Община	1 г.	3
	Жилищни сгради с мерки за енергийна ефективност	брой	Община	1 г.	2
Мярка 2.2 Насърчаване на прехода към кръгова икономика	Подкрепени предприятия, въвели НИРД, иновации и щадящи околната среда технологии в производствения си процес	брой	ИСУН/ДФЗ/Община	4 г.	1
Мярка 2.3 Опазване на околната среда и борба с климатичните промени	Реализирани проекти за опазване и подобряване на околната среда	брой	Община	1 г.	5
	Проведени акции за почистване и залесяване	брой	Община	1 г.	7
Мярка 2.4 Устойчиво управление на отпадъците	Системи за разделно събиране, рециклиране, оползотворяване и повторна употреба на различни потоци отпадъци (опаковки, строителни, зелени и биоразградими и др.)	брой	Община	1 г.	3
Приоритет 3 - Добро образование, професионално развитие и нови знания за успешна реализация, заетост, висок жизнен стандарт и демографски подем					
Мярка 3.1 Демографски подем, насърчаване на раждаемостта, привличане на млади хора за работа и живот в общината	Население на общината	брой	НСИ	1 г.	12500
	Деца в детските градини	брой	Община	1 г.	300
	Ученици в училищата	брой	Община	1 г.	1000
Мярка 3.2 Подобряване на образованието и модернизация на образователната	Подобрени сгради на образователната инфраструктура	брой	Община	1 г.	5
	Училища с внедрени/работещи съвременни системи/среди за образование – дуално обучение,	брой	Община	4 г.	1

инфраструктура	дигитализация на учебни програми, STEM и др.				
Мярка 3.3 Подобряване на условията за спорт и развитие на младежки дейности	Ремонтирани спортни обекти и съоръжения	брой	Община	4 г.	5
	Организиран спортни състезания, турнири и шампионати с регионално, национално и/или международно значение	брой	Община	1 г.	15
Мярка 3.4 Създаване на разнообразни и гъвкави възможности за професионална реализация, подобряване на заетостта и квалификацията на работната сила	Лица, преминали обучение за нови професии и квалификация	брой	Дирекция „Бюро по труда“	1 г.	200
	Разкрити работни места за нуждите на хора с увреждания, роми и продължително безработни	брой	Дирекция „Бюро по труда“	1 г.	50
Приоритет 4 - Електронно управление, администрация близо до гражданите и предоставяне на качествени и достъпни обществени услуги – административни, здравни, социални и културни					
Мярка 4.1 Подобряване на достъпа до електронни административни услуги	Създадени "онлайн" административни услуги	брой	Община	1 г.	3
Мярка 4.2 Развитие на административния капацитет и управление на общинската собственост в услуга на гражданите и бизнеса	Общински служители преминали курсове и обучения	брой	Община	1 г.	30
Мярка 4.3 Подобряване на достъпа до здравното обслужване на населението и развитие на инфраструктурата на здравеопазването	Подобри сгради на здравната инфраструктура	брой	Община	1 г.	3

Мярка 4.4 Развитие на социалните услуги и подобряване на социалната инфраструктура	Подобрени сгради на социалната инфраструктура	брой	Община	1 г.	2
	Предоставяни социални услуги	брой	Община	1 г.	5
	Лица, подпомагани със социални помощи	брой	Дирекция „Социално подпомагане“	1 г.	200
Мярка 4.5 Развитие на културата и обновяване на културната инфраструктура	Подобрени сгради на културната инфраструктура	брой	Община	1 г.	5
	Организиран културни събития (фестивали, традиционни празници, чествания и др.)	брой	Община	1 г.	15
Приоритет 5 - Достъпност и свързаност, чрез подобряване на инфраструктурата, мобилността, телекомуникациите, цифровизация и интегрирано развитие на всички видове територии					
Мярка 5.1 Подобряване на транспортната достъпност и свързаност	Рехабилитирани пътища	км	Община	4 г.	50
	Подобрена улична мрежа	км	Община	4 г.	100
Мярка 5.2 Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи	Обновени водопроводни мрежи	км	Община	4 г.	100
	Изградена канализационна мрежа	км	Община	4 г.	50
	Модернизирани/Изградени ПСОВ	брой	Община	4 г.	1
Мярка 5.3 Развитие на енергийната инфраструктура и ВЕИ	Реализирани проекти за производство на енергия от ВЕИ	брой	Община	4 г.	5
	Изградена газопреносна мрежа	км	Добруджа газ	4 г.	50
Мярка 5.4 Цифрова свързаност и телекомуникации	Население, ползващо ширококолов достъп до Интернет	%	Интернет доставчици	4 г.	80
Мярка 5.5 Интегрирано териториално развитие и подобряване на жизнената среда	Реализирани проекти за благоустрояване на населените места	брой	Община	1 г.	10
	Реализирани проекти в междуобщинско сътрудничество	брой	Община	3 г.	3
	Реализирани трансгранични проекти	брой	Община	3 г.	3

Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност	Целева стойност
Стратегическа цел 1 - Ускорено икономическо развитие, привличане на инвестиции, иновации и нови технологии за повишаване на конкурентоспособността.						
Стратегическа цел 1	Изградена/Обновена бизнес зона	брой	Община	4 г.	0	5
Стратегическа цел 1	Равнище на безработица	%	Дирекция „Бюро по труда“	1 г.	12,3	10,0
Стратегическа цел 1	Дял на средната годишна работна заплата от тази в областта	%	НСИ	1 г.	95	100
Стратегическа цел 1	Нефинансови предприятия на 1000 д. от населението	брой	НСИ	1 г.	51	55
Стратегическа цел 1	Произведена продукция от нефинансови предприятия	хил.лв.	НСИ	1 г.	235934	250000
Стратегическа цел 1	Нетни приходи от продажби на предприятията	хил.лв.	НСИ	1 г.	315212	350000
Стратегическа цел 1	Печалби на нефинансовите предприятия	хил.лв.	НСИ	1 г.	40238	60000
Стратегическа цел 1	ДМА в нефинансовия сектор	хил.лв.	НСИ	1 г.	281 052	300000
Стратегическа цел 1	Нови електронни услуги в общинската администрация в помощ на предприемачеството	брой	Община	1 г.	0	3
Стратегическа цел 1	Земеделски производители	брой	ОД „Земеделие“	1 г.	1067	1100
Стратегическа цел 1	Реализирани нощувки в местата за подслон и настаняване	брой	Община	1 г.	3000	4000
Стратегическа цел 1	Туристи, обслужени от Посетителски информационен център	брой	Община	1 г.	0	1000
Стратегическа цел 2 - Демографски подем, насърчаване на образованието, социалното включване, духовно развитие, съхранени традиции и културно наследство						
Стратегическа цел 2	Естествен прираст на населението	брой	НСИ	1 г.	-216	-180
Стратегическа цел 2	Механичен прираст на населението	брой	НСИ	1 г.	-79	-50

Стратегическа цел 2	Ученици, включени в дуално обучение	брой	РУО/НСИ	4 г.	0	10
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар	брой	Инфостат	1 г.	798	500
Стратегическа цел 2	Население на 1 лекар по дентална медицина	брой	Инфостат	1 г.	2554	1500
Стратегическа цел 2	Реставрирани, консервирани и експонирани за туристи обекти на културно-историческото наследство	брой	Община	1 г.	0	1
Стратегическа цел 3 - Интегрирано териториално развитие и намаляване на неравенствата, чрез комплексно подобряване на транспортната и цифрова свързаност и достъпност, обновяване на инфраструктурите, енергийна ефективност и опазване на околната среда						
Стратегическа цел 3	Реновирани и благоустроени публични пространства (паркове и градинки)	брой	Община	1 г.	0	5
Стратегическа цел 3	Новоизградени/реновирани детски площадки и спортни съоръжения	брой	Община	1 г.	0	5
Стратегическа цел 3	Жители с подобрено водоснабдяване	брой	Община	1 г.	0	12000
Стратегическа цел 3	Жители с подобрено третиране на отпадъчните води	брой	Община	1 г.	0	6000
Стратегическа цел 3	Количество образувани битови отпадъци	тона	Община	1 г.	5130	5000